

10
ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1952

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

42266 .

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1952

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Χρησιμοποιουμένων μετὰ τὰ παραδείγματα.

Αἰσχ.	=	Αἰσχύλος	Ἰσοκρ.	=	Ἰσοκράτης
Αἰσχίν.	=	Αἰσχίνης	Λουκ.	=	Λουκιανὸς
Ἀνακρ.	=	Ἀνακρέων	Λυκ.	=	Λυκοῦργος (ὁ ῥήτωρ)
Ἀριστ.	=	Ἀριστοτέλης	Λυσ.	=	Λυσίας
Ἀρφ.	=	Ἀριστοφάνης	Μέν.	=	Μένανδρος
Δημ.	=	Δημοσθένης	Ξ.	=	Ξενοφῶν
Εὐρ.	=	Εὐριπίδης	Ὅμ.	=	Ὅμηρος*
Ἡρόδ.	=	Ἡρόδοτος	Πλ.	=	Πλάτων
Θ.	=	Θουκυδίδης	Σοφ.	=	Σοφοκλῆς
Ἰσαϊ.	=	Ἰσαῖος	Φωκυλ.	=	Φωκυλίδης

* Ἄλλαι συντομογραφίαι

πρβλ.	=	παράβαλε
βλ.	=	βλέπε

* Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ εἰς τὴν Ὀδύσσειαν μὲ πεζά. Π. χ. Ὅμ., Α 35 (= Ἰλ. Α) ἢ Ὅμ., α 73 (= Ὀδυσ. α).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις καὶ εἶδη αὐτῆς.

§ 1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται, ἥτοι τάσσονται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὠρισμένους κανόνας.

Οἱ συντακτικοὶ κανόνες τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διάφοροι.

Σημείωσις. Τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξεως, ἥτοι περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται **Συντακτικὸν** αὐτῆς.

§ 2. Λόγος συντομώτατος (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) μὲ ἐντελῶς ἀπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἀπλῇ) **πρότασις**.

§ 3. Κατὰ τὸ ἰδιαιτέρον περιεχόμενόν της μία πρότασις εἶναι

α) **ἀποφαντικὴ ἢ κρίσεως**: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός· (ἀρχ. Σωκράτης ἔστι σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

β) **ἐπιθυμία**: πρόσεχε, κλείσε τὸ παράθυρον· (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα).

γ) **ἐρωτηματικὴ**: εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἔστι Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἴπω τι;).

δ) **ἐπιφωνηματικὴ**: τί ὥραϊον ἄνθος! (ἀρχ. ὥς καλὸς μοι ὁ πάππος!).

§ 4. Ὅταν μία πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (δὲ ν ἢ μ ἢ. ἀρχ. ο ὐ ἢ μ ἢ), λέγεται **ἀποφατικὴ ἢ ἀρνητικὴ**: ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελής· (Σωκράτης οὐκ ἔστι σοφός). **μὴ** γράφετε.

Ἄλλως λέγεται **καταφατική**: ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής· (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). γράφετε.

§ 5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται μία πρότασις πρὸς ἄλλην ἢ πρὸς ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) **κυρία ἢ ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν μὲ ἄλλην ἢ μὲ ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἦτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ): ὁ Πέτρος γράφει. ὁ Παῦλος ὑπαγόρευει **καὶ** ὁ Πέτρος γράφει. **ἡ** ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος **ἡ** εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, **ἀλλὰ** εὐρίσκεται ἐδῶ. ἦλθε κανεῖς; νὰ μείνω **ἡ** νὰ φύγω; (ἀρχ. ἤγειτο **μὲν** Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. **ἡ** λέγε τι σιγῆς κρεῖττον **ἡ** σιγὴν ἔχε. **οὐκ** ἡμφεσβήτει, **ἀλλ'** ὁμολόγει. εἰπωμεν **ἡ** σιγῶμεν).

β) **δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη**, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτήν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς: ὑπαγόρευε εἰς τὸν Πέτρον, **διὰ** νὰ γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, **διότι** εἶναι ἀσθενής. εἰπέ μου, **ἂν** ἦλθε κανεῖς. μεῖνε ἐδῶ, **ὥς** οἶτον ἐπιστρέψω. (ἀρχ. Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκασεν, **ἵνα** μὴ Κύρος διαβῇ. χάρω **ὅτι** εὐδοκιμεῖς. σκέψαι, **εἰ** ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατρίψωμεν, **ὥς** ἂν φῶς γένηται).

Σημείωσις. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαιρεῖται κανονικῶς εἰς περιόδους καὶ κῶλα περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελείαν στιγμὴν ἢ κατακλειόμενος μεταξὺ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περιόδου καλεῖται μέρος περιόδου μὲ ὁπωσδήποτε αὐτοτελὲς νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλειόνων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξὺ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξὺ δύο ἄνω στιγμῶν.

Οὕτω π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφῶντος Κύρου Ἀναβάσεως (1, 5, 5) εἶναι μία περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς: « Ἐν τοῦτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἔνοικοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἦγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀγοράζοντες οἶτον ἕζων ».

Β'. Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἀπλή πρότασις.

§ 6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκεται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἥτοι ἀπὸ ὑποκείμενον καὶ ἀπὸ κατηγορήμα.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος εἰς αὐτήν: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός· (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγορήμα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός· (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγορήμα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως.

§ 7. Τὸ κατηγορήμα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῇται ἀπὸ ἓνα μόνον ὀνηματικὸν τύπον: ὁ ἥλιος λάμπει. τὸ παιδίον παίζει.

2) περιφραστικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῇται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ὀνήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός· (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην· (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερῶναι τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγορούμενον (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ὀνήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) λέγεται ὀνηματικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον: Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὑμεῖς ἐστε Ἕλληνες.

Σημείωσις. Τὸ ὀνημα εἶμι δὲν εἶναι πάντοτε συνδετικόν. Πολλὰκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑπάρχειν (ὑπαρκτικόν εἶμι)· π.χ. Ἔστι Θεός (= ὑπάρχει Θεός).

§ 8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεικτικὴ): Σωκράτης ἐστὶ σοφός· ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἶμι Ἕλλην. ἐκεῖνος ἄδει.

Δύναται ὅμως τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος καὶ οἰαδήποτε λέξις ἢ

φράσις μὲ τὸ ἄρθρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά: **τὸ ἄφρον** ἀτιμὸν ἐστὶ **Ξ. οἱ φθονοῦντες** μισοῦνται. **πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ** καλοὶ φαίνονται **Πλ. τί ἐστὶ νόμος**; **Ξ. σφαλερόν ἐστι τό, ἀ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν** **Ξ.**

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν ὀνομαστικήν.

§ 9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν: **Σακράτης ἐστὶ σοφός. Κῦρος ἦν βασιλεύς.**

Ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις δλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον: ὁ ἄνθρωπος **ἐν** τῶν ζώων ἐστὶν **Πλ. τοῦτό ἐστιν ἢ ῥητορικὴ** **Πλ. ταῦτα τί ἐστί**; **Ξ. τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν** **Πλ. Φίλιππος ἐστὶν ὅ,τι ἂν εἴπη τις** **Δημ. ἀ διαφερόμεθα** ταῦτ' ἐστὶν **Πλ.**

Σημείωσις. Τὸ ὑποκείμενον, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσόν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατά, ὑπὲρ μετὰ αἰτιατικῆς: **εἰς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι** (= 220 περίπου ἄνδρες) **ἐνέμειναν ἐθελονταί** **Ξ.** ἀπέθανον τῶν βαρβάρων **κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους** Ἡρόδ. **οἱ ὀπλίται ἦσαν ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους** (= περίπου πεντακάσιοι).

§ 10. Τὸ συνδετικόν. Συνδετικὸν ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα εἰμί (§ 7). Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῇ πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδετικά, ὡς

1) τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ἦτοι τὸ) ἔφυν (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως) κ.ἄ.: **οἱ πλουσιώτατοι ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν** **Δημ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων διατελεῖς** **Ξ. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυν** **Εὐρ. (Ποβλ. Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα).**

2) τὰ ῥήματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκδαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς ἀφροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι) κ.ἄ.: **ἡ πόλις φροῦριον κατέστη** **Θ. σοφοῖς ὀμιλῶν καὶ τὸς ἐκβήσει** **σοφός** (= καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῇς). **Περικλῆς ἡρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε** **τειχοποιὸς** **Αἰσχίν. (Ποβλ. Βγήκε** **κλέφτης** **στὰ βουνά. Ἐκκληρώθηκε** **ἐνορκος. Ἐχειροτονήθηκε** **ἐπίσκοπος).**

3) τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κ. ἄ.: οὗτοι κόλακες καὶ θεοὶς ἐχθροὶ **ἀκούουσιν** (= ὀνομάζονται)· αὐτοὶ νομοθέται **κληθήσονται** Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ **φαίνονται** Πλ.

§ 10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥήμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, δύναται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.λ. (ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον): ἐγὼ σε **ἄσμενος ἐόρακα** (= μὲ εὐχαρίστησιν) Ξ. **ἐθελοντὴς ὑπομένει** τοὺς πόνοὺς (= μὲ τὴν θέλησίν του) Ξ. οἱ στρατιῶται **ἐσκήνουν ὑπαίθριοι** (= εἰς τὸ ὑπαίθριον) Ξ. **Ἐπύαξα προτέρᾳ Κύρου ἀφίκετο** (= πρὸ τοῦ Κύρου) Ξ. (Πρβλ. **Ὁ Κωνσταντὴς ἐπρόβαλε** σὶν κάμπο **καβαλλάρης**. **Ἐδιάβαινε καμαρωτός**. **Ὁ Πέτρος ἦλθε πρῶτος** κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Μὲ μερικὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς ἓν ἀποτέλεσμα (ὡς αὐξάνομαι, αἰρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ ῥήμα· (Πρὸ ληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτέλεσματος): τὸ Κύρου **ὄνομα μέγιστον ᾠξήτο** (= ᾠξήθη καὶ αὐξηθὲν ἐγεγόνει μέγιστον) Ξ. διὰ τούτων **Φίλιππος ἤρθη μέγας** Δημ. (Πρβλ. **Ὁ Πέτρος σπουδάζει** γιατρός = σπουδάζει γιὰ νὰ γίνῃ γιατρός).

β) Σύνθετος πρότασις.

§ 11. Μία πρότασις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἐνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος: **φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ** Πλ. **ἐγὼ ὑμῖν φίλος καὶ σύμμαχος** ἐγενόμην Ξ. **ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ ἐταίρω τε καὶ φίλω ἤμεν** Πλ. (Πρβλ. **Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης** τὴν πρώτην μέραν **χαίρουνται**. **Ἡ μάνα μου ἦταν καλὴ καὶ ἀγαθὴ**).

Γ'. Συμφωνία τῶν ὀρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 12. Τὸ ῥήμα μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, γενικῶς συμφωνεῖ ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἥτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν: ἐγὼ **γράφω**, ὑμεῖς **παί-**

ζετε. Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθην τὼ ἄνδρες τούτω φύσει φιλοτιμοτάτω Ξ.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμόν: τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. πάντα τὰ δίκαια καλὰ ἐστὶ Πλ.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀττική, ἐξηγῆται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἢ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, μετὰ περιληπτικὴν σημασίαν, ἣτοι ἀρχῆθεν π.χ. φύλλα = φύλλωμα, ξύλα = ξυλεία κλπ.

§ 13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμόν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν, ἐκτὸς ἂν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἐκότερον ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ὅποτε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς δυϊκὸν ἀριθμόν: *Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν* Θ. *ἤρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφραμίδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμαχος* Θ. *Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης* πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποίησάνην Ξ.

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον, εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ': *μαχόμεθα κοινῇ ἐγὼ τε καὶ σὺ* Πλ. οὐ *σὺ μόνος* οὐδὲ *οἱ σοὶ φίλοι* πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν *ἔσχετε* Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμόν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λόγοντα: *ἐστρατῆγει τῶν νεῶν Ἀριστεὺς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάντωρ* Θ. *βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει* εἰς τὸ κύριον στρατόπεδον Ξ. (Πρβλ. *Σὲ πατάει ἡ Κονιαριὰ* κι' *οἱ Λαρινοὶ ἀγᾶδες*). *οἶδα* σαφῶς *ἐγὼ* τε καὶ οὐ Ξ. (Πρβλ. *Νὰ βαφτιστῶ στὴ χάρη σου* κι' *ἐγὼ* καὶ τὸ παιδί μου).

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως, ἂν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος,

ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν· ἐὰν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαίως μόνον κατὰ πτῶσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): **ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἀνδρεῖος· οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρεῖοι· αἱ γυναῖκες εἰσι καλαί· τὰ παῖδια ἐστὶ καλά· ἡ πόλις φρουρίον κατέστη Θ· οἱ Δελφοὶ εἰσι πόλις· τὰ ἄθλα ἦσαν σιλεγγίδες Ξ· ἡ Δήλος ἐστὶ νῆσος.**

Ἄλλὰ

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἐν ὥρισμένον ὃν ἢ ὥρισμένα τινα ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπίθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ: ὡς **χαρίεν ἐστ' ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ᾖ** (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει). **αἱ μεταβολαὶ λυπηρὸν** (= αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).

β) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτῶσιν γενικήν, ἢ ὁποία καλεῖται γενικὴ κατηγορηματικὴ καὶ δηλοῖ συνήθως

1) κτῆσιν: **τοῦτο τὸ πεδίον ἦν ποτε Χορασμίων** Ἡρόδ. (Περβλ. **Αὐτὸ τὸ βιβλίον εἶναι τοῦ Πέτρου**).

2) ἐν διηρημένον ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον: **Ἰπποκράτης ὁδε ἐστὶ τῶν ἐπιχωρίων** (= ἕνας ἀπὸ τῶν ἐντοπίους) Πλ.

3) ὕλην: **ἡ κορητὶς ἐστὶ λίθων μεγάλων** (= ἀπὸ λίθους) Ἡρόδ.

4) ἰδιότητα: **εἰμὶ τριάκοντα ἐτῶν** (= τριακοντούτης). (Περβλ. **Ὁ Πέτρος εἶναι δέκα χρόνων**).

5) ἀξίαν: **πολλοῦ ἀργυρίου γίγνεται** (= γίνεται πολὺ ἀκριβὸς) Δημ.

§ 15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν, καὶ

1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἑμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν: **Ἰππαρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν· ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ καλαὶ εἰσιν.**

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἑμψυχα ὄντα διαφόρου γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον

γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου: *συνεληλυθότες* ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά Ξ.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν πάντα ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἷουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα: αἰδώς καὶ φόβος *ἐμφυτα* ἀνθρώποις εἰσὶν Ξ. λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέρατοι ἀτάκτως ἐρριμμένα οὐδὲν *χρήσιμά* ἐστίν Ξ.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄλλα μὲν ἔμψυχα, ἄλλα δὲ ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων: αὐτοὶ τε *οἱ ἄνθρωποι* καὶ *ἡ γῆ* αὐτῶν *ἐπώνυμοι* τοῦ καταστρεψαμένου καλέονται Ἡρόδ.

Δ'. Ἑλλιπὴς πρότασις.

§ 16. Εἷς ἢ καὶ πλείότεροι ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. Πρβλ. τὰ σημερινά: *Ὁ Πέτρος!* (ἐνν. εἶναι ἐκεῖ ἡ ἔρχεται). *Εἶναι* ἐπιμελής ὁ Πέτρος; *εἶναι* (ἐνν. ἐπιμελής ὁ Πέτρος).

§ 17. Ἑλλειψις τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς δὲν τίθεται· τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή: *πολλάκις ἐθαύμασα* (ἐνν. ἐγώ) Ξ. *τί φατε;* (ἐνν. ὑμεῖς). *δοσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς* ἐστε, τὰ μὲν καὶ *σύ* εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον *ἐγὼ* οἶδα Ξ.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐν μόνον ὀρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς *ἐσήμενε* (τῇ σάλπιγγι) ἢ *ἐσάλπιγγε* (ἐνν. ὁ σάλπιγκτής), *ἐκήρυξε* (ἐνν. ὁ κήρυξ), *οἶνοχοεῖτω* (ἐνν. ὁ οἶνοχός), κ.τ.τ. (Πρβλ. τὰ σημερινά: *Σημαίνει* διάλειμμα, *σαλπίζει* σοσσίτιο).

Οὕτω ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὸν φαινόμενον, ὡς βροντᾶ, ἀστράπτει, βεῖ, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράζη τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ ἢ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τοῦτου αἴτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε, ὅταν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἐπικρατῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψις, τίθεται ὡς ὑποκείμενον τὸ ὄνομα ὁ θεὸς ἢ Ζεὺς: ἔσεισεν ὁ θεὸς Ξ. Ζεὺς ἀστράπτει Ὅμ. (Πρβλ. τὰ σημερινά: βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν: *Τί βρέχει ὁ θεὸς καὶ δὲν πίνει ἡ γῆς*;).

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι: τὰ Ὅμηρον σέ **φασιν** ἔπη κεκτῆσθαι (=λέγουσι ὅτι σὺ) Ξ. *μηδενὶ χρωτῶ πονηρῶ· ὦν γὰρ ἄν ἐκεῖνος ἀμάσῃ, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν* (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) Ἰσοκρ. (Πρβλ. *Πῶς σὲ λένε; Στὰ Σάλωνα σφάζουν ἀρνιά* κλπ.).

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων: ὅσον χρόνον προύστη **Περικλῆς τῆς πόλεως**, ἀσφαλῶς **διεφύλαξεν** αὐτὴν καὶ **ἐγένετο** ἀπ' ἐκείνου **μεγίστη** (ἐνν. ὁ Περικλῆς — ἡ πόλις) Θ.

§ 18. Ἑλλειψις τοῦ ῥήματος. Οἰονδήποτε ῥῆμα δύναται νὰ ἑλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις: ὁ μὲν **Κεράμων** δούλους **τρέφει**, **ἐγὼ** δὲ ἑλευθέρους (ἐνν. τρέφω) Ξ. *μηδὲν ἄγαν* (ἐνν. ποίει). *ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα* (ἐνν. γιγνώσκει τις). *σοφὸν τὸ σαφές* (ἐνν. ἐστὶ). *κοινὴ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἰσοκρ. *δεῦρο, ὦ Σώκρατες* (ἐνν. ἐλθέ). Πρβλ. *Στὸ καλὸ* (ἐνν. πῆγαινε). *Χρόνια πολλὰ* (ἐνν. νὰ ζήσης). *Θέρος, τρύγος πόλεμος* (=ὁ θέρος καὶ ὁ τρύγος εἶναι πόλεμος).

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος εἰμὶ τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμή, ἀνάγκη, καιρὸς, χρεῶν, ὥρα κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δηλόν, φανερόν, δυνατόν, οἶόν τε - ῥᾶδιον, χαλεπόν - ἀμήχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς - τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκός, πρέπον κλπ.: *ἀνάγκη φυλάττεσθαι* (ἐνν. ἐστὶ) Δημ. οὐ *ῥᾶδιον* ἐν

χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι Πλ. ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας *ἀγωνιστέον* Δημ. βαρβάρων *Ἑλλήνας ἄρχειν εἰκὸς* Εὐρ.

Γενικῶς ἡ ἀπλῇ παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν συνδετικὸν ῥήμα, ἦτο ἀρχῇθεν κανονικὴ. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἡ τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφάς, εἰς τυπικὰς φράσεις τῶν νόμων κ.τ.τ.: *χρήματ' ἀνὴρ. χαλεπὰ τὰ καλὰ. ἱερὸς ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος.* (Πρβλ. τὰ σημερινά: *Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκοπίσματα. Ἀσκοπος ὁ νοῦς διπλὸς ὁ κόπος*). Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται ὀνομαστικαὶ προτάσεις.

§ 19. *Ἑλλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἐνὸς ὄρων τῆς προτάσεως.* Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλείότεροι τοῦ ἐνὸς ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ὅταν εὐκόλως ἐννοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων: *κάτοπτρον εἶδους χαλκὸς ἐστίν, ὀλνος δὲ νοῦ (ἐγγ. κάτοπτρον ἐστίν).*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΕΠΗΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

§ 20. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§ 6 καὶ § 7) δύνανται νὰ ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι προσδιορισμούς: *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῷ Θηραμένει φίλος ἦν Ξ. Ἀγησίλαος παῖς ἔτι ἦν Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται ὀνομαστικοί. Οὗτοι

α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν, λέγονται ὁμοίόπτωτοι: *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος. Ἀριστείδης ὁ δίκαιος. ἐκάλεσε Τολμίδην τὸν κήρυκα.*

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν, λέγονται ἑτερόπτωτοι: *νίδος Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν θέσιν ἐπιρρήματος, καλοῦνται ἐπιρρηματικοί: *κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσε Ξ. οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται Ξ. (πρβλ. νύκτωρ).*

1. Όνοματικοί προσδιορισμοί ομοιοπτώτοι.

α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§ 21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον τίθεται ὡς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται παράθεσις ἢ ἐπεξήγησις αὐτοῦ.

1) Ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς προσθέτει ἐν ὁπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν: *Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς* (= ὁ βασιλεὺς ἦν). *Ἀθῆναι πόλις μεγάλη* (= αἱ πόλεις μεγάλη εἰσίν). (Πρβλ. *Καποδίστριας ὁ Κυβερνήτης*. Ἡ Ἀγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι). *Φιλῆσις καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοὶ* Ξ. *θάρος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλω* Πλ. (Πρβλ. Ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσαβος τὰ δύο βουνά). (Πρβλ. καὶ § 13,1).

2) Ὁ κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς ἐπεξηγεῖ, ἥτοι διασφαιρὴν τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον συμβαίνει νὰ σημαίῃ κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον. Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ ἡ λέξις δηλαδὴ: ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα (= δηλαδὴ ὁ Σάτυρος) Πλ. τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε (= δηλαδὴ ἐπαίνου) Ξ. (Πρβλ. *Οἱ κλέφτες τὰπαντήσανε, οἱ Κολοκοιτωναῖοι*).

Σημείωσις. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον μὲ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως λέγω (= θέλω νὰ πῶ, ἐννοῶ): *Τελαμῶνι δίδει μητρί τε, Ἐριβοίᾳ λέγω* Σοφ. Τότε ὁμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ λέγω: *προσέκρουσα ἀνθρώπων πονηρῶν, Ἀνδροτίωνα λέγω* (= τὸν Ἀνδροτίωνα ἐννοῶ) Δημ.

§ 22. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συννηθέστατα καὶ ἀντωνυμιαί, ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ δεικτικαί: *ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ* Ξ. *τούτου τιμῶμαι ἐμαντόν, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως* Πλ. Ὁμοίως: *Θεμιστοκλῆς* ἦκω παρὰ σέ (= ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦκω κλπ.) Θ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος λαμβανομένας μετ' ἐμφάσεως προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός, καθόσον αἱ λέξεις ἡμέτερος, ὑμέτερος καὶ σφέτερος ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἡμῶν, ὑμῶν, σφῶν

πολὺ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡμῶν αὐτῶν)
 Θ. οἱ Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προεξῆσαν (= τῷ κέρα σφῶν αὐτῶν) Θ.
 Ὅμοια σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὅποιαι π. χ. δαήρ ἐμὸς ἔσκε
 κυνώπιδος (= ἐμοῦ τῆς κυνώπιδος). γοργεῖη κεφαλῇ, δεινοῖτο πελώρου (= τῆς
 Γοργοῦς, τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὅμ. Ἀθηναῖος εἰ, πόλεως τῆς μεγίστης
 (= ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.).

§ 23. Ὡς ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατική ἢ ἄλλη πρότασις, ἰδίᾳ εἰδική: *εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης* Ὅμ. οὐκ ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστής, *ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια* Πλ. *ταῦτα λέγω, ὥς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς* Πλ.

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὁλόκληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίῃ κατὰ τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται προεξαγγελτική: *ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέθνηκε θεῖον* Ἰοκάστης κἀρα Σοφ.

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὥς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ φράσεις τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὁμήρου, τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θάτερον, ἀμφοτέρων, τοῦναντίον κ. ἄ. τ. *τὸ λεγόμενον*, κατόπιν ἐσορτῆς ἤκομεν (= ὅπως συνήθως λέγουν) Πλ. καὶ *τὸ πάντων δεινότατον*, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ προύδοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδεδόκεν Αἰσχίν.

6) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§ 24. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ἓν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν: *μεγάλῃ πόλις* (πρβλ. *μεγαλόπολις*). *ὁ σοφὸς ἀνὴρ*.

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν ὅχι μόνον κατὰ πτώσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν: *ἀγαθοὶ* στρατιῶται. *μεγάλα* πράγματα. οὐδὲν διαφέρει ἄνθρωπος *ἀκρατὴς* θηρίον τοῦ *ἀμαρτεστάτου* Ξ.

Σημείωσις. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα ἀμφοτέρωθεν δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμόν: *πόλις ἐρῆμη*

μεγάλη (= ἐρημόπολις μεγάλη). ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, στολίδω-
τὸν τὰ κάτω Ξ.

Όταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐ-
σιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί: φίλος σα-
φής, καὶ ἀγαθός Ξ. Ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον π ο λ ὺ ς λαμβανόμενον μετ' ἄλλου
ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦ τ ἐ — καί, δὲν
ἐννοεῖται ὁμως κεχωρισμένως: διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων σεσω-
σμένοι πάρεστε (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ξ.

§ 25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν
μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀρι-
θμητικῶν, λαμβάνονται πολλάκις

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνὴρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσια-
στικὰ προσηγορικά, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγ-
γελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.: γέρων ἀνὴρ, γραῦς γυνή, ἄνδρες
δικασταί, ἀνὴρ τύραννος, ἄνθρωποι ὑπογραμματοεῖς. (Πρβλ. Γέρος
ἄνθρωπος, γριά γυναίκα, παππᾶς ἄνθρωπος).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὅρων ὅρος, λίμνη, ποταμός κ.τ.τ., τὰ
γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους
καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου: τὸ Πήλιον
ὅρος, ὁ Ἀλφειὸς ποταμός, ἡ Ἀχερουσία λίμνη.

3) μετὰ οἰουδήποτε ὀνόματος γενικῇ πτῶσις οὐσιαστικοῦ ἢ
ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν: ὁ τοῦ βασιλέως
θρόνος (= ὁ βασιλεὺς θρ.). οἱ Ἀθηῆνσι δικασταί (= οἱ Ἀθηναῖοι
δ.). τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης (= τὰς ἐνδόξους) Ἰσοκρ.
(Πρβλ. Ὁ κάτω κόσμος. Τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ σπύτι).

§ 26. Ὁ σύναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρε-
ται καθ' ἑαυτὸν ὡς οὐσιαστικὸν ἄνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζομέ-
νου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ
τῆς συνήθους χρήσεως: ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος
τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης (ἐνν. ἀνὴρ). οἱ εἰδότες τὰ δέοντα
(= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ξ. (Πρβλ. Ὁ τρελλὸς
εἶδε τὸν μεθυσμένο κ' ἔφυγε).

Οὕτω πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπιρρήματα ἢ ἐμπρόθετοι
προσδιορισμοὶ μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσια-
στικῶν, ὧς

1) οἱ ἄθᾶντοι (= οἱ θεοί), οἱ θνητοί (= οἱ ἄνθρωποι), οἱ

πολλοί (= ὁ λαὸς ὁ δημοκρατικός), οἱ ὀλίγοι (= οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λέγοντες (= οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (= ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (= οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου ἢ οἱ νεκροί), κλπ. (Πρβλ. οἱ πλούσιοι, οἱ φτωχοὶ — τὸ μαῦρο, τὸ ρετσίνατο, ἔνν. κρασί: **Τ' ἀντιγεωμένον τ' ἄρματα**).

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ἐνν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ἐνν. ἡμέρα), ἡ δεξιὰ, ἡ ἀριστερά (ἐνν. χεῖρ), ἡ γραφικὴ, ἡ μουσικὴ, ἡ ῥητορικὴ (ἐνν. τέχνη), ἡ εὐθεῖα (ἐνν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεῖα, ἡ ταχίστη (ἐνν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ἐνν. ναῦς), ἡ εἰμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ἐνν. μοῖρα), κλπ. (Πρβλ. τὰ ξένα — τὸ δεξιόν, τὸ ζερβόν — ἡ καλογερικὴ, κλπ.).

3) τὸ ἱερὸν (= ὁ ναὸς), τὰ ἱερὰ (= τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία) τὰ οἰκεία, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ἐνν. πράγματα), τὸ κοινὸν (ἢ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζὸν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἵππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικόν (ἐνν. στράτευμα), τὸ παρὸν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (= ὁ παρὼν χρόνος, κλπ.) (Πρβλ. Τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτά κλπ.).

Οὕτω ἀρετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρθρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφηρημένον οὐσιαστικὸν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακὸν (= ἡ κακία), τὸ δίκαιον (= ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, τὸ βαρβαρικόν (= οἱ Ἕλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός, οἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (= οἱ ὑπήκοοι).

γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

§ 27. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἑνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μίαν παροδικήν ⁽¹⁾ ιδιότητα: Ἀγροίλαος **φαιδρῶ** τῷ **προσώπῳ** ἐκέλευσε (= μετὰ προσώπον φαιδρὸν) Ξ. **ὑπὸ λίζεσθε ἐγκεχαλινωμένοις** τοῖς ἵπποις Ξ. (Πρβλ. **Περπατεῖτε μετὰ κεφάλι δρῦο**. Κάθεται μετὰ χέρια **σιανρωμένα**).

(1) Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὐρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν εἰς ἣν σχέσιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§ 7,2), ἥτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μία ιδιότης, ἡ ὁποία διακρίνεται ἀπὸ

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν

1) τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ: ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας **ἄκρους** (= ἕως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) Ὅμ. ἐν αἰθέρι **μέσῳ** κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν **ἐσχάτην** Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παρατάξεως) Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= ὁλόκληρος), μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμίαι αὐτὸς (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστος: **πᾶσαν** ὑμῖν ἀλήθειαν ἐρῶ. κατεκείμην τὴν νύκτα **ὅλην** Πλ. **μόνην** τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν ὅαν ἀρθροῦν τὴν φωνήν Ξ. **αὐτὸς** Μένων ἐβούλετο **λέναι** (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κανεῖς) Ξ. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀπλίτην **ἐκαστον** δύο μναῖ Θ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν· π. χ. ὁ μ έ σ ο ς = ὁ εἰς τὸ μέσον εὐρισκόμενος, ὁ π ᾶ ς ἢ ὁ ὅ λ ο ς = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ: οὐδ' οἱ πάντες ἀνθρώποι δύναιντ' ἄν διελθεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) Ξ. ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ λαμβανόμενου) Πλ. ὁ μόνος υἱός (= ὁ μονογενὴς υἱός). (Περβλ. Μὴν εἴδετε τὸ γιούλη μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου;).

2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.

Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.

§ 28. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσης ἀρχήθεν ἦσαν ὀκτώ, ἥτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἕξ αὐτῶν αἱ τρεῖς, ἥτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς δοτικῆς.

ἀντίθετον ἰδιότητα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ: τέμνει **ῥεῖ** τῷ πελέκει (= μὲ τὸν πέλεκυν ὀξύν, καὶ ὄχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ἰδιότητα ἐνὸς οὐσιαστικοῦ γ ν ω σ τ ῆ ν ἢ δ η καὶ ὑ π ᾶ ρ χ ο υ σ α ν εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διαστέλλεται τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην: τέμνει τῷ **ῥεῖ** πελέκει (= μὲ τὸν ὀξύν πέλεκυν, καὶ ὄχι μὲ τὸν ἀμβλύν).

1) **Ἡ ὀνομαστική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς; (= ποιός;), ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἥτοι ἡ πτώσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτώσις τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ὁμοιοπτώτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτώσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ.: **Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος** φυχῆς ἦν **Ξ.** ἤγειτο **Ἀρχίδαμος** ὁ **Ζευξιδάμων**, **Λακεδαιμονίων βασιλεὺς** **Θ.** (**Ὁμήρου**) **Ἰλιάς**, **Ὀδύσεια**. **ἱερὸς ὁ χώρος** τῆς **Ἀρτέμιδος** **Ξ.**

Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιῇται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστική, ἡ ὁποία συντακτικῶς δὲν εὐρίσκεται εἰς καμίαν σχέσιν μὲ τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως: **οἱ δὲ φίλοι**, ἦν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι, ὥστε ὀφείλεισθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; **Ξ.** Πρβλ. **Τότε δ' ποικίλως γίνετο ἡ καρδιά του.** (**Ἀπὸ ἑνα παραμῦθι**). Ἡ τοιαύτη ὀνομαστική λέγεται **ψυχολογικὸν ὑποκείμενον** τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἐννοίαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ, ὡς τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων.

2) **Ἡ κλητική** εἶναι ἡ πτώσις, κατὰ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορευόμεν πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα: **δεῦρο**, **ὦ Σώκρατες**. **ὦ ἥλιε** καὶ **γῆ**. (Πρβλ. **Ἐδῶ**, **Πέτρο**. **Μὴ μὲ μαλώνῃς**, **Κίσαβες**).

Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἡ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς: **ὦ Ἀγθαίλας** καὶ πάντες **οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι** **Ξ.** ἢ **Πρόκνη**, ἔκβαινε (= ὦ Πρόκνη). (Πρβλ. **Γεῖά σας**, **χαρά σας**, **μάστοροι** καὶ **οἱ μαθητὰς**. **Ποῦ εἰσὶτε οἱ Μποταραῖοι**;).

3) **Ἡ αἰτιατική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίνα; (ποιόν;), πόσον; ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· προσέτι δὲ ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνου: **φιλεῖ σε ὁ πατήρ** καὶ **ἡ μήτηρ**. **ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα** **Θ.** **ἐνταῦθα** ἔμεινε **Κῦρος** καὶ ἡ στρατιὰ **ἡμέρας** **εἴκοσιν** **Ξ.**

4) **Ἡ καθαρὰ γενική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίνος; ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν

περιλαμβάνεται κάτι τι, ἥτοι ἡ πτώσις, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὅλον τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ ὅλον, εἰς μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια: αἱ *τρίχες τῆς κεφαλῆς*. Συρακούσας Ἀρχίας *τῶν Ἡρακλειδῶν* ᾤκισε (= εἰς ἐκ τῶν Ἡρ.) Θ. *σιαγόνες ὕδατος*. Ἐκτορος Ἀνδρομάχῃ. *τῶν κηρίων* ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.

5) Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν *πότε*; (ἀπὸ τίνο; ἐκ τίνο;), ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἡ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως: *Θέτις ἀνέδν πολίης ἁλὸς* (= ἐκ τῆς θαλάσσης) Ὅμ., Α 359. Ἡρῇ μειδήσασα *παιδὸς* ἐδέξατο *χειρὶ κύπελλον* (= παρὰ τοῦ παιδὸς) Ὅμ., Α 596. ἀπέχει Πλάταια *Θηβῶν* *σταδίους εβδομήκοντα* (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.

6) Ἡ καθαρὰ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν *εἰς τίνα*; *διὰ τίνα*; (γὰρ ποιόν;), ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μία πράξις ἢ ἐν πρᾶγμα: ἡ *μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ* (= εἰς τοὺς ἀνθρ.). ἕκαστος *οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ* μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ *τῇ πατρίδι* (= ὅχι μόνον γὰρ τὸν πατέρα του κτλ.). ἤλοι *ταῖς θύραις* (= διὰ τὰς θύρας, ἥτοι γὰρ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) Ἡ τοπικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν *ποῦ*; ἢ *πότε*; ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι: Ἀχιλλεὺς εὗδε *μυχῷ κλισίης* (= ἐν τῷ μυχῷ) Ὅμ. *πατήρ σὸς αὐτόθι μίμνει ἀγρῷ* (= ἐν τῷ ἀγρῷ) Ὅμ. *τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ* ἐδῆρουν τὴν γῆν, *τῇ δὲ ὑστεραίᾳ* πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον Θ.

8) Ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν *μὲ τίνα*; *μὲ τί*; (μὲ ποιόν; πῶς;), ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνέργειάν του (δοτικὴ τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ὄργανον αὐτοῦ διὰ ταύτην (κυρίως ὀργανικὴ δοτικὴ): *ἐντεῦθεν Κῦρος ἐξελαύνει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι* (= μὲ τὸ στράτευμα) Ξ. *Ναοικᾷ ἔμασεν μάστιγι ἡμιόνους* (= μὲ τὴν μάστιγα) Ὅμ.

Σημείωσις. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπόλεια με-

ρικῶν ἐξ αὐτῶν προήλθεν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πρβλ. *οἶκω*, δοτική—*οἶκοι*, τοπική—*οἶκω* = οἶκοθεν, ἀφαιρετική) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πρβλ. *Ἦρη ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον*, ἔνθα ἡ λέξις *χειρὶ* ἠδύνατο νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς=εἰς τὸ χερί της, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς=μὲ τὸ χερί της), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔνεκα τῆς χρήσεως ταυτοσήμων ἐμπροσθέντων (πρβλ. *λέγω τινὶ τι* καὶ *λέγω πρὸς τινὰ τι*).

α) Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 29. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἑτερόπλωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) ἕν διηρημένον ὅλον (γενικὴ διαιρετική): *ἀνὴρ τοῦ δήμου* Ὁμ. (Πρβλ. *Ἀνθρωπος τοῦ λαοῦ*). *ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν* Σησίλως (=ἀπὸ τοὺς στρ.) Ἡρόδ. *ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν*. *τὸ ἡμῖν τοῦ στρατοῦ*. *μέσον ἡμέρας* Ξ.

2) τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ: *κώπη ἐλέφαντος* (= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) Ὁμ. *ἄμαξα* (1) *σίτου* (=φορτωμένη σιτάρι). *ἀγέλη βοῶν* (=κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.

3) τὸν κτήτορα (γενικὴ κτητική): *Περικλέους οἶκος*. *Ἀριστομάχη Ἀριστοκλέους*. ἱερὸς ὁ *χωρὸς τῆς Ἀρτέμιδος* (=ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτ.) Ξ. *οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεστικῶν ἴδιοι* Δημ.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τὰ οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἐταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).

4) τὸν δημιουργόν τινος: *νόμος Σόλωνος*. *ἔλκος ὕδρου* (=ἀπὸ ὕδρου, ἦτοι ἀπὸ δάγκαμα ὕδρου) Ὁμ.

5) ἰδιότητα, ἐπὶ ὀνομάτων τὰ ὁποῖα σημαίνουν μέγεθος τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν: *δύο ἡμερῶν* πλοῦς Δημ. *ὀκτὼ σταδίων* τεῖχος Θ. *παῖς τριῶν ἐτῶν*. (Πρβλ. *δέκα χρόνων* ἀγόρι).

6) τὴν ἀξίαν ἢ τὸ τίμημα: *δέκα μνῶν* χωρίον Ἰσαῖ. *ἱερά* (=θύσια) *τριῶν ταλάντων*. ἡ ἀνθρωπίνη σοφία *ὀλίγου τινός* ἀξία ἐστίν Ξ. *δόξα χρημάτων* οὐκ ὠνητὴ Ἰσοκρ.

7) τὴν αἰτίαν: *δίκη κλοπῆς* (=διὰ κλοπῆν). *ὀργὴ τῶν πραττομένων* Δημ. (Πρβλ. *Ἡ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ*). οὐδεὶς ἔνοχος *λιποταξίου* οὐδὲ *δειλίας*.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τὰ αἷτιος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογός (τινος).

(1) Παρ' Ὀμήρῳ ἡ λέξις ψιλοῦται.

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ὑποκειμενική): Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον **τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων** Θ. (πρβλ. οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. εἶναι θέλημα **Θεοῦ** = θέλει ὁ Θεός).

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ἀντικειμενική): νομεὺς **ἀγέλης** Ξ. (πρβλ. νέμει **ἀγέλην**). ἡ **τῶν ἐφήβων** ἐπιμέλεια. (πρβλ. ἐπιμελεῖται **τῶν ἐφήβων**). Κρίτων ἦν **Σωκράτους** ὁμιλητής Ξ. (πρβλ. ὠμίλει **Σωκράτει**). Σωκράτης οὐδὲ **τούτων** ἀνήκοος ἦν (πρβλ. ἤκουσε καὶ **ταῦτα**).

§ 30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλὰ, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

Ι. συντάσσονται μετὰ καθαρᾶς γενικῆς (§ 28,4) τὰ ἐπίθετα α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά· ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγωρός **τινος**.

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά· μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσμων **τινός**.

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά· ἐμπειρος, ἄπειρος, τρίβων, ἀθήνης **τινός** Πλ.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά· μέτοχος, κοινωνός, μεσός, πλήρης **τινός**.

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά· φειδωλός, ἀφειδής **τινος**.

ς) τὰ ἀρχικὰ καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν· κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός **τινος**.

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχαὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς: **οἰωνῶν** σάφα εἰδὼς Ὅμ., α 202. διδασκόμενος **πολέμοιο** Ὅμ., Π 811 (πρβλ. ἐμπειρός **τινος**).

II. συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§ 28,5) τὰ ἐπίθετα

α) τοῦ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά· μόνος (= ἀποκεχωρισμένος), ἔρημος, ἐλεύθερος, ἀγνός **τινος**.

β) τὰ στερησεως σημαντικά· ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός **τινος**.

γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά· διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλοτριός **τινος**: ἄλλα **τῶν δικαίων** (=διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ δ.) Ξ.

δ) τὰ παραθετικά καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενική συγκριτική): *πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός τινος: ἀξιοτεκμαρτότατον τοῦ λόγου* τὸ ἔργον ἐστίν (= ἀπὸ τὸν λόγον) *Ξ. ναυμαχία αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται Θ. Ἐπύαξα προτέρα Κύρου εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.*

Σημείωσις. Ὅτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετική (§ 28,5), ἥτοι πῶσις ἥτις δηλοῖ τὸ πότεν ὁρμᾶται τι, δεικνύει σαφῶς ἡ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀπὸ καὶ αἰτιατικὴν: *Ἐλεύθερος ἀπὸ βάσανα. Ὁρφανὸς ἀπὸ πατέρα. Διαφορετικὸς ἀπὸ σένα. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦλον.*

Ἰδιαίτεραι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§ 31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται πρῶτος ὅρος τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ, καλεῖται δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως: *δ' Ὀλυμπος* ὑψηλότερος *τῆς Ὀσσης* ἐστίν (*Ὀλυμπος*, α' ὅρος τῆς συγκρίσεως — *Ὀσσα*, β' ὅρος τῆς συγκρίσεως).

2) Ὁ α' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὅχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα: *τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων. προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.*

3) Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως

α) ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρὸβλ. § 8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου *ἢ* (= παρὰ) καὶ ὁμοιοπῶτως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως: *σιγὴ ποτ' ἐστὶν αἰρετωτέρα λόγου* (= ἀπὸ τὸν λόγον). *προσῆκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν* (= ἢ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) *Θ. τὸ φυλάξασθαι τὰγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι ἐστὶν Δημ. Παρούσας ἐφίλει Κύρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἀργαξέξην Ξ. οἱ Πέρσαι Κύρῳ μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ Ξ.*

β) ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ *ἢ* καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς

συγκρίσεως: *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλει. Σωκράτης παίζων οὐδὲν ἤτιον ἢ σπουδάξων ἐλυσιτέλει τοῖς συνδιατρούβουσι* Ε.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντὶ ἢ πρὸ μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς (ὅπως συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *μείζων' ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω* (=ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. *μηδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ πρὸ τοῦ δικαίου* (=ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον, ἀπὸ τὸ δίκαιον) Πλ. *ἥλιον ἐκλείψεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνον μνημονεύμενα* ξυνέβησαν Θ.

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξὺ τῶν συγκρινομένων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἢ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου: *Ἅγις ἔτυχε σεμνοτέρως ἢ κατ' ἀνθρώπον* ταφῆς Ε. *φοβοῦμαι μὴ τι μείζων ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι* κακὸν τῇ πόλει συμβῇ Ε.

§ 32. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς: *τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κρέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δὲ* (ἐνν. αὐτῶν) Ε. *ἡ τῆς πόλεως δύναμις ἦτιον τῶν ἐναντίων* ἐστὶν (=ἦτιον τῆς δυνάμεως τῶν...) Ε. (Πρβλ. *Ὁ Πέτρος ἔχει μεγαλύτερο σπῖτι ἀπὸ τὸν Παῦλο* = ἀπὸ τὸ σπῖτι τοῦ Παύλου).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Βραχυλογικὴν ἐκφρασιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότος κ.τ.λ., αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἢ καὶ ὁλόκληρον πρότασιν: *ἡ Κακία ἐφαίνετο λευκοτέρα καὶ ἐρυθροτέρα τοῦ ὄντος* (=ἡ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ε. *ἐγένετο κρεῖσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου* (=ἡ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγησασθαι αὐτὸ) Θ.

§ 33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ιδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμόν. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ὑπεροχῆς. (Οὕτω εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινα ιδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν, ἢ συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ἀντιθέσεως: *Ξενίας καὶ Πασίων κακίους* εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς

περὶ ἐκείνους (= ὁ Ξ. καὶ ὁ Π. εἶναι κακοὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὅχι ἀγαθοί, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ. Ἀν. 1, 4, 8. ἴθι, γέρον, μή μ' ἐρέθιζε, **σαώτερος** ὥς κε νέηαι (= γιὰ νὰ ἀπέλθης σῶς καὶ ὅχι βεβλαμμένος, ὅπως θὰ συμβῇ, ἐὰν μένης καὶ μ' ἐρεθίξης) Ὁμ., Α 32. φθονέεσθαι **κρέσσον** ἐστὶν ἢ οἰκτίρεσθαι (= εἶναι καλύτερον νὰ φθονῇται κανεῖς εὐτυχῶν παρὰ νὰ τυγχάνῃ οἴκτου δυστυχῶν, ἥτοι μεταξὺ τῶν δύο κακῶν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτίρεσθαι, ὀλιγότερον κακὸν καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι) Ἡρόδ. 3, 52.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπίθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφοτέρω εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξὺ αὐτῶν: στρατηγοὶ **πλείονες** ἢ **βελτίονες** (= μάλλον πολλοὶ παρὰ καλοὶ, ἥτοι πολλοί, ὅχι ὅμως καὶ καλοὶ) Ἀρφ. ἐποίησα **ταχύτερα** ἢ **σοφώτερα** (= ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὅχι σοφῶς) Ἡρόδ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλὰκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικόν, καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου π ὥ ς (= κάπως, ὀλίγον): οἱ τε **πρεσβύτεροι** καὶ οἱ **νεώτεροι** (= οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσοκρ. **μή τι νεώτερον** ἀγγέλλεις; (= νέον τι) Πλ. Κῦρος ἦν ἴσως **πολυλογώτερος** (= πολυλόγος πῶς) Ξ. τὸ **στράτευμα ἀτακτότερον** ἐχώρει (= ἀτάκτως πῶς, οὐχὶ ὁλως εὐτάκτως) Θ. (Περβλ. **τὸ μεγαλύτερο** τὸ **ψάρι** τρώει **τὸ μικρότερο** = τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. Ὁ ἄρρωστος σήμερα εἶναι **καλύτερα** = κάπως καλά, ὅχι τόσο ἀσχημα, ὅσον χθές).

§ 34. β) **Τὸ ὑπερθετικόν.** 1) Ἀρχῇθεν τὸ ὑπερθετικόν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἡ δὲ κυρία διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις π ρ ὶ ς ἐν ἡ π ρ ὶ ς ἄλλα ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὥ ς ἐ ν τ ι θεωρούμενα (Ἀρταξέρξης ἦν πρεσβύτερος **Κύρου**. χρυσὸς δὲ κρείσσων **μυρίων λόγων** βροτοῖς)· διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις π ρ ὶ ς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἐ ν ἑ κ α σ τ ο ν χωριστά: Θουκυδίδης **ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας ἀξιολογώτατον** αὐτὸν ἔσεσθαι **τῶν προγεγενημένων** (= ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἐν συγκρίσει π ρ ὶ ς ἑ κ α σ τ ο ν τῶν προγεγενημένων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῇθεν (ἀφαιρετικὴ) γενικὴ συγκριτικὴ, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ ἡ ὁποία συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὅμως καταντᾷ αὕτη νὰ εἶναι γενικὴ διαιρετικὴ (§ 29, 1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ συγ-

κρινόμενον εἶναι ἐν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται: **Ἀθηναίων σοφώτατος Σωκράτης ἦν** (= ἐνὸς ἐκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνετο καὶ αὐτός). πρβλ. **Κῦρος ἀγαθῶν ἱππέων κράτιστος ἦν ἱππεὺς** Ξ.

Σημείωσις. Οὕτω ἐξηγείται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ιδιότητος ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικά σημεία: **σοφώτερος ἔμμαντοῦ ἐγενόμην** (= παρ' ὅ,τι ἤμουν πρὶν καθ' ὅλον τὸν βίον μου). **τότε σοφώτατος σαντοῦ ἦσθα** (= σοφώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλην περιόδου τῆς ζωῆς σου) Ξ.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς ὅτι μία ιδιότης ὑπάρχει εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμόν: **φῦναι ὁ Κῦρος λέγεται κάλλιστος**.

Σημείωσις. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, ὡς **μάλιστα**, **ὅτι**, **ὥς**, **ἥ**, **οἷος**, **ὡς οἷόν τε**, **ἐν τοῖς**, **ἀνθρώπων**, δῆ: **ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν οἶδρον κατέθεντο** (= πρώτοι πρώτοι οἱ Ἀθην.) Θ. (πρβλ. **τοῦτο δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι** Πλ.). **οὐ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι** Πλ. (πρβλ. **Ὁ προσυμώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου**). **ὁμολογεῖται πρὸ πάντων κράτιστος δὲ γενέσθαι** Ξ. ἀποκρίνει ὡς οἷόν τε **διὰ βραχυτάτων** Πλ.

Ὅμοίως καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου: **κακῶν κάκιστε**.

6) Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἐτερόπλευτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικά παράγωγα ὀρημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: **ἡ τοῦ θεοῦ δόσις ὑμῖν** Πλ. (πρβλ. **ἔδωκεν ὑμῖν ὁ θεός**). **οὐδεμία εὐνοία ἐμοὶ παρ' αὐτῶν** Ξ. (πρβλ. **οὐκ εὖνοι ἐμοὶ εἰσιν**).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλά.

α) Μετὰ καθαρᾶς δοτικῆς (§ 28, 6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὠφέλειαν ἢ βλάβην, φιλίαν ἢ ἔχθραν, εὐπειθειαν ἢ ὑποταγὴν, τὸ ἀρμόζον ἢ τὸ πρέπον καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων: **ὠφέλιμος**, **βλαβερός** **τινι** — **φίλος**, **ἐχθρός**, **πολέμιος**, **ἐναντίος** **τινι** — **εὐπειθής**, **ἐπήκοός** **τινι** — **ἀρμόδιος**, **πρεπώδης**,

ἀπρεπής *τινι*: τύραννος ἅπας ἐχθρὸς ἐλευθερία καὶ νόμοις ἐναντίος Δημ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὰ ἐπίθετα φίλος, ἐχθρός, πολέμιος κ.τ.τ. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνονται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικά: οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμοι *τῆς πόλεως* (§ 29, 3)

β) Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς (§ 28, 8) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὅποια σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχήν, προσέγγισιν ἢ μεῖξιν, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως *ἐν ἡ σύν*. ὁ αὐτός *τινι*—*ὅμοιος*, *ἀνόμοιος*, *παραπλήσιος*, *προσφερέης τινι*—*ἴσος*, *ἄνισος*, *ἰσόροπος*, *σύμφωνος*, *συνφδός*, *ὁμόγλωσσός τινι*—*ἀκόλουθος*, *διάδοχός τινι*—*πλησίος*, *γείτων*, *ὁμορος*, *συμμελής*, *ἄμεικτός τινι*—*συγγενής*, *σύμφυτος*, *ἔμφυτος*, *ἐνοχός τινι*: οἱ πονηροὶ *ἀλλήλοισι ὅμοιοι* Πλ. αἰδώς καὶ φόβος *ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν*.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Μετὰ τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὅποια σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, πολλάκις ἡ δοτικὴ λαμβάνεται βραχυλογικῶς: *κόμαι Χαρίτεσιν ὁμοῖαι* (= *κόμαι ὁμοῖαι ταῖς κόμαις τῶν Χαρίτων*) "Ομ. (Πεβλ. § 32).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Ἡ μετὰ ἐπιθέτων συναπτομένη δοτικὴ σημαίνει ἐνίοτε ἀναφοράν, ἥτοι τὸ κατὰ τι: *φιλοπροσήγορος τῷ τρέφῃ*. ἐρρωμενέστατοι *ταῖς ψυχαῖς*.

γ) Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 36. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ κατὰ τι ἢ ἀναφοράν: *τυφλὸς τά τ' ὧτα τὸν τε νοῦν τά τ' ὄμματ'* εἰ Σοφ.

Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμόν, (τὸ) πλῆθος, (τὸ) ὄνομα: *ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τετιάρων πλῆθρων* Ξ. πόλις αὐτόθι *ὤκεϊτο*, *Θάψακος ὄνομα*.

δ) Αἱ πλάγιαί πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 37. α') Γενικῇ. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς

α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά καὶ ποσοτικά: *ἐνταῦθα τῆς ἡπείρου* Θ. *πολλαχοῦ τῆς γῆς* Πλ. *πρῶτὴ τῆς ἡμέρας* Ἡρόδ. *τηνικαῦτα*

τοῦ θέρους Ἄρφ. τρίς τῆς ἡμέρας. τῶν τοιούτων ἄδην εἶχονεν
(= μέχρι χορτασμοῦ, ἤτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (Γενικὴ
καθὰ τὸ τοῦ ὅλου· πρβλ. § 29, 1).

β) ἐπιρρήματα τροπικά, οἷον πῶς, ὥπως, ὥς (μετὰ τοῦ ὀνόματος
ἔχω), εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀπο-
μάκρυνσιν καὶ χωρισμόν, οἷον ἔξω, ἐκτός, πῶρρω, πρόσω,
κρύφα, λάθρᾳ (¹) (τινός): βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας; (= ὥς πρὸς
τὴν παιδείαν) Πλ. (Πρβλ. Πῶς εἶναι ἀπὸ ὑγείαν;) Ἡ Κέρκυρα
καλῶς παράπλου κεῖται (= ὥς πρὸς τὸν παράπλου) Θ. (Γενικὴ
ἀφαιρετική, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς· πρβλ. § 28, 5
καὶ § 30, II).

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα
προθετικά ἐπιρρήματα ἐντός, εἰσω, ἐγγύς, πλησίον, πῶρ-
ρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν, ἐκατέρωθεν,
μεταξύ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ
ὁποῖα συντάσσονται μετὰ γενικῆς: ἀξίως λόγου (πρβλ. ἄξιος λόγου). οὐκ
ἀπείρως αὐτοῦ ἔχω (πρβλ. ἀπείρος τινος).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετική), ἡ ὁποία
δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν
ἀναφώνησιν: φεῦ τῆς ἀνοίας! Σοφ. αἰαῖ κακῶν! οἶμοι τέκνων!
Εὐρ.

§ 38. β') Δοτικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς
(ὀργανικῆς, § 28, 8) συνήθη εἶναι τὸ ἅμα (=σύν, συγχρόνως
μέ), ὁμοῦ (=μαζὶ μέ), καὶ τινὰ παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων ἢ ὀρημάτων,
τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα ἅμα τῷ
κακῷ καὶ ἀλσχαῖ ἐστι (=ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι κακὰ) Πλ. ὁμοῦ τῷ
πηλῷ Ξ. ὁμοῦ ἐκείνῳ (πρβλ. ὁμοιός τινι). συμφερόντως τοῖς φίλοις
(πρβλ. συμφέρει τοῖς φίλοις) Ξ. ἐπομένως τῷ νόμῳ (πρβλ. ἔπομαι
τινι) Πλ.

§ 39. γ') Αἰτιατική. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατι-
κῆς συνήθη εἶναι τὸ νῆ ἢ ναὶ μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ
(ἐπὶ ἀρνήσεως): νῆ Δία ἢ ναὶ μὰ Δία, μὰ Δία ἢ οὐ μὰ Δία· (πρβλ.
μὰ τὴν Παναγία).

(1) Ἡ νεωτέρα γραφὴ τῆς λέξεως χωρὶς ὑπογεγραμμένην.

Σημείωσις. Ἡ παρὰ τὸ νή ἢ μὰ αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προελθούσα ἐκ παραλείψεως τῆς λέξεως ὁ μ ν ν μ ι (= ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα: νή Δία (= νή, ὁ μ ν ν μ ι τὸν Δία). Βλ. Ὅμ., Ψ 585. Ξεν. Κύρ. Ἀν. 6, 6, 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

Αἱ Ἀντωνυμιαί

§ 40. Αἱ ἀντωνυμιαί, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀντὶ τοῦ ὀνόματος οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς μίαν πρότασιν οἰονδήποτε ὅρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκφέρεται διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§ 8, § 9, § 21 κ. ἑ., § 29) ἢ ἐπιθέτου (§ 8, § 9, § 24 κ. ἑ.).

α) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμιαί καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.

§ 41. 1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἢ μὴ ὑπάρχουσα ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπανία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (σφεῖς) ἀναπληροῦται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἢ ὑπὸ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) αὐτὸς ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον: *Ἐκτορος ἦδε γυνή* (ἔστι) Ὅμ. οὔτε *ἡμεῖς* ἐκείνου *ἔτι* στρατιῶται, οὔτε *ἐκεῖνος* *ἔτι* ἡμῖν μισθοδότης Ξ. *αὐτὸς ἔφα* (= ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδή, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἥτοι τῶν ὀρθοτονοῦμένων τύπων τῶν παλαιοῦ πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἐμοῦ, ἐμοί, σοῦ, σοί κλπ.) χρῆσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχῃ ἔμφασις καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή (πρβλ. § 17). Ἄλλως κανονικῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (μοῦ, μοί, κλπ.): *ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ* ὅπως δὲ καὶ *ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει* Ξ. *οὐκ ἐμοὶ ἀλλὰ σοὶ ἀρέσκει ταῦτα* — *ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἐλθεῖν* Ξ. (πρβλ. *Ἐμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει* — *μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει*).

Σημείωσις. Οἱ ὀρθοτονοῦμενοι τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατὰ τὴν τῶν προθέσεων: παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ, κλπ. (οὐδέποτε παρὰ μου κλπ. Ἀλλά: πρὸς ἐμέ καὶ πρὸς με).

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιοι πτώσεις

τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανακλάσεως (βλ. κατωτέρω § 42, 2, β'): ἔλεξαν ὅτι πέμψειε **σφᾶς** ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς (= σφᾶς αὐτοὺς — αὐτοὺς) Ξ. Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλάγιαί πτώσεις τῆς αὐτὸς, ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ὅταν ὑπάρχη ἐμφασίς: *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος Κύρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυθρίους δαρεικοὺς* (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει) Ξ. τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς **ἡμᾶς**, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς **ἐκείνον** Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία αὐτὸς

α) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτικῇ, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὀριστικῇ εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ: **αὐτὸς Μένων** ἐβούλετο **λέναι** παρὰ Ἀριαίων Ξ. (πρβλ. § 27, 2).

β) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δήλωσιν ταυτότητος: *τὴν Ἀττικὴν ἀνθρώποι ᾤκουν οἱ αὐτοὶ αἱεῖ* (= οἱ ἴδιοι, καὶ ὅχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ) ὡς ὀριστικῇ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὅχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων: καὶ **αὐτὸς** πολλῶν πολέμων ἐμπειρὸς εἰμι (ἐγὼ αὐτὸς) Θ. σοφοῖς ὁμιλῶν **καὐτὸς** ἐκβήσει σοφὸς (= καὶ σὺ αὐτός, καὶ σὺ ὁ ἴδιος). ἔδοξε δὲ χορῆναι **αὐτούς** τε ἐλθεῖν ἐπὶ θέναν τάνδρὸς καὶ ὑμᾶς συμπααραλαβεῖν (= ἡμεῖς τε αὐτοὺς = καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι) Πλ.

δ) κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς ὀνομάτων, οἷα τὰ ὀνόματα στρατηγός, πρεσβευτὴς κλπ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξαίρῃ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον: *Κορινθίων στρατηγὸς ἦν Ξενοκλείδης πέμπτος αὐτὸς* (= πρῶτος στρατηγὸς μετὰ τέσσαρας ἄλλους συστρατήγους) Θ.

6) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 42. 1) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ἄρθρου· πρβλ. *ἐπελαθόμεν ἑμᾶντοῦ*

(= ἐλυσμόνησα τὸν ἑαυτὸν μου) Πλ. *γνώθι σαυτὸν* (= τὸν ἑαυτὸν σου). *ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ* (= γιὰ τὸν ἑαυτὸν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α) ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό· (ἄμεσος ἢ εὐθεῖα ἀντανάκλασις): (ἐ γ ὦ) *ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ* Πλ. (ὑμεῖς) *βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς* Πλ. *ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν*.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Συνηθῶς ὅμως (κατὰ τὸ δοκεῖ μοι ἢ ἐμοὶ δοκεῖ) λέγεται *δοκῶ μοι καὶ ἐμοὶ ἢ ἐμοιγε δοκῶ*, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ *δοκῶ ἑμαυτῷ*.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως: *τὸν κωμάρχην ᾧχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας* (= πρὸς τοὺς δούλους του, δηλ. τοῦ κωμάρχου) Ξ.

β) κατὰ τὸ γ' ἰδίᾳ πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφατικὰς ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἂν καὶ τὸ σημαίνονμενον δι' αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως· (ἔμμεσος ἢ πλαγία ἀντανάκλασις): *οἱ Κλαζομένοι τὴν Πολίχραν ἐτείχιζον, εἴ τι δέοι σφίσιν αὐτοῖς πρὸς ἀναχώρησιν* Θ. *ὁ ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὁρᾶν* Ξ. *πολλοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους* Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐπὶ τῆς ἀμέσου ἀντανάκλασεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου, κατὰ τὰς εὐχρήστους πτώσεις αὐτῆς (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς, § 41, 3), συνηθέστερον δὲ αἱ πλάγιαι πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας αὐτός, ὅταν ὁ λόγος νοῆται ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου (ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως: *λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσὺν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας* (= αὐτῷ) Ξ. *οἱ φυγάδες ἐδέοντο Κερκυραίων σφᾶς κατάρειν* (= αὐτοὺς) Θ. *λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρον ἐπιδεῖξαι τὸ στρατεῦμα αὐτῇ* Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἡ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται

ἐνίοτε καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἀντὶ τῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου: δεῖ ἡμᾶς ἐρεῖσθαι *ἐαυτοὺς* (= ἡμᾶς αὐτοὺς) Πλ. (ὕ μ ε ῖ ς) *ἀποφαίνετε σκαιοτάτους ἐαυτοὺς* (= ὑμᾶς αὐτοὺς) Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω προῆλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τῆς νέας γλώσσης, *τὸν ἐαυτόν μου, τὸν ἐαυτόν σου, τὸν ἐαυτόν του* κλπ.

γ) Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 43. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι (ἀλλήλων, ἀλλήλους κλπ.) ἐκφέρονται πάντοτε (ὅπως καὶ αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι) ἄνευ ᾄρθρου: ἀγαπᾷτε *ἀλλήλους* (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλον). *βασιλεία καὶ τυραννὶς διαφέρουσιν ἀλλήλων*.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας γίνεται χρῆσις τῆς αὐτοπαθοῦς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν): *διαλέσασθε τὰς πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ἔχθρας* (= τὰς πρὸς ἀλλήλους) Ἰσοκρ. *ἀπίστως ἔχουσι πρὸς ἐαυτοὺς οἱ Ἕλληνες* (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

δ) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 44. 1) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ᾄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ: ὁ ἐμὸς φίλος — ἐμὸς φίλος, οἱ ὑμέτεροι στρατιῶται — ὑμέτεροι στρατιῶται κλπ.). (πρβλ. ὁ ἰδικὸς μου φίλος — ἰδικὸς μου φίλος κλπ.).

2) χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μοῦ, σοῦ, ἡμῶν, κλπ., § 29, 3), ὅταν ἡ σχέσις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως ἢ δὲν ὑπάρχῃ μὲν ἔμφασις, ὑπάρχῃ ὁμως ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας: *ἔρχεται ὁ ἐμὸς φίλος* (= ὁ ἰδικὸς μου φίλος), *ὁ σὸς φίλος* (ὁ ἰδικὸς σου φίλος), *ὁ ἡμέτερος πατήρ* (ὁ ἰδικὸς μας πατήρ) κλπ. — (ἐγὼ) *στέργω τὸν ἐμὸν φίλον* (= τὸν φίλον μου), (ὕ μ ε ῖ ς) *στέργετε τὸν ὑμέτερον φίλον* (= τὸν φίλον σας) κλπ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς 1. Ἡ ἀρχῇθεν κανονικῶς ἐσχηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -όν (πρβλ. ἐμός, -ή, -όν κλπ.), εἶναι ὅλως ἀχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιοῦται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτοῦ, αὐτῆς κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος ἢ ἐκεῖνος): *ἔρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ* (= ὁ φίλος του) — *ὁ τούτου φίλος* (= ὁ ἰδικὸς του φίλος).

Ὁμοίως ἡ ἀντωνυμία σφέντερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἡ γενικὴ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τούτων ἢ ἐκείνων): *ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν* (= ὁ φίλος των) — *δὲ τούτων φίλος* (= ὁ ἰδικός των φίλος) κλπ.

Σημείωσις 2. Ὄταν ὑπάρχῃ ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμός, σὺς ἢ τῆς γενικῆς τούτου ἢ ἐκείνου χρησιμοποιεῖται ἡ γενικὴ τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἐαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἀπλῶν ἡ μέτερος, ὕμετερος ἢ τῆς γενικῆς τούτων ἢ ἐκείνων χρησιμοποιεῖται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὕμετερος αὐτῶν καὶ ἡ γενικὴ ἑαυτῶν (πρβλ. § 22, Σημ.): (ἐγὼ) *στέργω τὸν ἑμαυτοῦ φίλον* (= τὸν ἰδικόν μου φίλον). (ὕμεῖς) *στέργετε τὸν ὕμετερον αὐτῶν φίλον* (= τὸν ἰδικόν σας φίλον). (οὗτοι) *στέργουσι τοὺς ἑαυτῶν φίλους* (= τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

Ε) Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 45. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δείξεως, (ἥτοι ὅταν κανεὶς τὰς χρησιμοποιῇ δεικνύων συγχρόνως μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ βλέμμα)

α) τῆς ὅδε γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν: *Πλάτων ὅδε* (= ἐτοῦτος ἐδῶ ὁ Πλ.). *ἡδε ἡ ἡμέρα* (= ἐτούτη, ἥτοι ἡ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Οὕτω πολλάκις ἡ ὅδε λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἐγὼ ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἐμός μετὰ δείξεως: *ξὺν τῇδε ἀδελφῇ* (= ξὺν ἐμοὶ τῇ σῇ ἀδελφῇ) Σοφ. *σκήπτρῳ τυπεὶς ἐκ τῆσδε χειρὸς* (= ἐκ τῆσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β) τῆς οὗτος (= ἐτοῦτος, αὐτός) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενοτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα: *οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει* (= αὐτοί, οἱ συστρατιῶται σου) Ξ.

Οὕτω ἡ οὗτος λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ τῆς σὺ μετὰ δείξεως: *οὗτος, τί ποιεῖς;* (ἔ! σὺ αὐτοῦ) Ἀρφ.

γ) τῆς ἐκεῖνος χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκομένων τοπικῶς ἢ

χρονικῶς: *νῆες ἐκεῖναι* (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) Θ. *ἐκεῖνης* τῆς νυκτός οὐδείς ἐκοιμήθη Ξ.

2) ἐπὶ νοητῆς δείξεως, (ἦτοι ὅταν ὁ λέγων νοεῶς δεικνύῃ τι, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη λεχθῇ ἢ μέλλει νὰ λεχθῇ), ἡ μὲν οὗτος συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἡ δὲ ὁδε εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα: *ταῦτα* μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε *τάδε* (= αὐτὰ λὲς ἐσύ, ἀπὸ ἡμᾶς... τὰ ἐξῆς) Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δείξεως καὶ ἡ ἐκεῖνος μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς οὗτος ἢ τῆς ὁδε: *Χειρίσοφος μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ* (= οἱ σὺν τούτῳ — οἱ σὺν αὐτῷ) Ξ. *ἐκεῖνα* κερδαίνειν ἡγείται, *τὴν ἡδονὴν* Πλ. (§ 21, 2).

§ 46. Αἱ ἀντωνυμῖαι τοιόσδε, τοσόσδε (καὶ τηλικόσδε) διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν ἀπὸ τὰς ταυτοσήμους ἀντωνυμίας τοιούτος, τοσοῦτος (καὶ τηλικούτος) ὅ,τι διαφέρει ἡ ὁδε ἀπὸ τὴν οὗτος: ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρόου *τοιαῦτα τοιάδε* πρὸς αὐτὸν ἔλεξε Ξ. (πρβλ. ἀκούσας *ταῦτα* τάδε εἶπε).

§ 47. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας οὗτος (ἢ σπανίως τῆς ἐκεῖνος), ἀπλῶς ἵνα ἐπαναληφθῇ μετ' ἐμφάσεως κάτι τι προλεχθέν: ὁ *τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος* τῶν φύντων κακῶν αἰτίας Δημ. (πρβλ. *τῆς θάλασσας τὰ κύματα αὐτὰ μόν' τὸν ρωτοῦσαν*).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας οὗτος καὶ ὁ σύνδεσμος καί, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμός τις τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικός ἢ ἐπιρρηματικός, ὁ ὁποῖος ἐξαίρεται ὡς δηλῶν κάτι τι σπουδαῖον: ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμυγῶν, *καὶ τούτων πονηρῶν*, οὕτω πράττειν (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι, *καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς* Ξ. (πρβλ. *λίγοι μου ἴφρυγαν, καὶ ἐκεῖνοι* λαβωμένοι).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἐξαιρομένη μία ῥηματικὴ ἔννοια διὰ τοῦ καὶ ταῦτα: *Μένωνα δὲ οὐκ ἐξήτει, καὶ ταῦτα* παρ' Ἀρ-αίου ὦν τοῦ Μένωνος ξένου (= καὶ δὲν τὸν ἐξήτει, ἐνῷ μάλιστα...) Ξ. οὐ ταῦτα ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, *καὶ ταῦτα* περὶ τῶν μερίστων (= καὶ μάλιστα ἐνῷ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

ς) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμῖαι.

§ 48. 1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς σημαίνει ὅ,τι ἡ ἀνω-

νυμία ποιός εἰς τὴν νέαν γλώσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιός) ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς: *τίς ἀγορεύειν βούλεται; τίνος τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν; Πλ.*

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ποῖος σημαίνει ποῖα λογῆς; τί λογῆς; ἥτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις *περὶ τοῦ ποιοῦ* ἐνὸς προσώπου ἢ ἐνὸς πράγματος· ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν: *ποῖόν σε ἔπος φύγε ἕρκος ὁδόντων;* "Ομ. (πρὸβλ. οὐδεὶς ἡρώτα *ποία τις* εἶη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ *τίς*; Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν ἡ ποῖος ἀντὶ τῆς *τίς* ἐπιθετικῶς: *ποίους λόγους οὐκ ἀνηλώσαμεν;* (= *τίνας λόγους*) Ἰσοκρ.

Σημείωσις. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποῖος (ποιός;) ἐπεκράτησε, ἢ δὲ *τίς* ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων *τίνος* καὶ *τί*· πρὸβλ. *τίνος εἶναι αὐτὸ τὸ σπῖτι; τί τρώγει;*).

§ 49. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας *τίς* ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα *ποτέ* (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἄραγε* ἢ *τάχα*), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν *ποῖος* καὶ *πόσος* ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς* (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *σάν*), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ *ἐκπληξίς* αὐτοῦ περὶ τούτου: *τί ποτε σὺ, ὦ παῖ, τῷ Σάκῃ οὕτω πολεμεῖς;* (= *γιατί ἄραγε, γιατί τάχα;*) Ξ. *τίσι ποτὲ λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους;* (= *μὲ ποίους ἄραγε λόγους;*) Ξ. *ποίου τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Μιθριδάτης;* (= *σάν ἀπὸ τί λογῆς σοί;*) Ξ. *Πόσαι τινές εἰσιν αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει;* (= *σάν πόσες, πόσες περίπου;*) Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεκφέρονται μετὰ δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὥς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν βραχυλογικῶς: *Ἀγγελίαν φέρω χαλεπὴν. Τίνα ταύτην;* (*τίς* ἐστὶν ἡ ἀγγελία αὐτῆ, ἣν φέρεις;) Πλ.

§ 50. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεκφέρονται δύο ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως: *τίνας οὖν ὑπὸ τίνων εὐροίμεν ἂν μείζω εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων;* Ξ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτερεύουσας προτάσιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρωτηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου: *πότε δὲ χρὴ πράξετε; ἐπειδὴν τί γένηται;* Δημ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Οὕτω παρήχθησαν αἱ ἑλλειπτικά ἐκφράσεις ὅτι τί; (ἐνν. γίγνεται = γὰ ποῖον λόγον); καὶ ἵνα τί; ἢ ὥς τί; (ἐνν. γένηται = μὲ ποῖον σκοπόν;): ἔτι καὶ τοῦτω αὐτῷ προσθήσεται; **ὅτι τί;** **ἵνα τί ταῦτα λέγεις;** Πλ. **ὥς τί** δὴ φεύγεις; Εὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν: **τρέφεται δὲ ψυχὴ τίνι;** Πλ.

ζ) Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι.

§ 51. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **τίς** (= ἕνας, κάποιος, κανεῖς) εἴτε ὥς οὐσιαστικὸν εἴτε ὥς ἐπίθετον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς καταφατικὰς προτάσεις: **ἴτω τις** ἐφ' ὕδωρ (ἅς πάῃ ἕνας ἢ κάποιος) Ξ. **ποῖ τις** φύγη; (= ποῦ νὰ... κανεῖς) Σοφ. **καὶ τις** θεὸς ἡγεμόνευεν (= κάποιος θεὸς) Ὅμ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀορίστου **τίς** λαμβάνεται κανονικῶς ἡ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία οὐδείς (= κανεῖς, κανεῖς δὲν — ἐὰν ἡ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ μηδείς (= κανεῖς, κανεῖς νὰ μὴ — ἐὰν ἡ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας): **οὐδείς** ἦλθεν Ξ. οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν **οὐδείς οὐδέν** (= κανεῖς τίποτε) Ξ. — **μηδείς** ἰδέτω (= κανεῖς νὰ μὴν ἰδῇ) Ξ. **μὴ** θῇσθε νόμον **μηδένα** Δημ.

2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **τίς, τί**

α) λαμβάνεται καὶ ὥς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει **κάποιος ἄξιος λόγου ἢ σπουδαῖος, κάτι, κάτι τι**: **ἡὔχεις τις** εἶναι. (πρβλ. **θαρρεῖ πὺς κάτι** εἶναι **κι' αὐτός**).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀόριστον **τί** καὶ εἰς τὰς φράσεις **λέγειν τι, ποιεῖν τι, κλπ.** ἄρ' οἴεσθε **τι** ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες; (= **κάτι τι** ἄξιον λόγου) Πλ.

β) συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάξει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν (= κάποιος ἀρκετά, πολὺ, ἐξαιρετικά... ἢ κάπως, κάπου περίπου, σάν...): **δεινὴ τις** δύναμις (= κάποια πολὺ ἰσχυρά...) Ξ. **ὀλίγοι τινές** (= κάποιοι ἀρκετὰ ὀλίγοι) Θ. **ὅσος τις** χρυσὸς (= πόσον πολὺς χρυσὸς) Ὅμ. **ἡμέρας ἑβδομήκοντά τινας** (= κάπου 70, καμιά ἑβδομηνταριά) Θ. **διαφερόντως τι** ἀδικούμεθα (= κάπως ὑπερβολικὰ) Θ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἡ ἀντωνυμία **τίς** (ὅπως καὶ ἡ **κανεῖς** εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **ἐκαστος, ὁ κα-**

θ έ ν α ς : τοῦτό τις ἴστω (= ἄς ξέρη καθένας) Σοφ. (πρβλ. εὐκολα μπαίνει *κανείς* στή φυλακή, μὰ δύσκολα βγαίνει). Ἐπὶ τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νὰ συνάπτεται μετὰ τῆς ἀόριστου τῖς καὶ τὸ ἐπίθετον π ᾱ ς ἢ ἡ ἀντωνυμία ἕκαστος : π ᾱ ς τις Ἡρόδ. ἕκαστός τις Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τῖς ἢ οὐδείς = σχεδὸν κανείς, ἢ δὲ φράσις ἢ τι ἢ οὐδὲν = σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἄλλος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολλάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὥς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποιον κυρίως εἶναι ἐπεξηγήσεις τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Δύναται δὲ νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τότε τὸ ἄλλος διὰ τοῦ ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι κ.τ.τ. : αὐτὸς Ὀδυσσεὺς τέρπετο καὶ **ἄλλοι Φαίηκες** (= καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος) Ὅμ. ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ **τῆς ἄλλης ἀργίας** (= καὶ ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμίαι ἕκαστος, ἑκάτερος, ἕτερος, οὐδέτερος (μηδέτερος), πότερος, οὐδεὶς (μηδεὶς) λαμβάνονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ὁμάδων τινῶν (οἶον ἐθνῶν, φυλῶν, πατριῶν, στρατευμάτων κ.τ.τ.) : πόλεις τάσδε **ἐκάτεροι** ξυμμάχους εἶχον (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἐνὸς καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀφ' ἑτέρου) Θ. ὅστις **μηδετέροις** ἀρέσκει, τοῦτον τί ποτε καὶ καλέσαι χρή; (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρχικοῖς) Ξ.

η) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 52. 1) Κανονικῶς ἡ μὲν δς (ῥ, δ) καὶ αἱ ἄλλαι ἀπλαῖ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἶος, ὅσος, ἡλικίος ἀναφέρονται εἰς ἓν ὠρισμένον πρόσωπον ἢ πράγμα, ἡ δὲ ὅστις καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι (ὁπότερος, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος, ὁποδαπὸς) ἀναφέρονται εἰς κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον : Ἔστι **Δίκης δφθαλμός**, δς τὰ πάνθ' ὄρᾷ — μακάριος **ὅστις** οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει (= πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις).

Σημείωσις α'. Οὐχ ἦτον λαμβάνεται ἐνίοτε ἡ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς : καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτον **βωμόν**, **ὅστις** νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστιν, ἰδρύσαντο Θ.

Ἡ δὲ χρῆσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησεν ἡ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς.

Σημείωσις β'. Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (ἔνθα,

ἦ, ὅπου, ὅθεν, οἷ) ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὃς μετὰ τινος προθέσεως: ἤλασεν εἰς Ταροούς, *πόλιν* τῆς Κιλικίας, *ἐνθα* ἦν τὰ Συεννέσιος βασιλεια (= ἐν ἦ) *Ξ. δῶμα* Πελοπιδῶν τόδε, *ῥθεν* σε ἤνεγκα (= ἐξ οὗ) Σοφ. *ἐκ Λακεδαιμόνος, οἷπερ* πλεισιτάκις ἀφίξαι (= εἰς ἦνπερ) Πλ.

Καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὐτῆς σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρημάτος ὅπου καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ ὅπου (ὁ πού, πού) ὥς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν (ὃς, ὅστις, ὁ ὁποῖος): τὸν δρόμον, *ὅπου* πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίνω (= τὸν ὁποῖον). νὰ βγοῦν τὰ κλεφτοκάραβα, *πού* ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα (= τὰ ὁποῖα).

Σημείωσις γ'. Λέγεται πολλάκις ἀναλυτικώτερα καὶ περιγραφικώτερα ἔστιν ὃς ἢ ἔστιν ὅστις (= ἔστι τις ὃς ἢ ἔστι τις ὅστις) ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς: *ἔστι δ' ὅστις* καὶ κατελήφθη (= κάποιος) *Ξ. οὐκ ἔστιν ἦτις* τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη καὶ κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὥς ἐξῆς· *εἰ σὶν* οἷ ἢ ἔστιν οἷ (= ἔνιοι), *ἔστιν ὧν* (= ἐνίων), *ἔστιν οἷς* (= ἐνίοις), *ἔστιν οὓς* (= ἐνίων): *ἔστιν δν* καὶ *κριτὴν* καθήμενον *ἔπαιον* *Ξ. ἔστιν οἷ* καὶ *Ξενοφῶντα* προβάλλοντο *πρεσβυτὴν* *Ξ. πλὴν* Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ *ἔστιν ὧν* ἄλλων ἔθνων (= καὶ ἄλλων τινῶν) *Θ. Ὅμοιός* παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *ἔνιοι*, *ἐνιοί*, *ἐνια* ἐκ τοῦ *ἐνι* (= ἔστι) καὶ τοῦ *οἷ*, *αἷ*, *ᾶ*· (πρβλ. καὶ τὸ ἐπίρρημα *ἐνίοτε* = ἐνι ὅτε, ἦτοι ἔστιν ὅτε).

Ὅμοιός δὲ ἀντὶ τοῦ οὐδεῖς οὐ λέγεται πολλάκις μετὰ μεγαλυτέρας ἐμφάσεως οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεῖς (ἔστιν) ὅστις οὐ (= πᾶς τις): *οὐδενὶ* *δ' τφ* οὐκ ἀπεκρίνατο (= παντὶ ἀπ.) Πλ.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία οἷος (= τέτοιος πού) συχνότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις οἷός εἰμι ἢ οἷός τέ εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις οἷός εἰμι σημαίνει εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος πού (νά), εἶμαι πρόθυμος ἢ ἔτοιμος (νά): Ἀγασίας ἤκιστα *ἦν οἷος* μεγαλῆγορεῖν *Ξ. Μειδυλίδης* ἡγανάκει καὶ *οἷος ἦν* ἐπεξιέναι Λεωκράτει Δημ.

Ἡ δὲ φράσις οἷός τέ εἰμι (ἢ οἷός τ' εἶμι) σημαίνει εἶμαι εἰς θέσιν, δύναμαι: Ἀλκιβιάδης *οἷός τε ἦν* σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν *Ξ.*

Συνηθεστάτη εἶναι ἡ φράσις οἷόν τέ ἐστι μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατόν νά).

3) α) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφωνηματικῶς: *οἷα* ποιεῖς, ὦ *ἑταῖρε*! (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ πού) Πλ. *δσην* ἔχεις τὴν δύναμιν! (= πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

β) Αἱ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὅποιος, ὁπόσος, ὀπηλίκος πολλάκις λαμβάνονται ἀντὶ τῶν ἀντιστοίχων ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν (τίς, ποῖος, πόσος, πηλίκος) καὶ δι' αὐτῶν δίδεται ἀπάντησις εἰς γενομένην ἐρώτησιν ἢ εἰσάγεται πλαγία ἐρώτησις: ἀλλὰ *τίς* γὰρ εἰ; *Ὅστις;* *πολίτης* χρηστὸς (Ἐρωτᾶς ὅστις εἰμί; = ποῖος εἰμαι;) Ἀρφ. Οὗτος, *τί* ποιεῖς; *Ὅ,τι* ποιῶ; (Ἐρωτᾶς ὅ,τι ποιῶ; = Τί κάνω;) Ἀρφ.

4) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ἀναφέρονται πολλάκις εἰς τὴν στοιχὸν αὐτῶν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ὑπάρχουσαν ἢ νοουμένην ἔξωθεν, ἥτοι ἢ ὅς ἀναφέρεται εἰς τὴν οὗτος, ἡ οἷος καὶ ὅποιος εἰς τὴν τοιόσδε καὶ τοιοῦτος, καὶ ἢ ἡλίκος καὶ ὀπηλίκος εἰς τὴν τηλικόσδε καὶ τηλικοῦτος: οἱ ἄνθρωποι *τούτοις* μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, *οὗς* ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι *Ξ*. *ὃν* οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος (= οὗτος ὃν). *σίτῳ* *τοσούτῳ* ἐχορῆτο Σωκράτης, *ὅσον* ἡδέως ἥσθιε *Ξ*. (πρβλ. *ὅσους* θὰ κόψη τὸ σπαθί, *τόσους* θενὰ σκοτώσω).

Σημείωσις. Δύναται ὁμως εἰς ὄνομα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους ἢ εἰς ὀλόκληρον πρότασιν νὰ ἀναφέρεται τὸ οὐδέτερον *ὅ*, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν γενικὴν σημασίαν *χρῆμα ὅ*, *πράγμα ὅ* (= πρᾶγμα πού, κάτι πού): *τηρανίδα* *θηρᾶς*, *ὅ* *πλήθει* *χρημάτων* *θ'* ἀλλοικεῖται Σοφ. *Δερκιδάς* *ἐστάθη* *τὴν* *ἀσπίδα* *ἔχων*, *ὅ* *δοκεῖ* *κηλὶς* *εἶναι* *τοῖς* *σπονδαίοις* (ὅ = τὸ σταθῆναι *τινα* *ἔχοντα* *τὴν* *ἀσπίδα*) *Ξ*. πρβλ. § 14, α'.

5) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὄνομα ἢ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ἢ δὲ πτώσις αὐτῆς κανονίζεται ἀπὸ τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται. (Βλ. τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα).

Ἀλλὰ πολλάκις ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τεθῇ εἰς πτῶσιν αἰτιατικὴν, τίθεται εἰς πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, διότι ἡ πτῶσις τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς ἀντωνυμίας, εἰς τὴν ὁποίαν αὕτη ἀναφέρεται, εἶναι γενικὴ ἢ δοτικὴ. (Ἐλξίς τοῦ ἀναφορικοῦ).

Τότε δέ, ἐὰν μὲν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς κάποιαν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ἡ δεικτικὴ αὕτη ἀντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται· ἐὰν δὲ ἀναφέρεται εἰς ἓν ὄνομα οὐσιαστικόν, τοῦτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, ἄνευ ἄρθρου: οἱ *χρησμοδοὶ* *ἴσασιν* *οὐδὲν* *ὧν* *λέγουσιν* (= οὐδὲν *τὸ* *ὕ* *τ* *ω* *ν*, *ᾶ*) Πλ. *ὅπως* *ἔσεσθε* *ἄξιοι* *τῆς* *ἐλευθε-*

ρίας, ἥς κέκτησθε (= τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ξ. **σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατήρ κατέλιπε** (= σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὓς) Ξ. **τούτους ἄρχοντας ἐποίει ἥς κατεστρέφετο χώρας** (= τῆς χώρας, ἦν) Ξ. **ἐπορεύετο σὺν ᾗ εἶχε δυνάμει** (= σὺν τῇ δυνάμει, ἦν εἶχε) Ξ. (πρβλ. *Πῶς ἀγαπῶ ὅποιον φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα* = ἐκείνον, ὁ ὁποῖος φορεῖ. Ἄλλοίμονο σ' ὅποιον βρεθῇ ἐκεῖ = σ' ἐκείνον, ὁ ποῖος βρεθῇ).

Σημείωσις. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἥτοι *ἔλκεται τὸ ὄνομα*, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία, καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν πῶσιν ἐκείνης: *τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ νιῒ, ἀξία ἐστὶ δέκα ταλάντων* (= ἡ οὐσία, ἦν) Λυσ. (πρβλ. *Τὴν πῖττα*, πού ἔφαγε ὁ σπυρίδης, ἦταν κολοκυθία = ἡ πῖττα πού — ἡ πῖττα τὴν ὁποίαν ἔφαγε κλπ. Ἀπὸ λαϊκὸ τραγούδι).

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἔλξις εἰς τὰς φράσεις οὐδεὶς ὅστις οὐ καὶ *θσυμαστόν* (ἐστίν) ὅσος ἢ ὅση ἢ ὅσον: *οὐδενὶ ὄτφ οὐκ ἀποκρίνεται* (= οὐδεὶς ἐστίν, ὄτφ) Πλ. *οὐδένα κίνδυνον ὄντινα οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι* (= οὐδεὶς κίνδυνός ἐστιν, ὄντινα οὐχ κλπ.) Δημ. *μετὰ ἰδρώτος θανμαστοῦ ὄσου* (= μετὰ ἰδρώτος θανμαστόν ἐστι μεθ' ὄσου) Πλ. *ἐκείνος θανμαστήν ὄσσην περὶ σὲ προθυμίαν ἔχει* (= θανμαστή ἐστίν ἡ προθυμία, ὄσσην κλπ.) Πλ.

6) Ὅταν δύο ἢ περισσότεραι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσωνται κατὰ σειρὰν ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία, ἡ ὁποία τὰς εἰσάγει, συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἔξωθεν εἰς τὴν κατάλληλον πῶσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας: Ἀριστοῦ, *ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλεῖα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν* πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειράται (= καὶ *ὃ* ἐδώκαμεν καὶ *παρ' οὗ* ἐλάβομεν) Ξ. *Ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθῆρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες αὐτόν;* (= καὶ *ὃν* σὺ μάλα ἐθαύμαζες). καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν, *ὅστις* ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, *μισεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός;* (= καὶ *ὃν* μισεῖ) Σοφ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ δὴ ἢ δὴ ποτε ἢ οὕν κατόπιν αὐτῶν ὡς ἀόριστοι μετ' ἐμφάσεως: *ἐγὼ πάσχειν ὅτιοῦν ἔτοιμος* (= ὅτι δὴ ποτε, ὁποιοιδήποτε πάθημα) Δημ. *οὔτε δι' ἐχθρῶν οὔτε διὰ φιλονικίαν οὐδ' ἡντινοῦν* (= οἵανδήποτε, καμίαν ἀπολύτως) Λυκ.

§ 53. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν δημηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὅποια εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας,

1) ἀρχῆθεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἀρθρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγόμενων πείρας ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν πρόκειται περὶ ἐνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀορίστου: "*Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα* (= τὸ ν ἄνδρα) Ὅμ., α 1. *νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακὴν* (= νόσον ἀνὰ τὸ στρατόπεδον κακὴν) Ὅμ., Α 10 (πρβλ. λατινικὴν γλῶσσαν).

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α) ὁ λέγων ἐδείκνυνεν ἐν πρόσωπον ἢ ἐν πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισκόμενον: *πῶς γὰρ δὴ τὸν ξείνον ἐγὼν ὑποδέξομαι οἴκῳ;* (= τοῦτον ἐδῶ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) Ὅμ., π 70.

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἐν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα: *Δηιοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆι χολωθείς νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακὴν* (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθεὶς υἱὸς τῆς Δ. καὶ τοῦ Δ.) Ὅμ., Α 9.

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προῆλθε κατόπιν ἡ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρῆσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων οἱ ὅποιοι ἀρχίζουν ἀπὸ **τ**: *μαντοσύνην, τὴν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων* (= τὴν ὁποίαν τοῦ ἐχάρισε) Ὅμ., Α 72. *δῶρα, τὰ οἱ ξείνος δῶκε* (= τὰ ὅποια) Ὅμ., φ 13.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἡ χρῆσις αὕτη σφύζεται εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικὰς διαλέκτους: *βάλετε τὰ παλῶματα τὰ ὑφάναν Ἀνεράδες* (= τὰ ὅποια ὑφάναν).

γ) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ δηλωθῇ εὐθὺς ἀμέσως, καὶ προεξηγγέλλεν αὐτό: *ὁ δ' ἔβραχε, χάλκεος Ἄρης* (= ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) Ὅμ., Ε 857. *ἄνδρα τόν, ὅς κε θεοῖσιν ἀπέχθεται* Ὅμ., κ 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἀρθρικὴ σημασία αὐτῶν, ἡ ὅποια ὑπάρχει καὶ παρ' Ὁμήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας,

πολλάκις δὲ καθαρὰ, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὐταὶ **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσωνται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν: ἀεί τοι **τὰ κακὰ** ἐστὶ φίλα μαντεύεσθαι (= αὐτὰ τὰ κακὰ = τὰ κακά) Ὀμ., Α 207. ἔδεισεν δ' **ὁ γέρον** (= ἐκεῖνος, ὁ γνωστός ὡς προμνημονευθεὶς γέρον) Ὀμ., Α 33 (πρβλ. *Ξενίας ἀγῶνα* ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ **τὸν ἀγῶνα** καὶ Κύρος Ξ.) — αἱ δὲ **γυναικες** **ιστάμεναι** θαύμαζον Ὀμ., Σ 495. οἱ γὰρ **ἄριστοι** ἐν νηυσὶν **κέαται** Ὀμ., Α 658. **Κάλχας** ἤδη **τά τ' ἐόντα** **τά τ' ἐσόμενα** Ὀμ., Α 70.

§ 54. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμιακῆν σημασίαν τὴν διειρήσαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὠρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦται δὲ ἐκφράσεις εἶναι

1) **τὸν καὶ τόν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ** (= αὐτὸν καὶ αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ καὶ αὐτό, αὐτὰ καὶ αὐτά). Τούτων χρῆσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ: *Ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τὸν* Λυσ. *ἔδει τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι* Δημ. (πρβλ. § 53, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις **τὸ καὶ τὸ** — **τὰ καὶ τὰ** σφύζονται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσαν μας).

2) α) ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= οὗτος δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.).

β) **καὶ τόν, καὶ τήν, καὶ τοὺς** ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφατοῦ κατ' αἰτιατικὴν (καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πράγμα: *Ἰνάρως Ἀθηναίους* ἐπηγάγετο· *οἱ δὲ ἤλθον* (= οὗτοι δέ) Ἡρόδ. *ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς σιραιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν Ξ. καὶ τὸν* κελεῦσαι λέγεται (= καὶ ἐκεῖνος λ. ὅτι) Ξ. (πρβλ. § 53, 2, β').

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς τὸν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν καὶ τὸν ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικῆς **ὁς** (= οὗτος), ὅπως ἄσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν **ὁς** (= ὁ ὅποιος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἄρθρου) ὁ διὰ τῆς προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς ἦτοι τοῦ **ς**. Ταύτης χρῆσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις **καὶ ὁς** (= καὶ οὗτος — καὶ ἐκεῖνος), **ἡ δ' ὁς** (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν ἐκεῖνος), αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος **καὶ ἡ** (= καὶ αὕτη), **ἡ δ' ἡ** (= εἶπεν αὕτη): *οὐδὲς ἀντίλεγε, καὶ ὁς ἤγειτο* Ξ. *εἰ γάρ, ἡ δ' ὁς, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἶη* (= εἶπεν ἐκεῖνος) Πλ.

Τὸ οἱ δὲ χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **μερικοῖ** δέ: *οἱ αἰχμάλωτοι ὄχοντο εἰς Δεκέλειαν, οἱ δ'* εἰς *Μέγαρα* Ξ.

3) α) ὁ μὲν — ὁ δὲ κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς

(= ὁ ἕνας — ὁ ἄλλος, ἄλλος — ἄλλος, μερικοὶ — μερικοὶ): *οἱ μὲν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἥρπαζον* Ξ.

β) τὸ μὲν — τὸ δέ, τὰ μὲν — τὰ δέ, τῇ μὲν — τῇ δέ, ἐπιρρηματικῶς (= ἄφ' ἑνὸς μὲν — ἄφ' ἑτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν — ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν — ἄλλοτε δέ): *ἐπορεύθησαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπανόμενοι* Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον πρὸ τοῦ (ἢ πρὸ τοῦ = πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον): *Κυαξάρης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους ἵεναι πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῖξ ἦν πάντα Ἡρόδ.* (Τὸ πρὸ τοῦ σφύζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος: *Ἐφυγε, πρὸ τοῦ ἐρῆθης ἐσύ*).

§ 55. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** εἰς τὴν ἀρχαίαν (τὴν μετὰ τὸν Ὀμηρον) γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

1) **ἀτομικῶς**, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἑνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅλως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῇ ἢ μέλλει ἀμέσως νὰ διασαφηθῇ, εἴτε διότι ὁπωσδήποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστόν, πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (κυρίως ὀριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον): *ὁ ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει* (= ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρὼν Ὀρόντας) Ξ. Κ. Ἀν. 1, 6, 6. *Ξενίας ὁ Ἀρκὰς ἀγῶνα ἔθηκε* ἐθεώρει δὲ *τὸν ἀγῶνα* καὶ Κῦρος (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἔθηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. *ἐγὼ ὀκνοῖν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη* Ξ. *ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος*.

2) **γενικῶς**, ἦτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον νοῆται ἐν τῇ γενικότητί του. (Εἰδοποιὸν ἄρθρον): *ὁ ἀνθρώπος θείας μετέσχε μοίρας* (= ὁ ἀνθρώπος ἐν γένει, πᾶς ἀνθρώπος) Πλ. δεῖ *τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἀρχοντα* μᾶλλον ἢ τοὺς πολέμους (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημείωσις Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολλάκις ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκανονισμένου, τοῦ συνήθους κ.τ.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς ἢ ἑκάστος, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν: *Κῦρος καταπλήθους ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδν* (= ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ, τὸν θώρακα αὐτοῦ) Ξ. *Κλέαρχος, ἐπεὶ ἐπιρκῶν ἐφάνη, ἔχει τὴν δίκην* (= τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν) Ξ. *ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρῶας*

οὐσίας ἐστὶ προδότης (πᾶς δειλὸς ἀνὴρ, κλπ.). ὁ βουλόμενος (= πᾶς ὅστις θέλει). ὁ τυχὼν (= πᾶς ὅστις τύχη).

§ 56. Κανονικῶς εἰς τὴν (μετὰ τὸν Ὅμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐν ὀνομα ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὁπότε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου ἔνας, μί α, ἔ ν α): **ποταμός** ἦν **κύκλω** (ἔνας ποταμός) Ξ. ἐπορεύοντο **πρωαίτερον** ἀναστάντες· **χαράδραν** γὰρ ἔδει διαβῆναι (= μίαν χαράδραν) Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν (μετὰ τὸν Ὅμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχῆθεν, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν πρόσωπα ἢ πράγματα ὠρισμένα: οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου **πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδων**. (Ποβλ. Ἡ Δέσπω κάνει πόλεμον μὲ **νύφες** καὶ μ' **ἀγγόνια** = μὲ τὶς νύφες τῆς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἐκφέρονται ἄνευ τοῦ ἄρθρου

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων: **Θουκυδίδης Ἀθηναῖος** ξυνέγραψε τὸν πόλεμον (= ὁ Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). **Δαρείου καὶ Περσάτιδος** γίνονται παῖδες δύο (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα βασιλεὺς ἢ μέγας βασιλεὺς, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα ἄστν (= πόλις), ὅταν πρόκειται περὶ τῶν Ἀθηνῶν: **βασιλεὺς νικᾷν** ἡγεῖται (= ὁ βασιλεὺς). ἐκ τοῦ **Πειραιῶς εἰς ἄστν** (= ἔως εἰς τὴν πόλιν, ἔως εἰς τὰς Ἀθήνας) Ξ.

Σημείωσις 1. Ἄνευ ἄρθρου, ὡς εἶδομεν, ἐκφέρεται καὶ τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιούμενον ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27).

Σημείωσις 2. Ὡς εἶδομεν (§ 8, § 25, 3 καὶ § 26), τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν α) νὰ οὐσιαστικοποιῇ, ἥτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος, καὶ εἰς προτάσεις ὁλοκληροῦς, καὶ β) νὰ ἐπιθετοποιῇ, ἥτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα ἐπιθέτου εἰς ἓν ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ εἰς ἓν ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόσθετον, προτασόμενον αὐτῶν.

§ 57. **Θέσις τοῦ ἄρθρου.** Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει: **συνῆλθον οἱ στρατηγοί. οἱ τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι. τὸ γινῶθι σαυτὸν πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον.**

Ὅταν δὲ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου,

ἔχη καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου: *ὁ σοφὸς ἀνὴρ. ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.*

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνάρθρως: *ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός. ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμῖνι.* Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σημείωσις. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἄνευ τοῦ ἄρθρου: *ἀνὴρ ὁ σοφός. ἐγὼ σύνειμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς* Ξ. *γέρα* τὰ νομιζόμενα Θ. Οὕτω ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα. (πρβλ. Δὲ βλέπω παρὰ *σύννεφα* τὰ μαῦρα. Ἀπὸ λαϊκοῦ τραγούδι).

Ἐκφορὰ δὲ οἷα ἡ τῆς νέας γλώσσης (ὁ σοφὸς ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθὸς ὁ ἄνθρωπος κ.τ.τ.) δὲν εὐχρηστεῖ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 58. Ἡ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ ῥηματικὴ ἔννοια μετὰ τὸ ὑποκείμενον, λέγεται *διάθεσις* τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες, *ἐνεργητική, μέση, παθητική καὶ οὐδέτερα*, καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

α) Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα.

Τὸ ἀντικείμενον.

§ 59. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα σημαίνουν ἀπλῶς κάποιαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕν ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται *μεταβατικά*, ὡς *τύπτω* (τινά), *κόπτω* (τι) κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται *ἀμετάβata*, ὡς *βαδίζω, τρέχω, παίζω, γελῶ* κλπ.

§ 60. Τὰ μεταβατικά ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς ἔννοιᾳς των **τὸ ἀντικείμενον**, ἥτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πράγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου: **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός. ὁ παῖς κόπτει τὴν θύραν.**

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὁλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ (πρβλ. § 8): **μίσει τοὺς κολακεύοντας** Ἰσοκρ. **ἐνέβαλε τὸ μὲν Πλ. ποιῆσω σ,τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ Πλ.**

§ 61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἓν μόνον ἀντικείμενον, ὡς φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ (τινα).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικά ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς διδάσκω (τινά τι), πληρῶ (τινά τινος), δίδωμί (τινί τι).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικά ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἐν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δευτέρον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον** διδάσκω (τίνα;) τὸν παῖδα (τί;) μουσικὴν. πληρῶ (τί;) τὴν φιλίαν (τίνος;) ὕδατος.

§ 62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἥτοι 1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικά ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικὴν: **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός — μέμνησο τῶν φίλων — δμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν.**

§ 63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικά λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἔννεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικόν (πρβλ. ἔσθιε ἔκηλος — ἔκηλος πῖνε = τρῶγε, πῖνε μὲ τὴν ἡσυχίαν σου. Ὅμ. πρβλ. φᾶτε καὶ πιέτε, φίλοι μου), εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὀρισμένον καὶ ἐπομένως αὐτονόητον. Πρβλ. ἄγω (τινά) = ὁδηγῶ — ἄγω (ἐπὶ τοὺς πολεμίους) = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων

(ἀρχῆθεν ἄγω **τὸν στρατὸν** ἐπὶ τοὺς πολεμίους). Ὅμοιως ἐλαύνω (τι, π.χ. ποίμνιον, ἡμίονους, ἵππους κτλ. = κάμνω τι νὰ κινηθῇ πρὸς τὰ ἔμπροσ, ὁδηγῶ) — ἐλαύνω (προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύνωμαι. Παρ' Ὁμήρου: ἐλαύνω **τὸν στρατόν**)· τελευτῶ (τι = τελειώνω) — τελευτῶ (= ἀποθνήσκω· ἀρχῆθεν τελευτῶ **τὸν βίον**)· ἔχω (= κρατῶ) — οὕτως ἔχω, εἴ ἔχω (= ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι· ἀρχῆθεν, οὕτως ἔχω **ἐμαυτὸν**) κλπ. (πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω **τὴν θύραν** — ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ **θύρα**· γυρίζω **τὸν τροχὸν** — γυρίζει ὁ **τροχὸς** κλπ.).

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικά εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βάλλω (τι = ῥίπτω τι) — ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς... = εἰσορμῶ εἰς· ἀρχῆθεν, ἐμβάλλω **στρατεύματα** εἰς...) ὁ ποταμὸς **ἐκβάλλει** ἢ **εἰσβάλλει** ἢ **ἐμβάλλει** εἰς... (= χύνεται εἰς... ἀρχῆθεν, ὁ ποταμὸς **ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ** εἰς...)· δίδωμι τι — ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχῆθεν, ἐπιδίδωμι **ἐμαυτὸν** εἰς τι).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων· πρβλ. ἀποδιδράσκω (= δραπετεύω) — ἀποδιδράσκω **τινὰ** (κατὰ τὸ ἀποφεύγω **τινὰ**)· μένω (που) — μένω **τινὰ** (= περιμένω **τινὰ** ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ πρὸσδέχομαί **τινα**). πλέω (= ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου) — πλέω **τὴν θάλασσαν** (= διέρχομαι **ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν**) (πρβλ. περπατῶ, τρέχω — περπατῶ, τρέχω **κάμπους, βουνά**. ζῶ καλὰ — ζῶ **πολλοὺς ἀνθρώπους** = συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βαίνω (= βαδίζω) — διαβαίνω **ποταμόν**, παραβαίνω **νόμον**, ὑπερβαίνω **τεῖχος**. ἵσταμαι (που) — ὑφίσταμαι **κινδύνους**. πλέω — παραπλέω **νῆσον**· (πρβλ. τρέχει — κατατρέχει **τοὺς συγγενεῖς** του. γελᾷ — με περιγελᾷ).

Ἀξία ἰδιαιτέρας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ῥήματα σύνθετα μετὰ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ὅπως τὸ κατακυβεύω, καθηδυπαθῶ, καθιπποτροφῶ, κ.τ.τ., τὰ ὅποια σημαίνουν κατασπαταλῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβεύων, ἡδυπαθῶν, ἱπποτροφῶν κ.τ.τ.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικά ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὠρισμένους χρόνους αὐτῶν (ἰδίᾳ εἰς τὸν ἐνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἐνεργ.

άοριστον β': δύω τι (= βυθίζω τι) — δέδυκα (= ἔχω βυθισθῆ), ἔδυν (= ἐβυθίσθην). φύω τι (= κάμνω νά φυτρώσῃ), πέφυκα (ἔχω γεννηθῆ, εἶμαι ἐκ φύσεως), ἔφυν (= ἐγεννήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). ἴστημί τι (= στήνω τι) — ἔστηκα (= στέκομαι), ἔστην (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα), ἐγείρω τινά (= σηκώνω ἢ ἐξυπνῶ τινά) — ἐγρήγορα (= εἶμαι ξύπνιος), ὄλλυμί τινά (= καταστρέφω τινά) — ὄλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). πείθω τινά (= προσπαθῶ νά πείσω τινά) — πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος).

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 17), δύναται νά παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῖται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου: οἰόμεθα ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλῃ παραδόντες (ἐνν. αὐτὰ) Ξ.

2) ὅταν νοῆται ὥς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νά ἐξικνῆται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτῆρα: πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθόν τι οἰονδήποτε). οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὅπλα παραδιδόναι (= τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ξ.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικὴν.

§ 65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερῶναι πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον φθάνει καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ κάποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του: ὁ τόξο-της τείνει τὸ τόξον. ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν. ὁ βασιλεὺς ἐπεμφε κήρυκας.

2) ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερῶναι

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ῥήμα: οἱ

(ἀρχῆθεν ἄγω **τὸν στρατὸν** ἐπὶ τοὺς πολεμίους). Ὅμοίως ἐλαύνω (τι, π.χ. ποίμνιον, ἡμίονους, ἵππους κτλ. = κάμνω τι νὰ κινηθῇ πρὸς τὰ ἐμπρός, ὁδηγῶ) — ἐλαύνω (προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύνωμαι. Παρ' Ὀμήρῳ: ἐλαύνω **τὸν στρατὸν**)· τελευτῶ (τι = τελειώνω) — τελευτῶ (= ἀποθνήσκω· ἀρχῆθεν τελευτῶ **τὸν βίον**)· ἔχω (= κρατῶ) — οὕτως ἔχω, εὖ ἔχω (= ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι· ἀρχῆθεν, οὕτως ἔχω **ἐμμαντὸν**) κλπ. (πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω **τὴν θύραν** — ἀνοίγει ἢ κλείνει **ἡ θύρα**· γυρίζω **τὸν τροχὸν** — γυρίζει **ὁ τροχὸς** κλπ.).

Μερικὰ δῆματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικά εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βάλλω (τι = ῥίπτω τι) — ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς... = εἰσορμῶ εἰς· ἀρχῆθεν, ἐμβάλλω **στρατεύματα** εἰς...) ὁ ποταμὸς **ἐκβάλλει** ἢ **εἰσβάλλει** ἢ **ἐμβάλλει** εἰς... (= χύνεται εἰς... ἀρχῆθεν, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει **τὸ ὕδωρ** εἰς...)· δίδωμι τι — ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχῆθεν, ἐπιδίδωμι **ἐμμαντὸν** εἰς τι).

2) Ἀντιστρόφως μερικὰ δῆματα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων· πρβλ. ἀποδιδράσκω (= δραπετεύω) — ἀποδιδράσκω **τινὰ** (κατὰ τὸ ἀποφεύγω **τινὰ**)· μένω (που) — μένω **τινὰ** (= περιμένω **τινὰ** ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ π ρ ο σ δ ῆ χ ο μ α ῖ **τινα**). πλέω (= ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου) — πλέω **τὴν θάλασσαν** (= διέρχομαι **ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν**) (πρβλ. περπατῶ, τρέχω — περπατῶ, τρέχω **κάμπους, βουνά**. ζῶ καλὰ — ζῶ **πολλοὺς ἀνθρώπους** = συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα δῆματα εἰς μεταβατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βαίνω (= βαδίζω) — διαβαίνω **ποταμόν**, παραβαίνω **νόμον**, ὑπερβαίνω **τεῖχος**. ἵσταμαι (που) — ὑφίσταμαι **κινδύνους**. πλέω — παραπλέω **νῆσον** (πρβλ. τρέχει — κατατρέχει **τοὺς συγγενεῖς** του. γελᾷ — μὲ περιγελᾷ).

* Ἀξία ἰδιαιτέρας σημειώσεως τοιαῦτα δῆματα εἶναι δῆματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ὅπως τὸ κατακυβεύω, καθηδυπαθῶ, καθιπποτροφῶ, κ.τ.τ., τὰ ὅποια σημαίνουν κατὰ σ π α τ α λ ῶ τὰ ὑ π ᾶ ρ χ ο ν τ α κυβεύων, ἡδυπαθῶν, ἱπποτροφῶν κ.τ.τ.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικά δῆματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὠρισμένους χρόνους αὐτῶν (ἰδίᾳ εἰς τὸν ἐνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἐνεργ.

ἀόριστον β': δύω τι (= βυθίζω τι) — δέδυκα (= ἔχω βυθισθῆ), ἔδυν (= ἐβυθίσθην). φύω τι (= κάμνω νὰ φυτρώσῃ), πέφυκα (ἔχω γεννηθῆ, εἶμαι ἐκ φύσεως), ἔφυν (= ἐγεννήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). ἴστημί τι (= στήνω τι) — ἔστηκα (= στέκομαι), ἔστην (= ἐστάθηνκα, ἐσταμάτησα), ἐγείρω τινά (= σηκώνω ἡ ἐξυπνῶ τινά) — ἐγρήγορα (= εἶμαι ξύπνιος), ὄλλυμί τινά (= καταστρέφω τινά) — ὄλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). πείθω τινά (= προσπαθῶ νὰ πείσω τινά) — πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος).

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 17), δύναται νὰ παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῖται εὐκόλως ἐκ τῆς σειραῆς τοῦ λόγου: οἰόμεθα ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλῃ παραδόντες (ἐνν. αὐτὰ) Ε.

2) ὅταν νοῖται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐξικνῆται ἡ ἐνέργεια τοῦ δήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτῆρα: πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθόν τι οἰονδήποτε). οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὅπλα παραδιδόναι (= τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ε.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικήν.

§ 65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) **ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερῶναι πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον φθάνει καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ κάποια μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἡ θέσεώς του: ὁ τοξότης τείνει τὸ τόξον. ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν. ὁ βασιλεὺς ἐπεμψε κήρυκας.

2) **ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερῶναι

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ῥῆμα: οἱ

στρατιώται ὥρυσαν **τάφρον**. γράφω **ἐπιστολήν**. (Ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος).

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος: οἱ Ἕλληνες **ἐνίκησαν νίκην** λαμπράν. (Κυρίως ἐσωτερικὸν ἢ σύστοιχον ἀντικείμενον).

§ 66. α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥήμα οἰασδήποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ: **Σωκράτης θυσίας ἔθνε μικρὰς** Ξ. **τὴν κακίστην δουλείαν** οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσι Ξ. **καλὸν ἔπαινον** ἐπαινεῖται Σωκράτης Πλ. οὐκ ἂν ἔπαινον ἢ πόλις **τοιοῦτον πτώμα** (= τοιαύτην πτώσιν) Πλ. ζήσεις βίον **κράτιστον**. (πρβλ. χορεύει ὠραῖο χορὸ — **ζῆ καλὴ ζωὴ** — ἀρρώστησε **μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια** — κοιμᾶται **ὑπνον βαθύν**).

β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποιαν ἀναγκαίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ὅτι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥήμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμείνῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς του προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κατὰ τι τὸ οὐσιῶδες: **βάδιζε τὴν εὐθείαν** (= τὴν εὐθειαν ὁ δόρυ). **παῖσον διπλὴν** (= διπλὴν πληγὴν).

Ἀλλὰ τότε, ὥς ἐπὶ τὸ πλείστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: **μέγα δύναται** (= μεγάλην δύναμιν δύναται). ἡ πόλις **βραχεία** ἡσθεῖσα **μεγάλα** ζημιώσεται (= βραχεῖαν ἡδονὴν — μεγάλην ζημίαν) Δημ. **πολλὰ μηχανώμεθα**, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα (= πολλὰς μηχανάς).

Σημεῖωσις α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προήλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς α: καλὰ, κακά, ὠραῖα, ἀσχημα, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.

Σημεῖωσις β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προήλθον μερικαὶ ιδιόρρυθμοι ἐκφράσεις λίαν συνηθεῖς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται

ἀγωνίζεσθαι **στάδιον, δρόμον, πάλην**, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι **καλὸν ἀγῶνα**.

νικᾷν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον κ.τ.τ. (νικᾷν εἰς μάχην κλπ.) ἢ **νικᾷν**

᾽Ολύμπια, ᾽Ισθμία κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς ᾽Ολυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.) κατὰ τὸ νικᾶν **νίκην λαμπρὰν** ἢ **᾽Ολυμπιακὴν νίκην** κ.τ.τ.

διώκειν δίκην (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ). εἰσιέναι **δίκην** (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), **ἀγωνίζεσθαι δίκην** ἢ **γραφὴν** (= ὑπερασπίζειν ὑπόθεσιν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), **φεύγειν δίκην** (= δικάζεσθαι ὥς κατηγορούμενος περί τινος) κατὰ τὸ δικάζειν ἢ δικάζεσθαι **δίκην τινά**.

ὀφλισκάειν δίκην ἢ **δίαιταν** (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δίαιταν), **ὀφλισκάειν αἰσχύνην** ἢ **γέλωτα** (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνην ἢ γέλωτα, ἥτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), **ὀφλισκάειν μωρίαν** (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρὸν) κατὰ τὸ **ὀφλισκάειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμάς** κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε τάλαντων κλπ.).

σπένδεσθαι ἀναιρέσειν τῶν νεκρῶν (= περὶ ἀναιρέσεως τῶν νεκρῶν) κατὰ τὸ σπένδεσθαι **σπονδάς**.

ἐστιᾶν γάμους (= παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ **ἐστιᾶν πολυτελῇ ἐστίασιν**.

ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον (= εἰς τὸ ἐρωτώμενον) κατὰ τὸ **ἀποκρίνεσθαι ἀπόκρισιν** κλπ. (πρβλ. μυρίζει **λιβανίης** = μυρωδιὰ λιβανιοῦ, γράφω **τιμωρία** = γράψιμο τιμωρίας κ.τ.τ.).

6) Μὲ γενικὴν.

§ 67. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικὴν, § 28,4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὥς μεμνηῖσθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι (τινος· καθαρὰ γενικὴ). **ἄνθρωπος ὢν μὴμνησο τῆς κοινῆς τύχης**. ἐπελαδόμην **ἑμαυτοῦ** Πλ.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὥς φροντίζειν, ἐπιμέλεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φείδεσθαι, ἀφείδειν κλπ. (τινος· καθ. γενικὴ): **χρόνον φείδου. ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ**.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στερήσεως σημαντικά, ὥς ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐράσθαι, ἀπολαύειν, ὀνίνασθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βρίθειν, πῖμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (τινος· καθ. γεν.)—σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι κλπ. (τινος· ἀφαιρετικὴ): **πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι** Πλ. **ἀνθρώπου ψυχῇ τοῦ θεοῦ μετέχει** Πλ. **ὄναιο τῶν τέκνων** (= νὰ χαρῆς τὰ παιδιά σου). **δεῖ χρημάτων**. αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα **παιδείας** δέονται Ε.

Σημεῖωσις. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ αἰτιατικὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥήμα ἀγαπῶ ὅμως, ὅταν λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀρκουμαί, συντάσσεται μὲ δοτικὴν: *Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει τοῖς πεπεραγμένοις* (= δὲν θὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὰ...) Δημ.

4) τὰ αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὁσφρήσεως καὶ γεύσεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἀπτεσθαι, δράττεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὁσφραίνεσθαι, γεύεσθαι (τινός· καθ. γεν.): *ἄκουε πάντων*, ἐκλέγου δ' ἃ συμφέρει. *τῶν στρατιωτῶν ὀλίγοι σίτου ἐγεύσαντο. κρομμύων ὁσφραίνομαι* Ἀρφ. *ἀντείχετο τοῦ δόρατος* Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὁρῶ συντάσσεται πάντοτε μὲ αἰτιατικὴν. Μὲ αἰτιατικὴν δὲ συνηθέστερον παρὰ μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνομαι καὶ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κάποιον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται ὅτι αἰσθάνεται κανεῖς ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἦτοι λόγοι, βοή, ἡχος κ.τ.τ.)· πρβλ. *τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε. ὄνος λύρας ἤκουε καὶ σάλπιγγος* ὅς. ἀλλά: *πάντ' ἀκήκοας λόγον*. ἦσθετο βοήν.

5) τὰ ἀποπείρας, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς πεῖρᾶν, πεῖρᾶσθαι, τυγχάνειν, κλπ. (τινός· καθ. γεν.) — ἀμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός· ἀφαιρ.): *πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα. Ἀδρηστος ἀκοντίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδὸς* Ἡρόδ. *ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων*.

6) τὰ ὁσμῆς σημαντικά, ὡς ὀζειν, πνεῖν (τινός· καθ. γεν.): *ὀζουσι πίττης* Ἀρφ. *μύρου πνεῖ* Ἀνακρ.

7) τὰ ἐνάργεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἄρχεσθαι (τινός· καθ. γεν.) — λήγειν, παύεσθαι (τινός· ἀφαιρ.): *οἱ βάρβαροι ἤρξαν χειρῶν ἀδίκων* (= ἐπετέθησαν πρῶτοι ἀδίκως). *πειρᾶσθε σὺν τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. παύσασθε μάχης* Ἀρφ. *ἔληξε τῆς θήρας* (= ἔπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ ἀρχῆς, ἦτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἄρχειν, κρατεῖν, δεσπόζειν, ἡγεῖσθαι (τινός· καθ. γενική): *ζήσεις βίον κράτιστον, ἦν θυμοῦ κρατῆς. ἄλλος ἄλλον δεσπόζειν* Ἀξιοῖ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, κατὰ βᾶλλον συντάσσεται συνήθως μὲ αἰτιατικὴν: *Ἀθηναῖοι Σικωνίους ἐκράτησαν*.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς σημαντικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάττεσθαι (τινός·

ἀφαιρ.): πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία φαίνεται Πλ. ἀφίεται τοῦ δόρατος Πλ.

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίγνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι, φῦναί (τινος· ἀφαιρ.): **Δαρειῖον καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο. πατὴρ εἰμ' ἀγαθοῦ** (=πατὴρ εἰμι ἀγαθοῦ = ἀπὸ πατέρα) "Ομ. **μῖς μητρὸς** πάντες ἀδελφοὶ φύντες Πλ.

Μὲ τὰ τοιαῦτα δῆματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικὴν: **ἐκ θεῶν ἐγγόνει. Προκλῆς γεγονὼς ἀπὸ Δημαράτου** Ξ.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἡττᾶσθαι, διαφέρειν, περιγίγνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατισταύειν (τινός· ἀφαιρ.): **ἡθέλον ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἀρχῶν οὐδὲν διαφέρει πατὴρ ἀγαθοῦ. Κῦρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν** Ξ.

12) δῆματα τὰ ὁποῖα συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον τοῦ ἀντικειμένου: **Κῦρος λαβὼν τῶν κρεῶν διεδίδου** (= ἀφοῦ ἐπῆρε ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. **τῆς γῆς** ἔτεμον (= μέρος τῆς χώρας) Θ.

§ 68. Μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ δῆματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατὰ, πρό, ὑπέρ, ὡς ἀποπηδᾶν, ἐκβαίνειν, καταφρῶναι, καταγεῖναι, προτρέχειν, προκίεσθαι, ὑπερέχειν (τινός): **οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολλὰκις τῶν ὁρθῶς λεγόντων καταγεῖναι** Ξ. **πρόκειται τῆς χώρας** ἡμῶν ὁρη μεγάλα Ξ. ἀνθρωπος ξυνέσει **ὑπερέχει τῶν ἄλλων** Πλ.

Υ) Μὲ δοτικὴν.

§ 69. Μὲ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικὴν, § 28,6 καὶ 8) συντάσσονται (τὰ δῆματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν; σὲ ποιό; γιὰ ποιόν; γιὰ ποιό; ἢ μὲ ποιόν; μὲ ποιό; ἦτοι)

1) τὰ δῆματα πρέπειν, ἀρμόζειν καὶ τὰ συνώνυμα (καθ. δοτ.): **προσῆκει μάλιστα ἐλευθέρῳ ἢ ἱππικῇ** Πλ.

2) τὰ δῆματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντησιν ἀπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν, ἀκολουθίαν, διαδοχὴν, ἐπικοινωνίαν, ἔνωσιν, ὡς πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγχάνειν (τινί·

ὄργαν. δοτ.): ὅμοιος **δμοίω** αἰ πελάζει. **χωρὶς τοῖς βελτίστοις** Ἴσοκρ. **νόμοις** ἔπεσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν. **σοφοῖς** ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκ-
βήσει σοφός.

3) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν ἐνέργειαν ἢ διάθεσιν, ἄμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίωσιν ὡς εὖνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὐχεσθαι (τινὶ καθ. δοτ.) — ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαι (τινὶ ὄργ. δοτ.): ἀμυνῶ **τῇ πατρίδι**. Δαίδαλος **Μίνω** ἐδούλευε Ξ. **θεῶ μάχεσθαι** δεινὸν ἐστι καὶ **τύχη**. ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι **τοῖς φίλοις**, ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ **ἀλλήλοις** Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὠφελεῖν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ αἰτιατικὴν: **Σωκράτης ὠφέλει τοὺς συνόντας** — Σωκράτης ἐλνοῖτελε **τοῖς συνδιατρίβουσιν** Ξ. Ὅμοιος τὸ (ἐνεργητικὸν) λοιδορεῖν συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν.

Τὸ πολεμεῖν σὺν τινὶ ἢ μετὰ τινος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει πολεμεῖν μετὰ τινος ὡς συμμάχου ἐναντίον ἄλλου: Ἀθηναῖοι **μετὰ Θηβαίων** ἐπολέμησαν **Δακεδαίμονις** (= ἐναντίον τῶν Λ.).

4) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, εἰκέναι, συμφωνεῖν, συνάδειν (τινὶ δοτ. ὄργ.): **φιλοσόφω** εἰκας Ξ. τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ **τοῖς λόγοις**.

§ 70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικὴν, § 28, 7-8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σὺν, ἐν, ἐπί, παρὰ, περὶ, πρὸς, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ὁμονοεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινὶ ὀργανικῇ δοτικῇ) — ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑποκεισθαι (τινὶ τοπικῇ δοτικῇ): ὁμονοεῖτε **ἀλλήλοις**. οἱ συνόντες **Σωκράτει** Ξ. ἐμμένω **τοῖς ὁμολογημένοις** — Πλ.

§ 71. Δοτικὴ προσωπικῇ. Δοτικὴ δνόματος προσώπου (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συχνάκις παρὰ τὸ ῥῆμα εἶναι (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα γίγνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῖ αὕτη τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτι τι (δοτικὴ προσωπικὴ **κτητικῇ**): ἦσαν **τῷ Κροίσῳ** δύο παῖδες (εἶχεν ὁ Κρ. δύο παῖδας) Ἡρόδ. **τῷ δικαίῳ** παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δῶρα γίγνεται Πλ. σοῦ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει **αὐτοῖς** Ξ.

Ἄλλὰ δοτική ὀνόματος προσώπου, καὶ συνηθέστερον προσωπικῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτικὴ αὕτη λέγεται

1) **δοτικὴ τῆς συμπαθείας.** Αὕτη δηλοῖ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον συμμετέχει εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως: *πολύ μοι καρδία πηδᾷ* Πλ. (πρβλ. *μοῦ* πονεῖ ἡ καρδιά). *διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς* Ἡρόδ. (πρβλ. τοῦ κόπησαν οἱ ἐλπίδες).

2) **δοτικὴ χαριστική ἢ ἀντιχαριστική.** Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι: *στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρόνῳ* (= γιὰ τὸν Κ., χάριν τοῦ Κ.). *μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει* (= ἔχουν χαθῇ γιὰ τὴν πόλιν, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως) (πρβλ. ὁ Πέτρος *μοῦ* φυλάγει τὸ σπίτι. *τοῦ* χάλασαν τὰ σχέδια).

3) **δοτικὴ ἡθική.** (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ *α'* καὶ τοῦ *β'* προσώπου). Αὕτη δηλοῖ τὸ ἐνδιαφερόμενον πρόσωπον, ἥτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν, πρὸς χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι: *ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!* (ἐστὶν = τί ὠραῖος ποῦ *μοῦ* εἶναι ὁ π.). *Ξ. καὶ μοι μὴ θορυβήσητε* (= παρακαλῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα ποῦ θὰ μὲ λυπήσῃ) Πλ. *ἡ στρατιὰ σίτον οὐκ εἶχεν αὐτῷ* Θ. (πρβλ. μὴ *μοῦ* κρυώσης. νὰ σοῦ ζήσῃ τὸ παιδί).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ, μὲ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος βούλομαι (ἢ ἐθέλω) ἢ ἤδομαι ἢ ἄχθομαι ἢ ἡ λέξις ἄσμενος, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων: *εἰ σοι βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρήσομαι* (= ἂν σὺ ἔχῃς τὴν θέλησιν νὰ) Πλ. *ὕπ' ἐκείνου ἐκελεύσθητε ἐξιέναι, δὲ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη* (= ὅποιος ἀπὸ σᾶς δὲν θὰ ἐστενοχωρεῖτο γι' αὐτὸ) Ξ.

Κατὰ τὸ *β'* πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἀπλῶς ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς προτάσεως: *ταῦτ' ἐστὶν ὕμιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τ' ἀληθῆ* (= αὐτὰ ποῦ λέτε εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. *τί* σοῦ εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάννης! ἔννοια σου, θὰ σοῦ τὸν διορθώσω ἐγώ).

4) **δοτικὴ τοῦ κρίνοντος προσώπου ἢ τῆς ἀναφορᾶς.** Αὕτη

δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ἰσχύει κάτι τι: *γέρων γέροντι γλῶττιαν ἡδίστην ἔχει, παῖς παιδί* (= ἕνας γέρων σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.) (πρβλ. Αὐτὸ τὸ φόρεμα μοῦ εἶναι στενό).

Καὶ μὲ τὴν τοιαύτην δοτικὴν δύναται νὰ συνάπτεται μετοχή, ἢ ὁποία δηλοῖ ὑπὸ τίνα περιπτώσιν ἰσχύει κάτι τι τοπικῶς ἢ χρονικῶς: *Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον* (= ἐσπλέοντί τινι = γιὰ ἕναν ποῦ εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέῃ) Θ. *ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις* (= ἀφ' ὅτου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέουν οἱ Ἀθ.) Ξ.

5) δοτικὴ τοῦ ἐνεργούντος προσώπου. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς -τέος ὁδηματικῶν ἐπιθέτων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ παθητικῶν ὁρημάτων, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ: *ὁ ποταμός ἐστιν ἡμῖν διαβατέος* (= πρέπει νὰ διαβαθῇ ἀπὸ ἡμᾶς, πρέπει ἡμεῖς νὰ τὸν διαβῶμεν) Ξ. *συνεκοπιτέα ἐστί σοι καὶ τὴν τρύγα* (= πρέπει σὺ νὰ πῆς μαζί) Ἀρφ. *ταῦτα Θεμιστογένηι γέγραπται* (= ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῇ, τὰ ἔχει γράψῃ ὁ Θ.) Ξ. *ἀληθὲς ἀνθρώποις οὐχ εὗρίσκεται* (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων).

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτικὴ, ἢ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τριτοπρόσωπα ἢ ἀπρόσωπα ὀρήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκεύαστί τι νι κλπ.: *οὐ μεταμέλει μοι* (= δὲν μετανοῶ ἐγὼ) Πλ. *ἐπειδὴ παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο* (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἐτοιμασθῇ οἱ Κορίνθιοι) Θ.

2. Δίπτωτα ὀρήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικάς.

§ 72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφότερα κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν, συντάσσονται

1) τὰ ὀρήματα, τὰ ὁποία σημαίνουν ἐρωτᾶν, εἰσπράττειν, ἀποστερεῖν, ἀποκρῦπτειν: *οὐ τοῦτο ἐρωτῶ σε* Ἀρφ. (πρβλ. *αὐτὸ σὲ ρώτησα*). *οὐδένα ἐγὼ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἥτησα* (= ἀπὸ κανένα ἐγὼ δὲν) Πλ. *Διογείτων τὴν θυγατέρα ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς* (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημείωσις. Λέγεται ὁμως καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι

παρά τινος καὶ ἀποστερεῖν τινά τινος: οὗτος ἐμὲ τῶν πατρῶων ἀπεστέρηκεν Δημ.

2) τὰ ῥήματα τὰ ὅποια σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενθυμίζειν: διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν Ξ. (πρβλ. σὲ μαθαίνει γράμματα). τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμησκον τοὺς Ἀθηναίους Θ.

3) τὰ ῥήματα τὰ ὅποια σημαίνουν ἐνδύειν: ὁ πάππος τὸν Κῦρον καλὴν στολὴν ἐνέδυσε Ξ. (πρβλ. τὴν ἔντυσε μαῦρα ροῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥῆμα συντάσσεται μὲ αἰτιατικήν, ὅταν ἔχῃ ἐκτὸς τοῦ ἑξωτερικοῦ καὶ σύστοιχον ἀντικείμενον (§ 65, 2 β): ἕκαστον ὑμῶν εὐεργέτουν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν Πλ. ὁδε κακὰ πολλὰ ἔοργεν Τρῶας Όμ.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα δρᾶν, ἐργάζεσθαι, ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν (τινὰ τι ἀγαθὸν ἢ κακόν): οἱ ὑποκρίται ἐν ταῖς τραγῳδίαις τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους Ξ.

§ 73. Μὲ δύο αἰτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν, ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο αἰτιατικῶν περιέχει κατηγορούμενον τῆς ἐτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις μετατραπῇ εἰς παθητικήν: τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκε Ξ. (πρβλ. ἡ τοιαύτη δύναμις ἀνδρεία καλεῖται — πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε· πρβλ. § 10, 2 καὶ 3).

Σημείωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δευτέρον ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὔξειν, αἵρειν, τρέφειν: ἔνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἶωθεν τρέφειν καὶ αὔξειν μέγαν (πρβλ. τὸν Πέτρο τὸν σπουδάζουν γιὰ τὸ· βλ. καὶ § 10α, Σημ.).

6) Μὲ αἰτιατικήν καὶ γενικήν.

§ 74. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ αἰτιατικήν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ γενικήν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα ἐστιάω, πληροῦν, κενοῦν κ. τ. τ. τῶν λόγων ἡμᾶς Λυσίας εἰστία Πλ. ἀνδρῶν τήνδε πόλιν ἐκένωσε Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα τὰ ὅποια σημαίνουν ἀκούειν ἢ πληροφορεῖσθαι: ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν Πλ. μάθε μου καὶ τάδε.

3) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν πιάνειν, ὀδηγεῖν, ἔλκειν κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστερεῖν κ.τ.τ. : *ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὅρόνταν* (= ἀπὸ τὴν ζώνην τὸν Ὅ.) *Ξ. ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον* *Ξ. Οἱ Ἥλεῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκώλυνον τοῦ ἀγῶνος* *Ξ.* (Βλ. § 72, 1 Σημ.)

4) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν κ.τ.τ. — ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν: *ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν* (= μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ἀντιφ. *τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τὰγάθ'* οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι *τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν* Ἴσοκρ.

5) τὰ ῥήματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα ὡς θαυμάζειν, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτίζειν, ὀργίζεσθαι κλπ. καὶ τὰ δικαστικά καὶ ἀνταποδοτικά, ὡς αἰτιάσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὴν αἰτίαν: *ζηλῶ σε τοῦ πλούτου* (= διὰ τὸν πλοῦτον) *Ξ. πολλάκις σε εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου* Πλ. *διώξομαί σε δειλίας* Ἀρφ. *Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράψατο* Πλ.

Σημείωσις. Μὲ γενικὴν τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα φεύγω καὶ ἀλίσκομαι ἐπὶ δικαστικῇ ἐννοίᾳ: *ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μέλητος* (= κατηγοροῦμαι δι' ἀσέβειαν) Πλ. *ἔλω κλοπῆς* (= κατεδικάσθη διά...) Δημ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ φεύγω τινός, ἀλίσκομαί τινος λέγεται καὶ κρίνομαι θανάτου (= δικάζομαι δι' ἔγκλημα ἐπαγόμενον ποινὴν τὸν θάνατον).

§ 75. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μὲ γενικὴν, ὡς ἀπό, ἐκ, πρό, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ἔχοντα δικαστικὴν ἐννοίαν, ὡς κατηγορεῖν, καταγιγνώσκειν, καταψηφίζεσθαι κλπ.: *ἀποτρέπει με τούτου* Πλ. *προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἱππέας* *Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν* (= κατεδίκασαν τὸν Σωκράτην εἰς...) *Ξ.*

γ) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ δῆματα λέγειν, ὑπισχεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, διδόναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν: *πάσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ* Πλ. ἡ μωρία δίδωσιν *ἀνθρώποις κακά. τίνα ἀντιτάξεις τῷδε;* Αἰσχ.

2) τὰ δῆματα τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγὴν: *ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ* Ξ. *κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνῳ. οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι* Θ.

§ 77. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ δῆματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἢ τῆς σύν: *αἱ ἡδοαὶ οὔτε εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ* ἐμποιοῦσι Ξ. *ξυγκρούειν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοντο* Θ.

δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ δῆματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδιδόναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν: *μετεσχέκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων* Ξ. *χορὴ τοῦ βάρους μεταδιδόται τοῖς φίλοις* Ξ.

2) τὰ δῆματα τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ δῆμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαι τι εἰς τίνα ἢ κ φθόγου: *τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ* Δημ. *μὴ μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος* Πλ.

3) τὰ δῆματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν: *τιμᾶ (ὁ δικαστὴς) τινὶ τινος = ὁρίζει εἰς τίνα ὥς ποινὴν κάτι τι· τιμᾶται (ὁ κατήγορος) τινὶ τινος = προτείνει διὰ τίνα ὥς ποινὴν κάτι τι: ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμήσαιτε* Πλ. *τιμᾶται μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου* Πλ.

β) Τὰ μέσα δῆματα.

§ 79. Τὰ μέσα δῆματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς ἰδιαιτέραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν τῶν σημασιῶν

τὰ μέσα ῥήματα λέγονται **ἀντανεκλαστικά**, μέσα **ἀλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά**.

§ 80. α) **Μέσα ἀντανεκλαστικά** λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀμέσως καὶ κατ' ἐϋθειαν ἢ ἐμμέσως καὶ πλαγίως: Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ῥήματα ὑποδιαιοῦνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα ἢ αὐτοπαθῆ**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει ἀμέσως καὶ κατ' εὐθειαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι κ. τ. τ. Οὕτω τῶν ῥημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενόν των καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικόν των μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· γυμνάζομαι = γυμνάζω ἑμαυτόν, ὀπλίζεσθε = ὀπλίετε ὑμᾶς αὐτούς.

Σημείωσις. Ἀντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν οὐχὶ σπανίως λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν: *ἔρριψαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς φρέατα* (= ἐρρίφθησαν εἰς) Θ.

Πολλάκις δὲ καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτοπαθὲς ῥήμα τίθεται ἡ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρώτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἡ αὐτοπάθεια: *ἑαυτὸν ἀποκρύπτει ὁ ποιητής*· (πρβλ. Νίβεται — καὶ — νίβεται μόνος τοῦ. Χτενίζεται — καὶ — χτενίζεται μόνῃ τῆς).

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οἰκείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ῥήματος: *ἐνίψατο χεῖρας*. (πρβλ. ἐπλύθηκε — καὶ — ἐπλυνε τὰ χέρια του).

2) **μέσα πλάγια**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαιοῦνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κάτι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, *διὰ μέσου ἄλλον*· κείρομαι (= βάζω τὸν κουρέα καὶ μὲ κουρεύει): *ὁ πατήρ τοὺς παῖδας παιδεύεται* (= ἐκπαιδεύει τοὺς παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων).

β) **μέσα περιποιητικὰ ἢ μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ἡ

προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον χάριν ἑαυτοῦ, δηλαδή πρὸς χρῆσιν του ἢ πρὸς ὠφέλειάν του· *οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν* (= οἰκοδομῶ οἰκίαν μου διὰ τῶν ἰσοκδόμων), *ἀγομαι γυναῖκα* (= ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου γυναῖκα, παίρνω γυναῖκα ὥς σύζυγόν μου): *Πανσανίας τράπεζαν περσικὴν παρτίθεται* (= παρτίθει ἑαυτῷ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ τοῦ παρέθετον οἱ ὑπηρεταί) Θ. πρβλ. συμβουλεύομαι τὸν ἱατρόν, δανείζομαι χρήματα, προμηθεύομαι τροφίμα).

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται τίθεσθαι ἢ γράφεσθαι νόμους (= τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται τιθέναι ἢ γράφειν νόμους: *ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔθηκεν ἢ ἔγραψεν* — οἱ Ἀθηναῖοι νόμους *ἔθεντο ἢ ἔγραψαντο*.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν, λαμβάνεται οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἀντὶ τοῦ μέσου πлагίου: *Δύσανδρος τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζε* (= ἐπεσκευάζετο, ἦτοι διὰ τῶν τεχνιτῶν ἐπεσκεύαζε· πρβλ. κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στὸ κουρεῖο, κλπ.).

§ 81. Μέσα ἀλληλοπαθῆ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀλληλοπάθειαν, ἦτοι μίαν κοινὴν ἐνέργειαν δύο ἢ περισσοτέρων ὑποκειμένων, ἢ ὁποῖα μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν· *φιλοῦνται, μισοῦνται* (= φιλοῦσι, μισοῦσιν ἀλλήλους): *συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο* (= ἐώθουν ἀλλήλους) Ξ.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνέργεια τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κάτι τι ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των εὐρισκόμενον, τὸ ὁποῖον ὅμως τὰ ἐνδιαφέρει ἀπὸ κοινοῦ: *διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων* (= διένειμαν ἀλλήλοις, διεμοίρασαν ἀναμεταξύ των τὴν ἐξουσίαν) Πλ.

Σημείωσις. Ἀπὸ τὸν πληθυντικὸν μετεδόθη ἡ ἔννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἐνικόν· διαλεγόμεθα περὶ τίνος — διαλογομαί τινι περὶ τίνος.

Ἀντὶ δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῆ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίοτε δὲ καὶ ῥῆμα παρασύνητον μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν: *οἱ ὑπηρεταὶ διέφθειρον ἀλλήλους* Θ. *φθονοῦντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους* (= ἐπειδὴ φθονοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον...) Ξ. *ἀλληλο-*

κτονοῦσιν (= κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἀριστ. (πρβλ. Ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον — ὑποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον — ἀλλήλοῦ υποστηρίζονται).

§ 82. Μέσα δυναμικὰ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἥτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του: *λύομαι αἰχμάλωτον* (= ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλον λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). *παρέχομαι τοῖς συμμάχοις ναῦς* (= παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἔδαπάνησα).

Οὗτω: *πολιτεύω* (= εἶμαι πολίτης) — *πολιτεύομαι* (= ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας)· *πρεσβεύω* (= εἶμαι πρεσβευτῆς) — *πρεσβεύομαι* (= διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτῆς)· (πρβλ. Αὐτὸς φορτῶνεται ὅλα τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας· βάλθηκε νὰ μὲ καταστρέψῃ). Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥῆμα εἶναι τὸ *ποιοῦμαι* εἰς φράσεις, οἷα *ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην κτλ.* ἢ *ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον κτλ.*

Τὰ μέσα δυναμικὰ ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. *σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι*). Ἀλλὰ *ἄρχω λόγου* = λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος — *ἄρχομαι τοῦ λόγου* = ἀρχίζω τὸν λόγον μου· ἀντίθετον παύομαι τοῦ λόγου· (πρβλ. *ἐπειδὴ προεβύτερός εἰμι τοῦ Κύρου εἰκὸς ἄρχειν με λόγου* = νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος — *τοῦ λόγου Κύρος ἤρχετο* ὥδε = ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἐξῆς) Ξ.

μισθῶ τι = δίδω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον — *μισθοῦμαί τι* = λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν· *ποιῶ τινα δοῦλον* = καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἷτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου — *ποιοῦμαί τινα δοῦλον* = καθιστῶ κάποιον δοῦλον μου, ὑποδουλώνω κάποιον (εἰς τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημείωσις. Τὰ ὅρια τῆς ἰδιαίτης σημασίας ἐνὸς ἐκάστου μέσου ῥήματος δὲν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφονται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ μέσον ῥῆμα δύναται ὄχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχῃ διαφορὸν σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν

καὶ τὴν αὐτὴν φράσιν νὰ συνδυάξῃ τὰς σημασίας δύο τάξεων· πρβλ. παρὰ σκευάζομαι εἰς πόλεμον (μέσον αὐτοπαθὲς = παρασκευάζω ἐμαυτόν, ἐτοιμάζομαι) — παρὰ σκευάζομαι ναυτικόν (μέσον δυναμικόν = ἐτοιμάζω ναυτικόν προμηθευόμενος ξυλείαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.)· οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν (μέσον διάμεσον = οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικόν = οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθευόμενος τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἀόριστος δὲ μέσον ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθύ καὶ ὡς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥήμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος· πρβλ. σφύζομαι ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐσώθη ἐκ τοῦ κινδύνου (= ἔσωσα τὸν ἑαυτόν μου) — σφύζομαι τὴν οὐσίαν, ἐσώσαμένη τὴν οὐσίαν (= ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἀλλὰ μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀόριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς ἀνηγαγόμεν ἢ ἀνήχθη ἐἰς τὸ πέλαγος, ὡπλισάμεν ἢ ὡπλίσθη. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀόριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς ἡθροίσθη, ἀπηλλάγη, ἐπεραιώθη κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀόριστος εἶναι καὶ μέσος· ἐλίσθη, ἐξυλίσθη, ἐξηπλώθη, ἐδανείσθη κλπ.).

γ) Τὰ παθητικά ῥήματα.

§ 83. Τὰ παθητικά ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κατὰ τι ἀπὸ ἄλλου.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τὰ παθητικά ῥήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπίπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ιδίως ἀπὸ τὰ μέσα διάμεσα, § 80, 2, α') καὶ προέρχονται· (πρβλ. π.χ. τὸ ἀρχαῖον κείρομαι καὶ τὸ σημερινὸν ξυρίζομαι στὸ κουρεῖο = ἀναθέτω εἰς τὸν κουρέα καὶ μὲ ξυρίζει — ἀνέχομαι νὰ μὲ ξυρίξῃ ὁ κουρέυς — ξυρίζομαι ἀπὸ τὸν κουρέα).

§ 84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται **ποιητικὸν αἷτιον**. Ἐκφέρεται δὲ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικήν ἢ σπανιώτερον μὲ τὴν ἀπό, ἐκ, παρὰ, πρὸς καὶ γενικήν: διδάσκεισθαι ἐθέλω **ὑπὸ χρησίων** μόνον Πλ. ἐπράχθη οὐδὲν **ἀπὸ τῶν τυράννων** ἔργον ἀξιόλογον Θ. **ἐκ Φοίβου** δαμείς (= ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. **τὰ παρὰ τῶν θεῶν** σημαινόμενα Ξ. Ἰσχύμαχος **πρὸς πάντων** καλὸς τε καὶ αἰθὺς ἐπωνομάζετο Ξ.

2) με δοτικήν προσωπικήν, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου: ταῦτα **Θεμιστογένηι γέγραπται** (= ὑπὸ τοῦ Θ. Βλ. § 71, 5).

§ 85. Παθητικά ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ἐνεργητικά μεταβατικά ῥήματα, κυρίως μὲν τὰ συντασσόμενα με αἰτιατικήν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§ 65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ: (οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας) — οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν) — Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων. (τοῖς παλαιοῖς ἀλλόφυλλοι μᾶλλον ἐπεβούλευον) — οἱ παλαιοὶ ὑπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο Θ.

§ 86. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§ 72 κ. ε.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ἂν μὲν τὸ δίπτωτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσόμενων με δύο αἰτιατικὰς καὶ τούτων ἡ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§ 73), τότε ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ αὗται γίνονται ὀνομαστικάι, ἡ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἡ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου (*Ἰσχόμαχον πάντες καλὸν τε κάγαθόν ἐπωνόμαζον*) — *Ἰσχόμαχος* πρὸς πάντων *καλός τε κάγαθός ἐπωνομάζετο* Ξ.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἡ μία πτῶσις, ἡ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς αἰτιατική) τρέπεται εἰς ὀνομαστικὴν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἡ δὲ ἄλλη, ἡ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (αἰτιατική ἢ γενική ἢ δοτική), παραμένει: (ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν *τὴν στρατηγίαν*) — ὁ νεανίας διδάσκεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου *τὴν στρατηγίαν* (οἱ Ἕλληνες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας *χόρτου* κόφου) — αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων *χόρτου* κόφου. (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς *Παρυσάτιδι* ἐδεδόκει) — αἱ πόλεις αὗται ὑπὸ βασιλέως *Παρυσάτιδι* δεδομέναι ἦσαν Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Παθητικὸν ῥῆμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει σύστοιχον ἀντικείμενον: (*κινδυνεύομεν μέγαν κίνδυνον*) — οὐκ ἐν τῷ *Καρί* ἤμῃν ὁ *κίνδυνος* *κινδυνεύεται* Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω, ἀποτέμνω, ἐκκόπτω

(τινός τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινί τι), κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὸν ὑποκειμένον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχὶ τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν: (οἱ βάββαροι ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς) — οἱ στρατηγοὶ ἀπετιμήθησαν τὰς κεφαλὰς Ξ. (ἐπέτρεψαν τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν) — οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐπιτετραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακὴν.

§ 87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον·

ἀποκτείνω τινὰ — ἀποθνήσκω (= φονεύομαι) ὑπὸ τινος.

διώκω τινὰ — φεύγω (= καταδιώκομαι) ὑπὸ τινος.

ἐκβάλλω (= ἐξορίζω) τινὰ — ἐκπίπτω (= ἐξορίζομαι) ὑπὸ τινος.

εὖ λέγω (= ἐπαινῶ) τινὰ — εὖ ἄκούω (= ἐπαινοῦμαι) ὑπὸ τινος.

εὖ ποιῶ (= εὐεργετῶ) τινὰ — (εὖ πᾶσχω) (= εὐεργετοῦμαι) ὑπὸ τινος.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. αἰρῶ (= συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ ἀλίσκομαι (= συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου αἰροῦμαι (= ἐκλέγω τινὰ) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι) ὑπὸ τινος: Ἀθηναῖοι αἰροῦνται Μιλτιάδην στρατηγόν — Μιλτιάδης αἰρεῖται ὑπ' Ἀθηναίων στρατηγός.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἥ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ῥῆμα γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.τ. καὶ ἐν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν.

μισῶ τινὰ — (μισοῦμαι καὶ) μισητὸς γίγνομαι ἢ μῖσος ἔχω πρὸς τινος.

θεραπεύω τινὰ — (θεραπεύομαι καὶ) θεραπεύας τυγχάνω ὑπὸ τινος.

ζημιῶ τινὰ — (ζημιοῦμαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρὰ τινος.

Διὰ τοιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως·

αἰδοῦμαι (= ἐντρέπομαι) τινὰ — αἰδοῦς τυγχάνω ὑπὸ τινος.

αἰτιῶμαι (= κατηγορῶ) τινὰ — αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπὸ τινος.

(Πρβλ. ἐπιθυμῶ — γίνομαι ἐπιθυμητός. συγχωρῶ — λαμβάνω

συγχώρεσι. **παρηγορῶ** — ἔχω παρηγοριά. **περιποιούμαι** — εὐρίσκω περιποίησι).

Σημείωσις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρά τινος (= τιμωρῶ τινα) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμί τινι (= τιμωροῦμαι ὑπό τινος): οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες δίκην δίδασιν (= τιμωροῦνται).

δ) Οὐδέτερα ῥήματα.

§ 88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν). ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.

Σημείωσις. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβαρα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§ 89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαιτέροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διαφοροὶ ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἢτοι ἡ σχέσις τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὄργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρηματος· ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθές, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (**Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ**).

2) διὰ τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροσθέτου τινός· **ἐκεῖνης τῆς νυκτός** οὐδεὶς ἐκοιμήθη Ξ. οἱ πολέμιοι ἐργηγόρεσαν καὶ ἔκαον πυρὰ πολλὰ **διὰ νυκτός**· (πρβλ. ἔβρεξε τὰ μεσάνυχτα — ἔβρεξε κατὰ τὰ μεσάνυχτα) (Ὡς **ἐπιρρηματικοὶ** προσδιορισμοί).

1. Αἱ πλάγιαί πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§ 90. α) Ἡ αἰτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεϋθυνσιν ἢ τὸ τέρμα μιᾶς κινήσεως· (ποῦ; ἕως ποῦ;)

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητική: *κρίση δ' οὐρανὸν ἔκε* (= εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν). ἀνέβη *μέγαν οὐρανὸν Οὐλύμπόν τε* (πρβλ. πάω σπίτι, πάω σχολεῖο).

2) ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς (πόσον;): *ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα* Θ. αἱ σπονδαὶ *ἐνιαυτὸν* ἔσονται (= ἐπὶ ἓν ἔτος) Θ. (πρβλ. ἀπέχει δέκα πόντους. θὰ μείνῃ ἔκεῖ λίγους μῆνες).

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος (οὗτοςί), πρὸς δήλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος ἔχει παρῆλθαι, ἀφότου ἔχει γίνεσθαι κἀτι τι. *Πρωιαγόρας ἐπιδεδήμηκε τρίτην ἡδὴ ἡμέραν* (= ἔδω καὶ τρεῖς ἡμέρας) Πλ. *ἀπηγγέλη Φίλιππος τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτὶ Ἑρᾶϊον τεῖχος πολιορκῶν* (= ἔδω καὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη) Δημ.

3) αἰτίαν ἢ σκοπὸν (γιατί; πρὸς τί). Μὲ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: *τί τηρῶντάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων;* (= γιατί ἔχεις ἔλθει; πρβλ. τί γελᾶτε;) Πλ. *ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς νεανίσκους* (= διὰ ταῦτα) Πλ. ἠρωτῶντο *δ,τι* ἤκοιεν (= γιὰ ποιὸν σκοπὸν) Ξ.

4) τὸ κατὰ τι, ἥτοι ἀναφορὰν (σὲ τί; ὡς πρὸς τί;): *πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς* Ὅμ. *ὃ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστι* (= ὡς πρὸς τοῦτο) Ξ. (πρβλ. τί φταίω ἐγώ;).

§ 91. β) Ἡ καθαρὰ γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δημοῖ

1) περιοχὴν τόπου τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἢ διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται κἀτι τι (ποῦ; ἀπὸ ποῦ;): Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητική: *ποῦ Μενέλαος ἔην; ἢ οὐκ Ἀργεὺς ἦεν Ἀχαιοῦ;* (= ἐντὸς τοῦ Ἀργεῶν, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). Ἴππος εἰσθὼς *λούεσθαι ἐνρεῖτος ποταμοῖο* (= ἐντὸς καλλιερῶον ποταμοῦ). *ἔρχονται πεδίοιο μαχησόμενοι* (= διὰ τῆς πεδιάδος) Ὅμ. (πρβλ. ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται τοῦ κάμπου καβαλλάρης).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. § 28,5.

2) διάστημα χρόνου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου γίνεται κἀτι τι (πότε; τί καιρό;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ

ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν: οὐ *τῆς ἐπιούσης ἡμέρας* ἤξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ *τῆς ἐτέρας* (= ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κλπ.). Πλ. *Ἰστρος ἴσος ἀεὶ ὄρει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος* (= καὶ ἐν καιρῷ θέρους...). Ἡρόδ. οὐδεὶς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν *πολλῶν ἐτῶν* (= ἐντὸς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ. (πρβλ. νὰ ζήσης! καὶ τοῦ χρόνου!).

3) αἰτίαν (γιατί;): *τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων* ὀργίζεται (= διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα· (πρβλ. πεθαίνει τῆς πείνας· πρβλ. § 74, 5)).

Σημείωσις. Βλ. § 37, 1 β'.

4) ποσόν (πόσον;): *πόσου* διδάσκει Εὐῆρος; *πέντε μνῶν* (= πόσα παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλίαν του;) Πλ. (πρβλ. § 74, 4).

§ 92. γ) Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) ἡ τοπικὴ δοτικὴ (§ 28, 7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ στάσεως (ποῦ; σὲ ποιό μέρος;).

Ἡ τοιαύτη χοῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ: Ζεῦ, *αἰθέρι ναίων* (= ἐν τῷ αἰθέρι). *τόξα ὥμοισιν εἶχεν* (= ἐπὶ τῶν ὤμων) Ὅμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς, εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῆδε (= ἐδῶ), ταύτῃ (αὐτοῦ), ἐκεῖνῃ (= ἐκεῖ), ἀλλῇ (= ἄλλου), ἧ (= ὅπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ ὀνομάτων δήμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανάκτω, Βραυρῶνι, Ἐλευσίνι, Ῥαμνοῦντι κλπ.: στήλας στήσαι *Ὀλυμπίᾳσι καὶ Πνυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Ἀθῆναις*, ἐν πόλει (= καὶ ἐν Ἀθῆναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. τὰ τρόπαια τὰ τε *Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς* Πλ. ἐνίκησε *Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ* (= ἐν Νεμέᾳ) Λυσ.

2) χρόνον ὥρισμένον, κατὰ τὸν ὅποιον συμβαίνει κάτι τι (ποιὰ ἡμέρα; ποιὸν μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἐορτῶν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, τῇδε τῇ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνί, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ.— Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις κλπ. (= στὴν ἐορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.): ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγικοῖς ἀνῆλθον τριάκοντα μνᾶς καὶ *τρίτῳ μηνί, Θαργηλίοις*, νικήσας ἀνδρικῶ χορῶ δισχιλίᾳ δραχμᾶς (= τὸν τρίτον μῆνα, στὴν ἐορτὴ τῶν Θαργηλίων) Λυσ. *Αἶχας ταῖς γυμνοπαιδίαις* τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνιζε (= στὴν ἐορτὴ τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ξ.

II) ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§ 28, 8).

1) τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι: Ἰπποκράτης τὴν θύραν *τῇ βακτηρίᾳ* ἔκρουε (= μὲ τὴν βακτηρίαν) Πλ. *τοῖς ὀφθαλμοῖς* ὁρῶμεν. οὐδεις ἔπαινον *ἡδοναῖς* ἐκτήσατο (= μὲ ἡδονάς).

2) συνοδείαν, ἥτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πρᾶξιν: Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον *ναυσὶν εἴκοσιν* (= μὲ εἴκοσι πλοῖα) Ξ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π. χ. μίαν ναῦν λαμβάνουσιν *αὐτοῖς ἀνδράσιν* (= μαζί μὲ τοὺς ἄνδρας, μαζί μὲ τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) τρόπον: *δρομῷ* ἔεντο εἰς τοὺς βαρβάρους Ἡρόδ. (πρβλ. ἦρθε *τρεχόντας*).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῇδε, ταύτῃ (= ἔτσι), τῷδε ἢ τούτῃ τῷ τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ, σιγῇ, σιωπῇ, κραυγῇ, βίᾳ, σπουδῇ, παντὶ σθένει, πάσῃ τέχνῃ κλπ.

4) αἰτίαν: *λιμῷ* ἀπέθανον (= ἔνεκα πείνης, ἀπὸ πείναν) Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα *τοῖς γεγενημένοις* (= διὰ τὰ γεγενημένα) Ξ.

5) ποσόν, ἥτοι μέτρον ἢ διαφοράν: *πολλῷ* μεῖζόν ἐστι (= κατὰ πολὺ). Ἐπύαξα προτέρα Κύρου *πέντε ἡμέραις* εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 71.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§ 93. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλεῖστα εἶναι κυρίως πλάγιαι πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς· πρβλ. *δωρεάν*, *μακράν*, *χάριν*, τὴν *ταχίστην* (= τάχιστα)—αὐτοῦ, οὐδαμοῦ—*κύκλῳ*, ταύτῃ, *ἄλλῃ* (= ἄλλαχού) κλπ. (Βλ. § 90 κ. ε.).

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς. Οὕτω π. χ.

α) τὸ *ἄλλως* (= ἄλλέως) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἐκ τὸς τούτου* ἢ *ἐν γένει* ἢ *ἁπλῶς*: συγγενεῖς καὶ *ἄλλως* *εὐμενεῖς* Πλ.

Ἡ δὲ φράσις *ἄλλως τε καὶ* ἡ σπανιώτερον *ἄλλωστε* σημαίνει καὶ *μάλιστα*: πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι, *ἄλλως τε καὶ* ὑπ' ἐχθροῦ τῷ τοῦτο συμβαίνει Δημ.

β) τὸ ἔτι (= ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν με ἀρνητικὰς, σημαίνει πλέον, πιά: *τίς αὐτῷ ἔτι* τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; (= τίς πλέον... οὐδεις πλέον) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ὄχι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται οὕτω: *οὐπω καιρός* (ἔστι = δὲν εἶναι ἀκόμη καιρός). *οὐκέτι καιρός* (= δὲν εἶναι πιά καιρός).

γ) τὸ μάλιστα (= πάρα πολύ, πρὸ πάντων) με ἀριθμητικὰ σημαίνει περίπου: Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίους *μάλιστα* τεσσαράκοντα. (πρβλ. ἐξώδευσε τὸ πολὺ πολὺ ἑκατὸ δραχμές).

δ) τὸ πολλάκις (= πολλὰς φορές) κατόπιν τοῦ εἰ (ἐάν), ἵνα μή, μή, σημαίνει τυχόν, ἴσως: *εἰ ἄρα πολλάκις* μὴ προσεσχέκατε τῷ τοιούτῳ Πλ.

ε) τὸ ποτὲ (= μιὰ φορά, κάποτε), ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν ἐρωτηματικῆς λέξεως, σημαίνει ἀραγε, τάχα, σάν: Πολλάκις ἐθαύμασα *τίσι ποτὲ* λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους (= με ποιούς ἀραγε λόγους) Ξ. *τί ποί'* ἔστι τοῦτο (= σάν τί) Πλ. Βλ. § 49, 1.

ς) τὸ τάχιστα (= πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεί, ἐπειδὴ, ὥς κλπ.) σημαίνει ἀμέσως, εὐθύς: οἱ τριάκοντα ἠρώθησαν, *ἐπεὶ τάχιστα* τὰ μακρὰ τεῖχη καθηρέθη (= εὐθύς ὥς) Ξ.

ζ) τὸ ἐπίρρημα ὥς, ἀρχῇθεν δεικτικὸν (= οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικὸν (= ὅπως), 1) με ὑπερθετικά ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα σημαίνει ὅσον τὸ δυνατόν: *ὥς* πλεῖστος (= ὅσον τὸ δυνατόν πλεῖστος). *ὥς* τάχιστα (= ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα), 2) εἰς ἀναφωνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸν θαυμασμόν, σημαίνει πόσον, τί: *ὥς* καλός μοι ὁ πάππος! (= πόσον ὠραῖος! τί ὠραῖος!) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὴν ἀρχικὴν τοῦ δεικτικῆς σημασίαν (με τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὀμήρῳ) διετήρησε τὸ ὥς (ἢ ὥς ἢ ὥς) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις καὶ ὥς (= καὶ ἔτσι), οὐδ' ὥς (= οὐδὲ ἔτσι, μόνον τοῦτο δέν): *οὐδ' ὥς* ὠρῶνζετο Ξ.

Σημείωσις β'. Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου ὥς. Εἶναι δὲ τοῦτο ὄχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ σύνδεσμος εἰδικὸς (= ὅτι, πῶς), ἢ χρονικὸς (= ὅτε, ἀφοῦ) ἢ αἰτιολογικὸς (= διότι) ἢ τελικὸς (= ἵνα) ἢ συμπερασματικὸς (= ὥστε), καὶ πρὸθεσις (καταχρηστική), ὅποτε συντάσσεται με αἰτιατικὴν προσώπου καὶ σημαίνει πρὸς ἢ με ἀριθμητικὸν καὶ σημαίνει περίπου, ἴσαμε: *κέλευσον ἔλθεῖν ὥς ἐμέ τόν Ἑρμογένη* Ξ. *ὁπλίτας εἶχεν ὥς πεντακοσίους* Ξ.

Σημείωσις γ'. Βλ. καὶ § 37, 1 β.

3. Αἱ προθέσεις (¹).

§ 94. α') Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχῆθεν ἐπιρρηματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον τοπικά· (πρβλ. σύνθετα ῥήματα ἀνατείνω = τείνω ἄνω, κατατίθωμι = τίθωμι κάτω, περιρρέω = ῥέω περίρι κλπ.). Ὡς ἐπιρρηματα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου: μέλανες δ' ἀνὰ βότρυες ἦσαν (= ἐπάνω). ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον (= ἔξω δὲ) Ὀμ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετηρήθη μὲ ἐπιρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἡ πρόθεσις πρὸς εἰς τὰς φράσεις πρὸς δέ, καὶ πρὸς, πρὸς δὲ καὶ (= προσέτι δέ): ἀσύμφορον, πρὸς δὲ καὶ οὐ δίκαιον Πλ. (πρβλ. ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ τὸ μεσημέρι — πῆγαινε κι' ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ = κατόπιν).

Ἐγίνετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἡ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (§ 90 κ. ἐ.). πρβλ. νέοι ἔχον πεμπόβολα χερσὶν (Ὀμ., Α 463) — στέμματα ἔχον ἐν χερσὶν (Α 373). κνίσῃ οὐρανὸν Ἰκεν (Α 317) — Ὀδυσσεὺς εἰς Χρυσήν ἵκανε (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἀντὶ ῥήματος, μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς, ὅταν εἶναι δισύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικόν των τονισμόν ὡς ἐπιρρημάτων: πάρα πολλά ἐκάστω (= πάρεστι). οὐ γάρ τις μετὰ τοῖος ἀνήρ, οἷος Ὀδυσσεὺς (= μέτεστι, ὑπάρχει μεταξύ). οὐ οἱ ἐνι (²) φρένες (= οὐκ αὐτῷ ἔνεισι φρένες) Ὀμ. ἀνα ἐξ ἐδράνων (= ἀνάστηθι) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὀμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητάς καὶ τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλεται πολλάκις μεταξύ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥή-

1. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

2. Ἐκ τοῦ ἔνι, ἀρχικοῦ πληρεστέρου τύπου τῆς προθέσεως ἐν (= ἐντός), προῆλθε τὸ νεοελληνικόν (ἐναι) εἶναι· πρβλ. οὐκ ἐνι Ἰουδαίος οὐδὲ Ἑλλήν κτλ. καὶ § 52, 1 Σημ. γ'.

ματος μία ἢ περισσότεραι λέξεις (*ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον*) ἢ τίθεται ἢ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει: *νύμφη δὲ τίθει πάρα* πᾶσαν ἐδωδὴν (= παρτίθει, ἔθετε πλησίον, παρέθετε). *Ἰθάκην κατά* (= κατὰ τὴν Ἰθάκην) Ὀμ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τὸ ῥημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται (*ἐκ δ'* ἄγαγε — ἐξήγαγε δέ. *κατ'* ἄρ' ἔζετο — καθέζετο ἄρα), ὠνομάσθη *τμήσις*, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίσθη ὅτι κανονικῶς ἀρχῇθεν πρόθεσις καὶ ῥημα ἦσαν ἠνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὁμοίως ἡ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥημα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δισυλλάβων προθέσεων, ὠνομάσθη *ἀναστροφὴ* (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομίσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμὸς ἦτο ὁ ἀρχῇθεν κανονικός.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφὴν μόνον ἡ πρόθεσις *περί*: *ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας πέρι* οὐδὲν εἰδὼς (= περὶ ἀνδρείας) Πλ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις *ἐνεκα* καὶ *ἄνευ*: *τούτου ἔνεκα, ὧν ἄνευ*.

§ 95. Ἡ ἑξασθένησις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ τῶν ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἦτοι ἀπὸ αὐτοτελεῖς λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ ῥημα τῆς προτάσεως) εἰς προθέσεις (ἦτοι εἰς ἀπλᾶ μόρια, τὰ ὁποῖα προτάσσονται πρὸ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦν διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλάκις συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων μετὰ ῥημάτων εἰς μίαν ἔννοιαν, ὅποτε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαιτερόν τόνον αὐτῶν· πρβλ. *ἐκ δ' ἄγαγε* (Πάτροκλος) *Βρισηίδα — ἐξήγαγεν Ἀγροίλαος τὸ σιράτευμα. κατ'* ἄρ' ἔζετο — ταῦτ' εἰπὼν *ἐκαθέζετο*· (πρβλ. δὲν τὸν εἶδα *ξανα* — δὲν τὸν *ξαναεῖδα*).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτω εἷς τινα πρότασιν, ὥς π.χ. *ἐκ δὲ Χρυσῆς νῆος βῆ* (Ὀμ., Α 439), ἦτο εὐκόλον ἢ λέξις *ἐκ* (= ἔξω), ἢ ὁποία ὥς τοπικὸν ἐπίρρημα προσδιορίζει τὸ ῥημα *βῆ* (= ἔβη), νὰ νομισθῇ ὥς συνδεομένη συντακτικῶς μὲ τὴν (ἀφαιρετικὴν) γενικὴν *νῆος* (= ἀπὸ τὴν ναῦν), ἀφοῦ καὶ αὕτη εἶναι ὥς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῖ καὶ αὐτή· ἦτοι ἡ ἀνωτέρω

πρότασις ἡδύνατο νὰ νοηθῇ συντασσομένη ὄχι μόνον οὕτω, *Χρυσῆς ἐκ βῆ νηὸς* (= ἡ Χ. ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ τὸ πλοῖον), ἀλλὰ καὶ οὕτω, *Χρυσῆς ἐκ νηὸς βῆ* (= ἡ Χ. ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε). Ἀλλ' οὕτω ἡ λέξις ἐκ παύει νὰ εἶναι αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως τὴν ἐκφράζει πλέον αὕτη ὄχι μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) ν η ὅ ς.

§ 96. Ἐκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μὲ μίαν ἢ περισσοτέρας ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ῥημάτων, παρὰ τὰ ὁποῖα ἀρχῇθεν ἐτίθετο ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. Τοῦτο ἐν συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Μετά γενικῆς	Μετά δοτικῆς.	Μετά αιτιατικῆς
Μονόπτοι	ἀντί...	ἀλέναντι· ἀντίς γιά· γιά.		
	ἀπό...	μακράν ἀπό· ἀπό· μέ·		
	ἐξ, ἐκ...	ἀπό μέσα ἀπό, ἀπό· εὐθύς μετά· ἔνεκα.		
	πρὸ...	ἐμπρός· ἀπό· πρὶν ἀπό· ὑπέρ, γιά.		
	ἐν σύν, ξύν	· · · · ·	ἐντός, μέσα εἰς· μέ. μαζὶ μέ, μέ.	
	εἰς...	· · · · ·		μέσα εἰς· ὡς πρὸς· γιά.
Δίπτοι	ἀνά...	· · · · ·	(ἐπάνω εἰς) ¹	ἐπάνω εἰς· πρὸς τὰ ἄνω τοῦ· κατὰ.
	διὰ...	διὰ μέσου· κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ· ὕ- στερ· ἀπό· μέ.	· · · · ·	(διὰ μέσου) ¹ · ἔνεκα, γιά.
	κατὰ...	κάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς· ἐναντίον· σχε- τικῶς μέ· γιά.	· · · · ·	καθ' ὅλην τὴν ἔκτα- σιν· καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν· διὰ μέ- σου· σύμφωνα μέ·
	ὑπὲρ...	ἀπὸ πάνω ἀπό· χάριν, γιά· σχετικῶς μέ.	· · · · ·	ἐπάνω ἀπὸ· πέραν ἀπὸ· περισσότερο ἀπὸ.
Τρίπτοι	ἀμφί...	σχετικῶς μέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ) ¹ · ἔνεκα, γιά.	γύρω ἀπὸ· περίπου· ἴσαμε.
	ἐπὶ...	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στά- σεως)· στὴν ἐποχὴ τοῦ· πλησίον· ἐνώ- πιον· γιά (ἐπὶ σκο- πίμου κατευθύν- σεως).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στά- σεως)· εὐθύς μετά· πλησίον· κατόπιν· ἐκτός ἀπὸ· γιά (ἐπὶ αἰτίας ἢ σκο- ποῦ).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ κι- νήσεως)· διαρκῶς ἐπὶ· πρὸς· ἐναντί- ον· γιά (ἐπὶ σκο- ποῦ).
	μετὰ...	(μεταξὺ) ¹ · μαζὶ μέ, μέ.	(μεταξὺ) ¹ .	(μεταξὺ) ¹ · ὕστερ· ἀπὸ.
	παρὰ...	(ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ) ¹ · ἐκ μέρους.	πλησίον, κοντὰ εἰς.	πλησίον καὶ κατὰ μῆ- κος· κοντὰ εἰς· ἐν συνγκρίσει πρὸς· ἐν- αντίον, κατὰ παρά- βασιν· πλὴν, παρὰ.
	περὶ...	(γύρω ἀπὸ) ¹ · σχετι- κῶς μέ, σέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ· σχετικῶς μέ, γιά) ¹ .	γύρω ἀπὸ· περίπου· σχε- τικῶς μέ.
	πρὸς...	ἀλέναντι πρὸς· ἐνώ- πιον· ὡς πρὸς· γιά.	κοντὰ εἰς.	πρὸς τὸ μέρος, πρὸς· ἐναντίον, μέ· σχετι- κῶς μέ, ὡς πρὸς· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	ὑπὸ...	ὑποκάτω ἀπὸ· ἔνεκα, ἀπὸ· ἐν συνοδείᾳ.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ στάσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξ- ουσίαν ἢ ἐπίβλεψιν.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ κινήσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν.
1) Χρῆσις ποιητικῆ ἢ μᾶλλον ποιητικῆ.				

§ 97. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέραι σημασίαι ἐκάστης προθέσεως εἶναι αἱ ἑξῆς:

I. **Ἀμφί.** Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη· προβλ. ἄμφω (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συνώνυμος περί).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ: **ἀμφὶ πῦρ ἐκάθηρτο** Ξ. οἱ **ἀμφὶ Ἀριαῖον** = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του· β) χρονικῶς = περίπου, κατά: **ἀμφὶ μέσας νύκτας** Ξ. γ) μεταφορικῶς = περίπου, ἴσαμε: **ἀμφὶ τὰ πενήκοντα ἔτη** Θ.

2. Μὲ γενικὴν (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = σχετικῶς μέ, γιά: **ἀμφὶ ὧν εἶχον διεφέροντο** (= ἀμφὶ τούτων ἃ εἶχον = περὶ τούτων κλπ.).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς καὶ τὸν Ἡρόδοτον· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ: **Ἀχαιοὶ ἕστασαν ἀμφὶ Μενοειτιάδῃ** Ὅμ. β) μεταφορικῶς = ἔνεκα, γιά: **ἀμφ' ἐμοὶ στένει** (= γιά μέ) Σοφ. ἢ = σχετικῶς μέ, γιά: **ἀμφὶ τῷ θανάτῳ** αὐτῆς διξὸς λόγος λέγεται Ἡρόδ.

Ἐν συνθέσει = ἐκατέρωθεν (ἀμφιθάλασσοι) ἢ = περίξ (ἀμφιέννυμι).

II. **Ἀνὰ** (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ ἄν). Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω· προβλ. ἄνω. (Ἀντίθετος κατά).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = (καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν) ἐπάνω εἰς: ὥρουν **ἀνὰ τὰ ὄρη** Ξ. ἢ = πρὸς τὰ ἄνω: **ἀνὰ τὸν ποταμὸν** ἔπλεον (= ἀντιθέτως πρὸς τὸ θεῦμα τοῦ ποταμοῦ). β) χρονικῶς = καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ), κατά: **ἀνὰ τὸν πόλεμον** τοῦτον Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς ἀνὰ κράτος (= μέ ὅλην τὴν δύναμιν) — ἀνὰ λόγον (= κατ' ἀναλογίαν) — ἀνὰ πέντε (= πέντε, πέντε, ἀπὸ πέντε).

2) Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς, τοπικῶς = ἐπάνω εἰς: **χρονσέω ἀνὰ σκῆπτρῳ** Ὅμ. **ἦξει ἀνὰ νηυσὶ** Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ἀναγράφω) σημαίνει ὁπίσω (ἀναχωρῶ), πάλιν (ἀναβιώσκομαι).

III. **Ἀντί.** Ἀρχικὴ σημασία ἀντικρύ, ἀπέναντι· προβλ. ὁμηρικὸν ἄντα καὶ τὴν λέξιν ἐναντίος.

Μόνον μὲ γενικὴν· α) τοπικῶς = ἀπέναντι: **εἰστήκεσαν ἀντὶ τῶν πιτύων** Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀντικαταστάσεως = στὸν τόπο

τοῦ, ἀντὶς γιὰ: ἐβασίλευσεν **ἀντ' ἐκείνου** Ξ. Σωκράτης οὐδέποτε προη-
ρεῖτο τὸ ἥδιον **ἀντὶ τοῦ βελτίστου** Ξ. ἡ ὁμοιότητος = σάν: **ἀντὶ κυ-
νὸς εἰ φύλαξ** Ξ. ἡ αἰτίας = γιὰ: ὠφελῶ αὐτὸν **ἀνθ' ὧν** εὖ ἔπαθον
ὑπ' ἐκείνου (= ἀντὶ τούτων ἃ = γιὰ ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἀπέναντι (ἀντιπαράτασσομαι) ση-
μαίνει ἐναντίον (ἀντιλέγω), ἐπίσης, ὁμοίως (ἀντενεργεῶ).

IV. Ἄπό. Ἀρχικὴ σημασία μακρὰν ἀπό, ἀπό· πρβλ. ἄνω.
(Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ' ἡ μὲν ἀπὸ σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ
ἔξω τινός, ἡ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν)· α) τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ
ποιόν;): *Κῦρος ὠρᾶτο ἀπὸ Σάρδεων*. τοὺς νιεῖς οἱ πατέρες *ἀπὸ
τῶν ποτηρῶν ἀνθρώπων* εἴργουσιν Ξ. β) χρονικῶς (ἀπὸ πότε;):
ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου Ξ. *ἀφ' οὗ* (= ἀφ' οὗτοῦ). γ) μεταφορικῶς, εἰς
δήλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου): *γεγονὼς ἀπὸ Δημοκράτου* Ξ. ἡ ὕλης:
εἴματα ἀπὸ ξύλου πεποιημένα (= ἀπὸ ξύλο) Ἡρόδ. ἡ αἰτίας = ἀπό,
γιὰ: *ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος* ἐπηνέβη (πρβλ. § 91, 3). ἡ τοῦ μέ-
σου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: *στράτευμα συνέλεξε ἀπὸ τούτων των χρημά-
των* Ξ. *ἀπὸ στόματος* λέγω τι Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ:
ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ μακρὰν (ὥς ἀπέρχομαι)
καὶ τοῦ ὁπίσω (ὥς ἀπαιτῶ, ἀποδίδωμι) λαμβάνει καὶ διαφόρους
ἄλλας σημασίας, ὥς ἀπομανθάνω (= ξεμαθαίνω, λησμονῶ), ἀπο-
φοιτῶ (= παύω νὰ φοιτῶ), ἀπαξιῶ (= οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. Διά. Ἀρχικὴ σημασία διὰ μέσου ὥς πέρα ἢ εἰς
δύο χωρίστα· πρβλ. δί-ς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιη-
τὰς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: βῆ *διὰ δώματα*. θεοὺς
μοι ἦλθεν ὄνειρος ἀμβροσίην *διὰ νύκτα* Ὀμ. β) μεταφορικῶς εἰς δή-
λωσιν αἰτίας = ἔνεκα, γιὰ: *Δαίδαλος διὰ τὴν σοφίαν* ἠναγκάζεται
Μίνω δουλεύειν Ξ. *τίνας Ἀθηναίων δι' ἐκείνον* ἀγαθοὶ γεγόνασι
(= ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκεῖνον) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν· α) τοπικῶς = διὰ μέσου: *ἐξελαύνει διὰ τῆς Συ-
ρίας* Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: *διὰ νυκτός*. Θ. *διὰ
παντός τοῦ βίου* Ξ. ἡ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπὸ: *ἀρχαῖον ἐταῖ-
ρον διὰ χρόνου* εἶδεν Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ

ὄργανου = μέ: δι' ἐρμηνέως διελέγετο Ξ. πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: διὰ τάχους, διὰ βίας.

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ διὰ μέσου (ὡς διέρχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (διαμένω), χωριστὰ εἰς δύο (διασχίζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατοξεύομαι), ἐντελῶς, πέρα καὶ πέρα (διαφθείρω).

VI. Εἰς ἡ ἐς. Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνς = ἐν-ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ = ἐκ-ς).

Με αἰτιατικὴν μόνον· α) τοπικῶς, πρὸς δήλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός = εἰς: Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν ἐς Σικελίαν Θ. Οὕτω καί: εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας (= εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων κλπ.) Δημ. ἢ πρὸς δήλωσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρατος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως: ἐντεῦθεν ἐξελαύνει εἰς Πέλτας Ξ. ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ξ. β) χρονικῶς = μέχρι: εἰς τὴν ὕστεραίαν (= μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). εἰς ἐμὲ (= μέχρι ἐμοῦ, ἤτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ: εἰς πάντα πρῶτος Πλ. ἢ σκοποῦ = γιά, σέ: εἰς συμβουλήν παρεκάλεσα ὑμᾶς Πλ. ἢ ὀρίου ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλῳ, ὅλο, ὅλο: εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους Ξ.

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ ἐν τὸς, μέσα (ὡς εἰσέρχομαι) σημαίνει καλὰ, ἀκριβῶς (εἰσορῶ, εἰσακούω).

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Περὶ τῆς ἰδιορρυθμοῦ συντάξεως εἰς Ἄδου (= στὸν Ἄδην), εἰς διδασκάλου (= στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖο) κ.τ.τ. βλ. κατωτέρω τὴν πρόθεσιν ἐν

VII. Ἐν (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἡ μετ' ἀναστροφῆς ἐνι. § 94, 1). Ἀρχικὴ σημασία ἐν τὸς, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντὸς ὠρισμένης περιοχῆς).

Με δοτικὴν (τοπικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = εἰς, σέ, μεταξύ: ἐν οἴκοις ἢ ἐν ἀγροῖς Σοφ. ἐν τοῖς δένδροις ἔστασαν (= ἀνάμεσα ἀπὸ) Ξ. β) χρονικῶς = ἐντός, σέ: ἐν τρισὶν ἡμέραις Ξ. ἐν ταῖς σπονδαῖς (ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀναχωρῆς) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ ἐνώπιον: οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρὰ: πόλις οἰκουμένη ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ (= εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ξ. ἢ τοῦ ὄργανου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανόις σημείοις Ξ. ἐν τάχει (μὲ ταχύτητα, ταχέως). ἢ

συμφωνίας = κατά: *ἐν τοῖς νόμοις* δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι (=συνφωνα μὲ) Ἰσοκρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ μέσα (ὥς ἐννοικῶ, ἐμβαίνω) σημαίνει μὲ (ἐμ ψυχος=μὲ ψυχὴν, ἐμ μελῆς=μὲ μέλος) πολὺ, ἐν τε-
λῶς (ἐμ πλεως).

Σημείωσις. Εἰς φράσεις οἶαι ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἐν Ἄδου, ἐν Ἀρίφρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοίχους τούτων εἰς Ἄδου, εἰς τοῦ Κλεομένου, εἰς διδασκάλου, κατὰ τινες ἢ γενική εἶναι (καθαρὰ γενική) τοῦ ὅλου. ἢ ὁποῖα δηλοῖ περιοχὴν: ἐν Ἄδου = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄδου. Πιθανώτερον ὅμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἄλλειψιν αἱ μὲν πρῶται τῆς λέξεως οἶκω, αἱ δὲ δευτέραι τῆς λέξεως οἶκον: ἐν Ἀσκληπιῶ = ἐν (τῷ) οἶκῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. εἰς τοῦ Κλεομένου = εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένου (πρβλ. πέρασε τὴ βραδυνὰ του στοῦ Πέτρου — πάω στοῦ θείου μου = στὸ σπίτι τοῦ...).

VIII. Ἐξ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπὸ. (Ἀντίθ. εἰς βλ. καὶ ἀπό).

Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπό): τὰ ἐκ γῆς φνόμενα Ξ. β) μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δήλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς: οἱ ἐξ Ἡρακλέους (=οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.). ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὄργάνου = ἀπό, μέ: ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: πάτριον ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι (=μὲ τοὺς κόπους) Θ. ἐκ παντὸς τρόπου (=μὲ) Λυσ. ἐκ δόλου (=μὲ δ.) Σοφ. ἢ αἰτίας = ἀπό, ἔνεκα: ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως πολλὰι ἀπέχθεται μοι γεγονάσι Πλ. (βλ. καὶ § 84, 1), ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατά: ἐκ τῶν ἔργων χρὴ μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον φέρειν Δημ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἔξω (ἐκ πλέω), πέρα καὶ πέρα, τελείως (ἐκ κόπτω, ἐξεργάζομαι).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς. (Ἀντίθ. ὑπό).

1. Μὲ αἰτιατικήν· α) τοπικῶς, ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς: ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον Ξ. Καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως: τὸ ὄμμα δύναται ἐπὶ πολλὰ σταδία ἐξικνεῖσθαι (=εἰς ἔκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν: ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐπὶ πολὺν χρόνον Θ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν διευθύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήθως) ἐχθρικής = πρὸς, ἐναντίον: ἤλθον ἐπὶ τινα τῶν δοκούντων σοφῶν

εἶναι (= πρὸς τινα) Πλ. *ἐστρατεύετο ἐπὶ Λυδούς* (= ἐναντίον τῶν Λ.) Ἡρόδ. ἢ σκοποῦ = σέ, γιά: τοὺς στρατηγούς *ἐπὶ δεῖπνον* ἐκάλεσε. *φρύγανα συνέλεγον ἐπὶ πῦρ* (= γιά φωτιά) Ξ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν) α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς: *ἤλυνεν ἐφ' ἄρματος* Ξ. τὰ *ἐπὶ Θράκης χωρία* (= τὰ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Θ., ἥτοι εἰς τὰ παράλια τῆς Θ.). β) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν χρονικῆς τινος περιόδου: *ἐπὶ τῶν τριάκοντα* (τυράνων) Λυσ. *ἐφ' ἡμῶν* (= στὰ χρόνια μας, στὴν ἐποχὴ μας). οἱ *ἐφ' ἡμῶν* (= οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πρβλ. ἐπὶ Ὀθωνος, ἐπὶ Τουρκοκρατίας) γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἐπιστασίας: ὁ *ἐπὶ τῶν ναῶν*, ὁ *ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν*. ἢ τοῦ πλησίον: *ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ* Ξ. ἢ τοῦ ἐνώπιον: *ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων* Ξ. ἢ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά: ἀπιέναι *ἐφη ἐπὶ Ἰωνίας* (= γιά τὴν Ἰωνίαν). ἢ διανομῆς = εἰς, ἀπό: *ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων* (= εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες τέσσαρες) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (καθαράν ἢ τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν). α) τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς: *οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ* τῆς Παλλήνης Θ. β) χρονικῶς = εὐθὺς μετὰ: *ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ* Ξ. *ἐπὶ τούτοις* Ξενοφῶν εἶπε Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ (ὅλως) πλησίον: *ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ* ἦν Ξ. ἢ ἐπιστασίας = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς): ὁ *ἐπὶ τῷ θεωρικῷ* ὦν Δημ. ἢ τοῦ ἐνώπιον: *ταῦτα ἐπὶ τοῖς δικασταῖς* ἔλεγε Λυσ. ἢ τοῦ κατόπιν ἢ ὀπισθεν: *ἐτάχθησαν ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις* πελοποφόροι Ξ. ἢ προσδήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς: *κάρδαμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ* Ξ. ἢ ἐξαρτήσεως = εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ: *ἐπὶ τινὶ* εἶμι ἢ *ἐπὶ τινὶ γίγνομαι* (= εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.). ἢ αἰτίας = γιά: *μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ* Ξ. ἢ τοῦ σκοποῦ = γιά: *οὐκ ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν* Πλ. ἢ τοῦ ὅρου ἢ συμφωνίας: *ἀφίεμέν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ὅτε μηκέτι φιλοσοφεῖν* (= μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ὡς ἐπιτίθημι) σημαίνει πλησίον (ἐπιθαλάττιος), κατόπιν (ἐφέπομαι), ἐναντίον (ἐπιπλέω), προσέτι (ἐπικτώμαι), λίαν (ἐπιποθῶ), ἀμοιβαίως (ἐπιμείγνυνται).

X. Κατά. Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπὸ (ἀντίθ. ἀνά).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ: *κατὰ*

τὴν Ἀσίαν (= πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) *Ξ. κατ' οἰκίαν* τὰ πολλὰ δια-
 τρίβωμεν (= στὸ σπίτι). Πλ. Καὶ ἄνευ τῆς τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως: *Κῦ-
 ρος παῖει βασιλέα κατὰ τὸ στέργον* (= κάπου εἰς τὸ στέργον) *Ξ. β)*
χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: *κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον*
Ἡροδ. τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων ἡρίστευσαν (= τῶν συγχρόνων
 τῶν) *Ξ. γ)* μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ διὰ μέσου = διὰ: *κατὰ γῆν*
ἐπορεύοντο. (= διὰ ξηρᾶς) *Ξ. ἢ τοῦ ἀπέναντι: οἱ κατὰ τοὺς Ἑλλη-
 νας τεταγμένοι* *Ξ. ἢ τοῦ κατόπιν: ἦσαν κατὰ τοὺς ἄλλους* τοὺς προῖ-
 όντας (= κατόπιν τῶν ἄλλων) *Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: κατὰ τάχος, καθ'*
ἡσυχίαν. ἢ διανομῆς = ἀπό: *ἐγὼ ἐθέλω διαβιβᾶσαι ὑμᾶς κατὰ τετρα-
 κισχιλίους* *Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ: κατὰ τοὺς νόμους.*
ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ: οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ (= ὅσον ἀφορᾷ
 εἰς ἐμέ) *Ξ. ἢ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπό: κατ' ἐχθρος* (ἀπὸ μῖσος) *Θ.*

2. Μὲ γενικὴν' α) τοπικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἢ κάτω
 εἰς: *ῥ' χ ο ν τ ο κατὰ τῶν πειρῶν* φερόμενοι (= ἀπὸ τοὺς βράχους
 κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενικὴ) *Ξ. κατὰ τῆς θαλάττης* ἠφανίσθη (= ὑπο-
 κάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ., εἰς τὸ βάθος τῆς θ. Καθαρὰ γενικὴ) Πλ.
 β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ ἐναντίον: *τοῦτο κατ' ἐμοῦ εἶπε* *Ξ.*
*ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιὰ: τοῦτο μέγιστόν ἐστι καθ' ἡμῶν ἐγ-
 κώμιον* (= γιὰ μᾶς) *Δημ.*

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ κάτω (κατατίθημι) σημαίνει
 ἐναντίον (καταβοῶτινος), ὀπίσω (κατάγω φυγάδα =
 ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), πέρα καὶ πέρα,
 τελείως (καταναλίσκω, καθορῶ), χωριστὰ (καταγράφω,
 κατα νέμω).

XI. Μετά. Ἀρχικὴ σημασία μεταξὺ, ἐν μέσῳ.

1. Μὲ αἰτιατικὴν' α) τοπικῶς = μεταξὺ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι
 συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὅμηρον: *αἰόσων ὥς τ' αἰγυπιδὸς μετὰ χῆνας.*
 Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται
 μὲ αἰτιατικὴν ἢ πρόθεσις *μετὰ* μόνον εἰς τὴν φράσιν *ἔχω τι μετὰ*
χειρᾶς (ἀνάμεσα στὰ χεῖρια μου· πρβλ. *μεταχειρίζομαι* τι). β)
χρονικῶς = ὕστερ' ἀπὸ, μετά: *μετὰ τὰ Τρωικὰ* *Θ. μεθ' ἡμέραν*
 (= ἐν καιρῷ ἡμέρας: κυρίως = μετὰ τὰ ἐξημερώματα) γ) μεταφο-
 ρικῶς, εἰς δήλωσιν τάξεως καὶ ἀκολουθίας = ὕστερ' ἀπὸ: *θειότατον*
μετὰ θεοῦς ἢ ψυχῇ Πλ.

2. Μὲ γενικὴν καθαρὰν' α) τοπικῶς (σπανίως) = μεταξὺ: *ἕως ἣν*

μετ' ἀνθρώπων (= μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν κόσμον) Ἰσοκρ. β) μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν συνεργείας = **μαζὶ μέ, μέ: ἐπολέμησαν μετὰ ξυμμάχων** Θ. (βλ. § 69, 3, σημ.). ἡ τοῦ τρόπου = **μέ: ἱκετεύει μετὰ πολλῶν δακρύων**.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = **μεταξὺ: μετὰ τοῖσιν ἀνέστη** (= μεταξὺ τούτων) Ὅμ.

Ἐν συνθέσει μὲ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ **μεταξὺ** μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς (**μέ τειμι, μεθ'ομιλῶ, μεταίχμιον**), συνήθως δὲ σημαίνει **μαζὶ** (**μετέχω, μεταλαμβάνω**), **κατόπιν** (**μεθέπομαι, μεταδιδῶ**), **ἀλλέως, διαφορεως** (**μεταγινώσκω**).

XII. Παρὰ (εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ πάρε). Κυρία σημασία πλησίον, κοντὰ εἰς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = πλησίον καὶ κατὰ μήκος τινός: **παρὰ τὴν θάλασσαν** ἐπορεύετο Ε., καὶ ἀπλῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς **παρὰ τὴν ὁδὸν ἦν κρήνη** Ε., καὶ ἐπὶ κατευθύνσεως = πρὸς: **γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα** Ε. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ, κατὰ: **δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὄλον τὸν βίον**. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς: **παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν**. ἡ διαφορᾶς ἡ ἐναντιότητος = διαφόρως ἀπὸ, ἐναντίον: **ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς** Πλ. **πράττει παρὰ τοὺς νόμους**. ἡ ἔξαιρέσεως = παρὰ: **παρὰ τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως** (πρβλ. εἴκοσι παρὰ ἓνα, ἑκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ **παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον**, (πρβλ. **παρὰ τρίχα**), **παρ' οὐδὲν** (= διὰ τίποτε). ἡ αἰτίας = ἔνεκα: **παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν** ἐπληρύνεται Φίλιππος Δημ.

2. Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν)· α) τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ: **φάσανον ἐρύσατο παρὰ μηροῦ** Ὅμ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν προελεύσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ (μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου): **παρ' ἡμῶν** ἀπάγγελλε τάδε Ε. (βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώπων· α) τοπικῶς = πλησίον: **Πρωταγόρας καταλύει παρὰ Καλλίᾳ** Πλ. **παρ' ὁχθησιν ποταμοῖο** Ὅμ. β) μεταφορικῶς = κατὰ τὴν κρίσιν: **δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεῦσθαι κακῶς** (= κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ πλησίον (ὥς παρίσταμαι) σημαίνει **παρὰ ἄλλήλως** (**παρὰπλέω**), **παραγίως ἢ κρυφίως** (**παρὰδύομαι**), **ἐναντίον** (**παρανομῶ**), **οὐχὶ ὁρθῶς ἢ ἔσφαλμένως** (**παρὰκούω, παρερμηνεύω**).

XIII. **Περί.** Ἀρχική σημασία περίξ, γύρω - γύρω (βλ. καὶ ἀμφί).

1. Μὲ αἰτιατικήν· α) τοπικῶς = γύρω ἀπό: *κατεστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ τῆς Ἀρτεμίδος ἱερὸν* Ξ. οἱ *περὶ τινα* (π. χ. οἱ *περὶ Ξενοφῶντα*: βλ. ἀμφί)· β) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν χρόνου κατὰ προσέγγισιν = περίπου, κατὰ: *περὶ μέσας νύκτας* (= κατὰ τὰ μεσάνυχτα) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς: *οὗτοι περὶ ἀνθρώπους ἀδικῶτατοὶ εἰσιν* Ξ. ἢ προσεγγίσεως, ἐπὶ ἀριθμητικοῦ ποσοῦ = περίπου: *περὶ ἑβδομήκοντα* Θ.

2. Μὲ γενικήν· α) τοπικῶς (σπανίως καὶ μόνον εἰς τοὺς ποιητάς) = περίξ, γύρω ἀπό: *τείχη περὶ Δαρδανίας* (= περίξ τῆς Δ.) Εὐρ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, σέ, γιά: *σοφός ἐστιν περὶ τούτων* (= σ' αὐτὰ) Πλ. *κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν* (= γιά ἀνακωχή) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις *περὶ πολλοῦ* ἢ *περὶ παντὸς ποιεῖσθαι* ἢ *ἡγεῖσθαι* τι (= θεωρῶ τι πολὺ σπουδαῖον, θεωρῶ τι ἀνώτερον παντὸς ἄλλου): ἀλήθειαν *περὶ πολλοῦ ποιητέον* ἐστὶν Πλ. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν καὶ αἱ φράσεις *περὶ πλείονος*, *περὶ πλείστου ποιεῖσθαι* τι, *περὶ ὀλίγου*, *περὶ ἐλάττονος*, *περὶ ἐλαχίστου* ἢ *περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαι* τι (= θεωρῶ κατὰ σπουδαιότερον, προτιμῶ κλπ.): τὰ *πλείστον ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται* (= θεωρεῖ ὅλως ἀσήμαντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις ἡ *περὶ* ἔχει ἑτέραν ἀρχικὴν σημασίαν, τὴν τοῦ ἐπέκεινα, πέρα, περισσότερον, καὶ ἡ μετ' αὐτῆς συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀφαιρετική· πρβλ. *χαλεπὸς περὶ πάντων εἰς μνηστήρων* (= περισσότερον ἀπὸ ὅλους κλπ.) Ὅμ., ρ 388.

3. Μὲ δοτικήν (τοπικὴν) σπανίως· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπό: *περὶ τῇ χειρὶ* χροσοῦν *δακτύλιον φέρει* Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιά: *Ζεὺς ἔδισε περὶ τῷ γένει* ἡμῶν, *μὴ ἀπόλοιτο* Πλ.

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ *πέριξ* (ὡς *περιέρχομαι*) καὶ τοῦ *περισσότερον*, εἰς ἀνώτερον βαθμὸν (ὡς *περιγιγνομαι* = ὑπερτερῶ, νικῶ) σημαίνει πολὺ ἢ ἐντελῶς (*περιδεής*, *περιπίμπλημι*), ὑπὲρ τὸ δέον (*περιεργάζομαι*).

XIV. **Πρό.** Κυρία σημασία ἐμπροσθεν, ἐμπρὸς ἀπό. Μὲ γενι-

κὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἐμπρὸς ἀπὸ : *πρὸ τῶν πυλῶν* Ξ. β) χρονικῶς = πρὶν ἀπὸ = *πρὸ τῆς μάχης* Ξ. οἱ *πρὸ ἡμῶν γεγονότες* (οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἰσοκρ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑπερασπίσεως = ὑπέρ, χάριν, γιὰ : *πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκουσιν* Ἡρόδ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως) ἐξ ὀνόματος, γιὰ : *πρέπων ἔφυσ πρὸ τῶνδε φωνεῖν* Σοφ. ἢ συγκρίσεως = ἐμπρὸς εἰς, ἀντί : *τότε ἤροῦ πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον* Πλ. (πρβλ. *ἐμπρὸς στήν ὑγεία* τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουσιν τίποτε).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐμπρὸς καὶ τοῦ πρότερον (πρὸ πορεύομαι — πρὸ λέγω) σημαίνει φανερά, δημοσίᾳ (πρὸ αγορεύω, πρὸ εἶπον, πρὸ κηρύττω), περὶ σσότερον (πρὸ τιμῶ).

XV. Πρὸς (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ προτὶ ἢ ποτί). Ἀρχικὴ σημασία ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος.

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, πρὸς : *ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον* Θ. *πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβρίαν*. ἄξομεν ὑμᾶς *πρὸς αὐτοὺς* Ξ. β) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ περιπτου : *πρὸς ἐσπέραν ἦν* (= πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = μὲ ἢ ἐναντίον : *συνηλλάγη πρὸς τοὺς οἴκοι* (= μὲ τοὺς) Ξ. *πρὸς τοὺς Θρᾷκας* ἐπολέμησα (= ἐναντίον τῶν Θ.) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : *ἀθνηοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον* Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς, ἐμπρὸς εἰς : *οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν*. ἢ σκοποῦ = γιὰ : *πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾷς*; (= γιὰ ποιόν σκοπὸν) Ξ. *πρὸς χάριν* λέγουσι (= γιὰ εὐχαρίστησι, γιὰ νὰ εὐχαριστοῦν) Δημ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν)· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, ἀπέναντι πρὸς : *Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας* κεῖται Δημ. *πρὸς τῶν θεῶν* (κυρίως = ἐν ὧ π ι ο ν τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν). β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : *ἐλεύθερος καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός*. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ : *ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ* Ξ. ἢ ὠφελείας, συμφέροντος = πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον : *σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς τῶν Θηβαίων* μᾶλλον ἢ *πρὸς ἑαυτῶν* Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν)· α) τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς : *πρὸς Βαβυλῶνι ἦν* Κῦρος Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀσχολίας = μέ : *πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν* (= εἶχε νὰ κάμῃ μέ) Πλ. ἢ προσθήκης =

κοντὰ εἰς, ἔκτος: *πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις* (= κοντὰ στᾶλλα) Θ.

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ *πρὸς τὸ μέρος τινὸς* (ὡς *προσέρχομαι πρὸς τινα*) σημαίνει *πλησίον* (*προσικῶ*), *προσέτι* (*προσαιῶ, πρόσεστι*).

XVI. *Σὺν ἢ ξύν.* (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφῶντος πεζοῦς συγγραφεῖς συνθεστέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ μὲ γενικὴν). Ἀρχικὴ σημασία *μαζί, μαζί μέ.*

Μὲ δοτικὴν ὀργανικὴν μόνον, εἰς δῆλωσιν συνοδείας = *μαζί μέ, μέ: βασιλεὺς σὺν πολλῷ στρατεύματι προσέρχεται* Ξ. ἢ συνοδρομῆς = *μὲ τὴν βοήθειαν: σὺν τοῖς θεοῖς ἀμυνόμεθα τοὺς πολεμίους* Ξ. ἢ συμφωνίας = *σύμφωνα μέ: σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθε* Ξ.

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ *μαζί* (ὡς *συνοικῶ*) σημαίνει *ἐντελῶς καλὰ* (*συγκalύπτω, συνορῶ*).

XVII. Ὑπέρ. Κυρία σημασία *υπεράνω, ἀπὸ πάνω ἀπὸ.*

1) Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = *ἐπάνω ἀπὸ, πέραν: ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι* Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ *περισσότερον ἢ* *υπερβάσεως* ὁρίου τινὸς ἢ μέτρου: *οἱ ὑπὲρ τὰ τετταράκοντα ἔτη γεγονότες* Ξ. *ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἡμᾶς* (= ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, τὰς σωματικὰς ἢ τὰς πνευματικὰς) Πλ.

2) Μὲ γενικὴν (καθαράν) α) τοπικῶς = *υπεράνω ἀπὸ, ἐπάνω ἀπὸ: πόλις ὑπὲρ τοῦ λιμένος κείται* Θ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν *υπερασπίσεως* = *χάριν, γιὰ: νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν* Αἰσχ. ἢ *ἀντιπροσωπεύσεως* = *ἀντί, γιὰ: ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι* (= ἀντὶς γιὰ σένα) Πλ. ἢ *σκοποῦ* = *γιὰ: ἡ τελευταῖα τοῦ πολέμου ἤδη ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς* (= γιὰ νὰ μὴ) Δημ. ἢ *αἰτίας* = *ἐνεκα, γιὰ: ὑπὲρ τῶν γεγεννημένων ὠργίζετο* Ἰσοκρ. ἢ *ἀναφορᾶς* = *σχετικῶς μέ, περὶ: ἡ ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμη.* (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς *ὑπὲρ* ἀντὶ τῆς *περὶ* εἶναι συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνθέσει ἔκτος τοῦ *υπεράνω* (ὡς *υπερκαίημαι*) σημαίνει *πέραν, πὺρ πέρα* (*υπερβάλλω, υπερπόντιος—υπερορῶ* = *περιφρονῶ*) *υπερβολικὰ* (*υπερπονῶ*), *πρὸς χάριν* (*υπεραπολογοῦμαι* τινος).

XVIII. Ὑπὸ. Ἀρχικὴ σημασία *υποκάτω, υποκάτω ἀπὸ.* (ἀντίθ. ἐπί).

1) Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς — *υποκάτω ἀπὸ ἢ εἰς τὸ κάτω μέ-*

ρος, πλησίον (τῆς βάσεώς τινος): *ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπῆλθον* Ξ. *ὑπὸ τὸν λόφον* ἔστησε τὸ στράτευμα (= εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ξ. β) χρονικῶς=κατά: *ὑπὸ νύκτα* (=διαρκούσης τῆς νυκτὸς) Θ. *ὑπὸ τοὺς* αὐτοὺς *χρόνους* Δημ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑποταγῆς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν: *Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο* Θ.

2) Μὲ γενικήν (καθαράν ἢ ἀφαιρετικήν): α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ: *Ξιφίδια ὑπὸ μάλης εἶχον* Ξ. *τὰ ὑπὸ γῆς* Πλ. ἔλαβε βοῦν *ὑπὸ ἀμάξης* (= ὑποκάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης) β) μεταφορικῶς, ἐπὶ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπὸ: *ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ* (= ἀπὸ πείνα) Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1) ἢ ἐπὶ συνοδείας = ἐν συνοδείᾳ, μέ: *τὰ μακρὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητριδων* (= ἐνῶ συγχρόνως αὐλητρίδες ἤλουν Ξ.

3) Μὲ δοτικήν (τοπικήν): α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ὑποκάτω ἀπὸ, κάτω ἀπὸ: *ἔστι δὲ καὶ βασιλεία ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει* Ξ. β) μεταφορικῶς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν: οἱ *ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες* (= οἱ ὑπήκοοι τοῦ β.) Ξ. ἢ = ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν: *ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῷ πεπαιδευμένος* Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ὑ π ο κ ά τ ω (ὥς ὑ π ό κειμαι, ὑ π ό γειος) σημαίνει κ ρ υ φ ί ω ς (ὑ π ο πέμπω), ὁ λ ί γ ο ν, λ ί γ ο λ ί γ ο (ὑ π ό πικρος, ὑ π ο πίνω = κουτσοπίνω), ἐ μ π ρ ό ς, π ρ ό τ ε ρ ο ν (ὑ φ ηγοῦμαι = προηγοῦμαι, ὑ π άγω, ὑ π άρχω = πρῶτος ἀρχίζω), σ υ γ χ ρ ό ν ω ς (ὑ π αυλῶ).

§ 98. β) Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς κυρίας προθέσεις κατὰ τοῦτο, ὅτι αὗται λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις π λ ῆ ν λαμβάνεται καὶ ἐν συνθέσει, ὥς πρῶτον συνθετικὸν μὲ τὴν λέξιν μ έ λ ο ς — πλημμελής, καὶ ὥς δεύτερον συνθετικὸν εἰς τὴν ἐπιρρηματικὴν λέξιν ἔ μ π λ ῆ ν = ἐντελῶς πλησίον, κολλητά).

Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων

1) ἡ *ἄνευ, ἄχρι, μέχρι, ἔνεκα* ἢ *ἐνεκεν* (καὶ Ἰωνικῶς *εἶνεκα* ἢ *εἵνεκεν*) καὶ *χωρὶς* συντάσσονται μὲ γενικήν.

2) ἡ *ὥς* συντάσσεται μὲ αἰτιατικήν. (Βλ. § 93, 2, ζ', σημ. β').

3) ἡ *πλὴν* κανονικῶς μὲν συντάσσεται μὲ γενικήν: *πλὴν ἐμοῦ* (= ἐκτὸς ἢ ἐξαιρέσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὁμως καὶ μὲ οἰανδήποτε ἄλλην πτῶσιν ὁμοιοπτῶτως πρὸς τινὰ προηγούμενον ὅρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἐξαίρεσις: *συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος* (= ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τοῦ Ν.). Ξ. *παντὶ ὄλῳ*

πλήν ἐμοί (ἐκτὸς ἀπὸ ἐμὲ) Πλ. οὐκ οἶδα *πλήν ἐν* (οὐκ οἶδα ο ὕδεν ἄλλο *πλήν ἐν* = παρὰ μόνον ἓνα πράγμα) Σοφ.

Σημείωσις. Ἡ λέξις *πλήν* λαμβάνεται καὶ ὡς σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος συνδέει μίαν πρότασιν πρὸς τὰ προηγούμενα παρατατικῶς (= καὶ μόνον, παρὰ μόνον): *ῥῆν δ' οὐδεμία πάρεστιν, πλήν ἢ γ' ἐμὴ κομήτις ἥδ' ἐξέρεται* Ἀρφ.

§ 99. Ἡ πρόθεσις *ἐνεκα* δηλοῖ α) αἰτίαν = ἐξ αἰτίας, γιά: *οὐ τῶν ἀδικημάτων ἐνεκα* αὐτοὺς ἐπέκτειναν Λυσ. β) σκοπὸν = χάριν, γιά: *τῶν παιδίων ἐνεκα* βούλει ζῆν, (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς;) Πλ. γ) ἀναφορὰν = ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ: *φῶς εἰ μὴ εἵχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν ἐνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν* Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι πρόθεσις *ἄνευ* (= χωρὶς, δίχως) καὶ *χωρὶς* (= χωριστὰ ἀπὸ, δίχως) λαμβάνονται ὄχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (= ἐκτὸς τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανεῖς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς: ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος *ἄνευ τοῦ* καλῆν δόξαν *ἐνεγκεῖν* ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωοτέροις διῆγεν ἡμᾶς (= ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔφερε καλὴν δόξαν) Δημ. *χωρὶς δὲ τῆς δόξης* οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ (= ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 100. Τὰ ἐπιφωνήματα, ἥτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἷον ἔκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως καθ' ἑαυτὰ ἢ μὲ κάποιαν γενικὴν, ἢ ὁποῖα δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικαὶ προτάσεις οἷμοι! φεῦ! παπαῖ! ἰώ! φεῦ *τῆς ἀνοίας* (= ἀλλοίμονον τί ἄνοια!) Σοφ. Βλ. § 37, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται μὲ ὀνομαστικὴν ἢ δοτικὴν (προσωπικὴν), ἢ ὁποῖα συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα: *οἷμοι ἐγὼ τλήμων!* (ἀλλοίμονο σ' ἐμένα τὸ δυστυχῆ! *ὦμοι μοι!* Σοφ.

§ 101. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι.

1) κλητικὴ πτώσις τοῦ ὀνόματος κάποιου θεοῦ ἢ ἥρωος, καθ' ἑαυτὴν ἢ συνημμένη μὲ γενικὴν: *Ἡράκλεις! ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν!* (= Θεέ μου! τί λεπτότης φρενῶν!) Ἀρφ. (Πρβλ. Χριστέ μου! Παναγία μου! Ἄγιε Γεράσιμε!).

2) πρότασις ἀπαρεμφατική ἢ (συνηθέστατα) ἀναφορική: ἐμὲ **παθεῖν** τάδε! (ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!). **οἷα ποιεῖς, ὦ ἐταῖρε;** (= τί εἶναι αὐτά, ποὺ κάνεις, φίλε!) Πλ. **ὥς καλὸς μοι ὁ πάππος** (= τί ὄρατος!...) Ξ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Σ'

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν.

§ 102. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ **χρονικὴ βαθμὶς**, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἤτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ **τρόπος τῆς ἐμφανίσεως** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἤτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκεια, σύμπτυξις ἢ σύνοψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§ 103. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικὴν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν **τὸ παρελθὸν** ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς **τὸ παρὸν** ὁ ἐνεστώς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, καὶ εἰς **τὸ μέλλον** οἱ δύο μέλλοντες⁽¹⁾.

2) ἐμφανίζουν τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος **ἐξελισσόμενον** μὲν ἢ **διαρκοῦν** ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **συνεπτυγμένον** δὲ ἢ **ἐν συνόψει** ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, καὶ **τετελεσμένον** ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

(1) Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται **ἀρκτικοὶ χρόνοι**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται **παραγόμενοι ἢ ἰστορικοί**.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν δηλοῦται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα		
	Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσομένου, τοῦ διαρκοῦς	ὁ παρατατικός· <i>ἔγραφον</i>	1) ὁ ἐνεστώς· <i>γράφω</i> 2) ὁ παρακείμενος, ἐν μέρει. <i>ἔστηκα</i> = <i>στέκομαι</i>	ὁ ἀπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει· <i>γράψω</i> = <i>θὰ γράφω</i> . <i>ἔξω</i> = <i>θὰ ἔχω</i>
	τοῦ συνεπυγμένου ἢ συνοπτικοῦ	ὁ ἀόριστος· <i>ἔγραφα</i>		ὁ ἀπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει· <i>γράψω</i> . <i>σχήσω</i> = <i>θὰ λάβω</i>
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος· <i>ἐγεγράφη</i>	ὁ παρακείμενος· <i>γέγραφα</i>	ὁ τετελεσμένος μέλλων· <i>γεγραφώς ἔσομαι</i>

Αἱ εἰδικώτεραι σημασίαι ἐκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς ἑξῆς.

§ 104. α') Ὁ ἐνεστώς εἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος γίνεται τώρα, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμλεῖ ὁ λέγων: *γράφω*. *ἔγώ, ὦ ἄνδρες, ἥδη ὑμᾶς ἐπαινῶ* (= τώρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστώς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος

1) συμβαίνει πάντοτε ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τι ἔθος ἢ ἀορίστως. Μετὰ ταύτην δὲ σημασίαν λαμβάνεται συν-

ηθέστατα ὁ ἐνεστὼς εἰς ἀποφθέγματα, γνωμικά καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται **γνωμικὸς** ἐνεστὼς): πάντων οἱ θεοὶ **κρατοῦσιν** Ξ. **δεῖ** τὰ αὐτὰ **λέγω** Ξ. **χείρ χειρά νίξει**. (πρβλ. στάλα τῇ στάλα τὸ νερὸ τ ρ υ π ά ε ι τὸ λιθάρι).

2) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον θέλει ἢ προσπαθεῖ νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον (**βουλευτικὸς** ἢ **ἀποπειρατικὸς** ἐνεστὼς): *ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ **ἐξελαύνετε** ἡμᾶς. ἐκ τῆσδε τῆς χώρας* (= θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. **πείθω** τινά (= προσπαθῶ νὰ πείσω) (πρβλ. ποιός παίρνει κόρην ἔμορφην, ποιός παίρνει μαυρομάτα; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον **προέρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος** (**ἀποτελεσματικὸς** ἐνεστὼς, συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακείμενον): *ὥς ἐγὼ **πυνθάνομαι*** (= ὅπως πληροφοροῦμαι ἥτοι ἔχω πληροφορηθῇ καὶ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὗτω λαμβάνεται μὲ σημασίαν καὶ παρακείμενου ὁ ἐνεστὼς τῶν δημάτων, ἀκούω (ἀίω εἰς τὸν Ὅμηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικούς), αἰσθάνομαι, γινώσκω κτλ., νικῶ (= εἶμαι νικητής), κρατῶ, φεύγω (= εἶμαι φυγᾶς), ἀδικῶ κτλ., (πρβλ. τί νέα μαθαίνεις; = ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. ἀκούω πὼς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν παρακείμενου ὁ ἐνεστὼς τῶν δημάτων ἦκω (= ἔχω ἔλθει), οἴχομαι (= ἔχω ἀπέλθει), κάθημαι καὶ κεῖμαι.

4) εἶναι κάτι βεβαίον καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τώρα, ἐνῶ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῇ κάποια ἄλλη μέλλουσα πράξις (ἐνεστὼς **ἀντὶ μέλλοντος**): *εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, **ἔχεται** καὶ ἡ πᾶσα Σικελία* (= ἐξάπαντος θὰ καταληφθῇ) Θ. (πρβλ. τήρα καλά, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσῃς· σοῦ κόβει ὁ Γιάννης τὰ μαλλιά κι' ὁ Γιώργος τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θὰ σοῦ κόψῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστὼς εἶμι (= θὰ πάω), ὁ ὁποῖος ἀναπληροῦται ὡς ἐνεστὼς ὑπὸ τοῦ ἐρχομαι (= πηγαίνω): *νῦν δ' **εἶμι** Φθίηνδε* (= πάω στὴ Φθία) Ὅμ. (πρβλ. μέινει ἐσὺ ἐδῶ, ἐγὼ θὰ πάω σπίτι).

§ 105. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστὼς λαμβάνεται ἀντὶ ἀορίστου εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται **ιστορικὸς ἐνεστὼς**. Τούτου διακρίνονται δύο εἶδη, ἥτοι

1) ὁ **δραματικὸς ἐνεστώς**. Ὁ διηγούμενος δηλαδή διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαιναν ἢ ἱστορουμένη πρᾶξις, καὶ τρόπον τινὰ θεᾶται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὥς εἰς ἓν δράμα καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής: ὁ δὲ ἀκούσας *ἀνίστησί τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ νείους καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδαν Θ.* (Πρβλ. σ η κ ὡ ν ο μ α ι μιὰ χαραυγὴ μαῦρος ἀπὸ τὸν ὕπνο, π α ί ρ ν ω νερὸ ν ί β ο μ α ι κτλ. = σ η κ ὡ θ η κ α μιὰ χαραυγὴ κτλ.)

2) ὁ **ἐνεστώς** τῶν ἀπλῶν ἱστορικῶν **ἀναγραφῶν**, (ὅστις κυρίως εἶναι ἄ χ ρ ο ν ο ς ἐνεστώς, περὶ τοῦ ὁποίου ἰδὲ κατωτέρω: *Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο* Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστώτος ἦσαν ἄχρονοι ῥηματικοὶ τύποι, ἥτοι ῥηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὥς ἐκ τούτου νὰ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ὄχι μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὁ μ η ρ ο ν καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστώς μὲ ἐπιρρήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν τὸ π ρ ὅ τ ε ρ ο ν ἢ τὸ κ α τ ὅ π ι ν (π ᾶ ρ ο ς = πρότερον, π ᾶ λ α ι = πρὸ πολλοῦ, π ρ ὅ σ θ ε ν = πρότερον, ἄ ρ τ ι = πρὸ ὀλίγου): *π ᾶ ρ ο ς γ ε μ ῆ ν ο ὗ τ ι θ α μ ί ζ ε ι ς* (= ἐθάμιζες) ἄ λ λ ᾽ α ἢ μ ε τ ὀ π ι σ θ ε ν ἔ χ ε ι κ ὅ τ ο ν (= ἔξει) Ὁ μ. (πρβλ. δουλεύει εἰκοσι χρόνια τ ὴ ρ α καὶ τίποτε δὲν ἔκαμε — α ὕ ρ ι ο ἄ ν α χ ω ρ ῶ γιὰ τὴν πατρίδα).

§ 106 β') Ὁ **παρατατικὸς** εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐ γ ί ν ε τ ο εἰς τὸ παρελθὸν κατὰ ἓν χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὁποῖον ἢ δηλοῦται ῥητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων: *μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρην οἱ Ἕλληνες ἡμέρας εἰκοσιν* Ξ. *πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολλὴν χρόνον ἐστὼς* Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικὸς, ὅπως ὁ ἐνεστώς, δύναται νὰ εἶναι

1) **ἐπαναληπτικὸς** (πρβλ. § 104, 1): *ἐργαζόμεναι μὲν ἡρέστων, ἐργασάμεναι δὲ ἐδείπνου* Ξ. (πρβλ. Ὅταν ἤμουν παιδί, ἔλεγα στήν ἐκκλησίαν τὸν Ἀπόστολο).

2) **βουλευτικὸς ἢ ἀποπειρατικὸς** (πρβλ. § 104, 2): *ἐπίτηδές σε*

οὐκ ἡγειρον, ἵνα ὡς ἡδιστα διάγῃς (= δὲν ἡθελα νὰ σὲ ξυπνήσω) Πλ. ἕκαστος **ἔπειθεν** αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχὴν (= πρῶσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ) Ξ. (πρβλ. Σαράντα πέντε μάστοροι κι' ἔξῃντα μαθητᾶδες γεφύριν ἐθεμέλιωναν στῆς Ἄρτας τὸ ποτάμι = πρῶσπαθοῦσαν νὰ θεμελιώσουν).

Σημείωσις. Ὁ παρατατικός ῥημάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένον, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς μὲ σημασίαν ὑπερσυντελείκον· **ἐνίκων** (= ἤμουν νικητής), **ἔφευγον** (= ἤμουν φυγᾶς). Ὁ παρατατικός ὁμως τῶν ῥημάτων ἤκω καὶ οἶχομαι (ἤκον, ὥχόμην) συνήθως λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἀορίστου: *Φαλῖνος μὲν δὴ ὥχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ παρὰ Ἀγριαῖον ἤκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος* (= ἀπῆλθεν — ἤλθον) Ξ.

§ 107. Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶς ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σηματιζόμενον ἔγινε: **ἔγραψα ἐπιστολὴν. ἀνέβη** ἐπὶ τὸ ὄρος.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος ἀπὸ τὸν παρατατικὸν κατὰ τοῦτο ὅτι τὴν πρᾶξιν, ἣ ὁποία ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, ὁ μὲν παρατατικός τὴν ἐμφανίζει **ἐξελισσομένην καὶ μήπω λαβοῦσαν πέρας**, ὁ δὲ ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει **ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἐν συνόψει**, ἥτοι **συνεπτυγμένην**· (πρβλ. *Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρέσκοιτο αὐτοῖς Σωκράτους ὠμιλησάτην, ὃν χρόνον ὠμιλεῖτην αὐτῷ* = τὸν συνανέστραφισαν, ὅσον καιρὸν τὸν συνανέστρέφοντο) Ξ. **ἐβασίλευσε** ἔτεα δυνώδεκα Ἡρόδ.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας του δὲ σημασίας ταύτης ὁ ἀόριστος χρησιμοποιεῖται καὶ ὁσάκις πρόκειται νὰ δηλωθῇ **ἐναρξίς μιᾶς πράξεως ἢ εἰσοδος** τοῦ ὑποκειμένου εἰς μίαν **κατάστασιν**, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα (**ἐναρκτικὸς ἀόριστος**): **ἔφυγον** (= ἐτράπησαν εἰς φυγὴν). *ἐκ τούτου ἐπλούτισε* (= ἐγινε πλούσιος). **ἐνόσησε** (= ἔπεσεν ἀρρωστος). *ἐπειδὴ δὲ ἐβασίλευσε Θησεύς, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν ξυνώκισε πάντας* (ἅμα ἔγινε βασιλεὺς, εὐθύς ὡς ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. **ἐχάρη, ἐφοβήθη** (= κατελήφθη ἀπὸ χαράν, φόβον).

Σημείωσις. Παρομοία εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀορίστου, καθ' ἣν οὗτος δηλοῖ πρᾶξιν παρελθούσαν, συνεχιζομένην ὁμως καὶ ἐν τῷ παρόντι: *διὰ τοῦτο συνεκάλεσα ὑμᾶς ὁδε*.

§ 108. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλακίς.

1) **ἀντὶ ἐνεστώτος**, εἰς γνωμικά, τὰ ὅποια ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὅποιον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα: *ῥεχθὲν δέ τε νῆπιος ἔγνω* (= τὸ καταλαμβάνει) Ὅμ. τὰς τῶν φανύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος *διέλυσε* (= διαλύει) Ἰσοκρ. (**Γνωμικὸς ἀόριστος**).

Ὅμοιως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων: *ὥς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνροσος ἀπέστη, ἅψ δ' ἀνεχώρησεν*, ὡς αὐτὶς καθ' ὅμιλον ἔδυν Ἀλέξανδρος (ὡς ἀφίσταται — ἀναχωρεῖ) Ὅμ.

Σημείωσις. Μὲ ἐνεστώτα ἰσοδυναμεῖ ὁ ἀόριστος καὶ εἰς φράσεις, οἶαι π.χ. *πῶς τοῦτ' ἔλεξας* (= λέγεις). *ἤνεσα* (= αἰνῶ). (πρβλ. Θὰ μείνετε ἀκόμη ἐδῶ; Ἐγὼ σὰς ἐχαίρετ' ἡ σὰς χαιρετῶ).

2) **ἀντὶ μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνῃ, ἐὰν γίνῃ κάτι ἄλλο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη· (πρβλ. § 104,4) *ἀπωλόμεσθ'* ἄρ, εἰ κακὸν προσοίσωμεν νέον παλαιῶ (= ἐχαθήκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθοῦμε)· (πρβλ. χάθηκες, ἂν σὲ καταλάβουν).

§ 109. δ') **Ὁ παρακείμενος** συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σηματινόμενον ἔχει γίνῃ, ἥτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρόν: *γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης* (= τὰ ἔχει γράψει, ἥτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα) Θ. *τέθαιπται* πρὸ τοῦ ἄστεως (ἐτάφη καὶ παραμένει θαμμένος). (**Ἀποτελεσματικὸς παρακείμενος**, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν Ὅμηρον).

Σημείωσις. Ὁ παρακείμενος ἀρχῆθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενής κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστώτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῆθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του).

1) **κατάστασιν ὑπάρχουσαν εἰς τὸ παρόν**, ἡ ὁποία προήλθεν ἐκ προηγουμένης ἐνεργείας· *ἔσθηκα* (= ἔσθην καὶ παραμένω ἱστάμενος = στέκομαι), *τέθνηκε* (= ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος — εἶναι νεκρός): *ἡ θύρα ἀνέφωται* (= ἠνοίχθη καὶ παραμένει ἀνοικμένη = εἶναι ἀνοικτή).

Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος· *δέδοικα* (= φοβοῦμαι), *ἔοικα* (= ὁμοιάζω), *κέκτημαι* (= ἔχω), *μέμνημαι* (= θυμοῦμαι), *οἶδα* (= γνωρίζω).

2) **ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρόν**, ἥτοι ὅτι τὸ

σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπανάληψιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν Ὅμηρον ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π. χ. βέβρυχε (=βρουχᾶται πολὺ καὶ δυνατὰ, βογγάει), κέκρυγε (=κράζει ἰσχυρῶς, σκούζει), γέγηθε (=γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως), πεφύηται (=φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον), πεποτήται (=πεπότῃνται=πέτονται ἐδῶ κι' ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρά ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμέναι κατὰ τὸ παρὸν: πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δυνάμιν μεγάλα κατὰ πεπόνθασιν (=ἔχουν πάθει εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) Ξ. Βλ. καὶ Ὅμ., Β 272.

§ 110. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε ἀντὶ μέλλοντος, ὅπως ὁ ἀόριστος (§ 118, 2): εἴ με τόξον ἐγκρατὴς αἰσθήσεται, **δλωλα** (=εἶμαι χαμένος, θὰ χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πρβλ. ἂν σὲ νοιώσουν, εἶσαι χαμένος).

§ 111. ε'. Ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος εἶχε γίνεῖ εἰς τὸ παρελθόν, ἥτοι ἦτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: ἐν δ' ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν εἰς τοῦτο πάντες **συνεερρῆκεσαν** (εἶχαν συρρεῦσαι τότε πού ἔγινε ἡ ἐπιδρομὴ) Ξ. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὃ ἐκεῖνος **ἠθροῖκει** ἀπὸ τῶν συμμάχων, **ἐξεπέμφθη Κρατησιππίδας** (=τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροίσει ἕως τότε) Ξ.

Σημείωσις α'. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω εἰστέκει (=ἐστέκετο), ἡ θύρα ἀνέφκτο (=ἦτο ἀνοικτὴ) Ξ. ἐδεδοίκειν (=ἐφοβούμην), ἐφκειν (ὠμοίαζα) κλπ., ἐκεκράγετε (=ἐφωνάζεσθε δυνατὰ) Ξ. ἐγεγήθει (=ἔχαιρε μεγάλως). **πολλὰ ἐπεπόνθησαν** (=εἶχαν πάθει ἕως τότε εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημείωσις β'. Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πρᾶξις παρελθούσα, ἡ ὁποία ἠκολούθησεν εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσαύτως παρελθούσης, καὶ ὥς ἐκ τούτου νοεῖται ὥς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσαν μας μετὰ χρόνον ἀόριστον, μὲ τὸ εὐθύς ἢ ἀμέσως, στήσιγμήν πρὸ αὐτοῦ: ὥς δ' ἐλήφθησαν οὐτοί, **ἐλέλυντο αἱ σπονδαί** (=ἀμέσως ἐλύθησαν αἱ συνθήκαι) Θ. Βλ. καὶ Ὅμ., Π 344.

§ 112. ζ') Ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει

ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος *θα ἔχη γίνεαι*, ἥτοι *θα εἶναι* τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: *φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελείπεται* (= κανεῖς δὲν *θα* μᾶς ἔχη μένειν *τότε*).

Σημείωσις. Ὁ τετελεσμένος μέλλον ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον: *ἢ γε μὴν θύρα ἢ ἐμὴ ἀνέφκτο μὲν καὶ πρόσθεν, ἀνεφξεται δὲ καὶ νῦν* (= *θα εἶναι ἢ *θα* μέινῃ ἀνοικτῇ*) **Ξ.** *ἀφειστήξω* (= *θα ἀποστατήσω*), *μεμνήσομαι* (= *θα θυμῶμαι*), *κεκλήσομαι* (= *θα ἔχω*). Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2.

Πολλάκις ὁ τετελεσμένος μέλλον λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πράξις, ἢ ὁποῖα θὰ ἀκολουθήσῃ ἀμέσως ἢ ἀφεύκτως κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὡσαύτως πράξεως: *φράζε καὶ πεπράξεται* (= καὶ ἀμέσως *θα* πραγθῇ αὐτὸ πού *θα* πῆς) Ἀφρ. (πρβλ. § 111, Σημ. β').

§ 113. ζ') Ὁ (ἀπλοῦς) μέλλον εἰς τὴν ὁριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος *θα γίνῃ εἰς τὸ μέλλον*: *γράψω ἐπιστολὴν* (*θα γράψω*). *ἡ στρατιὰ ἔξει τὰ ἐπιτήδεια* (= *θα ἔχη*) **Ξ**.

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἀπλοῦς μέλλον δὲν ἔχει δύο τύπους, ὅπως εἰς τὴν νέαν (*θα γράφω* — *θα γράψω*), ἀλλὰ μόνον ἓνα (*γράφω*), καὶ οὗτος εἶναι καὶ μέλλον διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (= *θα γράφω*) καὶ συνοπτικὸς μέλλον (= *θα γράψω*). Ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐκ τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἡ μέλλουσα πράξις λαμβάνεται ὡς διαρκῆς, ἢ κατ' ἐπανάληψιν, ἢ ἐν συνόψει: *ἐκεῖθεν θάλατταν ὄψεσθε* (= *θα ἰδῇτε*). *ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε* ἀφθονώτερον διαιτώμενον (*θα μὲ βλέπετε νὰ διαιτῶμαι*) **Ξ**.

§ 114. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων τροποποιεῖται ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἐννοιαν

1) τοῦ δυνατοῦ ἢ ἐπιτρεπομένου: πρὸς ταῦτα *πράξεις οἷον ἂν θέλῃς* (= *δύνασαι νὰ πράξῃς*) Σοφ. *λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὀψονται θάλατταν* (= *ὅτι ἡμπορεῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν*) (πρβλ. μὰ *θα* μοῦ πῆς, *γιατί νὰ τὸ κάμω, ἀφοῦ ἤξερα, πὼς *θα* ζημιωθῶ* = *ἡμπορεῖ νὰ μοῦ πῆς*).

2) βουλήσεως (βουλευτικὸς μέλλον): *κεῖ τὸ μηδὲν ἐξεργῶ, φράσω δ' ὅμως* (= *θέλω ὅμως νὰ δηλώσω*) Σοφ. *τί χρῆμα δράσεις;* (= *τί θέλεις νὰ κάμῃς*; Σοφ. (πρβλ. Ἐγὼ βάρια γεννήθηκα καὶ

βάγια θ ἂ π ε θ ἄ ν ω — Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα, Γραικὸς θ ε ν ἂ π ε θ ἄ ν ω = θ ἔ λ ω ν ἂ πεθάνω).

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἢ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται θὰ πράξῃ σύμφωνα μετὰ τὴν θέλησίν του: ὡς οὖν **ποιήσετε** (= ἔτσι λοιπὸν θὰ κάμετε = ἔτσι κάμετε) Πλ. (πρβλ. Στὰς δύο θ ἂ γ υ ρ ί σ η ς νὰ μᾶς πάρῃς = γ ὕ ρ ι σ ε κλπ.).

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ μὲν τοῦ οὐ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ οὐ μὴ πρὸς δήλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως: **οὐ περιμενεῖς**; (= περίμενε, περίμενε) Πλ. **οὐ μὴ ληρήσεις**; (= μὴ φλυαρῇς, ἄφησε τίς φλυαρίες) Ἀρφ. (πρβλ. Δὲ θ ἂ π ᾱ ς αὐτοῦ ποῦ σοῦ εἶπα; = π ἦ γ α ἰ ν ε κλπ.).

3) τοῦ **πρέποντος**, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου: *φιλόσοφος ἡμῖν ἔσται ὁ μέλλων καλὸς κάγαθός ἔσεσθαι φύλαξ* (= φιλόσοφος π ρ έ π ε ι νὰ εἶναι) Πλ. *πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ*; (= π ρ έ π ε ι νὰ κάμω τὸν λόγον, πρέπει νὰ ὁμιλήσω) Πλ. (πρβλ. Κι' ἂν δὲν εὗρω αὐτοκίνητο, τί θ ἂ κ ἄ μ ω ; = τί π ρ έ π ε ι νὰ κ ἄ μ ω ;).

Οὕτω καὶ ἐν συνδέσει ὀριστικῆς μέλλοντος μετὰ ἀπορηματικὴν ὑποτακτικὴν: *εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; ἢ τί δράσομεν*; = ἢ τί π ρ έ π ε ι νὰ κάμωμεν; Εὐρ.

§ 115. Ὁ μέλλων λαμβάνεται καὶ πρὸς δήλωσιν τοῦ **συνήθως συμβαίνοντος**, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γενικὸν κύρος καὶ ὡς τοιαῦτα ἰσχύουν βεβαίως καὶ εἰς τὸ μέλλον. (**Γνωμικὸς μέλλων** πρβλ. § 104, 1): *οὐδείς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτείσει* (= πᾶς ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἀ π ο τ ε ί σ ε ι = θὰ τιμωρηθῇ, τιμωρεῖται) Ἡρόδ. (πρβλ. Ἡ πετροπέριδικα, ὀπόρῃ καύρη καψαλιά, θὰ κάτση νὰ βοσκήσῃ = κ ἄ θ ε τ α ι καὶ βόσκει).

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἡ περίφρασις ἢ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸ ῥῆμα μέλλω μετὰ ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιότερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅτι ἀκριβῶς καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων τοῦ ἀντιστοίχου ῥήματος π.χ. **μέλλω διδάξειν** δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ μετὰ **διδάξω** (πρβλ. θ ἂ χ ἄ σ ω τὸ μυαλό μου — π ἄ ω ν ἂ χ ἄ σ ω τὸ μυαλό μου. θ ἂ β ρ έ ξ η — π ἄ ε ι ν ἂ β ρ έ ξ η).

Τὸ μέλλω ἀρχῇθεν σημαίνει ἂ ν α β ἄ λ λ ω, β ρ α δ ὦ ν ω, ἔπειτα μὲ ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει α') ἔ χ ω κατὰ νοῦν, π ρ ο τ ί θ ε μ α ι, σ κ ο π ε ὦ, π ρ ό κ ε ι τ α ι ν ά: *μέλλω ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγνε* Πλ. β') π ρ έ π ε ι ν ά π ε ρ ι μ έ ν η κ α ν ε ι ς (νά), π ρ έ π ε ι (νά), ἐ π ό μ ε ν ο ν ε ι ν α ι (νά): *σύντεμένε μοι τὰς ἀποκρίσεις, εἰ μέλλω σοι ἔπεσθαι* Πλ. ἡριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λίθων καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ (= καὶ ἐ π ό μ ε ν ο ν ἦτο μερικοὶ μὲν νά ἀποτύχουν κλπ.) Θ.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 116. 1) Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους δηλοῦται ἡ **ψυχικὴ διάθεσις** τοῦ λέγοντος σχετικῶς μὲ τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἥτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους δηλοῦται

α') ἡ **πραγματικότητα** ἢ ἡ **δυνατότης** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος κατὰ τὸν λέγοντα' (*ἔρχεται* — *ἔλθοι ἄν*) καὶ

β') τὸ **ἐπιθυμητὸν** (ἢ μὴ) τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος διὰ τὸν λέγοντα' (*ἴωμεν* — *ἴτε* — *μὴ ἔλθῃτε*).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἥτοι **ὀριστική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική**.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ' ὅσον αὗται λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις ἐξηρημένas.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις

§ 117. α') Ὀριστική. Ἡ ὀριστικὴ εἶναι κυρίως ἐγκλισις τοῦ **πραγματικοῦ**.

1) Ἡ ὀριστικὴ ἀπλῇ κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει κάτι τὸ πραγματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος (Ἄρρησις οὐ): *Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς* Ξ. *Σωκράτης οὐ νομίζει θεοὺς* Ξ.

Σ η μ ε ι ώ σ ι ς α'. Ἡ ὀριστικὴ ἀορίστου μὲ τὴν λέξιν ὀλίγου ἢ μικροῦ πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ νεοελληνικὸν *λίγο ἔλειψε* νά καὶ ὑποτακτικὴν: *ὀλίγον ἔμαντοῦ ἐπελαθόμην* (= λίγο ἔλειψε νά λησμονήσω) Πλ. *μικροῦ κἀκείνων ἐξετραχίλισεν* Ξ.

Ἡ αὕτη ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ἢ μικροῦ ἐδέησα (— ας, — ε κλπ.) μὲ ἀπαρέμφατον ἀορίστου: τὸ πῦρ τοὺς Πλαταιέας *ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι* Θ.

Κάτι τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται καὶ μὲ τὴν προσθήκην τῶν προσδιορισμῶν τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί, τὸ ἐπὶ τούτῳ κλπ. : τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολλώμεν (= ὅσον ἐξαργτᾶται ἀπὸ τοῦτον) Ξ.

Σ η μ ε ί σ ι ς β'. Ὁ παρατατικὸς τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων ἔδει, ἐχρῆν, προσήκει, κτ., ἐξήν, εἰκὸς ἦν, καλὸν ἦν κτ. μὲ ἀπαρεμφατον λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ἀπαρεμφάτου δὲν ἐγίνεν ἢ δὲν γίνεταί παρὰ τὴν γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος : ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν (= ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. τί σιγῆς ; οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν, τέκνον (= δὲν ἔπρεπε = δὲν πρέπει νὰ σιωπᾷς, ὅπως σιωπᾷς) Εὐρ.

2) Ἡ ὀριστικὴ ἱστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἂν ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρελθόν ἢ κάτι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (Δυνητικὴ ὀριστική. "Αρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικὴν ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελικὴν : ἡγήσω ἂν (= θὰ νόμιζες). φῶς εἰ μὴ εἵχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν (= θὰ ἦμεθα, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα) Ξ. οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε — δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε) Ξ.

Σ η μ ε ί σ ι ς. Ὁ ἀόριστος ἢ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς μὲ τὸ ἂν λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὅχι τὸ δυνατόν, ἀλλὰ κάτι τὸ κατ' ἐπ' ἀνάληψιν ἢ συνήθως συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν : εἰ τις Κλεόρχῳ ἐδόκει βλακείειν, ἔπαισεν ἂν (= τὸν ἐκτύπη) Ξ. ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἂν αὐτούς, τί λέγοιεν (= τοὺς ἐξήταζα, συνήθιζα νὰ τοὺς ἐξετάζω) Πλ. (πρβλ. Ἀπὸ τότε γενήκαμε φίλοι· νύχτα ἡμέρα μαζί· θὰ πῆγαίνε κείνος στὴ βάρδια ; κοντὰ καὶ γὼ = ὁ σάκις πῆγαινε).

3) Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἢ σπανιώτερον τοῦ ἀορίστου μὲ τὸ εἰ γάρ ἢ εἴθε (ποιητικῶς καὶ αἰθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἥτοι εὐχὴν, ἢ ὁποῖα δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ εἶναι ἀντίθετος τοῦ πραγματικοῦ. (Εὐχετικὴ ὀριστική. "Αρνησις μή. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μακάρι νὰ, εἴθε νὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικὴν ἢ ὑπερσυντελικὴν) : εἴθ' ἦσθα δυνατὸς δοᾶν, ὅσον πρόθυμος εἴ (= ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἶσαι) Εὐρ. εἴθ' ἡῤομέν σ', Ἀδμητε, μὴ λυπούμενον (= εἴθε νὰ σὲ βρῖσκαμε — νὰ σὲ εἶχαμε βρεῖ) Εὐρ.

Σ η μ ε ί σ ι ς. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ μὲ τὸ ὄφελον (— ες, — ε κλπ.) ἢ ὡς ὄφελον μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου : ὄφελε Κῦρος

ζῆν (= ἔπρεπε νὰ ζῇ — εἶθε νὰ ζοῦσε) Ξ. ὡς ὄφελον πάροινεν ἐκλιπεῖν βίον (= ἄμποτε νὰ πέθαινα πρωύτερα) Εὐρ.

§ 118. β') Ὑποτακτική. Ἡ ὑποτακτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τοῦ προσδοκωμένου. Εἰδικώτερον δὲ ἡ ὑποτακτικὴ

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὁπότε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ α' πρόσωπον) εἰσάγεται μὲ τὸ ἄγε, ἄγε δὴ, ἴθι, ἴθι δὴ, φέρε, φέρε δὴ (= ἐμπρός, ἐμπρὸς λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι' ἄς). (Βουλευτικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις μὴ): ἴωμεν (= πᾶμε). μὴπω ἴωμεν ἐκεῖσε (= μὴν πᾶμε ἀκόμη) Πλ. ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν (= ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ξ. μὴ σε κικῶ (νὰ μὴ σὲ συναντήσω) Ὅμ.

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς: μὴ ἄλλως ποιήσης (νὰ μὴ κάμης) Πλ. μὴ σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει (= ἄς μὴ σὲ πείσῃ) Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ ὑποτακτικὴ λαμβάνεται πολλάκις μὲ σημασίαν μέλλοντος. (Μελλοντικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις οὐ): οὐ γάρ πο τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι (= οὔτε ἐλπίζω νὰ ἰδῶ, οὔτε θὰ ἰδῶ). καὶ νῦν τις ὧδ' εἴπῃσι (= ἔτσι θὰ πῇ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλώσσαν εἶναι τὸ ἔδομαι (= θὰ φάγω) καὶ πίομαι (= θὰ πῶ), τὰ ὁποῖα εἶναι κυρίως μελλοντικαὶ ὑποτακτικαὶ μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆεν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται κατὰ τὸ α' πρόσωπον, ἐκφράζει ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου. (Ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν νὰ μὲ ὑποτακτικὴν): τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; (= τί νὰ ποῦμε;) Πλ. εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; (= νὰ μιλήσωμεν ἢ νὰ σιωπῶμεν;) Εὐρ.

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ βούλει ἢ βούλεισθε, μὲ τὰ ὁποῖα σαφέστερον δηλοῦται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως, ἡ ὁποία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου: βούλει σκοπῶμεν; (= θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν;) Ξ.

— § 119. γ') Εὐκτική. Ἡ εὐκτικὴ κυρίως εἶναι ἔγκλισις τῆς ἀπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως, χωρὶς καμίαν ἀνασκοπὴν πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικώτερον δὲ ἡ εὐκτικὴ

1) ἀπλῇ ἐκφράζει εὐχὴν, ἥτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλ-

λον και επομένως δύναται νά εκπληρωθῇ. (Εὐχετική εὐκτική. ἘΑρησις μῆ): ὦ παῖ, **γένοιο** πατρός εὐτυχέστερος (= εἶθε νά γίνης) Σοφ. **μῆ μοι γένοιθ'** ἄ βούλομ', ἀλλ' ἄ συμφέρει (= εἶθε νά μὴ μοῦ γίνουν...).

Τῆς εὐχετικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἰ γάρ, (ποιητ. καὶ αἶθε, ὡς· πρβλ. § 117, 3, ἔνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου): **εἶθε** σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν **γένοιο** Ε.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχετικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο καὶ ἐπὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου (§ 117, 3): **εἶθ'** ὡς **ἡβώοιμι**, ὡς ὁπότ' Ἡλείοι καὶ ἡμῖν **νεῖκος εὐχῆθῃ** (= ἂμποτε νά εἶχα τώρα τὰ νεῖδα, πού εἶχα ὕταν...) Ὅμ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β' καὶ γ' πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς γινομένης μετὰ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως: **ταῦτ' εἴποις Ἀχιλλεῖ** (= αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην νά τὰ πῆς = αὐτὰ πές τα παρακαλῶ) Ὅμ. (πρβλ. § 114, 2). **λῆγ'** ἔριδος, **Τρῶας δὲ καὶ αὐτίκα διὸς Ἀχιλλεύς** ἄστεος **ἐξελάσει** (= κί' ἂς ἐκδιώξῃ ἀμέσως ὁ Ἀχιλλεύς...) Ὅμ. f/

2) μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἂν (ποιητικῶς καὶ κ' ἐν ἡ κ' ἐ) ἐκφράζει κατὰ **τὸ δυνατόν** κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (Δυνητικὴ εὐκτική. ἘΑρησις οὐ): **ἴδοι τις ἂν** (= μπορεῖ νά ἴδῃ κανεῖς, θὰ ἐβλεπε κανεῖς) Δημ. **Δις εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης** Πλ. **ἔχοις ἂν με διδάξῃ τί ἐστὶ νόμος;** (= θὰ μποροῦσες νά με διδάξῃς;) Ε.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ προσέτι πρὸς δήλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἔκφρασιν μετριόφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς, ἢ ὁποῖα γίνεται μὲ λεπτότητα: **ταῦτα ποιούντων ἡμῶν εὐθὺς ἂν Ἀργαῖος ἀποσταίῃ** (= ἀποστήσεται ὡς τὸ εἰκὸς = θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα) Ε. ὦ παῖ, **γένοιο** πατρός εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοῖος, καὶ **γένοιο ἂν** οὐ κακὸς (= καὶ θὰ γίνῃς, πιστεύω, ὅχι ἀνάξιος). Σοφ. **χωροῖς ἂν** εἴσω (= ἔμπα μέσα, παρακαλῶ — ἔμπα μέσα, ἂν εὐχαριστεῖσαι) Σο4. (πρβλ. § 114, 2).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Ἀρχῆθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὅχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρελθόν: **Τυδεΐδην δ' οὐκ ἂν γνοίης, προτέρωσι μετεΐη** (= οὐκ ἂν ἔγνων = δὲν θὰ μποροῦσες νά καταλάβῃς τότε, πού ἐμάχετο) Ὅμ. (Βλ. § 117, 2).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἀπλῆ, ἥτοι ἄνευ τοῦ ἂν (κεν, κε), καὶ ὡς δυνητικὴ: **ῥεῖτα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σάώσαι** (= σῶσαι ἂν ἢ σῶσειεν ἂν = μπορεῖ νά σώσῃ) Ὅμ. Τὸ μόριον ἂν (κέν, κέ),

ἀρχήθεν ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις προσετίθετο ἀπλῶς, ἵνα καθιστᾷ σαφεστέραν τὴν δυνητικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνητικῆς εὐκτικῆς τὸ ἄν, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχεῖον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη καὶ μὲ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δήλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθόν (§ 117, 2). (Πρβλ. τὸ νεοελληνικὸν θά, τὸ ὁποῖον προήλθεν ἐκ τοῦ θέλεινά, θενά μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μέλεινά, πρὸκειται νά, καὶ τὸ ὁποῖον ἀρχήθεν μὲν συνετάσσετο μόνον μὲ ὑποτακτικὴν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νὰ συντάσσεται καὶ μὲ ὀριστικὴν θάγαφῃ, θαγάψῃ — θά ἔγραφε, θά ἔγραψε κλπ.).

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνητικοῦ ἄν (κέν, κέ) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει (ἐχοῖς ἄν, ἔλθοις ἄν) ἄλλ' ἄν εἰς τὴν πρότασιν ὑπάρχῃ ἄρνησις ἢ κάποια ἀντωνυμία ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη λέξις ἰσχυρῶς τονισμένη, τότε τὸ ἄν τίθεται κατόπιν αὐτῶν: οὐκ ἄν λάβοις. τί ἄν τις εἴποι: ποῦ ἄν ἴδοι; ταῦτ' ἄν εἴη βλαβερὰ. (Οὕτω προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι ἐπάν, ἐπειδάν, ὅταν, ὁπότε κλπ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅτε ἄν, ὁπότε ἄν κλπ.).

Σημείωσις γ'. Εἰς ἐξηρημέναις προτάσεις, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος κατωτέρω, ἡ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι α') τοῦ πλαγίου λόγου. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν, συνήθως ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου ἡ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος β') ἐπαναληπτικῇ, εἰς προτάσεις ὑποθετικὰς ἢ χρονικὰς ἢ ἀναφορικὰς. (Βλ. παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

— § 120. δ') Προστακτικὴ. Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἡ ἐγκλισις τῆς δεδηλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἄρνησις μὴ). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἡ προστακτικὴ

— 1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν: *ἄπτε, παῖ, λύχρον* Ἄρφ. *ταῦτα μὴ ἐρώτα* Ξ.

— 2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν: *ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖ* Πλ. *γνώθι σεαυτόν*. *ἡδέως μὲν ἔχε* πρὸς ἅπαντας, *χεῶ* δὲ τοῖς βελτίστοις Ἴσοκρ.

— 3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν: *ἔστω* (= ἄς εἶναι). *ἐγὼ παραχωρῶ καὶ λεγέτω* (= ἄς λέγῃ, ἄς πῃ) Πλ. *οἱ δ' οὖν βοῶντων* (= ἄς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἄρφ.

— 4) δέησιν ἢ παρακλήσιν, εὐχὴν ἢ κατάραν: *Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε*, τὰς ἐμὰς εὐχὰς *τέλει*. *μὴ θυορυβεῖτε*. *ὕγιαίνε*. *ἐρρέτω* (= ἄς πάῃ στὸ διάβολο).

Σημείωσις. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι χρόνῳ ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἡ ὑποτακτικὴ, σπανιώτερον δὲ ἡ προσ-

τακτική, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου: *μὴ ποιήσης, μὴ ποιήσητε. Μηδενὶ συμφορὰν θνείδῃσης* Ἰσοκρ. *μὴ ποιήση. μὴ ποιησάτω. μηδεὶς θανμάση* Δημ. *μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω* Πλ. (Βλ. § 118, 1).

§ 121. Ἀνασκόπησις. Ἀνασκοποῦντες τὰ περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν ὅτι

1) ἡ (κυρίως) ὀριστική καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἥτοι ἡ δυνητικὴ εὐκτική, § 119, 2, καὶ ἡ δυνητικὴ ὀριστική, § 117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **οὐ** (= δέν).

2) ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχετικά (ἥτοι ἡ εὐχετικὴ εὐκτική, § 119, 1, καὶ ἡ εὐχετικὴ ὀριστική, § 117, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **μὴ**.

Ἰδιαίτερα παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις,

— ἥτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως

§ 122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ ἡ προτάσεις κρίσεως ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως, ἐκφέρονται κατὰ τινὰ τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1): *τί τηρικὰδε ἀφῖξαι;* Πλ. (ἀ φ ἱ γ μ α ι, ἵνα κτλ.). *Τίνι ἂν ἀρέσκοι πόλις ἄνευ νόμων;* Πλ. (οὐδενὶ ἂν ἀ ρ έ σ κ ο ι κτλ.). Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἥτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικά, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§ 118, 2): *εἰπῶμεν ἢ σιγῶμεν;* (ε ἱ π α τ ε, σ ι γ ᾱ τ ε — μὴ ε ἱ π η τ ε κτλ.).

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α) **ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας**, ἥτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν **ναὶ** ἢ ἐν ἀπλοῦν **οὐ** (= ὄχι), ἢ κάποια ἄλλη βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἔκφρασις μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὐ; κτλ. — οὐδαμῶς, ἥκιστα γε, κτλ.).

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, ἄρα, ἄρά γε, ἄρ' οὖν, ἦ, μὴν (μὴ οὖν), οὐκοῦν, οὐκουν κλπ.: *Ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε; Μάλιστα* Ε. *μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκουν* ἔγωγε Ε.

Εὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, συνήθως προτάσσεται τοῦ

πρώτου μέρους αὐτῆς ἢ λέξις *πότερον* ἢ *πότερα*, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ ἦ: *πότερα* ὡς *κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα*;

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἢ μετάφρασιν τοῦ *πότερον* (ἢ *πότερα*) εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σημειώσεις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ οὐ, ἃ ρ' οὐ, οὐκ οὐ ν.κ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατική, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ μή, ἃ ρα μή, μὴ ν.κ.τ., περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική: *οὐκ ἐχθρὸς Φίλιππος*; (Περιμένεται ἀπάντησις: *Ναί*). *ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι βασιλεὺς*, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι; Ξ. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατική: *Ναί ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ἂν κλπ*). *οὐκ οὐν γέλως ἡδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν*; Σοφ. (Ναί). *μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι*; *Οὐκ οὐν ἔγωγε* Ξ *ἄρά γε μὴ ἐμοὶ προμηθεῖ*; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική: *Οὐ σοὺ προμηθεύμαι*). *μὴν τί σε ἡδίκηκε Πρωταγόρας*; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική: *Οὐδέν με ἡδίκησε*.)

β) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, ἥτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρημάτος (τίς, ποῖος, πόσος κτλ. — ποῦ, πόθεν, πῶς κτλ.): *Μαρία δὲ τίνος ἦν*; *Φαργαβάξου* Ξ. *Ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν*; *Ἐν Σκῆψει* Ξ.

2) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἥτοι ἐκφράσεις διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ κάτι τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωντὸς καὶ ἔντονος. (*Ῥητορικά* ἐρωτήσεις). Οὕτω

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ τί οὐ ἢ οὐν οὐ καὶ ἐκφερομένη καθ' ὁρίστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστώτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτρεπτικῆς, § 118, 1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παρὰ κλήσις καὶ ἄμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος: *τί οὐν οὐ καὶ Προδίκον ἐκαλέσαμεν*; (= καλέσωμεν οὐν τάχιστα καὶ Π.) Πλ. *τί οὐ καλοῦμεν* δῆτα *Λυσιστράτην*; (= καλέσωμεν τάχιστα) Ἀρφ. (πρβλ. *Λιά-*

καινα, δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις Τοῦρκον ἄνδρα;
= παντρεύου — πᾶρε).

β) ἐνίστε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως: **ἐξήμαρτέ τις ἄκων;** *συγγνώμη τούτω* (= ἔάν τις ἐξαμάρτη ἄκων). (πρβλ. Καλὸ εἶδα ᾧ; καλὸ θὰ πῶ, καλὸ θὰ μαρτυρήσω = ἂν εἶδα καλὸ, κλπ.).

γ) προβάλλεται πολλάκις ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου βεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως: **οὐκ ἐχθρὸς ὁ Φίλιππος;** (= ἀναμφισβητήτως ἐχθρὸς ἐστὶν ὁ Φ.) Δημ. **τίνι ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων;** (= οὐ ὅθενί γε ἀρέσκοι ἂν...) Πλ.

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὀριστικῆς.

§ 123. Εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν, τὴν προστακτικὴν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν τοῦ μόνου ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σηματομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἥτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, ὅπως εἰς τὴν ὀριστικὴν, **διάρκειαν ἢ ἐπανάληψιν** τοῦ σηματομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, **σύνοψιν ἢ ἀπλήν πραγματοποίησιν ἢ τὸ τετελεσμένον** αὐτοῦ (§ 103, 2). Δὲν διατηροῦν ὁμοῦ οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὀριστικὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμίδα (§ 103, 1), ἀλλὰ

① εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ' ὑποτακτικὴν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ εἰς τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) ἀναφέρονται **εἰς τὸ μέλλον**: **ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν** (§ 118, 1). **εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν;** (§ 118, 2). **ὦ παῖ, γένοιτο πατὴρ εὐτυχέστερος** (§ 119, 1). **ἴδοι τις ἂν** (§ 119, 2). **ἄπιτε, παῖ, λύχρον** (§ 120). **θαρσῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι** (= μάχου) Ὅμ.

② εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρονται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἔξαρτῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων:

λέγω ταῦτα, ἵνα πεισθῇτε (ὁ ἀόριστος ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)
ἔλεγον ταῦτα, ἵνα πεισθῇτε (» » εἰς τὸ παρελθὸν)
ἢ ἵνα πεισθῇτε (» » »)
ἔρῳ ταῦτα, ἵνα πεισθῇτε (» » εἰς τὸ μέλλον)

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγούς πάσαι ταῦτ' **εἰδότας κρύπτειν** (= ὅτι, εἰ καὶ ἤδεσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδότες καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν) **Ξ. Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο** (ἵνα ἄρξῃ, τότε. Ὁ μέλλον ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'
ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§ 124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι

1) **παρατίθεται** ἀπλῶς ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἀπλῆ παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσαν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθης κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. Κλαῖνε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριὰ δὲ ν' ἔχουν. Δὲν Κλαῖνε γιὰ τὸ ψῆλωμα, δὲν κλαῖνε γιὰ τὰ χιόνια· ἢ κλεφτουριὰ τ' ἄρνηθῃ κε κλπ.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ κάτι τι μὲ γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἡνωμένα εἰς ἓν ὅλον. (Πρβλ. *Συμβalόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον* Ξ. παύσομαι κατηγορῶν ἀκηκόατε, δοράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἐν κῶλον περιόδου ἀρχίξῃ ἀπὸ δεικτικῆν λέξιν, διότι αὕτη αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὥς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὥς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγουμένων μὲ τὰ ἐπόμενα: Ἄλλο δε στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερσονήσῳ τόνδε

τὸν τρόπον· Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν· **τούτῳ** συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἡγάσθη τε αὐτὸν κλπ. (πρβλ. § 45, 2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν**, ἥτοι μὲ παρατακτικούς συνδέσμον· (πρβλ. ἔφαγε καὶ ἰ ἐκοιμήθη· ἔφαγε πολὺ καὶ ἰ ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός· προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἥτοι τοῦ ἀσυνδέτου, ἀφοῦ μερικαὶ λέξεις (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμιακαὶ) σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέτεσαν εἰς ἀπλᾶ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὄρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π. χ. ἡ λέξις καὶ ἰ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης, καὶ φράσεις οἷαι π. χ. **παίζει καὶ ᾄδει ἢ Ζεὺς καὶ Ἡρᾶ** ἀρχῆθεν ἐσήμαινον **παίζει, προσέτι ᾄδει** — ὁ Ζεὺς, **προσέτι ἢ Ἡρᾶ**.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἥτοι μὲ ὑποτακτικούς συνδέσμον (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικὰς λέξεις. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἥτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, ἥτοι δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεύον, συγχρόνως δὲ ποία ἡ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας· (πρβλ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη — ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατόν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατόν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι λέξεις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθεν δεικτικαί. Οὕτω π. χ. αἱ ἀναφορικαὶ λέξεις ὡς (= ὅπως, καθὼς, κτλ.) καὶ ἔνθα (= ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὅμ., ζ 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικαί: **ὡς ὁ μὲν ἔνθα** καθεῦδε πολὺτλας δῖος Ὀδυσσεὺς (= ἔτσι ἐκεῖνος ἐκεῖ ἐκοιμάτο κτλ.).

Ἡ δύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἑτέρα ἐκ

τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἐτέρας (τῆς κυρίας), ἔνεκα τοῦ ἑξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παρὰταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἥτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. ("Ἐφαγε, ἐκοιμήθη — ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη = ἀ φ ο ὦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. "Ἐφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε — ἔφαγε πολὺ καὶ κακοδιαθέτησε = ἐ π ε ι δ ῆ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν κάποια λέξις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης-ἢ ὁποία περιέχει τὸ δευτερεῖον νόημα, (ἥτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαίτερος πὺς τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ τὸν τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν λογικὴν σχέσηιν, ἢ ὁποία ὑπάρχει μετὰξὺ αὐτῶν. Οὕτω π. χ. ἡ λέξις ὥ σ τ ε ἀρχῇθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὥ σ τ ε = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). "Ἀλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π. χ. ἔπεσε χιὼν πολλή, ὥς τε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον (= ἔπεσε χιὼν πολλή καὶ οὕτω ἐκαλύφθη κλπ.), εὐκόλον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσηιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῇ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥ σ τ ε). Ὅμοίως τὸ μόριον εἰ (ποιητικῶς καὶ αἰ) ἀρχῇθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικὸν (= ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (βεβαιωτικὸν) γ ἄ ρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς (*εἰ γὰρ ἐγὼ ὡς εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήραος* κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἦμουν κτλ. Ὁμ., Θ 583' πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προελθόντα σχετικὰ μόρια, εἴ θ ι ε, αἴ θ ι ε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. "Ἐ τ σ ι νὰ ζήσης, πῆγαινε νὰ ἰδῆς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἀλλὰ εἰς ἐν σύμπλεγμα προτάσεων, ὁποῖον π.χ. Ὁμ., υ 236 *αἰ γὰρ τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος τελέσειε Κρόνιον' γνοίης χ'* (= γνοίης κε) *οἷη ἐμὴ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται* (= εἶθε βέβαια, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γινώριζες κτλ.), ἦτο εὐκόλον τὸ μόριον αἰ (= εἰ), τὸ ὁποῖον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχeticὴν πρότασιν, νὰ νομισθῇ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχeticὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι

δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐκφράζει. (Ἄν βέβαια, ξένη, ἤθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, τ ὅ τ ε θὰ γνῶριζες κτλ.). Βλ. καὶ Ὅμ., Θ 369 κ. ε.

Α'. Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν.

1. Συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι.

§ 125. α') **Συμπλοκή καταφατική (καί, τέ).** Καταφατική συμπλοκή προτάσεων (ἢ ὅρων προτάσεως) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνεται διὰ τοῦ **καί** (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ **τέ** (= καί).

Ὁ **καί** ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ **τέ** ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μὲ ἄλλην προηγούμενην· ἐὰν δὲ συνδέῃ σύναρθρον ὄνομα, τότε κανονικῶς ὁ **τέ** ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἄρθρον. (Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Ὅταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἡ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται.

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἡ μὲ ἐν ἀπλοῦν **καί**, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν, ἡ μὲ δύο **καί** (καί — καί), ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν: οἱ πολέμοι ἐρηγόρεσαν **καὶ** ἔκαον πυρὰ πολλὰ **Ξ**. ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ ἐμὸς **καὶ** τὰλλα φίλος ἦν **καὶ** τοὺς φόρους ἀπέδιδον **Ξ**. ἡσχύνθημεν **καὶ** θεοὺς **καὶ** ἀνθρώπους **Ξ**.

2) συνηθέστατα μὲ τὸ **τέ** — **καί**, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν, ὅπως καὶ μὲ τὸ **καί** — **καί**: ὁ Κῦρος ἠγάσθη **τε** αὐτὸν **καὶ** δίδωσιν αὐτῷ μυρίαυς δαρεικοὺς **Ξ**.

Καταφατικῇ δὲ συμπλοκῇ δύο προτάσεων ἢ δύο ὅρων προτάσεως μὲ ἐν ἀπλοῦν **τέ** ἢ μὲ τὸ **τέ** — **τέ** εἶναι συνήθης μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὅμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς: τὸν δ' ὁ γέρον ἠγάσασατο φώνησέν **τε** Ὅμ. πατὴρ ἀνδρῶν **τε** θεῶν **τε** Ὅμ. ἢ **τε** βουλὴ ἡδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἷ **τε** ἄλλοι οὐδὲν ἤχοντο **Ξ**.

Σ η με ι ω σ ι ς. Μὲ τὸ **καί** συνδέεται πολλάκις πρότασις μὲ προηγούμενην πρότασιν, ἢ ὁποία ἔχει τὸ **ἅμα**, ἢ **ἅμα τε**, εὐθύς ἢ εὐθύς **τε**, ἤδη ἢ ἤδη **τε** οὕτω ἢ οὕτω **τε**, σχεδὸν ἢ σχεδόν **τε** ἢ τὴν φράσιν οὐκ ἔφθην (ἦς, ἡ κλπ.) μὲ μετοχήν, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδέσεως δηλοῦται τὸ ὅλως σύγχρονον δύο πράξεων: καὶ ἤδη **τε** ἦν περὶ πλήθους ἀγορὰν **καὶ** ἔρχονται παρὰ βασιλεὺς κήρυκες **Ξ**. οὐκ ἔφθισαν πυνθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλεμον **καὶ** ἦσαν ἡμῖν ἀμνηστές (= δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πληροφορηθοῦν καὶ ἦρθαν =

μόλις ἐπληροφορήθησαν, ἀμέσως ἦρθαν) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Μόλις εἶχαμε καθίσει στο τραπέζι καὶ νάσου ἔρχεται κι' ὁ Πέτρος).

§ 126. Σημασία τοῦ καί.

1) Ἀρχῆθεν τὸ καὶ ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης (προσθετικὸς καί): ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς Ξ. (πρβλ. Κλαίει καὶ μιὰ χανούμισσα γιὰ τὸ μοναχογιό της).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προῆλθον πᾶσαι αἱ ἄλλαι σημασίαι τοῦ καί.

2) Ὁ καὶ εἶναι ἐπιδοτικὸς εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ μείζον εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ ἔλασσον (= ἀκόμη καί, ἔστω καί): ἀνάγκη καὶ θεοὶ πείθονται. καὶ τριχὸς ἄξιον (= ποὺ ν' ἀξίζη ἔστω καὶ μιὰ τρίχα) Ἀρφ. (Πρβλ. Τὰ ροῦχα μου καὶ τὰ καλά, ὅποιοι τὰ βρῆ, ἅς τὰ πάρη. Καὶ δέκα δραχμὲς νὰ σοῦ δώσῃ, καλὰ εἶναι).

3) Ὁ καὶ εἶναι ἐναντιωματικὸς (= ἂν καί, μολονότι), ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μὲ μετοχὴν (ὅπως καὶ τὸ καίπερ): Ἀθηναῖοι καὶ οὐ μεταλαμβάνοντες τοῦ χρόσιον πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον (= μολονότι δὲν ἔλαβαν μέρος) Ξ. (Πρβλ. Στους χίλιους μέσα καὶ χωρὶς συντροφιά = καὶ ὅμως χωρὶς...).

4) Ὁ καὶ εἶναι μεταβατικὸς, ἦτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἀπλῶς ἵνα ὁ λόγος μεταβῇ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα, (ὅπως συνήθως καὶ ὁ σύνδεσμος δέ): Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἐπτά καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χίλιους Ξ. (Πρβλ. Πέφτουν τὰ βόλια σὰ βροχὴ καὶ τὰ βουνὰ βογγᾶνε· κι' ἔν α πουλάκι φώναξεν ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικὸς καὶ πολλάκις εἰσάγει κάτι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγούμενων ἢ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγούμενων: φιλοθηρότατος ἦν Κῦρος καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος· καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσε (= ἔτσι παραδείγματος χάριν μιὰ φορὰ) Ξ. Ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνηι· καὶ ἔπεμψε τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέθαι αὐτῷ χρήζει (= ὅθεν ἔστειλε κάποιον) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τίθεται πολλάκις ὁ καὶ κατὸ πιν λέξεως, ἡ ὁποία δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἀντὶ νὰ τίθεται

μετά τὴν τοιαύτην λέξιν δοτικὴ πῶσις ἢ μία φράσις κατάλληλος, ἡ ὁποία νὰ περιέχῃ δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἡ ὁποία δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα (§ 35, 2, β'): ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἰκέται ἐσμέν (= ἴσα ἰκέταις = σάν ἰκέται) Θ. οὐχ ὁμοίως πεποιήκασι καὶ Ὅμηρος (= τῷ Ὁμήρῳ = μὲ τὸν Ὅμηρον) Πλ. παραπλήσια ἐπεπόνθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσαις καὶ ἔδρασαν ἐν Πύλῳ (= παραπλήσια τούτοις ἃ ἔδρασαν) Θ.

§ 127. β') Συμπλοκὴ ἀποφατική. Εἰς μίαν ἀποφατικὴν συμπλοκὴν δυνατόν νὰ ἀποφάσκεται, ἥτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τῶν συμπλεκόμενων μερῶν (προτάσεων ἢ ὄρων προτάσεως), δυνατόν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφοτέρω τὰ συμπλεκόμενα, ἥτοι

1) δυνατόν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικῇ. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ καὶ οὐ, (καὶ μὴ): ἐμὲ ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς Δημ. αὖριον ἔωθεν ἀφικοῦ οἴκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης Πλ.

Σ η μ ε ί σ ι ς. Εἰς τὸν Ὅμηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται καὶ οὐ δὲ = καὶ δέ ν, ἀλλὰ δέ ν, ἀλλ' ὅχι (διάφορον τοῦ οὐδὲ, τὸ ὁποῖον γράφεται ὡς μία λέξις): ἐνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἐάνθανεν, οὐ δὲ ποθ' Ἡρῇ (= ἀλλ' ὅχι καὶ εἰς τὴν Ἡρᾶν) Ὅμ.

2) δυνατόν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικῇ. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ οὔτε—τε, (μήτε—τε): οὔτε ἐπεμείγνυντο παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε συνεχῶς ἐπολέμουν Θ.

3) δυνατόν νὰ συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοια), ἀμφοτέρω ἀποφατικά. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ οὔτε—οὔτε (μήτε—μήτε, οὔτε—μήτε, μήτε—οὔτε): ἀνευ ὁμονοίας οὔτ' ἂν πόλις εὖ πολιτευθείη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθείη.

Σ η μ ε ί σ ι ς α'. Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια), συνδέεται μὲ προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ οὐδὲ (μηδὲ = οὔτε, μήτε), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκόμενων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότημον μὲ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ: τούτων οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον.

Τὸ οὐδὲ, μηδὲ λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (= οὔτε, οὔτε καί): ὕβριν οὐ στέργουσιν οὐδὲ δαίμονες Σοφ. οὐδὲ εἷς, οὐδὲ μία κλπ. (πρβλ, § 126, 2).

Σ η μ ε ί σ ι ς β'. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκάς ἀντὶ τοῦ οὐ, οὔτε, οὐδὲ χρησιμοποιεῖται τὸ μή, μήτε, μηδέ, ὅταν τὸ συνδεόμενον δι' αὐτῶν εἶναι πρό-

ταῖς ἐπιθυμίαις (121, 2): διατείνου μάλλον πρὸς τὸ σαντῶ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμείλει τῶν τῆς πόλεως Ξ. ἐγὼ θρασὺς οὐτ' εἰμί, μήτε γανοίμην Σοφ. (πρβλ. Πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα. Μὴ σὲ νοιάζῃ γὰρ μένα, μήτε νὰ ρωτᾷς τί κάνω).

§ 128. γ') Συμπλοκὴ ἐπιδοτική. Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ὅρων μιᾶς προτάσεως κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων παρίσταται ὥς μείζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) μὲ τὸ οὐ μόνον ἢ μὴ μόνον ἢ οὐχ ὅτι ἢ μὴ ὅτι — ἀλλὰ καί, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκωνται. (Ὅσον τὸ ἓν, τόσον καὶ τὸ ἄλλο): **Οὐ μόνον** αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, **ἀλλὰ καὶ** περὶ τῶν αὐτῶν (λέγω) Ξ. **Οὐχ ὅτι** μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, **ἀλλὰ καὶ** οἱ φίλοι αὐτοῦ (= ὅχι μόνον ὁ Κ.) Ξ. **Μὴ ὅτι** θεός, **ἀλλὰ καὶ** ἄνθρωποι καλοὶ καγαθοί, ἐπειδὴν γινώσκιν ἀπιστοῦμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας (= ὅχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι ...) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν οὐχ ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστεράς φράσεως οὐ λέγω ὅτι ἢ οὐκ ἐρῶ ὅτι (= δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι), τὸ δὲ μὴ ὅτι ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστεράς φράσεως μὴ εἶπῃς ὅτι. (**Μὴ εἶπης ὅτι** θεός οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.).

2) μὲ τὸ οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι (ἢ σπανίως, οὐχ ὅτι) — ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μηδέ, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκωνται (ὅχι μόνον δὲν — ἀλλὰ καὶ δέν' οὔτε τὸ ἓν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο): **Οὐχ ὅπως** τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, **ἀλλ' οὐδὲ** δουλείας μετρίας ἡξιώθημεν (= ὅχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε...) Ἰσοκρ. ἐγὼ **μὴ ὅτι** ὑπὲρ ἄλλον, **ἀλλ' οὐδ'** ὑπὲρ ἑμαυτοῦ πώποτε δίκην ἰδίαν εἴρηκα (= ὅχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἰσαῖ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ μὴ ὅτι καθὼς καὶ τὸ μή τί γε κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ οὐδὲ ἢ μηδέ (§ 127, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰασθήποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσοδυναμεῖ πολλάκις μὲ τὴν φράσιν «πολὺ περὶ σότερον» ἢ «πολὺ ὀλιγώτερον», ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφοραζομένων: ἀχρηστοὶ (= οὐ χρήσιμοι) καὶ γυναιξὶ **μὴ ὅτι** ἀνδράσιν (= πολὺ περισσότερον εἰς ἀνδρας) Πλ. οὐκ ἐνὶ γ' αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, **μὴ τί γε** δὴ θεοῖς (= πολὺ ὀλιγώτερον βέβαια εἰς θεοὺς) Δημ.

3) μὲ τὸ οὐχ ὅπως — ἀλλὰ καὶ (ἢ σπανίως, ἀλλά), ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκειται, τὸ δὲ δεύτερον καταφάσκει-

ται (= ὄχι μόνον δὲν — ἀλλὰ καί): τῶν Ἀθηναίων οἱ βοιωτιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι **οὐχ ὅπως** τιμωροῦσαιντο, **ἀλλὰ καὶ** ἐπαινέσειαν τὸν Σφοδρίαν (= ὅτι ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσαν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν) **Ξ**. τῶν ἄλλων, ὅσων ἐδημοσιεύσατε τὰ χρήματα, **οὐχ ὅπως** σκευὴ ἀπέδοσθε, **ἀλλὰ καὶ** αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρπάσθησαν (= ὄχι μόνον σκευὴ δὲν ἐπωλήσατε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι...) **Λυσ**.

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι.

§ 129. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς συνήθεις εἶναι οἱ ἐξῆς: **μέν, δέ, ἀλλά, ἀτὰρ** (= ἀλλά), **μέντοι** (= ὅμως), **μὴν** (= ὅμως), **ἀλλὰ μὴν, καὶ μὴν, οὐ μὴν ἀλλὰ** (= ἀλλ' ὅμως), **ὅμως** (συνήθως μὲ κάποιον ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, οἷον ὅμως **δέ, δ'** ὅμως, **ἀλλ'** ὅμως, ὅμως **μέντοι** κτλ.), **καίτοι** (= καὶ ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι **μέν, δέ, μέντοι, μὴν** δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μὲν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ δὲ καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι· (βλ. κατωτέρω): οὕτω πιθανῶς ἔλεγον **καίτοι** ἀληθές γ' εὖ οὐδὲν εἰρήκασι (= καὶ ὅμως, μ' ὅλα ταῦτα) Πλ.

§ 130. Προτάσεις ἢ ὅροι μιᾶς προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ **μέν** — **δέ**: ἡγεῖτο **μὲν** Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει **δὲ** Ξενοφῶν **Ξ**. ἦν ἡδὺν **μὲν**, κεφαλαιγὲς **δὲ** **Ξ**.

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρα ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μὲν** ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ **δὲ** ἀκολουθεῖ τὸ **δ'** **αὖ** (= δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου) ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλὰ** ἢ **ὅμως** **δὲ** ἢ **ἀλλ'** ὅμως ἢ **οὐ μὴν** ἢ **οὐ μὴν ἀλλὰ**: καὶ οἱ **μὲν** ἡγοῦντο, Κλέαρχος **μέντοι** ἐπορεύετο τὸ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει **Ξ**. τοῖς στρατιώταις ὑποψία **μὲν** ἦν ὅτι Κῦρος ἄγοι πρὸς βασιλέα, **ὅμως** **δὲ** ἐδόκει ἐπεσθαι **Ξ**.

§ 131. 1) Ὁ μὲν χρησιμοποιεῖται ἐνίστε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἥτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ **δέ**, κατὰ τινὰ βραχυλογίαν, ἡ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἔξωθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα (σχῆμα **ἀν-ανταπόδοτον**). Τότε ὁ μὲν δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τουλάχιστον**: λέγεται δὲ καὶ ὁδε ὁ λόγος, ἐμοὶ **μὲν** οὐ πιθανός (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) Ἡρόδ.

Σ η μ ε ί σ ι ς. Δὲν ἀκολουθεῖ δὲ κατόπιν τοῦ μὲν, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι) ὡς **βεβαιωτικός** (= ἀλήθεια, βεβαίως): καὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὐποτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει (= τὸ ὅποιον βέβαια δὲν θὰ βγάλῃ ποτὲ) Ὅμ.

Τοιαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ μὲν καὶ εἰς τὴν φράσιν **π ἄ ν υ μ ἔ ν ο ὕ ν** (= βεβαιότατα) κ.τ.τ.

2) Καὶ ὁ δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα χωρὶς νὰ προηγῇ αὐτοῦ ὁ μὲν. Εἶναι δὲ τότε ὁ δὲ α') ἀντιθετικός σύνδεσμος (= ὅμως): ταῦτα πάντες αἰετὶ γλίσχονται λέγειν, ἀξίως **δ'** εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται Θ. β') μεταβατικός, ἥτοι σύνδεσμος συνδέων ἁπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περίοδον μὲ τὰ προηγούμενα (πρβλ. καί, § 126, 4): Ἐπεὶ δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἡγοῦντο **δ'** οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι· πορευομένων **δ'** αὐτῶν ἀντιπαρήσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων Ξ.

Σ η μ ε ί σ ι ς. Ὡς μεταβατικός σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίστε καὶ ὁ μέντοι. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς κάτι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγουμένων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικός σύνδεσμος τὸ **ἀλλὰ μὴν** (= προσέτι δέ, ἐκτός δὲ τούτου) ἢ τὸ καὶ μὴν, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄλλου λεχθέντα (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις): **ἀλλὰ μὴν** ἐκεῖνός γε αἰεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ Ξ. ἐνταῦθα Γαυλῆες εἶπεν καὶ μὴν, ὦ Κύρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ἐπισχνεῖ (= ἀλλ' ὅμως) Ξ.

§ 132. Ὁ σύνδεσμος **ἀλλὰ** λαμβάνεται συνήθως:

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικός ἐπὶ ἰσχυρᾷ ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅλως ἀντιθέτων ἢ ὅλως διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνήθως κάτι καταφατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον ἀποφατικὸν (**οὐκ—ἀλλὰ ἢ μὴ—ἀλλὰ**=δὲν—ἀλλὰ, ὅχι—ἀλλὰ, μὴ—ἀλλὰ· σχῆμα **κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν**): **οὐκ** ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, **ἀλλ'** ἐξ ἀρετῆς χρήματα Πλ. αὔξειν **μὴ** τὴν βασιλέως, **ἀλλὰ** τὴν σαυτοῦ ἀρχὴν Ξ.

Σπανιώτερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ **ἀλλὰ** καὶ κάτι ἀποφατι-

κὸν πρὸς κάτι προηγούμενον καταφατικὸν (*ἀλλ' οὐ ἢ ἀλλὰ μὴ* = καὶ ὄχι) : δεῦρο νόμος (ἔστι) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, *ἀλλ' οὐ μαθήσεως* (= καὶ ὄχι μαθήσεως) Πλ.

2) ἁπλῶς ὡς περιοριστικός, ἥτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προηγούμενου νοήματος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται κάπως εὐρὺν (*ἀλλὰ* = μόνον) : τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν, *ἀλλὰ* τὰ πλάγια λυπεῖ *Ξ*.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ *ἀλλὰ* κατόπιν ἀποφατικῆς προτάσεως, ἡ ὁποία περιέχει τὴν λέξιν *ἄλλος* ἢ *ἕτερος* (*ἀλλὰ* = παρὰ μόνον) : ἐν τῷ μέσῳ *ἄλλη* μὲν πόλις *οὐδεμία* οὔτε φίλα οὔτε Ἕλληνες, *ἀλλὰ* Θοῤῃες Βιθυνοὶ *Ξ*.

Ἀλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ παρὰ μόνον λαμβάνεται συνήθως κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἁπλοῦν *ἀλλά*, ἀλλὰ τὸ *ἀλλ'* ἢ : ἄνδρες οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν *ἀλλ'* ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν (= παρὰ μόνον) *Ξ*. Προῆλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (*ἀλλ'* ἢ) ἐκ συμφύσεως δύο συντάξεων, ἥτοι ἐκ φράσεων, οἷαι π.χ. *οὐδὲν ἄλλο* ἔπραξε, *ἀλλὰ* τοῦτο—καὶ—*οὐδὲν ἄλλο* ἔπραξε ἢ τοῦτο, προῆλθεν ἔπειτα ἡ φράσις *οὐδὲν ἄλλο* ἔπραξε *ἀλλ'* ἢ τοῦτο.

Σ η μ ε ί σ ι ς α'. Ποικίλη εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συνδέσμου *ἀλλά* καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ *ἀλλὰ* λαμβάνεται 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτάσεως, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀπεναντίας : πῶς οὖν αὐτὸς ὢν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἡ ἀσεβεῖς ἢ παρανόμους ἐποίησεν ; *ἀλλ'* ἔπανε μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμῶν *Ξ*. 2) μετὰ ῥήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς (*ἀλλὰ* = ἐμπρὸς λοιπὸν, λοιπὸν) : *ἀλλὰ πείθεσθε* (= λοιπὸν ἀκούσατέ με) Ὅμ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικὴν ἢ αἰτιολογικὴν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τοῦλάχιστον εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις, ὃ παῖ, *ἀλλὰ* κρέα γε εὐωχοῦ (= τοῦλάχιστον τρῶγε ἄφθονα κρέατα) *Ξ*. ὃ θεοὶ πατῆροι, συγγένεσθ' *ἀλλὰ* νῦν (= τοῦλάχιστον τώρα) ἐνν. εἰ μὴ πρότερον).

Σ η μ ε ί σ ι ς β'. Ἡ φράσις οὐ μὴν *ἀλλὰ* (= *ἀλλ'* ὅμως, ἐν τούτοις) εἶναι βραχυλογικὴ καὶ προῆλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ οὐ μὴν κάποιου ῥήματος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰ προγόμενα ἢ νοεῖται ἔξωθεν : ὁ ἵππος πίπτει εἰς τὰ γόνατα καὶ μικροῦ κἀκείνον ἐξετραχίλisen· οὐ μὴν *ἀλλ'* ἐπέμεινε ὁ Κῦρος (= οὐ μὴν ἐξετραχίλisen αὐτὸν ὁ ἵππος ἢ οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κῦρος, ἀλλὰ κλπ.) *Ξ*. Καθ' ὅμοιον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις οὐ μέντοι *ἀλλὰ* καὶ οὐ γὰρ *ἀλλά*.

Σ η μ ε ί σ ι ς γ'. Ὁ σύνδεσμος *ἀλλά* ἀρχῇθεν εἶναι προκλιτικὸς τύπος

τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ ἄλλα τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Ἡ ἀρχικὴ αὐτῇ σημασίᾳ τοῦ ἄλλὰ διαφαίνεται εἰς φράσεις, οἷα π. χ. Ὁμ., Α 280: *Εἰ δὲ σὺ κρατερός ἐσσι, θεὰ δὲ σε γείνατο μήτηρ, ἄλλ' ὅδε φέρτερός ἐστι, ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει* (= α' εἰς ἅ λ λ α οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ., β' μὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. Βλ. § 124, 2).

Ὁ δὲ σύνδεσμος ὁμῶς (συγγενὴς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρήματος ὁμοῦ) προήλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρήματος ὁμῶς (= ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου) Βλ. Ὁμ., Α 196, Ξ 62 καὶ Μ 239 ἢ Ὁμ., λ 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι μέν, μὴν, μέντοι (= μέν τοι), καίτοι (= καί τοι) ἀρχῇθεν εἶναι μόρια βεβαιωτικά (ἀλήθεια, βέβαια κλπ. βλ. § 124, 2).

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 133. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ *ἦ* καὶ ὁ *εἵτε*, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ *ἦτοι*, *ἐάντε*, *ἄντε*, *ἦντε*.

1) Ὁ διαζευκτικὸς *ἦ* εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἦτοι ὅταν μὲν ἡ διαζευξις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, τίθεται ἅπαξ μεταξὺ τῶν διαζευγνυμένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διαζευξις γίνεται μὲ ἔμφασιν, τίθεται πρὸ ἐνὸς ἐκάστου τῶν διαζευγνυμένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ *ἦ* — *ἦ* τίθεται προσέτι *ἦτοι* — *ἦ* ἢ *ἦ* καί: *χωρὶς τοῖς εἰρημένοισι ἦ ζῆται βελτίω τούτων Ἰσοκρ. ἦ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχε. ἦτοι κείνῳ γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἢ σὲ Ἡρόδ. ἦ ξένος ἦ καὶ τις πολίτης Δημ.*

Τὰ διαζευγνύμενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *εἰς δὲ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουλευφόρος ἔστω, ἦ Αἴας ἦ Ἰδομενεὺς ἦ δῖος Ὀδυσσεὺς ἠὲ* (= ἦ) *σύ, Πηλεΐδην Ὁμ.*

Σημείωσις. Τὸ μόριον *ἦ* χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α) εἰς ἐπανάρθωσιν προηγουμένως λεχθέντος (ἐπανορθωτικὸς ἦ): *ἐροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἄρτεμιν, τίνος ποινὰς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Αὐλίδι· ἦ γὰρ φράσω* (= ἦ) *καλύττερα θὰ τὸ δηλώσω ἐγὼ*) Σοφ.

β) εἰς διασάφησιν προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἡ ὁποία παρίσταται γενικὴ πῶς καὶ ἀόριστος (διασαφητικὸς ἦ): *Τί τῆνικάδε ἀφίξαι, ὦ Κρίτων; ἦ οὐ πρὶν ἔτι ἐσθίν;* Πλ. Περβλ. *Τί κάθεσαι ἐδῶ; ἦ περιμένεις κανένα;*)

γ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰδ' ἄλλως, ἐν ἐναντίῳ δὲ περιπτώσει: *οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι, ἦ ἀποθάνειται.* Ἡρόδ.

(Περβλ. Γιά δῶσε μας τὴν κόρη σου· ἢ θενὰ πᾶμε σένα = εἰδ' ἄλλως θὰ πᾶμε κλπ. Βλ. καὶ § 31,3 (συγκριτικὸν #).

2) Διὰ τοῦ εἴτε — εἴτε, (ἐάντε — ἐάντε, ἄντε, ἦντε — ἦντε) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνυομένων: εἴτε Λύσανδρος εἴτε ἄλλος τις Ξ. ἐάντε νῦν ἐάντε αὐθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε Πλ. (Βλ. καὶ ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι.

§ 134. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ γὰρ (=διότι), σπανίως δὲ ὁ ὥς (=διότι) καὶ ὁ ἐπεὶ (=καθόσον). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ περιόδους (§ 124, 2): μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἄρατον Ἰσοκρ. ἦν νικῶμεν, φυλάσασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγὴν τραπέσθαι· ὥς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνὴρ ἐστίν, ἀλλ' ἀχθοφόρος Ξ. μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντροφῶν (=καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κτλ.) Ξ.

2) Ὁ γὰρ συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφητικὸς σύνδεσμος, ἥτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασάφησιν ἢ ἐπεξηγήσιν τινα τῶν προηγουμένων (δ ι α σ α φ η τ ι κ ὸ ς γὰρ = δηλαδή): Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν (=ἔλεγε δηλαδή ὅτι κτλ.) Ξ. Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ γὰρ κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων σημειῖον δέ, τε κ μ ῆ ρ ι ο ν δέ, τὸ μέγιστον κτλ. (§ 23).

Σημείωσις α'. Τὸ ἐπεὶ ὅταν συνδέῃ παρατακτικῶς, λαμβάνει πολ- λάκις τὴν σημασίαν τοῦ καί τοι: ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι)· ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οἷός τ' εἶναι (=καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολονότι θὰ ἤθελα κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β'. Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ γὰρ προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς καὶ (ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν οὐδέ)· ἀνήκει δὲ οὗτος ὁ καὶ ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ γὰρ λέξιν (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = διότι καὶ) ἢ εἰς ὅλην τὴν πρότασιν, ἢ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ γὰρ (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = καὶ μάλιστα). Ἐνίοτε λέγεται προσέτι καὶ γὰρ καί: ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετιάλον· καὶ γὰρ αὐτοὺς Μένων ἐβούλετο (=διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε) Ξ. ὥστε (βασιλεὺς) οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ (=διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.). Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσέβες...

λέγοντος ἤκουσεν· οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο (= διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ε.

§ 135. Πολλάκις ἡ πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ γὰρ, παρεμβάλλεται μεταξύ τῶν λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτω ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ παρένθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται διὰ τῆς παρεμβαλλομένης προτάσεως. Τότε ὁ γὰρ φαίνεται ὥσάν νὰ συνδέῃ καθ' ὑπόταξιν καὶ νὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον ἐπεὶ ἢ ἐπειδὴ: Ξενοφῶν λαβὼν βοὴν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγισάμενος ἐβοήθει (= ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κτλ.) Ε.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ γὰρ εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον (ἰδίᾳ κατόπιν κάποιας κλητικῆς) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον: Φήμει, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτήρια οἶδας, τῶν ἐν γέ σφιν αἶειδε (= ἐπειδὴ πολλὰ ἄλλα κτλ.) Ὅμ. ἐνταῦθα Κῦρος, ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφι χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι Ἡρόδ.

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ γὰρ νὰ ἀποδίδεται καὶ μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι μὲ τὸ βέβαια: ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάσεται, ἵστε γὰρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγὼ, συμβουλευέτε τὰ ἄριστα (= καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κτλ.) Ε.

Σημείωσις α' Ἐκ τοιούτων συντάξεων προῆλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις ἀλλ' οὐ γὰρ νὰ σημαίνῃ ἀλλ' ὁμως: ἐκαλλυνόμεν ἂν καὶ ἡβονόμην, εἰ ἡπιστάμην ταῦτα· ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι (= ἀλλ' ὁμως δὲν τὰ γνωρίζω). Ἡ φράσις δύναται νὰ συμπληρωθῇ οὕτω: ἀλλ' οὐ καλλύνομαι οὐδὲ ἀβρύνομαι· οὐ γὰρ ἐπίσταμαι.

Σημείωσις β' Τὸ γὰρ προῆλθε διὰ συνθέσεως ἐκ τοῦ ἐγκλιτικοῦ γέ καὶ τοῦ ἄρ (ἄρα), τὰ ὁποῖα ἀμφοτέρωθεν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ γὰρ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτικὴ, τὴν ὁποίαν συνηθέστατα ἔχει εἰς ἀπαντήσεις: τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταυτόν; ταυτόν γὰρ (= τὸ ἴδιο βέβαια) Πλ. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίας προῆλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διασαφητικὴ. (πρβλ. § 124.2).

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι.

§ 136. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι ἄρα, δῆ, οὖν, γοῦν,

οὐκοῦν, οὐκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι καὶ ὥστε συνδέον με τὰ προηγούμενα περιόδων κῶλα ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασμάτων συνδέσμων ὁ **ἄρα, δῆ, οὖν, γοῦν** καὶ **τοίνυν** οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Βλ. κατωτέρω παραδείγματα καὶ πρβλ. § 125, τε, § 129, 2 καὶ § 135. Σημ. β').

§ 137. α' Οἱ σύνδεσμοι **ἄρα, δῆ, οὖν** καὶ **τοίνυν** ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης **λοιοπὸν** καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ **λοιοπὸν**. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς.

1) Ὁ σύνδεσμος **ἄρα** κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἥτοι συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ προηγούμενων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ: *εἰ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο* (= σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοὶ Λουκ.*

Σημείωσις. Τὸ μόριον **ἄρα** (ποιητικῶς καὶ **ἄρ ἢ ῥά**) ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἔννοιων, ἥτοι ἐσήμαινε *εὐθύς κατόπιν, φυσικά, ἀκριβῶς*: *ὥς εἰπὼν κατ' ἄρ ἐξετο* (= ἀμέσως κατόπιν ἐκάθισε) Ὅμ. *μνήσσο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθοιο, τὸν δ' (= ῥά) Ἀγαμεμνονίδης ἔκταν* Ὁρέστης (= τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς ἐφόνευσεν...) Ὅμ.

Πολλάκις δὲ τὸ **ἄρα** λαμβάνεται μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ *κατὰ τὰ φαινόμενα, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τώρα* κ.τ.τ., ἥτοι, ἵνα δηλωθῇ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα νῦν πράγματι συμβαίνουν, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐνὸς ἄλλου ἢ πρὸς προηγούμενην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος: *οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα τῷ Μῆδῳ ἀνέστησαν Θ. ὦ πάποι, οὐκ ἄρα πάντα νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαιήκων ἡγήτορες* Ὅμ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν εἰ μὴ **ἄρα**, ἡ ὁποία ἐκφράζει εἰρωνείαν, τὸ **ἄρα** λαμβάνεται μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως: *πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθεῖροι τοὺς νέους; εἰ μὴ ἄρα ἡ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστίν* (= ἐκτός ἐάν ἴσως ἡ ἐπιμέλεια κλπ.) Ξ.

2) Τοῦ **δὲ** καὶ τοῦ **οὖν** ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἡ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἡ αὐτή, ἥτοι ταῦτα

α) εἰσάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἥτοι ἐπακολου-

θημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἔκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (= φυσικὰ λοιπόν): *Οἱ Θαυρακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πάποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε· ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι* Ξ. *ἐν ᾿Εφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Θίβρωνος) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα· ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε* Ξ.

β) χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται μὲ κάποιαν παρεμβολομένην παρένθεσιν (πρβλ. § 135): *οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγесαν* Θ. *ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο κλπ.* Ξ. *οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν* Ξ. *ὁ δὲ Πρόξενος (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσίων καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν), εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα* Ξ.

Σημείωσις α'. Τὸ μόριον δὴ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο, ὡς αἰεὶ ὁ λέγων ἀναφέρετο εἰς ἓν παρὸν καὶ προδῆλον γεγονός, ἦτοι ἀρχῆθεν ἦτο δευτικόν, χρονικὸν καὶ βεβαιωτικόν (= τώρα, νά! πιά, δά): *Τεῦκρε πέπον, δὴ νῶν ἀπέκτατο πιστὸς ἐταῖρος* (= νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε — νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε — τώρα μᾶς ἐσκοτώθηκε) Ὅμ. Οὕτω νῦν δὴ = τώρα δά ἢ τότε πιά, τότε δὴ = τότε πιά, πάλαι δὴ = εἶναι πολὺς καιρὸς πιά, καὶ δὴ = λοιπὸν νά: *Βλέπον κάτω καὶ δὴ βλέπω* (= λοιπὸν νά! κοιτάζω) Ἀρφ.

Σημείωσις β'. Τὸ μόριον οὖν ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεις, ἦτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικόν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαια, ἀληθινά, πράγματι: *Νῶν δ' ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις, οὐτ' οὖν ἐσθλῆτος δευρήσαιο, οὔτε τευ ἄλλον (οὔτε φορέματα, σὲ βεβαιῶ, θὰ σοῦ λείψουν — οὔτε φορέματα βέβαια θὰ σοῦ λείψουν κλπ.)* Ὅμ. εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ οὖν ἐστὶ θεός ἢ θεόν τι ὁ ἔρως, οὐδὲν κακὸν ἂν εἴῃ (= ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. πάνυ μὲν οὖν (= βεβαιότατα). Πρβλ. § 131, 1 Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ οὖν καὶ εἰς τὸ δ' οὖν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπάγεται κάτι τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικὸν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὁποῖα ἐνέχουν κάτι, τὸ ὁποῖον δύναται νά ἀμφισβητηθῇ: *ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύραξ ἡ Συεννέσιος γυνὴ παρὰ Κῦρον καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλὰ. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τετάρων μηνῶν* (= ὅπωςδὴποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κῦρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στρα-

τευμα κλπ.) **Ξ.** *Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα· αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς (= ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁμως θὰ προτιμήσω σᾶς)* **Ξ.**

Σ η μ ε ί ω σ ι ς γ'. Τὸ **μὲν οὖν** πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ (ὅλως) **τοῦ ν α ν τ ῖ ο ν**, (ὅλως) **ἀ π ε ν α ν τ ῖ α ς**: οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται; πάντα **μὲν οὖν** (=ἀπεναντίας ὅλα τὰ γνωρίζουν) **Ξ.**

Σ η μ ε ί ω σ ι ς δ'. Τὸ **γοῦν** (τὸ ὁποῖον προήλθεν ἐξ ἐνώσεως τοῦ **οὖν** μετὰ τοῦ προηγουμένου γὰρ = βεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων 1) **β έ β α ι α**, 2) **π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ ο ς** **χ ά ρ ι ν** καὶ 3) **τοῦ λ ά χ ι σ τ ο ν**, ὁ π ω σ δ ή π ο τ ε.

3) **Οὐκοῦν, οὕκουν.** Ταῦτα προήλθον ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ **οὐ** (**οὐκ**) καὶ τοῦ **οὖν**. Καὶ τὸ μὲν **οὐκοῦν** εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικὸν (=λοιπὸν), τὸ δὲ **οὕκουν** εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικὸν (=λοιπὸν δέν): **οὐκοῦν**, ἔφη ὁ Φαργάβαζος, ἀπλῶς ὑμῖν ἀποκρίνωμαι; (=λοιπὸν, εἶπεν ὁ Φ.) **Ξ. οὕκουν μ' ἑάσεις;** (=λοιπὸν δὲν θὰ μ' ἀφήσης;) **Σοφ.**

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ **οὕκουν** εἰς διαλόγους, ὅταν εἰσαγῇ ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν, ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ **οὐ δ α μ ῶ ς**, **οὐ δ ὀ λ ω ς**: ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; **Οὕκουν** ἔγωγε **Ξ.**

4) Τὸ **τοίνυν** (ἐκ τοῦ **τοί** = βεβαίως καὶ τοῦ **νῦν** — **νῦν** = τώρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ **δὴ** καὶ τὸ **οὖν**, ἀλλὰ μὲ ἀσθενέστερον τόνον: **Λέγε δὴ, τί φῆς εἶναι τὸ δοιον καὶ τὸ ἀνόσιον· λέγω τοίνυν** ὅτι τὸ μὲν δοῖον ἐστίν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ (=λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) **Πλ.**

§ 138. β' 1) Τὸ **τοιγαροῦν** καὶ τὸ **τοιγάρτοι**, (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῳ **τοιγάρ**), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποιθήσις τοῦ λέγοντος (=γιαυτὸ ἀκριβῶς λοιπὸν, γιαυτὸ ἴσα-ἴσα): **Πρόξενος** ᾔφeto ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν **τοιγαροῦν** αὐτῷ οἱ μὲν καλοὶ τε κάγαθοι τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλεον **Ξ.**

2) Τὸ **ὥστε**, ὅταν συνδέῃ κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνθηδέστερον κῶλον περίοδον), ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ **ἐ π ο μ έ ν ω ς**, **γ ι α ὑ τ ὸ λ ο ι π ὶ ο ν**, **ὥ σ τ ε**: καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε **Τισσαφέρους· ὥσθ'** οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον **Ξ.**

Β'. Σύνδεσις προτάσεων καθ' υπόταξιν.

1. Ειδικαὶ προτάσεις.

§ 139. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲ τοὺς εἰδικοὺς συνδέσμους **ὅτι** καὶ **ὥς**, (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ μὲ τὸ **ὅ**, εἰς τοὺς ποιητὰς ἐν γένει καὶ μὲ τὸ **οὐνεκα**, εἰς τοὺς τραγικοὺς καὶ μὲ τὸ **ὀδοῦνεκα**, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ μὲ τὸ **διότι** = **ὅτι**, πῶς, ποῦ) καὶ χρησιμεύουν

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεται, ὁρᾶν, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γινώσκειν, εἰδέναι, κτλ.) ἢ ὡς ἐπεξηγήσεις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τοῦτο, ταῦτα — **ὅ**, § 23).

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ, κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς **ἄλεις** (ἐστίν), **δὴλόν** (ἐστίν), κτλ.

§ 140. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενόν των εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1 ἄρνησις οὐ). Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου (βλ. § 119, 2, Σημ. 3): **λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστὴς εἰμι** (= πῶς εἰμαι) Λυσ. **Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν** (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνῃ...). Ἰσως **εἴποιεν ἂν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** (= ὅτι δὲν ἤμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ) Ξ. (πρβλ. ὁ δίκαιος οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄδικος). — **ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε**, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη Ξ. **ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφῆστήκε** Θ. — **ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελάς** Ξ. **ταῦτα λέγω ὡς** τὸ παράπαν **οὐ νομίζεις θεοὺς** (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κτλ.). Πλ.

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς φράσεις **οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), **εὐ οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), **δῆλον ὅτι** (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ **ὅτι** δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναφέρεται: **ἀκούεται, εὐ οἶδ' ὅτι, καὶ**

ἡμεῖς Ἰάσονος ὄνομα Ξ. οὕτω σοι διαφερόντως ἤρρακεν ἡ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι **δῆλον** **ὅτι** Πλ. (Ἐντεῦθεν προήλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα **δηλονότι** καὶ **δηλαδή**).

Σημείωσις β'. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος ὥς διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ **ὅτι** κατὰ τοῦτο, **ὅτι** διὰ τοῦ ὥς συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπλῆ γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο δὲ κανονικῶς τὸ ὥς τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα **διαβάλλειν**, **πείθειν**, κτλ.: *Τισσαφέρης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὥς ἐπιβουλεύει αὐτῷ* (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλεύετο) Ξ.

Σημείωσις γ'. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστώτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικὴν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελείου: *ἔλεγεν ὅτι ἀδικοῦεν* (= ὅτι ἀδικοῦσι ἢ ὅτι ἡδίκουν). *ἔλεγον ὅτι πεφευγὼς εἶη* (= ὅτι πέφευγε ἢ ὅτι ἐπεφεύγει).

Σημείωσις δ'. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὥς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα **φημί** (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα **νομίζειν**, **ἡγεῖσθαι**, **οἰεσθαι**, κτλ.).

Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις.

§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις.

(1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμονας **ὅτι**, **διότι**, **ὥς** (= **διότι** ἢ **ἐπειδὴ**) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμονας **ἐπεὶ**, **ἐπειδὴ** (καὶ σπανιώτερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀφοῦ, εἰς δὲ τοὺς ποιητάς καὶ μὲ τὸ **οὖνεκα** ἢ **ὁθούνεκα** = ἐπειδὴ, **διότι**).

(2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνον· (ἄρνησις **οὐ**). Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις: Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδὰς, **διότι** ἐς **χεῖρας ἤλθον** Θ. Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα **ἄγειν** τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίῳ, **ὅτι** ἐκεῖ βασιλεὺς **εἶη** (= **διότι** ἐκεῖ ἦτο) Ξ. **Λέομαί** σου παραμῆναι, **ὥς** ἐγὼ **οὐδ' ἂν** ἐνὸς ἡδίου **ἀκούσαιμι** ἢ σοῦ (= **διότι** ἐγὼ) Πλ.

Σημείωσις α'. Μὲ τὸ **ὅτι** κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις

μετὰ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά ῥήματα (χαίρω, ἡδομαι, θαυμάζω, κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἱ αἰσχροὶ (ἐστὶ), δεινόν (ἐστὶ), θαυμαστόν (ἐστὶ) κ.τ.τ. : *χαίρω, ὅτι εὐδοκίμεις Πλ. οἱ στρατηγοὶ θαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὐ φαίνεται* Ξ.

Ἀλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται μὲ τὸ εἰ (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἷτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῇ (ἄρνησις μὴ) : *Σωκράτης θαύμαζεν, εἰ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττειτο* (= εὗρισκε παράδοξον, ἂν κανεῖς) Ξ. *οὐ θαυμαστόν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήθησαν* ; (= δὲν εἶναι παράδοξον, πού δὲν) Ξ.

Σημείωσις β'. Τὸ αἰτιολογικόν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ *ὅτι* οὕτω (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον) : *πολὺ δέ (εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νυνὶ παρεστῶσῃ ξυμφορᾷ, ὥς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρῶτος φέρεις* (= ὅτι οὕτω ῥαδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.)

3. Τελικαὶ προτάσεις.

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἥτοι αἱ προτάσεις αἱ ὁποῖαι δηλοῦν (τὸ τέλος, ἥτοι) τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας.

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς τελικοὺς συνδέσμονας *ἵνα, ὅπως* καὶ *ὥς* (καὶ *ὅφρα* εἰς τοὺς ποιητὰς = γιανὰ, νὰ), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μὲ τὸ *ἵνα μὴ, ὅπως μὴ* καὶ *ὥς μὴ*, ἢ μὲ μόνον τὸ *μὴ* (= γιανὰ μὴ, νὰ μὴ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρктиκοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς : *κύνες τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν* (= γιανὰ ἀπομακρύνουν) Ξ. *Ξενοφῶν ἠγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν* (= γιανὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τοὺς ἐστραμμένην) Ξ. *Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσε, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῇ* Ξ. *Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῇ εἶναι κακὸς* (= γιανὰ μὴ φαίνεσαι) Ἰσοκρ.

Σημείωσις α'. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγηθῇ ἱστορικός χρόνος, εἴτε ἐνεκα ἑλέσως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῇ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἀπλὴ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος : *νῦν δ' ὦρε δόξαί μοι τάχιστα μοι ἔνδον ἐταῖροι εἶεν, ἔν' ἐν κλισίῃ λαρόν τετυκοίμεθα δόρπον* Ὁμ. ἴσως δέ που ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτευχίζει, ὥς ἄπορος εἶη ἡ ὁδὸς (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβατος) Ξ.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου πρὸς δήλωσιν σκοποῦ, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ, ὅταν προηγηθῇ αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἡ ὁποία δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔγινε : *εἰ γὰρ ὠφελον οἰοί τε εἶναι οἱ*

πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, *ἵνα* οἱ τοὶ *ἦσαν* αὐτὰ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα (= γιανὰ ἤμποροῦσαν) Πλ. *ἔδει* τὰ ἐνέχυρα τότε *λαβεῖν*, *ὥς* μὴ *ἐδύνατο* ἐξαπατᾶν (= γιανὰ μὴν μποροῦσε τώρα) Ε. (πρβλ. *ἔπρεπε* νὰ ἦσουν ἐκεῖ, *γιανὰ* *ἔβλεπες*, *τί* ἔκανε).

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς β'. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον ὅπως καὶ ὥς τίθεται πολλάκις τὸ δυνητικὸν μόριον *ἄν* (ποιητ. *κέν*, *κέ*, § 119, 2), ὁπότε ὑπολανθάνει ὑπόθεσις τις: *ἴθι* μὴ μ' *ἐρέδιζε*, σαώτερος *ὥς* *κε* *νέηαι* (= ὥς ἂν ἀπέλθῃς = γιανὰ ἐπιστρέψῃς) "Ομ. τοῦτ' αὐτὸ νῦν δίδασκε, *ὅπως* *ἄν* *ἐκμάθω* (= γιανὰ τὸ μάθω καλὰ) Σοφ. τοῖς νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βοῦν, *ὅπως* *ἄν* *θύσαντες* *ἔστι* *ῶντο* (= γιανὰ συμποσιάζουν) Ε.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς γ'. Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ *ἵνα* ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ἐκ εἰ* ἢ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *ὅπου*. Πρβλ. "Ομ., K 128 *κείνους* δὲ *κιχσόμεθα* πρὸ *πυλάων ἐν φυλάκεσσ'*, *ἵνα* γάρ σφιν ἐπέφραδον *ἠγερέεσθαι* (= διότι ἐκεῖ κλπ.), "Ομ., E 359 *δὸς* δέ μοι *ἵππους*, *ὄφρ'* ἐς "Ολυμπον *ἵκωμαι*, *ἵν'* *ἀθανάτων* *ἔδος* *ἔστιν* (= ὅπου εἶναι κλπ.). "Αλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., ν 363 *χρήματα* μὲν *μυχῶ* *ἄντρον* *θεοσεοιοιο* *θείομεν* αὐτίκα νῦν, *ἵνα* *περ* *τάδε* *τοι* *σὸα* *μίμνη*, τὸ *ἵνα* ἦτο δυνατόν νὰ ἐκλαμβάνεται ὄχι μόνον ὥς ἀναφορικὸν τοπικὸν (= ὅπου νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὥς καθαρῶς τελικὸν (= γιανὰ νὰ-μένουν).

2) Τοῦ μορίου *ὥς*, ἀρχῆθεν δεικτικὸν (= οὕτως, ἔτσι, § 124, 2), ἡ τελικὴ σημασία ἦτο δυνατόν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Y 429 *ἄσσον* *ἴθ'*, *ὥς* *κεν* *θάσσον* *ὀλέθρου* *πέιραθ'* *ἴκηαι* (= ἔτσι νὰ φθάσῃς, γιὰ νὰ φθάσῃς). Ὅμοιως τοῦ *ὅπως*, τὸ ὁποῖον ἐσημεινεν ἀρχῆθεν πῶς, μὲ *ποιοόν* *τροπόνον*, ἡ τελικὴ σημασία (= γιανὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., α 76 *περιφραζόμεθα* πάντες *νόστον*, *ὅπως* *ἔλθῃσι* (= πῶς νὰ ἔλθῃ—γιανὰ ἔλθῃ).

3) Τοῦ *ὄφρα*, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (= ἔως ὅτου), ἡ τελικὴ σημασία προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., B 229 *τλήτε*, *φίλοι*, *καὶ* *μείνατ'* *ἐπὶ* *χρόνον*, *ὄφρα* *δαῶμεν*, ἡ ἔτεδν *Κάλχας* *μαντεύεται* *ἥε* *καὶ* *οὐκί* (= ἔως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν—γιανὰ γνωρίσωμεν).

4) Τοῦ ἐνδοιαστικοῦ *μὴ* (= μήπως) ἡ τελικὴ σημασία (= γιανὰ μὴ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., A 552 *ἀπόστιχε*, *μὴ* *τι* *νοήσῃ* "Ηρῃ (= μὴ πῶς καταλάβῃ τίποτε—γιανὰ μὴ καταλάβῃ τίποτε).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις.

§ 143. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑπόθεσιν, ἥτοι κάποιον ὅρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι' (ἂν θέλῃ, ἡμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ *εἰ* (= ἐάν, ἂν, σάν, ἄμα) καὶ μὲ τὸ *ἐάν* (*ἂν*, *ἦν*, τὰ ὁποῖα προῆλ-

θον ἐξ ἐνώσεως τοῦ εἰ μὲ τὸ δυνητικὸν ἄν· βλ. § 142, 2, Σημ. β' καὶ πρβλ. τὰ ὁμηρικὰ εἴ κεν, εἴ κε, αἶ κεν, αἶ κε = εἰάν) ✓

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι μὴ καὶ σπανιώτατα οὐ, (ἐνῶ αὐταὶ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τούτου εἶναι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προῆλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικές, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν μὴ· (βλ. § 124, 3 καὶ πρβλ. τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ εἰάν ἢ ἄν ἢ σὰν ἢ ἅμα ἔχουν ἄρνησιν τὸ δέν, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου οὐ, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ νὰ ἔχουν ἄρνησιν τὸ μὴ: ἄν δέν τὸ ἔβλεπα, δέν θὰ τὸ πίστευα—νὰ μὴν τὸ ἔβλεπα, δέν θὰ τὸ πίστευα).

§ 144. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ ὑπόθεσις (ἢ ἡγούμενον), ἡ δὲ πρότασις, τὴν ὁποίαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται ἀπόδοσις ἢ ἐπόμενον ἢ συμπέρασμα. Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται ὑποθετικὸς λόγος.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἶδη.

1. **Πρῶτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς πραγματικόν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως τοῦτο εἶναι κατὰ πραγματικόν. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς οἰουδήποτε χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἷανδήποτε ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοὶ* (= ἂν πράγματι ὑπάρχουν βωμοί, τότε κτλ.) Λουκ. *Κλέαρχος εἰ παρὰ τοὺς ὁρκοὺς ἔλπε* τὰς σπονδὰς, *τὴν δίκην ἔχει* (= ἂν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεῖς, ἐπεχειρεῖ νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας κτλ.) Ε. *εἰ Ἐκτορα ἀποκτενεῖς*, καὶ αὐτὸς *ἀποθάνει* Πλ. *εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγγε* Πλ. *εἰ ἄλλως γινώσκεις, δίδασκε* Ε.

2. **Δεύτερον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα, ἤτοι κατὰ τὸ ἀντίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἔγινε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οὐδέποτε χρησιμοποιεῖται ἀόριστος εἰς τοιοῦτους ὑποθετικοὺς λόγους). *φῶς εἰ μὴ εἴχο-*

μεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς *ἂν ἤμεν* (= ἂν δὲν εἴχαμε, θὰ ἤμαστε) **Ξ**.
οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκα-
 μνε, ἂν δὲν τὸν διέτασσα ἐγὼ) **Ξ**.

3. Τρίτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία ἁ π λ ἥ σ κ έ-
 ψ ι ς τ ο ὕ λ έ γ ο ν τ ο ς, ἥτοι κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπλῶς θέτει κα-
 νείς εἰς τὸν νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἂν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι
 προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ *εἰ* καὶ εὐκτικῆς,
 ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§ 119, 2) ἢ σπανίως δι' ὀρι-
 στικῆς. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς
 παρατατικοῦ, ἡ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρό-
 νου μὲ τὸ *θὰ* ἢ τὸ *ἤθελα, ἤθελες* κτλ.): *οὐκ ἂν τις ζῶη, εἰ μὴ*
τρέφοιτο (= δὲν θὰ ἔξοῦσε κανεῖς, ἂν δὲν θὰ ἐτρέφετο) **Ξ**. *εἴ τις πε-*
ριέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν ὀνυμόν καὶ τὸ μέ-
 τρον, λόγοι *γίνονται* τὸ λειπόμενον (= ἂν κανεῖς ἤθελεν ἀφαιρέσει
 κτλ.) Πλ.

4. Τέταρτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ προσ-
 δοκώμενον ἢ τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμε-
 νον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ
εἰάν, (*ἂν, ἤν*, ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ *εἴ κε, εἴ κεν*) καὶ ὑποτα-
 κτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ προσδοκώμε-
 νον ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία
 ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν
 νέαν γλῶσσαν παρομοίως): *Ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς*
αὐτοὺς (= ἂν μὲ θανατώσετε κλπ.) Πλ. *ἢν κακοῖσι συμμίσης, ἀπο-*
λεῖς καὶ τὸν ἔοντα νόον (= ἂν συνναστρέφῃσαι, θὰ χάσῃς) **Ξ**. *ἢν θά-*
νης σύ, παῖς ὁδ' ἐκφεύγει μόρον (= ἐκφεύζεται· πρβλ. § 104, 4). *ἢν*
πόλεμον αἰρῇσθε, μηκέτι ἤκετε δεῦρο ἄνευ ὀπλων **Ξ**.

β') ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ ἀορίστως
 ἐπαναλαμβανόμενον, ἥτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ
 ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἐνεστώτος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ
 ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐνεστώτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρο-
 μοίως): *Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν* (= ἅμα
 ἔλθῃ...δσάκις ἔλθῃ...) Εὐρ. *ἢν τις τούτων τι παραβαλῇ, ζημίαν αὐτοῖς*
ἐπέθεσαν (= ἐπιτίθεσιν = ἐπιβάλλουν συνήθως· πρβλ. § 108, 1) **Ξ**.

Σημείωσις. Ὅταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὠρισμένως εἰς τὸ πα-
ρελθόν, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς
(§ 119, 2, Σημ. γ'), ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικῆς ἢ δι' ὀριστικῆς
ἀορίστου μετὰ τοῦ ἄν. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην
συνήθως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς χρονικῆς πρότασις, ἡ ὁποία ἐκφέ-
ρεται μὲ τὸ ἄμα ἢ ὁσάκις καὶ ὀριστικὴν παρατατικῆς): *Εἰ μὲν ἐπλοῖεν οἱ*
Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο (= ὁσάκις μὲν ἐπετίθεντο
οἱ Ἀθηναῖοι..., ὁσάκις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. *Εἴ τις αὐτῷ δοκοίη βλαβεῖν,*
ἔπαισεν ἄν (= ἅμα κανεῖς τοῦ ἐφαίνετο πῶς ἐχάξευε, τὸν ἐκτυποῦσε, § 117,
2, Σημ.).

Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τοὺς ὑποθετικοὺς λόγους.

§ 145. Πολλάκις ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδο-
σις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομέ-
νων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἑλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν
τὸ μόριον εἰ καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρημα-
τικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἑλλεῖπει ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις: *Εἴπερ*
γὰρ κ' ἐθέλῃσιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδέων στυφελίξαι· ὁ γὰρ
πολὺ φέρτατος ἐστιν. (Μετὰ τὸ στυφελίξαι νοητέον: δύναται ποιῆσαι
τοῦτο — ἢ — ἡμεῖς οὐ δυνήσόμεθα ἀντιστῆναι.) Ὅμ.

Ἡ τοιαύτη ἑλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντι-
θέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι ἐκφέρονται μετὰ τινος πάθους
(εἰ μὲν — εἰ δέ, εἰ ἄν μὲν — εἰ ἄν δέ). Τότε παραλείπεται ἡ
ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὥς τοιαύτη νοεῖται ἔξω-
θεν ἢ φράσις καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ κάτι ἄλλο
τοιούτον: *Εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεράνθυμοι Ἀχαιοί... , εἰ δέ κε μὴ*
δώσωσι, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεδὼν κλπ. (= ἔὰν μὲν θὰ μοῦ δώ-
σουν... οἱ Ἀχαιοί, πᾶσι καλὰ ἂν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.)
Ὅμ.

2) ἄλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, αἱ ὁποῖαι αἱ ἀνωτέρω,
παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου
ὑποθετικοῦ λόγου, ὥς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων:
εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκεις σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς
ἐδίδαξεν· εἰ δέ μὴ, τί σοι ὄφελος; (= εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς
ἔχει· εἰ δέ μὴ ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. καὶ *εἰ ἄν μὲν ἐκὼν πεί-*
θῇται· εἰ δέ μὴ, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον ἐνθύ-

νουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς (= καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει — ἢ — οὐδόλως κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὥσπερ ξύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ εἰ δὲ μὴ κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις (**εἶδεμῇ**) μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἁλλως, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει κτλ. (μετὰ τὴν ὁποίαν σημασίαν σφύζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): **μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἔξεις** (= ἄλλως θὰ κατηγορηθῇς) Ξ. Πρβλ. **Σώπασε· εἶδεμῇ** θὰ σὲ βγάλω ἔξω.

Σημείωσις α'. Τὸ εἰ μὴ καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις, ἣ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ πλήν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον: Οὐδέ τις ἄλλος αἰτιος ἀθανάτων **εἰ μὴ** νεφεληγερέτα Ζεὺς Ὅμ. Ὑμ. Οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἡ ἑητορικὴ, **εἰ μὴ** εἴ τις ὑπολάβοι κλπ. (= ἐκτὸς μόνον ἂν κανεῖς ἢ θελε νομίσει κλπ.) Πλ.

Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἐὰν ἴσως. Βλ. § 137, 1 Σημ.

Σημείωσις β'. Τὸ ἐὰν μόνον τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει ἀρκεῖ μόνον νά: Ἐπαίνου **τεύξεται**, ἐὰν μόνον τὸ ταχθὲν εὐ τολμᾷ τελεῖν (= ἀρκεῖ μόνον νά τολμᾷ).

3) καὶ αἱ φράσεις **εἰς τις καὶ ἄλλος ἢ εἴπερ τις ἄλλος** (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἴπερ ποτὲ ἢ εἴποτε καὶ ἄλλοτε ἢ εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε** (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) κτλ. προῆλθον ἔξ ἀποστάσεως ἔξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως: ἀνθρώπου ψυχῇ, **εἴπερ τι καὶ ἄλλο** τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θεοῦ μετέχει (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θεοῦ. Τὸ πλήρες θὰ ἦτο: ἀνθρώπου ψυχῇ, **εἴπερ τι καὶ ἄλλο** τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θεοῦ, τοῦ θεοῦ μετέχει καὶ αὕτη) Ξ. Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, **εἴπερ ποτέ**, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο (= τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις **ὥσπερ εἰ, ὥσπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὥσπερ ἂν, ὡς ἂν** κατήντησαν νὰ λαμβάνωνται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικὰ) ἐπιρρηματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν **ὥσπερ ἢ ὡς** (= καθὼς, σάν), ἔνεκα παραλείψεως εἰς ἐκφράσεις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως: **Κῦρος εὐθὺς ἡσπάζετο τὸν πάππον, ὥσπερ ἂν εἴ τις** πάλαι φίλων αὐτόν **ἀσπάζοιτο** (= ὥσπερ ἂν ἀσπάζοιτό τις, εἰ πάλαι φίλων

κτλ.) Ξ. Οἱ μύριοι ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρους παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλευόμενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν εἰ προπεμπόμενοι (= διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἰσοκρ.

Οὕτω κατόπιν: ταῦτα ὥσπερ εἰ (ἢ ὥσπερ εἰ) στοιχειά ἐστι (= τρόπον τινὰ στοιχεῖα εἶναι) Πλ. φοβεῖται ὥσπερ ἂν εἰ (ἢ ὥσπερ ανει) παῖς (= ὥσπερ παῖς, σὰν παιδί) Ξ. νέες (= νῆες) ὠκεῖαι ὥς εἰ (ἢ ὥσει) πτερόν ἢ νόημα (= σὰν φτερωτὰ πουλιὰ κλπ.) "Ομ. ταῦτα προσδέχοιτ' ἂν ὥς ἂν οἰκεῖα (= ὥσπερ οἰκεῖα, σὰν ἰδικά του) Πλ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ ὥς ἂν (ὥσάν) καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἔπειτα τὸ (σάν) σὰ τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (= ὅπως, καθὼς — ὅταν, ὁσάκις — ἐπειδή, ἀφοῦ — ἐάν, κλπ.).

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις.

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν παραχώρησιν. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ εἰ καὶ, ἂν καὶ (= ἂν καὶ, μόνον ὅτι), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (εἰ καὶ θ ν η τ ὅ ς εἰ μ ι), μὲ τὸ καὶ εἰ, καὶ ἂν, ἢ συνηθέστερον καὶ ἂν (= κι' ἂν, καὶ νά, κι' ἂν ἀκόμα) ἢ, ἐὰν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική, μὲ τὸ οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐὰν (= οὔτε κι' ἂν), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀ θ ἀ ν α τ ο ς ἦ ν...). Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλὰκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος ὅμως.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν καὶ (ἢ οὐδέ, μηδὲ) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126, 2 καὶ 127, 3, Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἄρῃσιν μὲν ἔχουν τὸ μή, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὃν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις: πάλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως, οἷα νόσφ' ξύνεστιν (= μ' ὅλον ὅτι δὲν βλέπεις) Σοφ. καὶ (= καὶ εἰ) μὴ πέποιθα, τοῦργόν ἐστ' ἐργαστέον (= κι' ἂν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Αἰσχ. τῆς γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἵργοιντο, δύ-

ναινι' ἂν καλῶς διαζῆν Ε. ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, κὰν εὐτυχῇ Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις.

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους ὅτε, ὁπότε (καὶ σπανίως ὁσάκις, ὁποσάκις), ὥς (= ἅμα), ἡνίκα, ὀπηνίκα (= καθ' ἣν ὥραν, ὅτε), ἐν ᾧ (= καθ' ὃν χρόνον), ἐπεί, ἐπειδὴ (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ ἐπεὶ τε = ἀφοῦ), ἕως, ἔστε, μέχρι, μέχρι οὐ (= μέχρις ὅτου, ἐφόσον), ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου (= ἀφότου), ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὥς τάχιστα (= εὐθύς ὥς), πρίν, οὐ πρότερον... πρίν, αὐ πρόσθεν... πρίν. (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι εὔτε = ὅτε, ὥσπερ, ὅπως = ὥς, ὅτε, ἦμος = ὅτε, ἥος ἢ εἶος = ἕως, ὄφρα = ἕως ὅτου).

2) ἐκφέρονται

α) δι' ὁριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἐν ὠρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις οὐ): ὅτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρης ἐν Σάρδεσιν ἐτυχεν ὦν Ε. ταῦτα ἐποιοῦν μέχρι σκότος ἐγένετο Ε. οἶδα κἀκεῖνω σωφρονοῦντε, ἔστε Σωκράτει συνήστην (= μέχρις ὅτου ἢ ἐφόσον συναναστρέφοντο) Ε.

β) δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πράξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς ἂν (ποιητικῶς κὲν ἢ κέ), μὲ τὸν ὁποῖον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ καὶ ἐπειδὴ ἐνώνονται εἰς μίαν λέξιν (ὅταν, ὁπότεν, ἐπὰν ἢ ἐπὴν, ἐπειδάν· ἄρνησις μή): αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται (= ἕως ὅτου νά...) Πλ. μαινόμεθα πάντες, ὁπότεν ὀργιζώμεθα (= ὅταν ὀργιζώμεθα, ἥτοι κάθ' ἐφ' ὃ πὸν ὀργιζώμεθα) Ε. ἐπειδάν πυθώμεθα τι γιγνόμενον, τηρικαῦτα θορυβώμεθα (= ἅμα πληροφορηθούμε) Δημ. (Πρβλ. § 144, 4, β').

γ) δι' εὐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πράξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν· (ἄρνησις μή): ὁπότε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον (= ὁσάκις προσέφερε θυσίαν) Ε. περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμοτήριον (= περιεμέ-

νομεν κάθε φορά, ἕως ὅτου νὰ ἀνοιχθῇ, ὥσπου ἀνοιγόταν) Πλ. (πρβλ. § 119, 2, Σημ. γ' καὶ § 144, 4, β', Σημ.).

§ 148. Ἰδιαίτερος περὶ τοῦ **πρὶν**. Τὸ **πρὶν** ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται

1) με ὀριστικὴν ἢ με ὑποτακτικὴν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ. (Με ὀριστικὴν τὸ **πρὶν** = ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ): οὐ πρότερόν γε ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτόν, **πρὶν ἐξημίωσαν** χρήμασιν (= παρὰ ἀφοῦ) Ξ. — μὴ ἀπέλθῃτε, **πρὶν ἀκούσῃτε** (= προτοῦ νὰ ἀκούσετε) Ξ. οὐ πρότερον (ὁ ποιητῆς) οἶός τέ (ἔστι) ποιεῖν, **πρὶν ἂν** ἐνθεός τε **γέννηται** καὶ ἔκφρων (= προτοῦ νὰ γίνῃ) Πλ. (§ 147, 2, β').

Σημείωσις. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, τὸ **πρὶν** συντάσσεται σπανιώτερον με ὀριστικὴν, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου: καὶ θαυμάζον τοὺς Κορινθίους πρῶταν χρόνον ἐκείνους **πρὶν** τινες ἰδόντες **εἶπον** ὅτι νῆες ἐκείναι ἐπιπλέονσι (= ἕως ὅτου τινὲς εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. ὅ,τι ἐποιοῦν (οἱ βάμβαροι) **ἡμωγενόουν** (οἱ Ἕλληνες), **πρὶν** Νίκαρχος Ἀρκὰς **ἦκεν** (= ἕως ὅτου ἦλθεν) Ξ.

2) με ἀπαρέμφατον, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατικὴ (**πρὶν** = προτοῦ νὰ, προτοῦ): καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον **ἀναβαίνει** Χειρίσοφος, **πρὶν** τινας **αἰσθῆσθαι** τῶν πολέμων (= προτοῦ νὰ ἀντιληφθοῦν) Ξ. οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ **ᾤφθην** οὐδεπώποτε, **πρὶν** ταύτην τὴν συμφορὰν **γενέσθαι** (= προτοῦ νὰ γίνῃ, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἡ συμφορὰ) Λυσ.

Σημείωσις. α'. Με εὐκτικὴν τὸ **πρὶν** συντάσσεται, ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐγγλίσεως καθ' ἑλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχῃ ὀῖμα ἰσοτιμικοῦ χρόνου ἢ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ **ἂν**, καὶ μετὰ τὸ **πρὶν** εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἣτις ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ συμβῇ τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημαινόμενον: **ὄλοιο μὴ** πω, **πρὶν μάθοιμε** (= ὄλοιο μὴ πω, πρὶν ἂν μάθω) Σοφ. Ἀσινάγης **ἀπηγόρευε** μηδένα βάλλειν, **πρὶν** Κῦρος **ἐμπλησθεῖ** θηρῶν (= πρὶν ἂν ἐμπλησθῇ) Ξ. (Εὐθύς λόγος: μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν). οὐκ ἂν πρότερον ὀρήσεις, **πρὶν** **βεβαιώσαιο** Πλ.

Σημείωσις β'. Καὶ τὸ μόριον **πρὶν** ἀρχήθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ πρότερον (πρβλ. Ὁμ., Α 25 τὴν δ' ἐγὼ οὐ λόσω **πρὶν** μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν). Ἀλλ' εἰς φράσεις οἷα π.χ. Ὁμ., κ 174 ὦ φίλοι, οὐ γάρ πω καταδυσόμεθ' ἀχνύμενοί περ εἰς Αἶδαο δόμους, **πρὶν** μόρσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ, ἡδύνατο τὸ **πρὶν** νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα μετὰ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν (= πρότερον θὰ ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ προτοῦ (= προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικοὶ ἢ συμπερασματικοὶ προτάσεις.

§ 149. Ἀποτελεσματικοὶ ἢ συμπερασματικοὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακολούθημα μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸν σύνδεσμον ὥστε ἢ μὲ τὸ ὥς (= ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

(1) διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὥς πραγματικὸν γεγονός ἢ ὥς δυνατόμενον νὰ πραγματοποιηθῇ (κατὰ τὸ παρόν, § 119, 2, ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, § 117, 2: ἄρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ ποὺ (= ὥστε, μὲ ὁμοίαν ἐγκλίσιν): *ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους* Ξ. *πλοῖα ὑμῶν πάρεστιν, ὥστε, ὅπῃ ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε* (= ὥστε μπορεῖτε νὰ ἐπιτεθῇτε) Ξ. *κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαβεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ* (= ὥστε δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν των ὁ Κλέων) Θ.

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὥς ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἥτοι ὥς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἂν καὶ πολλάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός (ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιανὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μὲ ὑποτακτικὴν): *ἔχω τριῆρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον* (= ὥστε ἤμπορῶ νὰ συλλάβω κτλ.) Ξ. *ἐνετύγχανον τάφροις ὕδατος πλήρεις, ὥς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἄλλ' ἐποιοῦντο (γεφύρας) ἐκ τῶν φοινίκων* κλπ. (= ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβαίνουν, ὥστε δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διαβαίνουν κτλ.) Ξ.

* Σημείωσις α'. Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§ 119, 2) ἢ μὲ δυνητικὴν ὀριστικὴν (§ 117, 2): *ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνειν τὸν ἱατρὸν* (= ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. *ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι* (= ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔγνων) Ξ.

Σημείωσις β'. Τὸ ὥστε μὲ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῇ

1) ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, ἥτοι σκοπός (ὥστε = γιανὰ): *οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἐλενοῖνα ἐξιδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν* (= γὰ νὰ ὑπάρχῃ εἰς αὐτοὺς) Ξ.

2) ὁρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις (ὥστε = ὑπὸ τὸν ὅρον, μὲ τὴν συμφωνίαν — γιανὰ, ἂν πρόκειται νὰ): *σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποίησαντο καὶ πρὸς*

Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (= μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ θεωρῶν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἂν Φιλιστίδης, ὥστ' ἔχειν Ὠρεὸν (= γιὰ νὰ ἔχη — ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἔχη) Δημ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὁμως σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μὲ ἀπαρέμφατον εἴτε μὲ ὀριστικὴν μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε προηγείται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖσδε (§ 97, IX, 3): ἀφιμέν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὁμως, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). Πλ. οἱ ἐν Ἰθώμῃ ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίσαιεν ἐκ Πελοποννήσου (= μὲ τὴν συμφωνίαν ὅτι θά) Θ. (Βλ. καὶ § 30, β', Σημ.).

8. Ἑνδοιαστικαὶ προτάσεις.

§ 150. 1) Ἑνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουσιν (ἐ ν δ ο ι α σ μ ὶ ν ἦτοι) φόβον διὰ πιθανόν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴν ἀρρωστήσῃ τὸ παιδί της, φοβοῦμαι, μὴ τὸν δυσαρέστησα μὲ αὐτὰ τὰ λόγια). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) μὴ ἢ μὲ τὸ μὴ οὐ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (= μὴ, μήν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μὴ πως γί ν η κάτι τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (= μὴ δέν, μήπως δέν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μὴ πως δέν γί ν η κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ φύγῃς — φοβεῖται, μὴ δὲ γυρίσῃς πίσω).

2) Ἑνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν α) μετὰ ῥήματα φόβου σηματικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, ὀκνῶ (= μὲ κατέχει φόβος κτλ.), β) μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουν τὴν ἑννοίαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπτεύω, φυλάττομαι, ὀρῶ (= κοιτάζω, προσέχω), — τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεὶς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν: Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηρώσωσι τὴν Ἀττικὴν (= μήπως ἐρημώσουν) Ε. ἐγὼ δὲ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυνηθῶ δηλωῶσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν (= μήπως δέν δυνηθῶ) Δημ. — νῦν δὲ φοβοῦμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχομεν

ἀποτύχει). Θ. *δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν* (= μήπως δὲν ἔχω) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. "Ο ρ α μ ῆ (ὁ ρ ᾱ τ ε μ ῆ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσεχε μὴ (προσέχετε μὴ): *δρᾶτε μὴ πάθωμεν*, ἅπερ πολλοὺς λέγουσι πεπονθέναι Ξ. (πρβλ. *τῆρα μὴ* σᾶς μεθύσουν καὶ σᾶς πιάσουν) — "Ο ρ α μ ῆ (ὁ ρ ᾱ τ ε μ ῆ) μεθ' ὀριστικῆς = κοίτα μὴ, σκέψου μὴ: *δρα μὴ παίζων ἔλεγε* (= μήπως ἀστεγεύομενος ἔλεγε) Πλ.

β) μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, § 119, 2, Σημ. γ'): οἱ *μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ* (= μήπως ἐπέλθῃ) Θ. — *Μενέλαον ἔχε* (= εἶχε) *τρόμος, μὴ τι πάθοιεν Ἀργεῖοι* (= μὴ πάθουν τίποτε) "Ο μ. *οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο* (= μὴν ἐπιτεθῇ κανεῖς) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχῇθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἥτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. (Πρβλ. τὰ σημερινά: *Μὴν πάθω τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο. Μὴ σὲ δαγκάσῃ αὐτὸ τὸ σκυλί κ.τ.τ.*) Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις ἐπροτάσαστο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατὰστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπτεύω κλπ.), εὐκολον ἦτο στενωτέρον συνεκφερόμεναι αὐταὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἥτοι ὡς ἐξαργτῶμεναι ἐξ αὐτοῦ μὲ τὸ μόριον μὴ, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον (πρβλ. § 124, 2 καὶ 3). Πρβλ. 1) *δεῖδια· μὴ θήρσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι* = φοβοῦμαι· μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων· 2) *δεῖδια, μὴ θήρσασιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι* = φοβοῦμαι μήπως γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον μὲ τὸ μὴ ἢ μὴ οὐ καὶ ὑποτακτικὴν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὅπως μὴ καὶ οὐ μὴ μὲ ὑποτακτικὴν ἢ καὶ ὀριστικὴν τοῦ μέλλοντος: *μὴ ἀγροικότερον ἢ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν* (= μήπως εἶναι κάπως ἀγροίκον κλπ.) Πλ. *μὴ οὐ τοῦτ' ἢ χαλεπὸν, ὃ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν*, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν (= μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ. καὶ *ὅπως μὴ ὁ σοφιστὴς ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς* (= καὶ ἂς προσέξωμε. μήπως ὁ σοφιστὴς κλπ.) Πλ. *ὥσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἷός τε ὃ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν* (= κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. *τοὺς πονηροὺς οὐ μὴ ποτε βελτίους ποιήσετε* (= τοὺς κακοὺς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τοὺς κάμετε καλοὺς) Αἰσχίν.

9. Πλάγιοι ἐρωτήσεις.

§ 151. 1) Πλάγιοι ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτά-

σεις, αἱ ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἡ ὁποία ἐγινεν ἢ πρόκειται νὰ γίνη καὶ ἀνακοινουται εἰς κάποιον. (Πρβλ. *Θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ; = Μὲ ρωτᾷς, ἂν θὰ ταξιδέψω καὶ ἐγώ. Ἥρθα νὰ σὲ ρωτήσω, ἂν θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ*).

Αὗται εἰσάγονται

α) ἂν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας (§ 122, 2, α') μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) εἰ (= ἄν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ εἰ — ἦ (= ἄν — ἦ), *πότερον ἢ πότερα* — ἦ, *εἴτε* — *εἴτε* (= ἄν — ἦ). Εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἡ ἀρνησις δύναται νὰ εἶναι οὐ ἢ μή.

Σημείωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν εἰ ἡ ἀρνησις εἶναι οὐ (εἰ οὐ), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικὴν, μὴ δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβάλλῃ, ἂν ἡ ἀπάντησις, ἡ ὁποία θὰ δοθῇ, θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ: ἐρωτᾷς, *εἰ οὐ καλὴ μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ἑηγορικὴ* (= ἂν δὲν μοῦ φαίνεται) Πλ. βούλεται ἐρέσθαι, *εἰ μαθὼν τίς τι μεμνημένος μὴ οἶδεν* (= μὴ τυχὸν δὲν γνωρίζει) Πλ. (πρβλ. § 122, 2, α', Σημ.).

β) ἂν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (§ 122, 2, β') ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντιστοίχους ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀοριστολογικά (*ὅστις, ὁποῖος, ὅπόσος* κτλ. = τίς, ποῖος, πόσος κτλ. — *ὅπου, ὅποι, ὁπόθεν* κτλ. = ποῦ, ποῖ, πόθεν κτλ., § 52, 3, β').

2) Πλάγαι ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

α) μετὰ τὰ ῥήματα ἐρωτᾶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύναι, αἰσθάνεσθαι, γινώσκειν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

β) μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειρᾶσθαι καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγαι ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. Ὅταν ὅμως αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119, 2, Σημ. γ'), μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγαι ἐρωτήσεις: *Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν*. (Εὐθεῖα ἐρώτησις: οὐκ αἰσχύνει καλῶν;)

Πλ. οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Πῶς ἔχει παιδείας;) Πλ. οὐ γινώσεται γ', ὅς εἰμ' ἐγώ. (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Τίς εἰμι ἐγώ;) Εὐρ. θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, ἡ πόλις, ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλινεν (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Πῶς ποτε ἔκλινεν;) Ξ ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο. (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γενοίμην;) Ξ. ἐπεχείρησας σαντὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης; (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Τίς εἰμι;) Ξ. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἷς τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. (Τὸ ἐρωτῶσιν ἱστορικὸς ἐνεστὼς = ἡρώτησαν. Εὐθεΐα ἐρώτησις: Τίς ἐθέλει κτλ.) Ξ. Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν. (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Οἷσθ' αἰ ἀγαθόν;) Ξ. Ἡρακλῆς ἡπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι;) Ξ. Εὐθὺδῆμος διεσιώπησε σκοπῶν, ὅ,τι ἀποκρίναιτο. (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Τί ἀποκρίνωμαι;) Ξ.

Σημείωσις α'. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φ ρ ο ν τί ζ ε ι ν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μὲ τὸ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον: τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαι ἔσονται αἱ οἶες Ξ. Κύρος ἐπιμέλειτο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄσιτοι ἔσονται Ξ.

Ἐνίοτε δὲ τὸ ὅπως μὲ ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ ἔντονος προτροπὴ: "Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἀνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε (= κοιτάξετε λοιπὸν νὰ φανῇτε ἄξιοι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις β'. Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικά ἢ τελικὰ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλάκις συμπίπτουν κατὰ τὴν σημασίαν. Πρβλ. οἱ νόμοι ἐπιμέλονται, ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= θὰ εἶναι — γιὰ νὰ εἶναι ἢ γιὰ νὰ γίνουν) Ξ. φυλάττον, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάτους τὰς βοῦς ποιήσης (= μήπως κάμης — γιὰ νὰ μὴ κάμης) Ξ.

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις.

§ 152. 1) Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως κλπ.) καὶ μὲ ταῦτα ἀ ν α φ έ ρ ο ν τ α ι (ἤτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως ὁδητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον: ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάνθ' ὁρᾷ. σίτω τοσούτῳ ἐχρητο Σωκράτης, ὅσον ἡδέως ἦσθιεν Ξ. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος (= ἄ ν - θ ρ ω π ο ς, ὃν κλπ.).

1) Μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἥτοι μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται

α) ὡς ὑποκείμενον: *νέος δ' ἀπόλλυθ' ὃν τινα φιλεῖ θεός.* (πρβλ. *Νέος ἀπόλλυται ὁ θεοφιλής*).

β) ὡς κατηγορούμενον: *οὗτός ἐστιν, δς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς* Ξ. (πρβλ. *Οὗτός ἐστιν ὁ φονεὺς τῶν στρατῆγῶν*).

γ) ὡς ἀντικείμενον: *Κῦρος ἔχων οὗς εἴρηκα ὥρματο ἀπὸ Σάρδεων* Ξ. (πρβλ. *Κῦρος ἔχων τὸ στράτευμα ὥρματο* κλπ.).

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἰοσδήποτε: *ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, δς Φαρναβάζῳ ἐτύγχανε ξένος ὢν* Ξ. (παράθεσις· πρβλ. *Ἀπολλοφάνης, ξένος Φαρναβάζῳ*). *Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην, ὅτι σοι δοκεῖ* Ξ. (ἐπεξηγήσεις = εἰπὲ γνώμην, δηλ α δ ἡ τ ῖ ν ο μ ῖ ζ ε ι ς). *θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκὸς ἐστὶ φόβον ἐμπεσόντος γίνεσθαι* Ξ. (ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. *θόρυβος καὶ δοῦπος μέγας ἦν*). *Τισσαφέρνης σατραπῆς κατεπέμφθη ὢν αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε καὶ ὢν Κῦρος* Ξ. (προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικήν· πρβλ. *σατραπῆς τῶν Ἰωνικῶν πόλεων*). *οἱ βάρβαροι ἔφευγον, ἢ ἕκαστος ἐδύνατο* Ξ. (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. *ἔφευγον πανταχόσε*).

§ 153. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νοήματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς **προσδιοριστικὰς ἢ διασαφητικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ἓνα ὅρον μιᾶς προτάσεως δητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις οὐ) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις μὴ), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως: *λέγει πρᾶγμα, δ (οὐ) γίννεται, δ (οὐκ) ἐγένετο, δ (οὐ) γενήσεται, δ (οὐκ) ἂν γένοιτο, δ (οὐκ) ἂν ἐγένετο, — δ (μὴ) γένοιτο, δ (μὴ) ποιῶμεν, δ (μὴ) ποιεῖτε, (δ ποιήσατε), δ μὴ ποιήσητε — Οἱ ἡγεμόνες, οὗς ἔχομεν, οὗ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδὸν* Ξ. *Σωκράτης ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος* Ξ. *οὐκ ἔστιν ἥτις τοῦτ' ἂν ἔτλη* Εὐρ. εἰς καλὸν ἡμῖν

"Αντος ὅδε παρεκαθέζετο, **ὃ μεταδῶμεν** τῆς συζητήσεως Πλ. Οἶμαι ἂν ἡμᾶς **τοιαῦτα** παθεῖν, **οἷα** τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ **ποιήσειαν** Ε.

2) εἰς ἀναφορικὰς **αἰτιολογικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν (ἄρνησις **οὐ**, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141): **θαυμαστὸν ποιεῖς, δς ἡμῖν οὐδὲν δίδως** = ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) Ε.

3) εἰς ἀναφορικὰς **τελικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος (ἄρνησις **μή**· πρβλ. § 142): **ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἱ τοὺς πατέριους νόμους συγγράψουσι** (= οἱ ὅποιοι νὰ συντάξουν, γιανὰ συντάξουν) Ε. **ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κῦρον, δστις** διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς **ἀπάξει** (= ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ὀπίσω — γιανὰ μᾶς ὀδηγήσῃ κλπ.) Ε.

4) εἰς ἀναφορικὰς **ἀποτελεσματικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις **οὐ**), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις **μή**): **οὐδείς οὕτω ἀνόητός ἐστι, δστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται** (= ὥστε αἰρεῖται) Ἡρόδ. **ὁ Τίγρις ποταμός ἐστι ναυσίπορος, δν οὐκ ἂν δυναίμεθα** ἄνευ πλοίων διαβῆναι (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ.) Ε. **οὐκ ἦν ὥρα, οἷα τὸ πεδῖον ἄρδεν** (= ὥστε ἄρδεν) Ε. **ἐλείπετο τῆς νυκτὸς δσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδῖον** (= τοσοῦτον, ὥστε διελθεῖν) Ε.

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικάς ἐκφερομένας διὰ τοῦ **ὥστε** μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος (ἄρνησις πάλιν **μή**): **Παῖδες μοι οὐπω εἰσίν, οἳ με θεραπεύουσιν** (= ὥστε θεραπεύειν με) Δυσ.

5) εἰς ἀναφορικὰς **ὑποθετικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ **μή**):

α) **ἃ μὴ οἶδα**, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι (= εἴ τινα μὴ οἶδα) Πλ. **ἃ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα** (= εἰ μὴ τινα προσήκει). (Βλ. § 144, 1).

β) **οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, ἃ μὴ ἠπιστάμεθα** (= εἴ τινα

μη ἠπιστάμεθα) Πλ. οἱ παῖδες ἡμῶν, *οἱ ἐνθάδε ἦσαν*, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο (εἴ τινες ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. (Βλ. § 144, 2).

γ) ἐγὼ ὀκνοῖην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, *ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη* (=εἴ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. (Βλ. § 144, 3). τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, *ὅπου τις ἐντυγχάνοι*, ἐλάβανον (=εἴ πού τις ἐντυγχάνοι) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β' Σημ.).

δ) τῷ ἀνδρί, *ὃν ἂν ἔλυσθε*, πείσομαι (=ἐάν τινα ἔλυσθε) Ξ. τούτων γράφω, *ὅποσα ἂν διαμνημονεύσω* (=ἐάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. (Βλ. § 144, 4, α'). ὁ κεραυνός, *οἷς ἂν ἐντύχη*, πάντων κρατεῖ (=ἐάν τισιν ἐντύχη) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β').

Σημείωσις. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλὴ εὐκτική καὶ ἀντὶ ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) *ἂν*: Σωκράτης *ἐτεκμαίρετο* τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μαθάνειν *οἷς προσέχοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν*. Ξ. (πρβλ. *Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μαθάνουσιν, οἷς ἂν προσέχωσι, καὶ μνημονεύουσιν, ἃ ἂν μάθωσι*).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι μὲ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν *ὅς, ἣ, ὃ* συνδέονται λίαν χαλαρῶς μὲ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μὲ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικάς προτάσεις ἡ ἀντωνυμία *ὅς (ἣ, ὃ)* ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν *οὗτος* (§ 45, 2) μὲ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον (*καί, δέ, ἀλλὰ* κλπ.): ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλυνον καὶ ἤκον ταχύ· *ὧ καὶ δῆλον ἦν* ὅτι ἐγγύς που ἦν βασιλεὺς (=τοῦ τῷ δὲ καὶ δῆλον ἦν) Ξ. οὗτω δὲ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληΐη καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένηος θυγατέρα· *ὅς* τότε ἦε ἐς Θερμοπύλας (=οὗτος δὴ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἡρόδ. πῶς οὖν ἂν ἐνοχος εἴη (Σωκράτης) *τῇ γραφῇ; ὅς* ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς, ὥς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγράπτο, φανερός ἦν *θεραπεύων* τοὺς θεοὺς κλπ. (=οὗτος γὰρ, ἀλλ' οὗτος ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἐξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἰς ἄλλος γινώσιν ἢ ἀμέσως, ἥτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως,

ἤτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρότερον. (Βρέχει. Δέει πὼς βρέχει — Θὰ φύγω αὐριον. Ὁ Πέτρος εἶπε διὰ τὴν φύγην αὐριον — Στείλε μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε νὰ τοῦ στείλω τὰ βιβλία).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν οἱ λόγοι τινοὺς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π. χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) αὐτολεξεί, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον, μὲ πρόταξιν ἀπλῶς τῆς λέξεως λέγει, εἶπε, ἔφη κ.τ.τ. ἢ ἐρωτᾷ, ἠρώτησε ἢ ἤρετο κ.τ.τ. οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· ψεύδεται σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα. ἤρετο ὁ Μειδίας· ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν, ὦ Δερκυλίδα; Ε.

β) μεταβεβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀναλόγως τῆς μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἔξηρτημένον λόγον (μὲ μεταβεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἔγκλισιν, κλπ. Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἔξηρτημένος ἀπὸ ἓν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέγεται **πλάγιος λόγος**.

4) Εἰς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικῆν, δύναται ὅμως νὰ προέρχεται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότασιν δευτερεύουσαν· λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι. (Εὐθ. λόγος: Ὑβριστῆς εἰ) Λυσ. ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι. (Εὐθ. λόγος: Πορεύεσθε) Ε. Κλέαρχος ἀνηρώτα τοὺς ἀγγέλους, τί βούλονται. (Εὐθ. λόγος: Τί βούλεσθε;) — Ὁ Κλέαρχος εἶπεν, διὰ Δέξιπτον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποιηκὼς εἴη. (Εὐθ. λόγος: Δέξιπτον οὐκ ἐπαινώ, εἰ ταῦτα πεποίηκε). Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθῇ θυρῶν. (Εὐθ. λόγος: Μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θυρῶν) Ε.

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α') αἱ κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) ἂν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς **εἰδικὰς προτάσεις** (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικά, § 139 κ. ε.) ἢ εἰς **ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις** (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λεκτικά) ἢ εἰς **μετοχικὰς προτάσεις** (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχήν, μετὰ

δήματα αἰσθητικά ἢ γνωστικά): ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν εἰς τὰ φρέατα Θ. (Εὐθύς λόγος: Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασι εἰς τὰ φρέατα). πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε *δμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι* Λυσ. (Εὐθύς λόγος: Ὅμόνοια μέγιστον ἀγαθόν ἐστι). Ἀβροκόμας ἤκουε *Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα* (= ὅτι Κῦρος ἦν ἢ εἶη) Ξ. (Εὐθύς λόγος: Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστί).

2) ἐὰν εἶναι *πρωτάσεις ἐπιθυμίας* (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ.), μετατρέπονται εἰς *ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις* (μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ δήματα λεκτικά ἢ κελευστικά ἢ εὐχετικά κ.τ.τ.): *Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας* Ξ. (Εὐθύς λόγος: Ἀνοίξατε τὰς πύλας) Ξ. οἱ στρατιῶται *ἠῤῥοντο Κῦρον εὐτυχήσαι*. (Εὐθύς λόγος: Εὐτυχήσῃ Κῦρος).

3) ἐὰν εἶναι *ἐρωτηματικά ἢ πρωτάσεις* (ἥτοι εὐθεΐαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς *πλαγίας ἐρωτήσεις*: Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο, *εἴ τι εἶδείη ἀγαθόν* Ξ. (Εὐθύς λόγος: Οἴσθ' αὖτις, ὦ Σώκρατες, ἀγαθόν;) Βλ. § 151 κ. ἐ.

Β') αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρητημέναι *πρωτάσεις* τοῦ εὐθέους λόγου.

1) μετὰ δῆμα ἀρχτικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἐγκλισιν τοῦ εὐθέους λόγου: *λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει* Πλ. (Εὐθύς λόγος: Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.). *ὄρω σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη* Ξ. (Εὐθύς λόγος: Ποίαν ὁδὸν τράπωμαι; ἀπορῶ).

2) μετὰ δῆμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ *ἂν* ἢ ἄνευ τοῦ *ἂν*) συνήθως μὲν τὴν μετατρέπουν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος: *Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι* (= διότι) *ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη* Ξ. (Εὐθύς λόγος: Ἄγε, ὦ Κλέαρχε, τὸ στράτευμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστι). *ἀπεκρίνατο ὅτι μανθάνοιεν, ἀ οὐκ ἐπίσταντο* Πλ. (Εὐθύς λόγος: Μανθάνομεν ἀ οὐκ ἐπιστάμεθα) — *ἠῤῥξαντο σωτήρια θύσειν, ἐνθα πρῶτον εἰς φιλίαν*

γῆν ἀφίκονται Κ. (Εὐθύς λόγος: Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα). προεῖπον αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν Θ. ('Ἡδύνατο νὰ λεχθῇ καί: Προεῖπον αὐτοῖς μὴ... εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν... Εὐθύς λόγος: Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίους, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κτλ.). εἶπεν **δτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν.** ('Ἡδύνατο νὰ λεχθῇ καί: Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. Εὐθύς λόγος: 'Επειδὴ ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αἰτιολογικὴ εἰσαγομένη μὲ τὸ γὰρ ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου: ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευσεν ἵνα· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός (= οὐ γὰρ ἦν — ἢ — εἴη κύριος αὐτός = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ξ. (εὐθύς λόγος: 'Ἰτε εἰς Λακεδαίμονα· οὐ γὰρ εἰμι κύριος ἐγώ). λέγεται δὴ καὶ 'Αλκμέωνι τῷ 'Αμφιάρεω, **ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι** αὐτόν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς, τὸν 'Απόλλω ταύτην τὴν γῆν χοῖσαι οἰκεῖν (= ὅτε δὴ ἤλατο) Θ. μετὰ δὲ τοῦτον (λέγεται) βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλόν, τῷ (= ᾧ) οὐνομα 'Ανυσιν εἶναι (= ᾧ ὄνομα 'Ανυσις ἦν) 'Ηρόδ. (§ 53, 2, β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον.

§ 157. 1) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῇθεν εἶναι ἀφρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαράς), ἥτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28, 6 καὶ 7).

Μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα **βαίνειν, φέρειν, διδόναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι** (= ἐκλέγειν), **πέμπειν** καὶ ἄλλα συνώνυμα: **βῆ δ' ἵνα** κατὰ λαὸν 'Αχαιῶν (= ἔβη ἵνα = ἐβάδισε ἢ ἐκίνησε, γιὰ νὰ πάῃ) 'Ομ. **τὴν πόλιν φυλάττειν** αὐτοῖς παρέδοσαν (= νὰ τὴν φυλάγουν) 'Ηρόδ. **τίς σφῶε ξυνένηκε μάχεσθαι;** (= ὥστε μάχεσθαι = ὥστε νὰ φιλονικήσουν) 'Ομ.

Σημείωσις. Μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς περὶ συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ ἄρθρον τοῦ: *Μίνως τὸ ληστικὸν καθήκει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ* (= ἵνα ἴωσιν ἢ ἵνα ἴοιεν αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδτετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτώσιν: *νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττον ἐστὶ τοῦ λαλεῖν. νίκησον ὁργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς.*

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρημάτων, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενόν του εἰς τὴν αὐτὴν πτώσιν μετὰ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν' (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.έ.): *τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. οἶμαι οὐδενός γ' ἂν ἦτιον φανῆναι δίκαιος* (= ὅτι φανείην ἂν) Ξ. *Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἂν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι* (= ὅτι ἐγένετο ἂν) Ξ.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται *εἰδικὸν* ἀπαρέμφατον ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται *τελικὸν* ἀπαρέμφατον.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἢ ὁποία κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅτι... πῶς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἥτοι διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς: *Σωκράτης ἡγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι* (= ὅτι ἴσασι = ὅτι γνωρίζουν) Ξ. *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπεν* (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ξ.

§ 159. *Σύναρθρον* τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιητῇ ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτώσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μετὰ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιητῇ ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἢ ὡς ἐπεξηγήσις: *τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέρησεν Αἰσχίν. νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττον ἐστὶ τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν ἐστὶ τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν Πλ. Ἀγασίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν*

λέναι ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο (= ἀντὶ νὰ πάη) Ξ. Σωκράτης ἐθαυμάζετο ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως *ζῆν* (= διὰ τὸ ὅτι ζῆ) Ξ. Ὁρμησαν εἰς τὸ διώκειν (= εἰς καταδίωξιν) Ξ. Κῦρος ἐφέρετο δρῶν μόνον τὸ παίζειν Ξ. τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεόν τῶν ἄλλων *ζητεῖν* ἔχειν Πλ.

§ 160. Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται

1) ὡς ὑποκείμενον: πόλεώς ἐστι θάνατος ἀνάστατον *γενέσθαι* (= τὸ νὰ γίνη ἀνάστατος) Λυκ. οὕτω χρὴ *ποιεῖν* (§ 164).

2) ὡς κατηγορούμενον: τὸ λακωνίζειν ἐστὶ *φιλοσοφεῖν*.

3) ὡς ἀντικείμενον: φοβοῦμαι *διελέγχειν* σε Πλ. (§ 163).

4) ὡς ἐπεξηγήσις: εἰς οἰωνὸς ἄριστος, *ἀμύνεσθαι* περὶ πάτρης (= δηλαδὴ τὸ νὰ ἀμύνεται τις) Ὁμ. (§ 23).

5) ὡς προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὰ ἐπίθετα ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἱκανός, δεινός, ἄξιος, ῥάδιος, χαλεπός, ἡδὺς κ. ἄ. τ. δεινός *λέγειν*. ῥάδια πάντα θεῶ *τελέσαι*. (πρβλ. νῖδος ἀμείνων παντοίας ἀρετάς, ἡμὲν πόδας ἡδὲ *μάχεσθαι* = καὶ ὡς πρὸς τὸ μάχεσθαι) Ὁμ. ἄξιος *θαυμάσαι* (= ἄξιος θαυμάζεσθαι. Οὕτω καὶ λέγεται ἐπίσης, ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ. Οὕτω καί: οἶός τέ εἰμι *ποιεῖν* τι (= εἶμαι ἱκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι: ἐκὼν εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι (= ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον), τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (= ὅσο γιὰ τῶρα), ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν (= ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν (= λίγο λείπει ἢ ἔλλειψε, σχεδόν) ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν (= γιὰ νὰ πῶ ἔτσι), ὡς συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν (= γιὰ νὰ μιλήσω συντόμως) κ. ἄ. τ.: *ἐκὼν εἶναι* οὐδὲν ψεύσομαι Πλ. *λέγουσιν ἐμοὶ δοκεῖν* οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδ. τὸ τὰς ἰδίας ἐνεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν *μικροῦ δεῖν* ὁμοίον ἐστὶ τῷ ὀνειδίζειν Δημ.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὅποion ὁμως προσδιορίζει οὐχὶ μίαν λέξιν, ἀλλ' ὁλόκληρον πρότασιν. Ἀμφοτέρω δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 167, 1).

7) ἀντὶ προστακτικῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντὶ εὐκτικῆς (εὐχαιτικῆς):
 θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, **μάχεσθαι** (= θαρσῶν μάχου) Ὅμ. πρβλ.
 τεύχεα σὺλῃσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν **δόμει-
 ναι** πάλιν (= δότω) Ὅμ. — Ζεῦ πάτερ, ἦ Αἴαντα **λαχεῖν** ἢ Τυδεὸς
 νιδόν (= λάχου = εἶθε νὰ λάβῃ τὸν κλῆρον) Ὅμ. θεοὶ πολῖται, μὴ με
 δουλείας **τυχεῖν** (= μὴ τύχοιμι ἐγὼ) Αἰσχ.

8) ἐπιφωνηματικῶς, εἰς ἀναφωνήσεις: ἐμὲ τάδε **παθεῖν**, φεῦ!
 (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 157, 1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατική
 σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται
 τὸ ἀπαρέμφατον. (Ταυτοπροσωπία): φοβοῦμαι διελέγγειν σε
 (ἐγὼ φοβοῦμαι, ἐγὼ διελέγγειν) Πλ. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ
 πλουτεῖν θέλε (σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. ἀδικεῖσθαι
 ὑφ' ἡμῶν νομίζει Κῦρος (Κῦρος νομίζει, Κῦρος ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ
 ἀπαρέμφατον, ἢ ἄλλο ὄνομα. (Ἐτεροπροσωπία): Σωκρά-
 τος τοὺς συνόντας ἀρετῆς **ἐπιμελεῖσθαι** προέτρεπε (= νὰ ἐπιμελῶν-
 ται, οἱ συνόντες) Ξ. τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυ-
 ρέαν **οἰκεῖν** (= ἵνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινῆται) Θ. Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον
 λίθον φησὶν **εἶναι** (= λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.) Πλ.

Σημείωσις Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τινὰ ὥς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑπο-
 κείμενον ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν
 προσδιορισμοὶ αὐτῆς: ἀδύνατόν ἐστιν πονηρὸν **ὄντα** καλοῦς κἀγαθοῦς φίλους κτῆ-
 σασθαι (= κτήσασθαι τινὰ ὄντα πονηρὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὦν πονηρὸς)
 Ξ. Ὁμοίως παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τινὰς ἢ τοὺς ἀνθρώ-
 πους· βλ. π. χ. Ξεν. Ἀπομν. 1, 1, 9.

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγο-
 ρούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχῃ, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ
 ἐν γένει ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πᾶσιν
 αἰτιατικὴν. Ὅταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμε-
 νον τοῦ ῥήματος κατὰ πᾶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, τότε τὸ κατηγορού-
 μενον ἢ προσδιορισμός τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ
 ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς κατὰ πᾶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, δύναται ὅμως

νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ' αἰτιατικὴν: Σωκράτης ἡγεῖτο θεοὺς πάντα εἶδέναι Ξ. νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους Ξ. οἱ πρόσβεις. Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς τὸν πόλεμον γενέσθαι (πρβλ. γενοῦ ὡς προθυμότητος) Ξ.—'Ερετριέες Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι (πρβλ. βοηθοὶ γένεσθε) Ἡρόδ. Κύρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἡκεῖν ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα· καὶ Ξενία ἡκεῖν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικὴν πτώσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου: *θαροῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι*. πάντα τὰδ' ἀγγεῖλαι μηδὲ ψευδάγγελος (οὐ) εἶναι. Ὁμ. σὺ δέ, Κλεαρίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἥτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προήλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδή, ὅποια π.χ. *μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε*, ἡ αἰτιατικὴ αὐτούς, ἡ ὁποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἐκέλευσε (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἥτο δυνατόν νὰ συνδεθῇ στενώτερον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον *μένειν* καὶ νὰ νομισθῇ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξεν αὐτοὶ νὰ μένουν). Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἥτοι ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομίσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικὴν, ἤρχισε νὰ τίθεται αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὅποια δὲν συντάσσονται μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἀλλὰ μὲ γενικὴν ἢ δοτικὴν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων: οὐ σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσεσθαι Ὁμ. (πρβλ. ἔοικά τι νι). δέομαι ὑμᾶς συγγνώμην ἔχειν (πρβλ. δέομαι τινος) Λυσ. παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τὰς ἐπὶ τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας (πρβλ. τοῖς ἅλλοις πᾶσι παρήγγειλεν ἐξοπλίζεσθαι) Ξ. ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι Ἰσοκρ. (πρβλ. ὁμολογεῖται Κ υ ρ ο ς κράτιτος γενέσθαι Ξ.) κίνδυνός (ἐστι) πολλοὺς ἀπόλλυσθαι Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῇται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως: ἐμὲ παθεῖν ταῦτα, φεῖ! Αἰσχ. βουλοίμην δ' ἂν ἐμὲ τε τυχεῖν ὧν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὧν ἀξίός ἐστι (ἐ γ ὧ βουλοίμην—ἐ μ ἐ τυχεῖν).

§ 163. Ἀναρθερον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι) ὡς ἀντικείμενον δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμε-

νον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λεκτικά καὶ τὰ δοξαστικά, ὡς λέγω, φημί, ὁμολογῶ κτλ., δοκῶ, νομίζω, οἶμαι κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς οὐ, σπανιώτερον μή): τὸν μὲν καλὸν ἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα **εἶναι φημι**, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον (= ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. **ὅτι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὀρᾶν** θεοὺς τινάς (= νόμιζε ὅτι ὀρῶσι θεοὶ τινες). **ἔλπιζε** τιμῶν τὸν θεὸν **πράξειν** καλῶς (= ὅτι πράξεις καλῶς=ὅτι θὰ εὐτυχῆσης). **ἔλεγον οὐκ εἶναι** αὐτόνομοι (= ὅτι δὲν ἦσαν) Θ. **ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν** ἐκόντα ἄρχειν (= ὅτι κανεῖς δὲν ἤθελεν) Πλ. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ')

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, πλὴν μέλλοντος) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφετικά, τὰ κελευστικά ἢ προτρεπτικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἔχουν παρομοίαν σημασίαν, ὡς ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, ἐθέλω, βούλομαι, φοβοῦμαι, δέδοικα (= ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κτλ., κελεύω, λέγω (διατάσσω), προτρέπω, συμβουλεύω, πείθω (προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀπαγορεύω, κωλύω, δύναιμι, ἔχω, (= δύναμαι), πέφυκα (= εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐπίσταμαι, οἶδα, (= γνωρίζω ἢ εἶμαι ἱκανός), μανθάνω κτλ. (ἄρνησις μή): **Καλῶς ἀκούειν** μᾶλλον ἢ **πλουτεῖν θέλε**. φοβοῦμαι **διελέγχειν** σε Πλ. **ἐκέλευον** σοὶ **διδόναι** τὰριστιὰ τοὺς στρατηγούς (= εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. οἱ Ἀθηναῖοι **προεῖπον** τοῖς στρατηγοῖς **μὴ ναυμαχεῖν** (= διέταξαν νὰ μὴ) Θ. οἱ στρατιῶται **οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν** (= νὰ κοιμηθοῦν) Ξ. τὴν τῶν κρατούντων **μάθε φέρειν** ἐξουσίαν (= μάθε νὰ ὑποφέρης).

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὑπισχνοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὁμνυμι, ἐλπίζω, προσδοκῶ κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποιαν μέλλουσαν πράξιν, ἢ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι μή, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου: **ἐπαγγελόμεθα Ἀσιαίῳ** εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείον **καθεῖν** αὐτὸν (= ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. ὥμοσαν **μὴ προδώσειν** ἀλλήλους (= ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἀναρθρὸν ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον.

Ἀπρόσωπα ῥήματα

§ 164. Ἀπρόσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ'

ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὥς *χρή*, *δεῖ*, *μέλει*, *μεταμέλει*, *μέτεστι*, *παρεσκευάσται*, *παρεσκευάστο* κτλ. *δεῖ* *χρημάτων* (= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δημ. οὕτω *χρῆ* *ποιεῖν* (= ἔτσι πρέπει νά) Ξ.

Μετά τοῦ ἀπρόσωπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμός κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ προσωπική, § 71, 5): *τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων* (διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσοκρ. *μέλει μοί* *τινος* (= μέ μέλει γιὰ κάτι τι). οὐ *μεταμέλει μοι* (= δὲν μετανοῶ) Πλ. *τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης* Δημ. ἐπειδὴ *παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις*, *ἀνήγοντο* (= ἀφοῦ εἶχον παρασκευασθῇ οἱ Κορινθιοὶ) Θ. (πρβλ. *μέ μέλει*, *μέ γνοιᾶζει* — *τοῦ* *κατέβηκε* *νά*, *τοῦ* *βουλήθηκε* *νά*).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἐν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιον ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥῆμα *ἐστί*, ἢ ἀπὸ κάποιον ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥῆμα *ἔχει*, συντάσσεται συνήθως *ἀναρῶρον* ἀπαρέμφατον ὥς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α') μὲ *τελικὸν ἀπαρέμφατον* (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα *χρή*, *πρέπει*, *προσῆκει*, *δοκεῖ* (= φαίνεται καλόν), *μέλλει* (= πρόκειται), *εἴμαρται*, *εἴμαρτο*, *ἔστι*, *ἐνεστι*, *πάρεστι*, *οἶόν τέ ἐστι* (= εἶναι δυνατόν), *ἔξεστι* (= ἐπιτρέπεται), *ἐγχωρεῖ*, *ἐνδέχεται* *συμβαίνει* κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις καλῶς *ἔχει*, *ἀναγκαιῶς ἔχει*, κλπ. *ἀνάγκη* (*ἐστί*), *ῥα* (*ἐστί*), *καιρός* (*ἐστί*), *ἄξιόν* (*ἐστί*), *δυνατόν* (*ἐστί*), *ἀδύνατόν* (*ἐστί*), *ῥᾶδιόν* (*ἐστί*), *χαλεπόν* (*ἐστί*), *εἰκός* (*ἐστί* = φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι) κλπ. (ἄρνησις *μή*): *δεῖ* *τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι* *τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους* (= πρέπει νὰ φοβῆται ὁ στρατιώτης) Ξ. *ἔδοξεν* *αὐτοῖς προῖέναι* (= τοὺς ἐφάνη καλὸν νὰ προχωρήσουν) Ξ. *ἔστιν ἰδεῖν* (= εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ τις) Ξ. *ὅμιν εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι* (= σεῖς μορεῖτε νὰ καταστῇτε εὐδαίμονες) Δημ. *νῦν ἔξεστιν ὅμιν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων* Ξ. *τῷ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ* *κακῷ γενέσθαι* Πλ. (§ 162)—*ῥα* *ἀπιέναι* Πλ. *δίκαιον* *εὐ πράττοντα μεμνήσθαι* *θεοῦ* (= δίκαιον εἶναι... νὰ ἐνθυμῆται τις) Μεν.

β') μὲ *εἰδικὸν ἀπαρέμφατον* (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα, λέγεται, ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται, ἄδεται, θρυλεῖται, νομίζεται, *δοκεῖ*

(= φαίνεται, νομίζεται) κ.ά. : **δμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτά-
την εἶναι** (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐστὶ) Ἰσοκρ. **ἔπειτά μοι λίαν πόρρω
ἔδοκε τῶν νυκτῶν εἶναι** (μοῦ ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου προσωπικῆς σύνταξης καὶ οὕτω ἐξαίρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει ὁ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον: πολλοῦ **δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἔμαντοῦ ἀπολογεῖσθαι** (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τὸ νᾶ κτλ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο: πολλοῦ **με δεῖ ὑπὲρ ἔμαντοῦ ἀπολογεῖσθαι**) Πλ. ὦ **Πρόδικε, δίκαιος εἰ βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ** (= ἔχεις ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νᾶ κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο: ὦ **Πρόδικε, δίκαιόν ἐστί σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ**) Πλ. **δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι πρὸς ταῦτα** (Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο: **δίκαιόν ἐστι ἀπολογήσασθαι με πρὸς ταῦτα**) Πλ.

Ἡ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ **δοκεῖν**, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **φ α ῖ ν ε σ θ α ῖ ἢ ν ο μ ῖ ζ ε σ θ α ῖ**: **ἔδοξεν αὐτῷ σκηπτὸς πεσεῖν** (= τοῦ ἐφάνη πῶς ἔπεσε κεραινὸς) Ξ.

2. Ἡ μετοχή.

§ 165. 1) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ῥῆμα· (πρβλ. λύων, λύουσα, λῦον· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον — λύσας, λύσασα, λῦσαν· λυθεῖς, λυθεῖσα, λυθὲν κλπ.

Ἡ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον **ἂν**: **ἐνθὲνδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἂν γενόμενα λογοποιούσιν** (= ἂ οὔτε ἔστιν οὔτε ἂν γένοιτο) Θ. **Φίλιππος ἐλὼν Ποτίδαιαν καὶ δυνηθεὶς ἂν αὐτὸς ἔχειν, εἶπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε** (= εἰ καὶ ἡδυνήθη ἂν αὐτὸς ἔχειν) Δημ. (Πρβλ. § 157, 1 καὶ 2).

2) Ἡ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. ('**Επιθετικὴ μετοχὴ** — **Κατηγορηματικὴ μετοχὴ**).

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. ('**Επιρρηματικὴ μετοχὴ**).

§ 166. Ἐπιθετικὴ μετοχὴ. 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν εἰσαγομένην μὲ τὸ **ὅς** ἢ **ὅστις**, (διὸ λέγεται καὶ **ἀναφο-**

ρ ι κ ή μετοχή): *οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι* (=οἱ ἄνθρωποι, οἱ νῦν εἰσιν). *Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θωραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι* (=οἱ ὥκουν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετική μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπιθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ: *ὁ ἥδιστα ἐσθίων ἥκιστα ὄψον δεῖται* (=πᾶς ὅστις ἥδιστα ἐσθίει) Ξ. (Ποβλ. § 26).

§ 167. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχή ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: *ἐγὼ διατελῶ ταῦτα νομίζων* Ξ. *ὁρῶ σε φυλαττόμενον* Ξ.

Α') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥῆμα *εἶναι* καὶ ῥήματα ἢ φράσεις ποὺ σημαίνουν ἰδιαίτερον τινα ὥρισμένον τρόπον τοῦ *εἶναι*, ὡς *τυγχάνω* (=τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἔπειτα=εἶμαι ἀπλῶς), *λανθάνω* (=μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι χρυμμένος), *φαίνομαι*, *φανερὸς εἰμι*, *δηλὸς εἰμι* (=εἶμαι φανερός, εἶναι φανερὸν ὅτι ἐγώ...), *οἶχομαι* (=ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), *φθάνω* (ἔρχομαι πρωτύτερα, προφτάνω), *διάγω*, *διαγίγνομαι*, *διατελῶ* (=περνῶ τὸν καιρὸν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχή ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεῦον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἢ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα: *πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὦν* (=τυχαίνει νὰ εἶσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. *ἐγὼ φρόνην ἀπιδὼν οἴκαδε* (=ἀνεχώρησα κ' ἐπ'ἡγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθείαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. *οὕτω τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανε τρεφόμενον στράτευμα* (=ἐτρέφετο λάθρα) Ξ. *δηλὸς εἰ οὐκ ἐντετυχηκὼς τῷ ἀνδρὶ* (=προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. *πλείστου δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, δς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν* (=ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. *ἐπτά ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν* (=διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς *χαίρω*, *ἡδομαι*, *βαρέω*ς ἢ *χαλεπῶς φέρω*, *ἀγανακτῶ*, *ἄχθομαι* (=δυσαραστοῦμαι), *αἰσχύνομαι*, *μεταμέλομαι* κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχή ἀποδίδεται μὲ τὸ π ο ὕ ἢ τὸ ν ἂ καὶ τὸ οἰκτεῖον ῥῆμα: *Εὐδύδημος ἔχαι-*

γεν ακούων ταῦτα (= ποὺ ἄκουε, νὰ ἀκούῃ) Ξ. *ἐλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα ἀπολωλεκότες* Θ. τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων (= ποὺ τὸ λέγω, νὰ τὸ λέγω) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι Θ.

3) τὰ ἐνάρξεως, λήξεως, ἀνοχῆς, καρτερίας καὶ καμάτου σημαντικά ῥήματα, ὡς ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἀόρ. ἀπείπον, πρkm. ἀπείρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ. ἄ. τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥήμα): *ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς λέγων* (= θὰ ἀρχίσω νὰ λέγω, ἦτοι θὰ ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. *Σωκράτης οὐδέποτε ἔλῃγε σκοπῶν, τί ἕκαστον εἴη τῶν ὄντων* (= ποτὲ δὲν ἔπαυε νὰ ἐξετάζῃ) Ξ. *οὐκ ἠνέσχετο σιγῶν* Ἡρόδ. οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος Πλ. *ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων* (= ἔχω ἀποκάμει πλέον νά...) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ ἐνεργητικὸν παῦω συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: *οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τοὺς Ἕλληνας ἔπαυσαν φοβούμενους* πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν (= τοὺς ἔπαυσαν νὰ φοβοῦνται, τοὺς ἔκαμαν νὰ μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἡττᾶσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ. ἄ. τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ καὶ ἢ ποὺ ἢ νὰ ἢ μὲ τὸ νὰ ἢ εἰς τὸ νὰ κ. ἄ. τ. καὶ μὲ τὸ οἰκεῖον ῥήμα): *εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με* (= καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ θύμις, καλὰ ἔκαμες ποὺ μοῦ κτλ.) Πλ. *ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες* Θ. *ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος* (= κάνε μου τὴ χάριν νά). Πλ. *τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν* (= νὰ τοὺς νικᾷς εἰς τὸ νὰ τοὺς εὐεργετῇς) Ξ. *τούτου οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες* (αὐτὸν) (= δὲν θὰ φανῶμεν κατώτεροι εἰς τὸ νὰ τὸν εὐεργετοῦμεν) Ξ.

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως καὶ μνήμης σημαντικά, ὡς αἰσθάνομαι, ὄρω, περιορῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω, πυνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω (= εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι, γινώσκω, ἄγνοω, μανθάνω, μέμνημαι κ. ἄ. τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ

ἀποδίδεται μετὰ τὸ ὅτι ἢ τὸ πῶς ἢ νὰ ἢ ποὺ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα): *ἡμεῖς ἀδύνατοι δρῶμεν ὄντες περιγενέσθαι* (= ὅτι εἴμεθα, πῶς εἴμεθα) Θ. *δρῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα*, ἃ λέγετε (= ὅτι εἶναι) Ξ. *οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικά* (= δὲν γνωρίζομεν κανένα ποὺ νὰ ἔχῃ ὑπάρξει ἀγαθὸς) Πλ. *καταλαμβάνουσιν τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους* (= τοὺς βρίσκουν νὰ κάθονται) Ξ. *μένεσθαι τοιαῦτα ἀκούσας σου* (= ὅτι ἄκουσα). *μένεσθαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος* (= πῶς ἐστὶν ἔλεγε) Ξ.

2) τὰ δεῖξω, ἀγγελίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δείκνυμι, δηλῶ, (ἀπο)φαίνω, ἀγγέλω, (ἐξ)ελέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μετὰ τὸ ὅτι ἢ πῶς καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα): *ἐν τῷδε δείξω σοφὸς γεγώς* (= ὦν = ὅτι εἶμαι) Εὐρ. *ἀποδείξω τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον* (= ὅτι παρουσιάζει) Δημ. *ἀπηγγέλη Φίλιππος Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν* (= ὅτι ὁ Φ. ἐπολιορκεῖ) Δημ. *βασίλει Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα* (= ὅτι ἐπεστράτεψε) Ξ. *ῥαδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος* (= ὅτι ψεύδεται) Δημ.

Σημεῖοις α'. Μετὰ τὸ ῥῆμα συνειδέναι, ὅταν μὲν τοῦτο συνεκφέρεται μετὰ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (σύννοια ἐμ αὐτῷ, σύνισμεν ἡ μὲν αὐτοῖς κλπ. = γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πτῶσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μετὰ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μετὰ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν): *ἐγὼ γὰρ δὴ οὕτε μέγα οὕτε μικρὸν ξύνοια ἐμ αὐτῷ σοφός ὦν* (= γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πῶς δὲν εἶμαι) Πλ. *ἐμ αὐτῷ ξυγγόμεν οὐδὲν ἐπισταμένω* Πλ.

"Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα συνειδέναι ἔχῃ ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ὄχι τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ὅποτε σύννοια δέ τι νῖ = γνωρίζω καλῶς μετὰ τίνος καὶ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν: οὗτοι ξυνίσασιν *Μελήτω μὲν ψευδομένω, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι* (= ὅτι ὁ μὲν Μέλητος ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημεῖοις β'. Τὰ ῥήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι 1) μετὰ γενικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦται ἅμεσος ἀντίληψις, 2) μετὰ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦται ἅμεσος ἀντίληψις καὶ 3) μετὰ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον, ὅταν δηλοῦται ἐν ἀβέβαιον γεγονός, κάποια φήμη: ἤκουσα δέ ποτε *αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγόμενον* (= τὸν ἤκουσα μετὰ ἀντιτά μου νὰ συζητῇ ἢ ποὺ συνεζήτει κλπ.) Ξ. *ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα* (= ἤκουσε ἀπὸ ἄλλους ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ξ. *ἀκούω κόρας εἶναι* καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας (= ἀκούω νὰ λένε πῶς ὑπάρχουν) Ξ. *ᾗσθησαι πόποτε μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφαντοῦντος*; Ξ. *Ἀριαῖος*, ὡς ᾗσθητο

Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν Ξ. ἠσθάνετο αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ *Δαρεῖω δύνασθαι* (= εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὅμοιως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ῥήματα, ὥς:

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρεμφάτου
ἄρχομαι	= ἀρχίζω νά, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος: <i>ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων</i> (= κατὰ πρῶτον θὰ διδάξω).	= ἀρχίζω νά, πρώτῃν φοράν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι: <i>πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν;</i> (= νά σε διδάσκη) Ξ.
φαίνομαι	= ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς: <i>φανήσεται ταῦθ' ὁμολογηκῶς</i> (= θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι κλπ.).	= φαίνομαι πὺς παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι: <i>ὁ γελοιοποιὸς κλαίειν ἐφαίνετο</i> Ξ.
αἰδοῦμαι	= ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπὴν μου κάμνω τι: <i>αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο</i> (= ποῦ τὸ λέγω).	= ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπῆν μου δὲν κάμνω τι: <i>αἰσχύνομαι εἰπεῖν τ'</i> ἀληθῆ (= νά εἴπω) Πλ.
γινώσκω	= γνωρίζω ὅτι, ἐννοῶ ὅτι.	= ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.
ἐπίσταμαι	= γνωρίζω, ἤξεύρω ὅτι: <i>Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἐσομένην</i> Θ. <i>τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα</i> Ξ.	= ἤξεύρω νά: <i>ὁ Ἀγροῖλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους</i> Ξ. <i>ὁ Φαρνάβας ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν</i> Ξ. <i>ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν</i> Εὐρ.
οἶδα	= γνωρίζω ὅτι: <i>οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κῦρον τεθνηκότα</i> (= ὅτι εἶχε φονευθῇ) Ξ.	= γνωρίζω νά, ἤξεύρω νά: <i>οἶδα μάχεσθαι</i> (= νά μάχομαι).
μανθάνω	= μανθάνω ὅτι, καταλαβαίνω πώς: <i>ὁ βασιλεὺς διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις; Ἡρόδ.</i>	= μαθαίνω νά: <i>τοὺς προδότας μισεῖν ἔμαθον</i> Αἰσχ.
μέμνημαι	= ἐνθυμοῦμαι ὅτι: <i>μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου</i> Ξ.	= ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά: <i>μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθός εἶναι</i> Ξ.
ἐπιλανθάνομαι	= λησμονῶ ὅτι, πώς: <i>ἐπιλελήσμεθα γέροντες ὄντες</i> .	= λησμονῶ νά: <i>ἐπελαθόμεθα εἰπεῖν</i> .

§ 168. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συννημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχή, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὅλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἦτοι ὄνομα ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πῶσιν γενικήν. (Γενική ἀπόλυτος): **Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος** Μεν.

2) Καὶ ἡ συννημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαίτερας σημασίας αὐτῆς εἶναι:

α) **αἰτιολογική**· (ἄρνησις οὐ· πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἄτε (δὴ), οἷα (δὴ), οἷον (δὴ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὥς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως: **ὀλεῖσθε ἡδικοκότες τὸν ἄνδρα τόνδε Σοφ. ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον Ξ. ἐνταῦθα ἔμενον ὥς τὸ ἄκρον κατέχοντες· οἱ δ' οὐ κατεῖχον** (= διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. **ἐνταῦθα δὲ, ὥς εὖ εἰπόντος** τοῦ Ἀγασίου, **ἀνεθορύβησαν** (= ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Α.) Ξ.

β) **τελική**· (ἄρνησις μή· πρβλ. § 142 καὶ § 157) 1) Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μὲ τὰ ῥήματα κινήσεως σημαντικὰ ἢ καὶ μὲ ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ τότε μὲ τὸ μόριον ὥς πρὸ αὐτῆς: ἐς **Δελφοὺς χρησόμενος** τῷ **χρηστηρίῳ** πορεύεται (= ἵνα χρῆσται) Ἡρόδ. **ἔπεμψε τινα ἐροῦντα** (= ἵνα εἴπῃ) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι **παρεσκευάζοντο ὥς πολεμήσοντες** (= μὲ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ) **χρονική**· (ἄρνησις οὐ ἢ μή· πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρηματος, ὥς ἅμα, αὐτίκα, εὐθύς, μεταξὺ, κ.ἄ.τ.: **ἀρρυστῶντι** τῷ Ξενοφῶντι **προσέτρεχον δύο νεανίσκοι** (= ὅτε ἡρίστα ὁ Ξ.) Ξ. **ἠγαγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι** (= ἐνῶ συγχρόνως ἔφευγον) Ξ. **πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ** (= στὸ μεταξὺ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγα) Πλ. **δουὸς πεσοῦσης** πᾶς ἀγῆρ **ξυλεύεται. ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης** τῆς πόλεως (= ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.

δ) **ὑποθετική**· (ἄρνησις μή· πρβλ. § 144 κ. ἑ.): **δίκαια δράσας** **συνμάχους** **ἔξεις** **θεοὺς** (= ἐὰν δράσῃς). **οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν**

εὐδαιμονεῖν (= εἰ μὴ κάμοις). θεοῦ **θέλοντος** κἂν ἐπὶ ζιπὸς πλέοις (= εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε) **παραχωρητική** ἢ **ἐνδοτική**· (ἄρνησις οὐ· πρβλ. § 146). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικοῦ καὶ ἡ τοῦ καίπερ, (σπανίως τοῦ καίτοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι πολλύ): πολλοὶ **ὄντες** εὐγενεῖς, εἰσὶ κακοὶ (= ἄν καὶ εἶναι) Εὐρ. οἵπερ πρόσθεν προσεκύουν Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, **καίπερ** εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο Ξ. εἰσῆλθετε ὑμεῖς **καίπερ** οὐ **διδόντος** τοῦ νόμου Δημ. οὐ τι θυνήσεται, **ἀχνύμενός περ**, χραισμεῖν (= ἄν καὶ θὰ λυπῆσαι πολὺ) Ὅμ.

στ) **τροπική**· (ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεστῶτα: εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ **ληζόμενοι** ζῶσι (= διὰ τῆς ληστείας) Ξ. τοῖς ἰππεῦσιν εἶρητο **θαρροῦσι** διώκειν (= θαρροῦντες, μὲ θάρρος) Ξ. (πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα ἢ περπατῶντας, κ.τ.τ.). Συνηθέστατα λαμβάνεται ὥς τροπικὴ ἢ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχον=μέ): ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν **Θυμοχάρης ἔχων** ναῦς δλίγας (= μὲ δλίγα πλοῖα) Ξ.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νεᾶν γλῶσσαν μὲ τὸ οἰκείον ῥῆμα καὶ τὸν σύνδεσμον καί: **ληζόμενοι** ζῶσι (= ληστεύουν καὶ ἵζουν). Κότν **εὐ ποιῶν** ἀποκτίννυσιν ὁ Πύθων (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνευσε) Δημ.

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ. ἐ.) ἡ μετοχή, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἐνικοῦ (καὶ σπανιώτερον πληθυντικοῦ): δέον, ὄν, παρόν, ἐξόν, χρεών, δοκοῦν, δόξαν, δόξαντα, μέλον, τυχόν, προσταχθέν, δεδογμένον, προστεταγμένον, εἰρημένον, γεγραμμένον κλπ.—δυνατὸν ὄν, οἶόν τε ὄν, ἀδύνατον ὄν, ῥάδιον ὄν, ἀδελον ὄν κλπ.: πολλάκις πλεονεκτεῖται ὑμῖν **ἐξόν** οὐκ ἠθελήσατε (= ἐνῶ ἦτο εἰς σᾶς δυνατὸν) Δημ. **δῆλον** ὅτι οἶσθα (τίς τοὺς νεωτέρους βελτίους ποιεῖ), **μέλον** γέ σοι (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γιαντὸ) Πλ. **δόξαν** δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε= ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα) Ξ. **προσταχθέν** αὐτῷ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε (= ἐνῶ ἔδόθη εἰς αὐτὸν διαταγή) Δυσ. παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ δλίγῃ **χρώμενοι** **ἀδύνατον ὄν** ἐν νυκτὶ ἄλλῃ τῃ σημῆναι (= ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον) Θ.

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπικῶν ῥημάτων ἢ μετοχή, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον ὡς: τοὺς νείεις οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ἐργουσιν ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν καταλύσιν (= διότι κατὰ τὴν γνώμην των εἶναι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος, ἥτοι ἡ ἐκφορὰ τῆς μετοχῆς κατὰ γενικὴν ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν εἰς τὴν γλώσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτυχθῆ κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 162, Σημ.) Ποικίλαι δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι (πρβλ. Πλάτ. Ἀπολ. 36), ἡ γενικὴ ἐμοῦ μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν λέγοντος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (§ 67, 4=ὁμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούουν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν Σαρπηδὸν δ' ἄχος γένητο Γλαύκου ἀπιόντος (Ὀμ., Μ 392) ἡ γενικὴ Γλαύκου μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν ἀπιόντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄχος γένητο (=εἰς τὸν Σαρπηδόνα λύπη ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γιὰ τὸν Γλαῦκον, πού ἀπῆρχετο' § 91, 3). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν τέλος ἐτεichίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη τοῦ θεῆρου τούτου τελευτῶντος (Θουκ. 2, 32) ἡ γενικὴ τοῦ θεῆρου τούτου μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν τελευτῶντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 91, 2=ἐτεichίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη κατὰ τοῦτο τὸ θεῆρος, ὅτε ἐτελεύτα).

Ἀλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκόλον ἦτο ἡ μετοχή, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται δι' ὀλοκλήρου τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (λέγοντος ἐμοῦ—Γλαύκου ἀπιόντος—τοῦ θεῆρου τούτου τελευτῶντος) νὰ νοηταί ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος (ἐμοῦ—Γλαύκου—τοῦ θεῆρου τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὃ δὲ ὅλος κατὰ γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοηταί ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητος (ἐν ᾧ ἐγὼ λέγω, ἀκούουν οἱ νέοι—ὃ δὲ Σαρπηδὼν ἐλυπήθη, ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπῆρχετο—ὅτε δὲ τὸ θεῆρος τοῦτο ἐτελείωνε, ἐτεichίσθη ἡ Ἀ.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρχισε νὰ χρησιμοποιηταί κατόπιν ἡ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἥτοι χωρὶς νὰ εἶναι (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ κάποιος προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν εἰς ἓνα ἄλλον ὅρον αὐτῆς' πρβλ. π.χ. τοῦτο λέγοντος Ξενοφῶντος πᾶρνται τις Ξ.

Ὁμοίως παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχή κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει ὀλοκλήρως πρότασιν (§ 23), ὡς π.χ. δηλονότι οἶδα τοῦτο μέλον γέ σοι (=περὰ γὰρ ὃ

μέλει γέ σοι) Πλ. οὐκ ἐσώσαμεν σε, οἶόν τε ὄν και δυνατόν (= οὐκ ἐσώσαμεν σε, καὶ οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἶόν τε ὄν κλπ. = ἔργον, ὃ οἶόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πρβλ. ἡ τις Ἀχαιῶν εἴψει χειρὸς ἐλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν δλεθρον = παρέχων οὕτω λυγρὸν δλεθρον Ὅμ., Ω 735).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου βλ. Σχῆμα ἀνακόλουθον.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοιόπτωτοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) συνδέονται μετὰ ξύτων διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἥτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὅρον τῆς προτάσεως: οὗτοι *προσελθόντες καὶ καλέσαντες* τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν Ξ. Κλέαρχος ἤδει *ἀπειρηκότας* τοὺς στρατιώτας *καὶ αἰσίτους ὄντας* Ξ.

2) Ἐκφέρονται ἀσυνδέτως,

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἥτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὅρον τῆς προτάσεως: *προϊόντες* λεληθάμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον *πεπιτωκότες* Πλ. (Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονικὴ, ἡ δευτέρα κατηγορηματικὴ).

β) ὅταν ἡ μία προσδιορίσῃ τὴν ἄλλην: *Κυρὸς ὑπολαβὼν* τοὺς φεύγοντας *συλλέξας* στράτευμα ἐπολιόρκει *Μίλητον* Ξ. (= ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας σ. υ ν έ λ ε ξ ε στράτευμα, καὶ συλλέξας στράτευμα έ π ο λ ι ό ρ κ ε ι).

Ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατόν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ῥήματος μίαν ἔννοιαν τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἑτέρα: ἡ πόλις *ἀγωνιζομένη* περὶ πρωτείων *κινδυνεύουσα* *διατέλεκεν* Δημ. (πρβλ. ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων *ἀεὶ ἐκινδύνευεν*).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως: τὰ δέκα τάλαντα *δρῶντων, φρονούντων, βλεπόντων* ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι Αἰσχίν.

3. Τὰ ῥηματικά ἐπίδετα εἰς -τος καὶ -τέος.

§ 171. 1) Τὰ εἰς -τος, (-τη, -τον) ῥηματικά ἐπίδετα, (τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν

α') ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου: λυτὸς (= λελυμένος), γραπτὸς (= γεγραμμένος), δυνατὸς (= δυνάμενος, ἰσχυρός), ῥυτὸς (= ὁ ῥέων), θνητὸς (= ὁ θνήσκων, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον), ἀπρακτος (= ὁ μὴ πράξας), ἀστράτευτος (= ὁ μὴ στρατευσάμενος) (πρβλ. τὰ σημερινά: κλειστός, στρωτὸς — γερὸ καυτὸ = ποὺ καίει, ἀνύπαρκτος = ὁ μὴ ὑπάρχων — ἀπρογευματίστος = ὁ μὴ προγευματίσας).

β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: ὀρατὸς (= ὁ δυνάμενος ὁρᾶσθαι), βατὸς (= ὁ δυνάμενος βαίνεισθαι), τρωτὸς (= ὁ δυνάμενος τιρώσκεσθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς -τος, προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν ἀντιθέτων ἀόρατος, ἀδατος, ἀτρωτος κλπ. (ἀ τ ρ ω τ ο ς, κυρίως = ὅστις δὲν ἐτρώθῃ ἀκόμῃ· ἔπειτα = ὁ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῇ).

γ') τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: θαυμαστὸς (= ἀξιοθαύμαστος), ἐπαινετὸς (= ἄξιος ἐπαινέσθαι), μεμπτὸς (= ἄξιος νὰ τύχῃ μομφῆς): ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ Πλ.

2) Τὰ εἰς -τέος (-τέα, -τέον) ῥηματικά ἐπίθετα (εὐχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (= ὀφειλόμεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν) Ξ. οἰστέον τὴν τύχην (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Εὐρ. (πρβλ. μαθητῆς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίκιον προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος κλπ.).

§ 172. Μὲ τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον) ῥηματικά ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἥτοι:

1) ἀ π ρ ό σ ω π ο ς σ ύ ν τ α ξ ι ς, ὅταν ἐξαίρεται ἡ πρᾶξις, ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικοῦ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ: τοὺς φίλους εὐεργετητέον (ἐστί) (= δεῖ εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) Ξ. μεθεκτέον (ἐστί) τῶν πραγμάτων πλείοσιν (= δεῖ πλείονας μετέχει τῶν πραγμάτων Θ. πειστέον (ἐστί) τῷ νόμῳ (= δεῖ πείθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) π ρ ο σ ω π ι κ ῆ σ ύ ν τ α ξ ι ς, ὅταν ἐξαίρεται τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύντα-

ξιν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πῶσιν ὀνομαστικήν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πῶσιν: *οἱ συμμαχεῖν ἐπιφέροντες εὖ ποιητέοι*· (πρβλ. *δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας* συμμαχεῖν) Ξ. εἴπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, *ὠφελήτέα σοι ἢ πόλις ἐστί*· (πρβλ. *δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν*) Ξ. (Βλ. καὶ § 71, 5).

Σημειώσεις α'. Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς -τος ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ δυνατὸν ἢ ἄξιον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ οἰκείου ῥήματος: οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἱππεῖσι *προσβατὸν ἦν κατὰ τοῦτο* (= οὐδὲ τοῖς πολεμίοις δυνατὸν ἦν προσβαίνειν.) Ξ. *ἄρα βιωτὸν ἐστιν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένου σώματος*; (= ἄρα ἄξιόν ἐστιν ἡμῖν ζῆν κλπ.) Πλ. (πρβλ. *τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν* ἐσται; Πλ.).

Σημειώσεις β'. Κατὰ σύμφυρσιν πρὸς τὴν ταυτὸσημον σύνταξιν τοῦ *δεῖ* μὲ αἰτιατικήν καὶ ἀπαρέμφατον (§ 164, 2, α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μὲ τὸ εἰς -τέον ῥηματικὸν ἐπίθετον αἰτιατικῇ ἀντὶ δοτικῆς (§ 71, 5), ἢ γίνεται μετάβασις ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς -τέον εἰς ἄλλου ἀπαρέμφατον: *τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον* (ἀντί: τῷ βουλευμένῳ εὐδαίμονι εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. *δεῖ διώκειν σωφροσύνην τὸν βουλόμενον* κλπ.) — *πανταχοῦ ποιητέον*, ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρις ἢ *πείθειν* αὐτὴν (= πανταχοῦ *δεῖ* ποιεῖν ἢ *πείθειν*). Πλ.

Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων.

§ 173. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικὰ μόρια, τὸ *οὐ* (= δὲν) καὶ τὸ *μή*· καὶ

1) τὸ μὲν *οὐ* (ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ *δὲν*) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων ἀῖρει, ἥτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα ἑνὸς ἰσχυρισμοῦ: (*ἐστί* Ζεὺς = ὑπάρχει Ζεὺς) — *οὐκ ἐστί* Ζεὺς (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) Ἀρχ.

2) τὸ δὲ *μή* (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων ἀποκρούει τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σκέψεως, ἥτοι μιᾶς ἐπιθυμίας: (*ἐρωτῶ* ταῦτα; = νὰ ἐρωτῶ ταῦτα;) — *ταῦτα μή ἐρωτᾷ* Ξ.

Σημειώσεις. Ὅτι διαφέρει τὸ *οὐ* ἀπὸ τὸ *μή* διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὔτε, οὐδέ, οὐδεῖς, οὐπω, οὐκέτι, οὐποτε, κλπ. — *μήτε*, *μηδέ*, *μηδεῖς*, *μήπω*, *μηκέτι*, *μήποτε*, κλπ.: *Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναιδὴς οὗτ' εἰμ', μήτε γενοίμην* (§ 121).

§ 174. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν οὐ χρησιμοποιεῖται εἰς ἄς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ δέν, τὸ δὲ μὴ εἰς ἄς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, ἥτοι

1) τοῦ οὐ χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 1 καὶ 2, § 119, 2, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρημένας, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 140, τὰς αἰτιολογικὰς § 141, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐν ὥρισμένον γεγονός, § 147, 2, α', τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 153, 3 κλπ.).

2) τοῦ μὴ χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 3, § 118, § 119, 1, § 120, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρημένας (ὡς τὰς τελικὰς § 142, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπανάληψιν, § 147, 2, β' καὶ γ', τὰς ἀποτελεσματικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα, § 149, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 150, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 153, 3 κλπ.).

§ 175. Τοῦ μὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρῆσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 143), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν σημασίαν ὑποθετικὴν (§ 146, § 147, 2, β', § 153, 5, § 168, 2, β' - δ'): *εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι* (= εἶ τινα μὴ οἶδα). *ὃ μὴ δαρεις ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται* (= ἕαν τις μὴ δαρῇ).

§ 176. Μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κανονικῶς

1) μὲ τὸ εἰδικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις οὐ (§ 163, 1): *οἱ Αἰγινῆται ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι* Θ. *οἶμαι γ' οὐδενὸς ἂν ἦτιον φανῆναι δίκαιος* (= ὅτι οὐδενὸς ἂν φανείην) Ξ. (Βλ. καὶ § 162, 2, Σημ.).

2) μὲ τὸ τελικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις μὴ (§ 163, 1, § 164, 2, α'): *τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προσέσθαι Κορινθίους* Θ.

Σημειώσεις α'. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, τὸ ὅποιον ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ μὴ, συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα *εἴργειν*, *κωλύειν*, *ἐναντιοῦσθαι*, *ἐμποδῶν εἶναι* κ.τ.τ., *φεύγειν* (= ἀποφεύγειν), *εὐλαβεῖσθαι* κ.τ.τ., *ἀρνεῖσθαι*, *ἀντιλέγειν* κ.τ.τ., *ἀπαγορεύειν*, *ἀπειλεῖν* κ.τ.τ. Ἀλλὰ τὸ μὴ τὸ συνημμένον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κατόπιν τῶν εἰρημένων ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται *πλεονάζον*.

ζ ο ν καὶ περιττόν: ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπείργει μὴ λέγειν ἃ βούλεται (= ἀπείργει λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ) Πλ. — Κριτίας καὶ Χαρίκλῆς ἀπειπέτην Σωκράτει τοῖς νέοις μὴ διαλέγεσθαι (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ) Ξ.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστική χρῆσις τοῦ μὴ προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοιχοῦ εὐθέως λόγου: (ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγων τοῖς νέοις — ἀπαγορεύομέν σοι, ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις).

Πολλάκις δὲ τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μὲ τὸ μὴ, ἐκφέρεται μὲ τὸ ἄρθρον τό: τοὺς φιλοὺς εἶργον τὸ μὴ κακουργεῖν τὰ ἔργα τῆς πόλεως (= εἶργον κακουργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκεται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν, ἢ ὅποια ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρνητικὴν (§ 122, 3, γ'), τότε τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτοῦ, ἐκφέρεται μὲ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται πλ ε ο ν ἄ ζ ο ν τ α ἀμφοτέρω τὰ ἀρνητικὰ ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν: τίνα οἶε ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια; (= μὴ δένα οἶον ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = πῶς θὰ ἀρνηθῇ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ.). Πλ. Ἀσινάγης οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρῳ (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι) Ξ. οὐκ ἀνατίθεται μὴ οὐχὶ πάνιν ἱκανὸς τοῦτο ἀποδεδεῖχθαι (= μὴ ἀποδεδεῖχθαι, οὐκ ἀποδεδεῖχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδεχθῇ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μὲ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷαι οὐκ ἐγγχωρεῖ, ἀδύνατόν ἐστιν, αἰσχροὺν ἐστιν (= οὐ καλὸν ἐστιν) κ.τ.τ. οὐχ ὀσιόν σοί ἐστι μὴ οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνη (= μὴ βοηθεῖν) Πλ. πᾶσιν αἰσχύνῃ ἦν μὴ οὐ σποσπυδαίνειν (= σποσπυδαίνειν) Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς β'. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (ο ὐ μὴ — μὴ οὐ) βλ. καὶ § 114, 2 καὶ § 150.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς γ'. Κατόπιν ῥημάτων τὰ ὅποια ἔχουν ἀρνητικὴν ἔννοιαν, οἷα τὰ ῥήματα ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν κ.τ.τ., δύνανται νὰ ἀκολουθῇ ὅχι μόνον ἀπαρέμφατον (μὲ τὸ πλεονάζον) μὴ πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς μὲ ἀρνησιν οὐ, ἢ ὅποια πλεονάζει δι' ἡμᾶς: οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἔνοι ὡς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι (= ὡς εἰσι = ὅτι εἶναι) Πλ.

§ 177. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον οὐ πολλάκις νοεῖται τόσον στενωῶς συνδεδεμένον μὲ κάποιαν ἐπομένῃν εὐθὺς κατόπιν αὐτοῦ λέξιν (ῥήμα, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μὲ στερητικὸν ἄ: οὐ φημι (= ἀρνοῦμαι), οὐ βιωτὸς (= ἀβίωτος), οὐχ ὀσίως (= ἀνοσίως), κλπ.: οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω (= ἤρνοντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγαν νὰ πᾶνε μπρὸς) Ξ. ὑπό-

πτενον ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι **κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν** (= διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικάς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ οὐ ἂντὶ τοῦ μή: **εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες τίειν οὐκ ἐθέλουσιν** (= ἀρνοῦνται) Ὅμ.

Μετὰ ἐπίθετα ὅμως καὶ τὰς μετοχὰς καὶ μὲ οὐσιαστικά, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποσημαίνουν κατὰ τὸ ὑποθετικόν, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν ἂν τὸ μή ἂντὶ τοῦ οὐ: **μὴ χαῖρε κέρδεσι τοῖς μὴ καλοῖς** (= τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. οἱ σοφισταὶ **τοῖς μὴ ἔχουσι** χρήματα διδόναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι (= εἰ τινες μὴ ἔχουσιν) Ξ. οὐκ οἶδα· **δεινὸν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία** (= ἢ ἄγνοια = εἰ τις μὴ οἶδε) Ἀρφ.

Ἡ τοιαύτη χηῖσις τοῦ μή ἂντὶ τοῦ οὐ, ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν ἂν, μετὰ ἐπίθετα, μετοχὰς καὶ οὐσιαστικά ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἢ κανονική (πρβλ. ὁ μὴ πλούσιος, ὁ μὴ συνηθισμένος, μὴ θέλοντας, ἢ μὴ ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 178. Ὅταν τὸ οὐ προτάσεται ζεύγους προτάσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ μὲν — δέ, ἡ δὲ δευτέρα ἐκ τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητική, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ οὐ διὰ τῆς φράσεως «δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι» ἢ «ἄς μὴν πῇ κανεὶς πῶς» κ.τ.τ.: **Λέριοι πάντες κακοὶ οὐχ ὁ μὲν, ὅς δ' οὐδ' ἄς μὴν πῇ κανεὶς πῶς ὁ ἕνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι** Φωκυλ.

Σημείωσις α'. Περὶ τῶν φράσεων οὐκ ἐστὶν ὅστις οὐ ἢ οὐδὲ εἰς ὅστις οὐ (= πᾶς τις) βλ. § 52, 1, Σημ. γ' καὶ 5 Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλᾶι ἀρνήσεις (οὐ-οὐ, μὴ-μὴ), ἡ δύο ἀρνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐ ὁ δέ, οὐ ὁ δέ εἰς, κλπ. — μὴ δέ, μὴ δέ εἰς, κλπ.), ἡ δὲ δευτέρα ἀπλῆ (οὐ ἢ μὴ), αἱ ἀρνήσεις αὗται ἀναιροῦν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκφράζουν τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον: **ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐ δεῖν ὑμᾶς ἀμύνεσθαι** (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Δυσ. **οὐδεὶς οὐκ ἀποθανεῖται** (= πᾶς τις ἀνεξαίρετος).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἀπλῆς ἀρνήσεως (οὐ ἢ μὴ) ἀκολουθῇ μία ἢ περισσότεραι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐ ὁ δέ, οὐ ὁ δέ εἰς, κλπ., μὴ δέ, μὴ δέ εἰς, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὗται δὲν ἀναιροῦν ἀλλ' ἐνισχύουν ἀλ-

λήλας, καίτοι εἰς ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμός ἀρνήσεων: ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον οἰκείου φίλου (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐρ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δημ. σμικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πολὺν δρᾷ Πλ. τὸ καλόν, δ μηδέποτε αἰσχρὸν μηδαμοῦ μηδενὶ φανεῖται Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν μία ἀρνητικὴ πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικᾶς. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν π.χ. ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστι τι κρεῖσσον κλπ. ἢ μὴ θῆσθε νόμον τινὰ κ.τ.τ.).

Σημείωσις β'. Ἡ φράσις μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ σημαίνει ὅ,τι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ μόνον ποὺ δὲν ἢ σχεδόν: ὁ παρὼν καιρὸς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῶν ἀντιληπτέον ἔστιν Δημ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ σχεδὸν λαμβάνεται καὶ τὸ ὅσον οὐ: ὁ μέλλον καὶ ὅσον οὐ παρὼν πόλεμος Θ.

§ 179. **Σχήμα λόγου** λέγεται ιδιορρυθμία τοῦ λόγου εἴτε ὥς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὄρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὥς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὥς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἔκφρασιν ἐνὸς διανοήματος, εἴτε ὥς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Ἐκ τῶν σχημάτων λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ ὅσα παρατηροῦνται εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α) Σχήματα γραμματικά.

§ 180. **Σχήματα γραμματικά**, ἦτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Τὸ σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον. Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ἐνὸς ὄρου μιᾶς προτάσεως πρὸς ἓνα ἄλλον προηγούμενον σχετικὸν ὄρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τοῦ προηγούμενου ὄρου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοούμενου ὑπ' αὐτοῦ: **τὰ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαυὰ ἐπιμέμνηται Σωκράτους** (=οἱ νεανίσκοι οἶδε κλπ.) Πλ. **τὸ στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρουν** (=οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. Πρβλ. **Ὁ κόσμος φκειάνουν ἐκκλησιᾶς** (=οἱ ἄνθρωποι). **Τρία κοράσια τὸν κερνοῦν κ' οἱ τρεῖς ξανθομαλλοῦσες** (=τρεῖς κόρες).

2) Τὸ σχῆμα συμφύσεως. Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων· εἰς τὸν νοῦν δηλαδὴ τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μὲν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἔκφρασεις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἡ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τὸ (συμπεφυρμένον, ἦτοι) μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων:

Ἀλκιβιάδης μετὰ **Μαντιθέου ἀπέδρασαν** Ξ. (πρβλ. **Ἀλκιβιάδης καὶ Μαντιθεὸς ἀπέδρασαν** — **Ἀλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρα**). **τῆς γῆς ἡ ἀρίστη** Θ. (πρβλ. **γῆ ἡ ἀρίστη** — **τῆς γῆς τὸ ἀριστον μέρος**). **Εἴθ' ὥφελες τότε λιπεῖν βίον** Εὐρ. (πρβλ. **εἴθ' ἔλιπες τότε βίον** — **ὥφελες τότε λιπεῖν βίον**, § 117, 3 καὶ Σημ.) Πρβλ. **ὁ Ἀπρίλης** μὲ τὸν Ἑρωτα **χορεύουν καὶ γελοῦνε** Δ. Σολωμός. **Σκλάβος ραγιαδὼν ἔπεσες** (= σκλάβος ραγιαδὼν ἔγινες — στὰ χέρια ραγιαδὼν ἔπεσες).

Τὸ σχῆμα συμφύσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακολουθίας ἢ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς μιᾶς προτάσεως ἢ κάπως μακρὰς περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικὴν ἔποψιν ἀκόλουθα, ἥτοι εἰς κανονικὴν συνέχειαν μὲ τὰ προηγούμενα. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰ συντάξεις. Οὕτω:

α) μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικὴν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκαυονισμένα (§ 168, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῇ αὕτη κατὰ γενικὴν πτώσιν. (Ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν): **ἐπιπεσὼν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον** Ξ. (πρβλ. **ἐπιπεσὼν... πολλοὺς ἀπέκτεινε** — **ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπεσον**).

β) συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 168, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πτώσιν ὀνομαστικὴν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρὰς κάπως περιόδους, ὅταν μεταξὺ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλονται πολλὰ, οὗ ἕνεκα λημονεῖται κάπως ἢ συντακτικὴ συνέχεια τοῦ λόγου καὶ ἡ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον: **αἰδῶς μ(ε) ἔχει ἐν πότμῳ τυγχάνουσα** (ἀντί: **τυγχάνουσαν**· ἀλλά: **αἰδῶς μ' ἔχει** = **αἰδοῦμαι**) Εὐρ. **ἐξῆν αὐτῷ μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένους πολλῶν πραγμάτων** (ἀντί: **ἀπηλλαγμένῳ**· ἀλλά: **ἐξῆν αὐτῷ** = **ἡδύνατο οὗτος**) Λυσ. **καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τάς τε ἄλλας πόλεις...**, **ὡς πρότερον εἶχον**, ἔλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἀντανδρον καὶ **κρατυνάμενοι αὐτήν**. . . **τὴν Λέσβον κακώσειν** (ἀντί: **καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια**. . . **κρατυνάμενων** κλπ. ἀλλά: **ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια** = **διανοοῦντο οὗτοι**) Θ.

Σημειώσεις. Παραδείγματα ανακολούθου σχήματος εις τὴν νέαν γλῶσσαν (οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν) εἶναι π.χ. *Ὁ Διᾶκος, σὺν τ' ἀγροίκῃς, πολὺ τοῦ κακοφάνη. Ἐγὼ δὲ μὲ νοιάζει διόλου κ.τ.τ.* (Περβλ. καὶ § 28, 1, Σημ.).

4) Τὸ Βοιωτικὸν ἢ Πινδαρικὸν σχῆμα (σύνηθες ἰδίᾳ εἰς τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἄρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται μὲ ῥῆμα ἐνικοῦ ἀριθμοῦ: *Μελιγάρους ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαὶ λόγων τέλλεται* (ἀντί: τέλλονται· περβλ. Ἀττικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Κατὰ τοῦτο εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἐν ὅλον, ἀντὶ νὰ τεθῇ κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν (§ 29, 1), ἐκφέρεται ὁμοιοπύτως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν μέρος τοῦ ὅλου: *οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο* (ἀντί: τῶν στρατηγῶν ἕκαστος) Ξ. *τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄγνοίαν ἐπειρᾶτο Σωκράτης γνώμῃ ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἔνδειαν διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν* (ἀντί: τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ...) Ξ. (περβλ. *Παίρνει τὸν κατήφορον, τὴν ἄκρην τὸ ποτάμι* = τὴν ἄκρην τοῦ ποταμοῦ).

6) Τὸ σχῆμα ἑλξεως ἢ ἡ ἑλξης. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εἰς ὅρος τῆς προτάσεως ἑλκεται, ἥτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἡ σειρά τοῦ λόγου. Οὕτω:

α) τὸ συνδετικὸν ῥῆμα (§ 7 καὶ § 10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου: *αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο* (ἀντί: ἐκαλέοντο) Ἡρόδ.

β) τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἔγκλισιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας: *ἔρδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδείῃ τέχνην* (ἀντί: ἣν οἶδε ἢ ἣν ἂν εἰδῇ) Ἀρχ. (Περβλ. *Ἦθελα νὰ ἤμουν ὁμορφος, νὰ ἤμουν καὶ παλληκᾶρι* = νὰ εἶμαι).

Σημειώσεις. Περὶ τῆς ἑλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. § 52,5.

7) Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς. Κατὰ τοῦτο εἰς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς γενικὴν (κτητικὴν), ἢ ὁποία προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικόν, ἀντὶ νὰ συμφωνῇ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην, συμφωνεῖ (κατὰ πτω-

σιν) μὲ ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ (κτητικὴ) ἐξαρτᾶται : *Θάσιον οἶνον σταμνίον* (= Θασίου οἶνου) Ἀρφ. *τοῦμὸν αἶμα πατρὸς ἐπίετε* (= τοῦ ἐμοῦ πατρὸς τὸ αἶμα κλπ.) Σοφ. (Πρβλ. *Τ' ἀντρειωμένα κόκκαλα* ξεθάψτε τοῦ γονιοῦ σας).

8) Τὸ σχῆμα προλήψεως ἢ ἡ πρόληψις. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον ἐξηρημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ δήματος τῆς κυρίας προτάσεως (π ρ ὁ λ α μ β ἄ ν ε τ α ι καὶ προληπτικῶς) τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως : *δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστι* (= οἶσθ' ἄγε, τί ἐστι δημοκρατία) Ξ. (πρβλ. *Σὲ ξέρω τί ἀνθρώπος εἶσαι. Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γκρεμὸ φυτρώνει;*).

6) Σχήματα λόγου σχετικὰ μὲ τὴν θέσιν τῶν λέξεων.

§ 181. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῇθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνῃ κανεὶς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας, ἢ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰ δημορικὰ ποιήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότερον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανονίσθη κάπως αὕτη κατὰ τὴν συνήθειαν, ἢ ὁποία προέκυψεν ἐκ παραδόσεως.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθής, ἢ θέσις τοῦ δήματος συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἢ δὲ συνήθως σειρὰ τῶν ὄρων αὐτῆς εἶναι α' τὸ ὑποκείμενον, β' τὸ δῆμα, γ' τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοί : *Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Εὐαρχὺς ἀνέστηκε δεκάτην Ἀθηναίᾳ. Τισσαφέρης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν* Ξ.

Τὰ δῆματα ὅμως, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποφασίζειν καὶ τὸ δῆμα εἶναι ὡς ὑπαρκτικόν, συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως : *Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνὸς* Ξ.

2) Ἡ συνήθης σειρὰ τῶν ὄρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται, πρῶτον μὲν ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ εἰς ὅρος αὐτῆς ἐξαίρεται καὶ τονίζεται ἰδιαιτέρως (ἔ μ φ α σ ι ς ἢ δ ι α σ τ ο λ ῆ), δευτέρον δὲ ὅταν ὑπάρχῃ σειρὰ προτάσεων εἰς συνεχῆ λόγον καὶ εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μὲ τὰ προηγούμενα, (ὁπότε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως) ἢ μᾶλλον

μέ τὰ ἐπόμενα, (ὁπότε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς): *Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε* Ξ.

Κατὰ τὰς εἰρημένας περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται α' τὸ ἀντικείμενον, β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ: *Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συνενέσιος εἰς χωρίον ἐχυρὸν* Ξ. Ἡ α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς (καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ ὑποκείμενον: *Ἐντεῦθεν προϊόντων* ἐφαίνεται ἵχνη ἵππων Ξ. Ἡ τέλος, α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος: *Μετὰ ταῦτα* Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας κλπ. Ξ.

3) Οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοιόπτωτοι ἢ ἑτερόπτωτοι (§ 21 καὶ § 29) κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν: *Χειρίσσοφος Δακεδομόνιος. Γλοῦς δ Ταμῶ. ἵχνη ἵππων.*

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ: *σοφὸς ἀνὴρ. ὁ σοφὸς ἀνὴρ.* (Βλ. καὶ § 57, 1 καὶ 2).

4) Ἐγκλιτικοὶ τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὸ νόημα ὁλοκλήρου τῆς προτάσεως, συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς: *εἰ θεοὶ τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶ θεοὶ* Εὐρ. *τότε μοι λέγει ὁ ἀδελφός* Πλ. *οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο* Ξ.

Ἐνεκα τούτου τὸ δυνητικὸν ἄν, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους εἰ, ὅτε, ἐπεὶ κλπ., ἠνώθη κατόπιν μετ' αὐτῶν καὶ οὕτω προέκνυσαν τὰ μόρια ἑάν, (ἄν, ἦν), ὅταν, ἐπὰν ἢ ἐπὴν κλπ.

5) Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται ν' ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἣ ὁποία εἰσάγει τὴν δευτερευούσαν πρότασιν, καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς: *κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπεργύκωσι* (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ξ. *ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν* (= ὅταν ἐγίνε αὐτὴ ἡ μάχη κλπ.) Ξ.

6) Μιᾶς δευτερευούσης προτάσεως ἡ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἶδους αὐτῆς. Οὕτω αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ

πλάγια ἐρωτηματικά, ἐπειδὴ ἐπέχουν θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ: *λέγει ὡς ὕβρι-στής εἰμι* Λυσ. *Κῦρος ἤρετο ὅ,τι εἴη τὸ σύνθημα* Ξ. Ὁμοίως μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαί καὶ αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμόν, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥήμα: *τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνεις* Πλ. *κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερῦκωσι* Ξ. *πολλὴν κραυγὴν ἐποίουν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν* Ξ.

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαὶ καὶ αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγούνται τῆς κυρίας προτάσεως, ἐπειδὴ δηλοῦν κάτι τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βάσις τοῦ νοήματος αὐτῆς: *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὁμως*.

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται: *Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ* (Βλ. § 152 κ. ἐ.).

Αἱ δὲ χρονικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγούνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγούνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Βλ. παραδείγματα § 147 κ. ἐ.).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ νόημα τῆς: *ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσει* Ξ. *ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὁρᾷν θεοὺς τινας* Ξ.

§ 182. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρυθμοῦ ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἑξῆς σχήματα λόγου:

1) τὸ ὑπερβατόν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία λέξις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτω ἡ ἔννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται: *εὖ πράγμα συντεθὲν ὤψεσθε* Δημ. *μὴ λέγετε, ὡς ὕφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθ'* ἢ *Ἑλλάς ἀνθρώπου* Δημ. (Πρβλ. *Πίνω τὸ ὠραιιστάλαχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι. Μὲ τῇ δικῇ σου ἤρθα στὸν κόσμον τῇ λατρείᾳ* Κ. Παλαμᾶς).

2) Τὸ πρωθύστερον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν

σειρὰν τοῦ λόγου ἀπὸ δύο τινὰ (πράξεις ἢ ἐννοίας ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον: εἴματα ἀμφιέσασα καὶ λούσασα Ὅμ. λέγω τὴν Ἐρεχθέως τροφὴν καὶ γένεσιν Ξ. (Προβλ. *Ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε καὶ σὶ πηγὰδι μπήκε*).

3) Τὸ χιαστόν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειρὰν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγούμενας λέξεις ἢ φράσεις; ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων (α—β: β'—α'): *οἰμωγὴ τε καὶ εὐχωλὴ πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων* Ὅμ. περὶ πλείονος ποιοῦ *δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος* Ἰσοκρ.

Καλεῖται δὲ χιαστόν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἂν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο σειράς, τὸ ἐν ὑπὸ τὸ ἄλλο παρίσταται χιαστί.

(προβλ. *Ἡ Γκιώνα λείπει τῆς Λιάκουρας καὶ ἡ Λιάκουρα τῆς Γκιώνας*).

4) Ὁ κύκλος. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειώσῃ μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει: *σοὶ ἦν κλέπτῃς ὁ πατήρ, εἴπερ ἦν ὁμοῖος σοὶ* Δημ. (προβλ. *Σταθῆτε ἀντρεῖα σὰν Ἕλληνες καὶ σὰν Γραικοὶ σταθῆτε*).

5) Ἡ παρονομασία ἢ παρήχησις ἢ τὸ ἐτυμολογικόν σχῆμα. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμόηχοι λέξεις, συνήθως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς: *κενὰς χαρίζεαι χάριτας* Δημ. *Πανσανίου δὲ πανσαμένον* Πλ. τυφλὸς τὰ τ' ὦτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματα' εἰ Σοφ. (προβλ. *Χάρε, χαρὰ πὸν μοῦ φερες καὶ λύπη πὸν μοῦ πῆρες*).

6) Τὸ ὁμοιοτέλευτον ἢ ὁμοιοκατάληκτον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπαλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις καταλήγουσαι ὁμοίως: *τοὺς πλείοντας ὥς ὑμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτο, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε* Δημ. (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ) Σχήματα σχετικά με τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου.

§ 183. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται ἐκάστοτε πρὸς ἔκφρασιν ὠρισμένων νοημάτων, δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστακίς παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα, ὅτε δὲ περισσότερα λεκτικὰ στοιχεῖα καὶ νοοῦνται ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Σ χ ῆ μ α ἔ λ λ ε ῖ ψ ε ω ς ἐν γένει ἢ β ρ α χ υ λ ὀ γ ῖ α. Βλ. § 16 κ. ἐ.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικὰ στοιχεῖα χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται ἐν νέον νόημα ἐπὶ πλεόν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκφράζονται διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὁμως οὕτω τὸ ὅλον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον: τὰς αἰτίας *προὔγραφα πρῶτον* Θ. *ἐσαγαγόντες με εἰς τὸ μέγαρον* Ξω *ἐδείκνυσαν κολοσσὸς ξυλίνους* Ἡρόδ. (Σχῆμα π λ ε ο ν α σ μ ο ὕ ἐν γένει. Πρβλ. *Τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Πάλι τὸ ξανάπλυνε*).

§ 184. I. Βραχυλογία. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἡ ὁποία παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἀμετάβλητος. (Σ χ ῆ μ α ἀ π ὸ κ ο ι ν ο ὕ): οὗτος *τροφῆς* οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ *δέομαι*. Πλ. *φράζει ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἅ μὴ* (ἐνν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. *ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; οὐ δῆτα* (ἐνν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἡ ὁποία παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἢ τῶν ἐπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μεταβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἂν εἶναι ὄνομα· κατὰ τὸ πρόσωπον, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἂν εἶναι ῥῆμα κ.ο.κ. Σ χ ῆ μ α ἔ ξ ἀ ν α λ ὀ γ ο υ): *ἐξεφόβησαν τοὺς πολλοὺς* οὐκ εἰδότες τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ *ἔφηνον* (ἐνν. οἱ πολλοὶ) Θ. *οὗτος μὲν ὕδαρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω* (= οὗτος μὲν πί νει κλπ.) Δημ. *ξυμμαχίαν ἐποιήσασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας ἀδικῶσι* (= ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀ δ ι κ ῶ ν τ α ι κλπ.) Θ.

Ὅμοίως ἔξ ἐνὸς ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφατον τοῦ ἰδίου ῥήματος ἢ μετοχή (κατηγορηματικὴ): *Οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποίει καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγει* (ἐνν. ποιεῖν) Ξ. *Ἀντίοχος ἀφείς τὸ ἐς Χίον ἐπλεῖ ἐς τὴν Καῦνον* (= τὸ ἐς Χίον π λ ε ῖ ν) Θ. *Ἀθη-*

ναῖοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δροῦν μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῶν δρᾶν (ἐνν. δρουνόμενην) Θ.

Ὅμοιως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως, ἡ ὁποία ἔχει ἔννοιαν ἀρνητικὴν, νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατική: *μηδεὶς* θανμάσῃ μου τὴν ὑπερβολήν, *ἀλλὰ* μετ' εὐνοίας δ' λέγω *θεωρησάτω* (= ἀλλὰ πᾶς τις θεωρησάτω) Δημ. Λύσανδρος καταδύειν οὐδὲν εἶα στρογγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὁρμοῦσαν, ταύτην *πειραῖσθαι* ἄπλουν ποιεῖν (= πειραῖσθαι ἐκέλευε) Ε.

Ὅμοιως ἐκ μιᾶς συνθέτου λέξεως νοεῖται ἡ ἀπλὴ λέξις, ἡ ὁποία ἐνυπάρχει ἐντὸς αὐτῆς: τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς *ἀπιόντας* εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν *καὶ* οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν (= καὶ πρὸς βασιλέα ἰόντας) Ε. Κορινθίοισι ἦν *ὀλιγαρχία* καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλούμενοι ἐνεμον τὴν πόλιν (= καὶ οὗτοι, οἱ ὀλίγοι) Ἡρόδ.

3) Ἐν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἶδους προσδιορισμοὺς (ἀντικείμενα ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἕνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸ ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα, τὸ ὁποῖον σημαίνει σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημασίαν (σχῆμα ζευγμα): *ἔδουσι* τε *πίονα* *μῆλα* *οἶνον* τ' *ἔξαιτον* (= πίνουσί τε οἶνον) Ὅμ. Θέτις μὲν εἰς ἄλλα *ἄλτο*, Ζεὺς δὲ ἐὸν *πρὸς δῶμα* (ἐνν. ἔβη) Ὅμ. *ἐνθ' ἑλέτην* δίφρον τε καὶ *ἄνερε* (ἐλέτην δίφρον = ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρου· ἐλέτην ἄνερε = ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἄνδρας) Ὅμ. (πρβλ. *Νὰ τὸν ποτίσω* κρύονερό καὶ δροσερὸ χορτάρι = καὶ νὰ τὸν ταΐσω δροσερὸ χορτάρι).

Σημεῖωσις. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἑλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ῥητορικὰ σχήματα τῆς ἀποσιωπῆσεως καὶ τῆς ὑποσιωπῆσεως ἢ παρασιωπῆσεως.

§ 185. II. Πλεονασμός. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) τὸ σχῆμα ἐκ παραλλήλου. Κατὰ τοῦτο ἐν νόημα ἐκφράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς: *ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει*. Λυσ. (πρβλ. *Σὺν τὰ σωπαίνης καὶ τὰ μὴ μιλῆς*).

2) ἡ περιφρασις. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ μὲ μίαν λέξιν, ἐκφράζεται μὲ περισσοτέρας, παραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον: *Ἰτε παῖδες Ἑλλήνων* (=

Ἑλληνες) Αἰσχ. *Δήμητρος καρπὸς* (= σῖτος) Ξ. (πρβλ. *Παιδιά Μοραϊτόπουλα* = Μοραῖτες).

3) Τὸ σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐκφράζεται μὲ δύο λέξεις συνδεομένας παρατακτικῶς διὰ τοῦ *καὶ* ἢ τοῦ *τὲ* — *καί*, ἐνῶ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν ν' ἀποτελῇ προσδιορισμὸν τῆς ἐτέρας. Οὕτω τὸ ἐν παρίσταται ὥς δύο καὶ ἡ σχετικὴ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὥς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς: *τὴν παῖδα δ' Ἀμασις ἐκόσμησε ἐσθ' ἡ τί τε καὶ χρυσῷ* (= ἐσθ' ἡ τι χρυσῇ) Ἡρόδ. *δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτης* (= ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάτην δαπάνης) Ἀρφ. (πρβλ. *Ἀστροπελέκι καὶ φωτιά νὰ πέσῃ στὴν αὐλή σου* = ἀστροπελέκι πύρινο).

Σ η μ ε ῖ ο σ ι ς. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ μερικά ἄλλα σχήματα κυρίως ῥητορικά, ὡς ἡ ἀναδιπλωσις, ἡ ἀναστροφὴ κλπ., τῶν ὁποίων ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ῥητορικὴν.

δ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὁλοκλήρων φράσεων.

§ 186. Προεισαγωγὴ. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νέαν, αἱ πλεῖσται λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν (ἡ γ ο ὕ μ α ῖ τ ι ν ι = προπορεύομαι τινος, ἡ γ ο ὕ μ α ῖ τ ι ν ο ς = ἄρχω τινός, ἡ γ ο ὕ μ α ι ν ι κᾶν = νομίζω ὅτι νικῶ).

Ἐκ τῶν διαφορῶν σημασιῶν μιᾶς λέξεως μία λέγεται πρῶτη ἢ ἀρχικὴ ἢ κυρία σημασία (π.χ. φύλλον δένδρου), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται δευτερεύουσai ἢ μεταφορικαὶ σημασίαι (φύλλον τετραδίου, φύλλον θύρας, κτλ.).

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους.

1) Ἡ σημασία τῆς λέξεως *εὐρύνεται*, ἥτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας λόγῳ κάποιας ὁμοιότητος, ἢ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. (Τὸ φύλλον χάρτου ἔχει ἔκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως καὶ τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις ἡ γ ε ῖ τ α ι, ἥτοι προπορεύεται ἄλλων, οὗτος ἄρχει αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέ-

γεται σχήμα μεταφορᾶς ἢ μεταφορά, διότι ἡ λέξις, ἡ ὁποία μεταβάλλει τὴν σημασίαν, τρόπον τινὰ μεταφέρεται ἀπὸ τὴν μίαν ἔννοιαν εἰς τὴν ἄλλην.

Πολλάκις δὲ ἡ μεταφορὰ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς ἐννοίας εἰς ἄλλην ἐντελῶς διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει σχήμα κατὰ χροίσεως ἢ κατὰ χρεσις: *στόμα ποταμοῦ. ὀφθαλμὸς κλήματος ἀμπέλου. γέροντες πρίνινοι* (= πουργαρήσιοι, ἥτοι λίαν εὖρωστοι) Ἄρφ. (πρβλ. *Δόντια χτεριοῦ. Χέρια σιδερένια* = πολλὰ δυνατά).

2) Ἡ σημασία τῆς λέξεως *στενοῦται*, ἥτοι περιορίζεται. Ἐνῶ δηλαδὴ ἀρχῆθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς ἐννοίας πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἵνα δηλοῖ εἰδικῶς ἓν μόνον ὁρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων: τὸ ἄστν = αἱ Ἀθῆναι, ἐνῶ ἀρχῆθεν ἄστν = πόλις ἐν γένει. ὁ ἰσθμὸς = ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἀρχῆθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμὸς. (Πρβλ. Ἡ Πόλις = ἡ Κωνσταντινούπολις. Ὁ Ἄγιος = ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ κ.τ.τ.).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται σχήμα κατ' ἐξοχήν, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις, ἐνῶ ἀρχῆθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται περὶ ἐνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχήν, ἥτοι) ἐξαιρετικῶς.

3) Ἐνίστε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι *φθείρεται*, ἐκπίπτει, ἥτοι ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτι τι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίνῃ κατόπιν κάτι τι κακόν: *εὐήθης* = μωρός, ἐνῶ ἀρχῆθεν εὐήθης = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος (πρβλ. *ἀγαθὸς ἢ ἀγαθοῦλης* = κοντός).

Σημείωσις. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἥτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθὺς ὡς παρασχεθῇ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῇ ἐν νέον πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῇ ἐν πρόσωπον ἢ ἐν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει κάποιαν ὁμοιότητα πρὸς κάτι ἄλλο γνωστὸν καὶ ὀνομασμένον ἤδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς στιγμῆς, ἥτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἡ μὲν διὰ τῆς στενωσεως διὰ λόγους ἱστορικούς,

γεωγραφικούς, κοινωνικούς κλπ., ἡ δὲ διὰ τῆς φθορᾶς διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι συνήθως μίαν ἀρετὴν τῶν ἄλλων θέλουν νὰ τὴν ἀποδίδουν εἰς ψυχικὸν ἐλάττωμα καὶ εἰς ἔλλειψιν αὐτῶν πνευματικῆν. Οὕτω α') ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχνὰ μετεχειρίζοντο τὰς φράσεις ἐρχομαι εἰς τὸ ἄστυ — ἐρχομαι ἐκ τοῦ ἄστεως, ἔνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κωμῶν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστυ, ἦτοι πόλις, εὐκόλως ἐνόουν περὶ τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν ὥστε παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων τῶν καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄστυ ὡς ἰσοδύναμον μὲ τὴν λέξιν Ἀθηναίαι. Ὁμοίως β') ἐπειδὴ παρατηρήθη ὅτι οἱ εὐήθεις (= οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος ἄνθρωποι) εἶναι συνήθως ἀπονηρευτοὶ καὶ εὐκόλως ὑποκείμενοι εἰς ἀπάτην, κατέληξεν ὥστε νὰ ὀνομάζονται οὕτω κατόπιν οἱ ἀπλοὶ τὸν νοῦν καὶ μωροί.

§ 187. Ἐκ τῆς ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἡ φράσεων προκύπτουν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἥτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σχῆμα κατὰ συνεκδοχὴν ἢ ἡ συνεκδοχή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') τὸ ἐν ἀντὶ τῶν πολλῶν ὁμοειῶν: Ὁ **Συρακόσιος** πολέμιος τῷ **Ἀθηναίῳ** (= οἱ Συρακόσιοι — τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πρβλ. *Χαίρεται ὁ Τοῦρκος σι' ἄλογο κι' ὁ Φράγκος στὸ καράβι*).

β') τὸ μέρος ἐνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τἀνάπαλιν: Ἰθι **στέγης** εἴσω (= οἰκίας) Σοφ. (πρβλ. *Κάθε κλαδί καὶ κλέφτης* = κάθε δένδρο κλπ.).

γ') ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ κατασκευαζομένου ἐκ τῆς ὕλης ταύτης: *κατέθεντο τὸν σίδηρον* (= τὰ ὄπλα) Θ. (πρβλ. *Νὰ τρώῃ ἡ σκουριὰ τὸ σίδερο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρειωμένον*).

δ') τὸ παράγον κάτι τι ἀντὶ τοῦ παραγομένου ὑπ' αὐτοῦ: *πλήσων κρατῆρα-μελίσης* (= τοῦ μέλιτος) Σοφ.

2) Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας κάτι τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ποιηθέντος ὑπ' αὐτοῦ: Ὁμηρος, Ἡσίοδος (= τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἡσιόδου). Δημοσθένης (= οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (πρβλ. ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης = τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β') ὁ ἐφευρὼν κάτι τι ἢ κύριος ἐνὸς πράγματος ἀντὶ

τοῦ πράγματος τούτου: σπλάγχνα ὑπείρεχον **Ἑφαιστοιο** (= τοῦ π υ ρ ό ς, τοῦ ὁποίου θεοῦ ἐνομιζέτο ὁ Ἑφαιστος) Ὁμ. (πρβλ. *Συνεννοοῦνται μὲ τὸν Μαρκόνην* = μὲ τὸν ἀσύρματον τηλεγράφων, τοῦ ὁποίου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Μαρκόνης).

γ') τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τἀνάπαλιν: ἐς δάκρυα ἔπεσε **τὸ θέητρον** (= οἱ θεαταὶ) Ἡρόδ. *ἐπυνθανόμην τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν* (εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦν τὸ χλωρὸ τυρὸ) Λυσ. (πρβλ. *Νὰ γευτοῦν πολλῶν λογίων τραπέζι* = φαγητά).

δ') τὸ ἀφηρεγμένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τἀνάπαλιν: **νεότης πολλή** ἦν ἐν Πελοποννήσῳ (= νέοι ἄνδρες) Θ. **δηλική** ἐστὶν ἐμοὶ (= ὁμηλὴς) Ὁμ. **λῆρος** (= ληρώδης, φλύαρος) Πλ. (πρβλ. *Τὸ σπαθὶ τῷχει καμάρει ἢ λεβεντιά* = οἱ λεβέντες. *Εἴμαστε μιὰ ἡλικία* μὲ τὸν Πέτρο).

3) Ἡ ἀντωνομασία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ ἐνὸς κυρίου ἢ προσηγориоῦ ὀνόματος λαμβάνεται κάποια συνώνυμος ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περίφρασις, ἥτοι λαμβάνεται

α') τὸ πατρωνυμικόν: *Πηλείδης* = ὁ Ἀχιλλεύς. *Ἀτρεΐδαι* = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') ἡ περίφρασις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν καταγωγὴν ἢ μίαν σπουδαιότητα καὶ γνωστοτητα πρᾶξιν ἢ ιδιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου: *ὦ παῖ Ἰππονίκου* (= ὦ Καλλία) Πλ. *ὁ τῆς Τροίας πορθητής* (= ὁ Ὀδυσσεύς). *βίη Ἡρακλείη* (= ὁ ἰσχυρὸς Ἡρακλῆς) Ὁμ. (πρβλ. *Ὁ γυνὴς τῆς καλόγριας* = ὁ Καραϊσκάκης. *Ἡ ἐξοχότης σου* = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἢ ἐν νόημα ἐκφράζεται οὐχὶ μὲ τὴν κυρίαν λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην, ἡ ὁποία ἔχει παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἶδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ λιτότης. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται κάτι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μεῖζον: *οὐχ ἥμισα* (= μάλιστα). *οὐκ ἄγνωῶ* (= γινώσκω καλῶς). (Πρβλ. *Ξόδεψα ὄχι λίγα γι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν*).

β') ἡ εἰρωνεία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιοῖ κανεὶς λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔννοιαν ὅλως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν

του, ἵνα ἀστειευθῇ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ κάποιον ἄλλον: ὡς *ἡδὺς εἶ!* (ἀντὶ ὡς ἀηδὴς εἶ) Πλ.

γ') ὁ εὐφημισμός. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἔνεκα φόβου, ὁ ὁποῖος προέρχεται συνήθως ἀπὸ κάποιαν πρόληψιν ἢ δεισιδαιμονίαν, χρησιμοποιεῖ κανεῖς ἄνευ προσποιήσεως λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καλὴν καὶ εὐοίωνον ἢ ἄχρουν σημασίαν, ἀντὶ τῶν ἐναντίων: *Εὐμενίδες* (= αἱ Ἑρινύες). *Εὐξείνιος πόντος*. (πρβλ. τὸ *γλυκάδι* = τὸ ξίδι, τὸ *καλὸ σπυρὶ* = ὁ ἄνθραξ).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. πάσχειν ἀπλῶς ἀντὶ τῶν δημάτων τελευτᾶν, ναυαγεῖν, ἡττάσθαι κτ.: *μὴ τι ναῦς πάθῃ* (= μὴ ναυαγήσῃ) Εὐρ (Ὅμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν λέγει κανεῖς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ἀληθές καὶ τὸ συνήθες, ἵνα οὕτω παραστήσῃ ἐν σχετικῶν νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα: *πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἶσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις* Λυσ. (πρβλ. *Σὰ δυὸ βουνὰ* εἶναι οἱ πλάτες του, *σὰν κάστιρο* ἡ κεφαλὴ του).

6) Ἡ ἀλληγορία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν χρησιμοποιεῖ κανεῖς μεγάλας καὶ τολμηρὰς μεταφορὰς (§ 185, 1) οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι λέγει πράγματα ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του: *κυάμων ἀπέχεσθαι* (= μὴ πράττειν τὰ πολιτικά· οἱ κύαμοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). *μὴ γεύεσθαι μελανούρων* (= μὴ ὀμιλεῖν κακοῖς ἀνθρώποις) Πυθαγόρου λόγια. (Πρβλ. *Ἄναψε ὁ γυαλὸς καὶ κήκαν τὰ ψάρια*· φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατελήφθη ἀπὸ μεγάλην ὀργήν. *Τ' ἄσπερσε τὰ γένεια του* ὁ Ἀῖ-Νικόλας = ἔχιόνισε τοῦ Ἀγίου Νικολάου).

ΠΙΝΑΞ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ

Αιτιατική, σελ. 22, § 28, 3 — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 30, § 36 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31, § 39 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68, § 90 — αἰτιατικὴ ἀπόλυτος, σελ. 157, § 169.

Ἀντικείμενον, σελ. 49, § 60 κ. ἑ.— ἐξωτερικόν, ἐσωτερικόν ἢ σύστοιχον, σελ. 51, § 65 κ. ἑ.

Ἀντωνυμία, σελ. 32, § 40 κ. ἑ.

Ἀπαρεμφατική σύνταξις, σελ. 147, § 161 κ. ἑ.

Ἀπαρέμφατον, σελ. 144, § 157 κ. ἑ.

Ἀπρόσωπα ῥήματα, σελ. 149, § 164.

Ἄρθρον, σελ. 44, § 53 κ. ἑ.

Ἀρνητικὰ μόρια, σελ. 108, § 121 — σελ. 161, § 173 κ. ἑ.

Ἀττική σύνταξις, σελ. 12, § 12, Σημ.

Γενική, καθαρὰ ἢ ἀφαιρετική, σελ. 22, § 28, 4 καὶ 5 — κατηγορηματική, σελ. 13, § 14, β' — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 24, § 29 κ. ἑ. — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 30, § 37 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 69, § 91 — γενικὴ ἀπόλυτος, σελ. 156, § 168 καὶ σελ. 158, § 169, Σημ. α'.

Δίπτωτα, ῥήματα βλ. Ῥήματα.

Δοτική, καθαρὰ ἢ ὀργανικὴ ἢ τοπική, σελ. 23, § 28, 6, 7, 8 — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 29, § 35 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31, § 38 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 70, § 92 — δοτικὴ προσωπική, σελ. 56, § 71.

Δυνητική, εὐκτική, σελ. 100 § 119, 2 — ὀριστική, σελ. 98, § 117, 2.

Δυνητικὸν ἄν, σελ. 101, § 119, 2, Σημ. β'.

Ἑγκλίσεις, σελ. 98, § 116 κ. ἑ. — εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ. 98, § 117 κ. ἑ. — εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις σελ. 123, § 139 κ. ἑ.

Ἑλλειψις, σελ. 14, § 17 κ. ἑ. καὶ σελ. 173, § 184 κ. ἑ.

Ἑλξίς, σελ. 42, § 52, 5 καὶ Σημ. καὶ σελ. 168, § 180, 6.

Ἐπεξήγησις, σελ. 17, § 21, 2 κ. ἑ.

Ἐπίθετα ῥηματικά εἰς -τος ἢ -τέος, σελ. 159, § 171 κ. ἑ.

Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 18, § 24 κ. ἑ.

- Ἐπιρρήματα** συντασσόμενα μετὰ τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, σελ. 30, § 37 κ. ἑ. — μετὰ διαφορῶν σημασίας, σελ. 71, § 93, 2.
- Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 69, § 89 κ. ἑ.
- Ἐπιφωνήματα**, σελ. 88, § 100 κ. ἑ. — συντασσόμενα μετὰ γενικῆς, σελ. 31, § 37, 2.
- Ἐρωτήσεις**, εὐθεῖαι, σελ. 103, § 122 — πλάγιαι, σελ. 136, § 151 — ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις, σελ. 104, § 122, 2.
- Εὐκτική**, σελ. 100, § 119 — ἐπαναληπτική ἢ τοῦ πλαγίου λόγου, σελ. 101, § 119, 2, Σημ. γ'.
- Θέσις** λέξεων, σελ. 169, § 181 κ. ἑ.
- Κατηγορημα**, σελ. 9, § 6, 2 καὶ § 7.
- Κατηγορούμενον**, σελ. 9, § 7, 2 — ἐπιρρηματικόν, προληπτικόν, σελ. 11, § 10α, Σημ.
- Κῶλον** (περιόδου), σελ. 8, § 5, β', Σημ.
- Λεκτικοὶ τρόποι**, σελ. 177, § 187.
- Μέσα ῥήματα** βλ. Ῥήματα.
- Μετοχή**, σελ. 151, § 165 κ. ἑ. — ἐπιθετική, σελ. 151, § 166 — ἐπιρρηματική, σελ. 156, § 168 — κατηγορηματική, σελ. 152, § 167 κ. ἑ. — ἐπιρρηματικὴ ἀπόλυτος ἢ συνημμένη, σελ. 156, § 168.
- Ὀνομαστική**, σελ. 22, § 28, 1 — ἀπόλυτος, σελ. 167, § 180, 3, α'.
- Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 17, § 21 κ. ἑ.
- Παθητικὰ ῥήματα** βλ. Ῥήματα.
- Παράθεσις** ἢ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, σελ. 17, § 21, 1.
- Παραθετικά ἐπίθετα**, σελ. 26, § 31 κ. ἑ.
- Περίοδος** (λόγου), σελ. 8, § 5, β', Σημ.
- Πλάγιος λόγος**, σελ. 141, § 155 κ. ἑ.
- Πλεονασμός** (λόγου), σελ. 174, § 185 — ἀρνήσεων, σελ. 162, § 176, 2, Σημ. 1 καὶ 3.
- Προθέσεις**, σελ. 73, § 94 κ. ἑ.
- Προσδιορισμοί**, σελ. 16 § 20 — ὀνοματικοὶ ὁμοιόπρωτοι, σελ. 17 § 21 κ. ἑ. — ὀνοματικοὶ ἐτερόπρωτοι, σελ. 24, § 29 κ. ἑ. — ἐπιρρηματικοί, σελ. 68 § 89 κ. ἑ.
- Πρότασις** (τί λέγεται), σελ. 7 § 2 — εἶδη προτάσεων σελ. 7, § 3 κ. ἑ.
- Προτάσεις κύριαι** ἢ ἀνεξάρτητοι σελ. 8, § 5, α καὶ σελ. 110, § 125 κ. ἑ. — δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημέναι, σελ. 8, § 5, β καὶ σελ. 123, § 139 κ. ἑ. — αἰτιολογικαί, σελ. 124, § 141 — ἀναφορικαί, σελ. 138, § 152 κ. ἑ. — ἀποτελεσματικαί, σελ. 134, § 149 — εἰδικαί, σελ. 123, § 139 — ἐνδοιαστικαί, σελ. 135, § 150 — παραχωρητικαί, σελ. 131, § 146 — τελικαί, σελ. 125, § 142 — ὑποθετικαί, σελ. 126, § 143 — χρονικαί, σελ. 132, § 147.

Πτώσεις, ἀρχική σημασία ἐκάστης πτώσεως, σελ. 21, § 28 — αἱ πλάγαι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68, § 90 κ. ἐ.

Ῥῆμα συνδυετικόν, σελ. 9, § 7, 2 καὶ σελ. 10, § 10 κ. ἐ.

Ῥήματα, ἐνεργητικά, σελ. 48, § 59 κ. ἐ., μονόπτωτα, σελ. 51, § 65 κ. ἐ., δίπτωτα, σελ. 58, § 72 κ. ἐ. — μέσα, σελ. 61, § 79 κ. ἐ. — παθητικά, σελ. 65, § 83 κ. ἐ. — οὐδέτερα, σελ. 68, § 88 — ἀπρόσωπα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 149, § 164.

Ῥηματικά ἐπίθετα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 159, § 171 κ. ἐ.

Σύγκρισις ὑπεροχῆς ἢ ἀντιθέσεως, σελ. 27 § 33.

Συγκριτικά ἐπίθετα, σελ. 26, § 31 κ. ἐ.

Σύμφυρσις, σελ. 166, § 180, 2.

Συμφωνία ὄρων προτάσεως, σελ. 11, § 12 κ. ἐ.

Σύνδεσις προτάσεων· εἶδη αὐτῆς, σελ. 107, § 124 — κατὰ παράτα-

ξιν, σελ. 8, § 5, α' καὶ σελ. 110, § 125 κ. ἐ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 8, § 6, β' καὶ σελ. 123, § 139 κ. ἐ.

Σύνδεσμοι, συνδέοντες κατὰ παράταξιν, σελ. 110, § 125 κ. ἐ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 123, § 139 κ. ἐ.

Συνδυετικοὶ λόγοι, σελ. 107, § 124 κ. ἐ.

Σχήματα λόγου, σελ. 166, § 179 κ. ἐ. — γραμματικά, σελ. 166, § 180 — θέσεως λέξεων, σελ. 171, § 182 κ. ἐ. — πληρότητας τοῦ λόγου, σελ. 173, § 183 κ. ἐ. — σημασίας λέξεων ἢ φράσεων, σελ. 177, § 187 κ. ἐ.

Ὑπερθετικά ἐπίθετα, σελ. 28, § 34.

Ὑποκείμενον, σελ. 9, § 6, 1 — ψυχολογικόν, σελ. 22, § 28, 1, Σημ. — ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν, σελ. 147, § 162 κ. ἐ.

Χρόνοι (τοῦ ῥήματος), σελ. 89, § 102 κ. ἐ. — χρῆσις καὶ σημασία τῶν χρόνων εἰς τὴν ὀριστικὴν, σελ. 90, § 104 κ. ἐ. — εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, σελ. 105, § 123.

Ἐπιμελητὴς τῆς ἐκδόσεως καὶ ὑπεύθυνος ἐπὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν τυπο-
γραφικῶν δοκιμῶν ὁ φιλόλογος ΘΕΟΔ. ΓΡΗΓ. ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀνάδοχος ἐκτυπώσεως καὶ βιβλιοδεσίας
Γραφικαὶ Τέχναι «ΑΣΠΙΩΤΗ — ΕΛΚΑ» Α.Ε. Βουλιαγμένης 253

3061

20

499

1603